ಸಹ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರ ದೃಢೀಕರಣ ಪತ್ರ

ಲೋಕೇಶ ಅವರು **ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಆಯಗಾರಿಕೆ** ಎಂಬ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಕ್ಕೆ ಪಿಎಚ್.ಡಿ. ಪದವಿಗಾಗಿ ನನ್ನ ಸಹ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ ಶಾಸನಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಭಾಗಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧದ ಯಾವುದೇ ಭಾಗವನ್ನು ಈ ಮೊದಲು ಯಾವುದೇ ಉದ್ದೇಶ ಅಥವಾ ಪದವಿಗಳಿಗಾಗಿ ಸಲ್ಲಿಸಿರುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಈ ಮೂಲಕ ದೃಢೀಕರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ದಿನಾಂಕ :

ಸ್ಥಳ : ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ

(ಡಾ. ವೆಂಕಟಗಿರಿ ದಳವಾಯಿ)

ಸಹ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು
ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಧ್ಯಯನ ವಿಭಾಗ
ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ
ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ ೫೮೩ ೨೭೬

ಪರಿವಿಡಿ

ಅಧ್ಯಾಯ ಒಂದು

ಅಧ್ಯಯನ ಉದ್ದೇಶ, ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಮತು ಸರೂಪ ೧

ಪವೇಶ

೧.೧. ಅಧ್ಯಯನದ ಉದ್ದೇಶಗಳು

೧.೨. ಅಧ್ಯಯನದ ಮಹತ

೧.೩. ಅಧ್ಯಯನದ ವ್ಯಾಪ್ತಿ

೧.೪. ಅಧ್ಯಯನ ವಿಧಾನ

೧.೫. ಅಧ್ಯಯನದ ಸರೂಪ

೧.೬. ಇದುವರೆಗಿನ ನಡೆದ ಅಧ್ಯಯನಗಳ ಸಮೀಕ್ಷೆ

ಅಧ್ಯಾಯ ಎರಡು

ಚಾರಿತ್ರಿಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ವೃತ್ತಿ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಮತು ವಿಕಾಸ ೧೮

೨.೧ ಕರಕುಶಲಕಲೆಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆ

೨.೨ ಕುಶಲಕರ್ಮಿಗಳು

೨.೨ ಪ್ರಾಚೀನ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಯುಗದ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ

೨.೨ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಯುಗದ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ

ಅಧ್ಯಾಯ ಮೂರು

ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಆಯಗಾರಿಕೆ ೭೨

೩.೧. ಆಯಗಾರಿಕೆ ಸರೂಪ ಮತು ಬೆಳವಣಿಗೆ

೩.೨. ಸಾಮಾಜಿಕ ಸರೂಪ

೩.೩. ರಾಜಕೀಯ ಸರೂಪ

೩.೪. ಆರ್ಥಿಕ ಸರೂಪ

೩.೫. ಶ್ರೇಣಿಗಳ ಉನ್ನತಿ

೩.೫. ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ವೃತ್ತಿನಿರತ ವರ್ಗಗಳು

ಅಧ್ಯಾಯ ನಾಲು

ಆಯಗಾರಿಕೆಯ ಪಲಟಗಳು ೧೩೧

೪.೧. ಧಾರ್ಮಿಕ ಪಲಟಗಳು

೪.೨. ಆರ್ಥಿಕ ಪಲಟಗಳು

೪.೩. ಸಾಮಾಜಿಕ ಪಲಟಗಳು

ಅಧ್ಯಾಯ ಐದು

ವಸಹಾತು ಕಾಲಘಟದಲ್ಲಿ ಆಯಗಾರಿಕೆ ೧೭೬

೫.೧. ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೈಗಾರೀಕರಣದಿಂದ ಆದ ಪರಿಣಾಮಗಳು

೫.೧ ವಿವಿಧ ಚಿಂತಕರುಗಳ ಕೊಡುಗೆ

೫.೧ ಜಾಗತೀಕರಣದ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ

ಅಧ್ಯಾಯ ಆರು

ಸಮಾರೋಪ ೨೦೫

ಅನುಬಂಧಗಳು

೧. ಪರಾಮರ್ಶನ ಗಂಥಗಳು ೨೧೧

೨. ಛಾಯಾಚಿತ್ರಗಳು ೨೧೭

೨. ಪದಕೋಶ

ಅಕ್ಕಸಾಲಿಗರ ವೃತ್ತಿ ಪದಕೋಶ

ಅಡಿಗಲ್ಲು – ಅಡೆ, ಅಡ್ಗಲ್ ಅಕ್ಕಸಾಲಿಗರು ಲೋಹ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಬಡಿಯಲು ಆಧಾರವಾಗಿ ನೆಲದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಕಬ್ಬಿಣದ ಗಟ್ಟಿ ಅಡಿಗಲ್ಲು.

ಅರ – ಅರ್ಮ ಅಭರಣಗಳನ್ನು ಉಜ್ಜಿ ನಯಗೊಳಿಸುವ ಉಪಕರಣ, ಕಾನಾಸ್.

ಇಕ್ಕಳ – ಕಾಯ್ದ ಆಭರಣ ಎತ್ತಿಕೊಳ್ಳಲು, ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಬೇಕಾದ ಉಪಕರಣ.

ಒರೆಗಲ್ – ಒರ್ಗಲ್, ಚಿನ್ನ, ಬೆಳ್ಳಿ ಒರೆಗೆ ಹಚ್ಚುವ ಕಲ್ಲು.

ಗಡುವು – ಅಚ್ಚು.

ಗೆರೆಮೊಳೆ – ಲೋಹದ ಮೇಲೆ ಗೆರೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವ ಮೊಳೆ.

ಪಂಕ – ಗಾಳಿ ಚಕ್ರ.

ಬಂಡಪ್ – ಬೆಸುಗೆ ಹಾಕಲು ಬೇಕಾದ ಉಪಕರಣ.

ವಪ್ಮಳಿ – ವಪ್ಮಳ್ಳು. ಆಭರಣಗಳಿಗೆ ಹೊಳಪು ಬರಿಸಲು ಉಜ್ಜುವ ಉಪಕರಣ.

ಮಿಂಚಕಲ್ – ಲೋಹಕ್ಕೆ ಹೊಳಪು ಬರಿಸಲು ಬೇಕಾದ ವಸ್ತು.

ಪೋಗರ್ – ಕೆತ್ತನೆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಉಪಕರಣ.

ಪ್ಯಾರಿ – ಚುಕ್ಕೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಉಪಕರಣ.

ಪಾವಲಿ – ಬೆಳ್ಳಿ ಬಂಗಾರ ತೂಕ ಮಾಡುವ ಹಳೇ ನಾಣ್ಯ.

ಕಾಲುಂಗ್ರಹಾರಿ – ಕಾಲುಂಗುರ ಮಾಡುವಾಗ ಬಳಕೆ ಆಗುವ ಹಾರಿ.

ಮನಗಾಂವು – ಮಣಗಾವ, ಪಕ್ಕಡ್ ಆಭರಣ ತಯಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬಗ್ಗಿಸಲು ಕೊಂಡಿ ಸೇರಿಸಲು, ಹಿಡಿಯಲು ಬೇಕಾದ ಉಪಕರಣ.

ಬಡಗಿ ವೃತ್ತಿ ಪದಕೋಶ

ಅಡಿಕಡ್ಡಿ – ಅಳತೆಯ ಉಪಕರಣ, ಪೂಟಪಟ್ಟಿ.

ಆಗ್ರ – ಮರದಲ್ಲಿ ರಂಧ್ರ ಮಾಡಲು ಬೇಕಾದ ಉಪಕರಣ.

ಉಳಿ – ಮರದಲ್ಲಿ ವಿನ್ಯಾಸ ಮಾಡಲು, ಬೇಕಾದ ಆಕಾರಕ್ಕೆ ಕತ್ತರಿಸಲು ರಂಧ್ರ ಮಾಡಲು ಬೇಕಾದ ಉಪಕರಣ.

ಕತ್ – ಕತ್ತು. ಕಟ್ಟಿಗೆಯ ಅಳತೆ ನೋಡಲು ಬಳಸುವ ಉಪಕರಣ.

ಕಳಾಸಗಿ – ಉಳಿ ಅಥವಾ ಬಾಚಿಯ ಹಿಂಭಾಗ.

ಕರಸಾಣೆ – ಉಪಕರಣ ಹರಿತ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಬೇಕಾದ ಕಲ್ಲು.

ಗಿರ್ಮಿಟ್ಟು – ಮರದಲ್ಲಿ ರಂಧ್ರ ಕೊರೆಯಲು ಬೇಕಾದ ಉಪಕರಣ.

ಡ್ರಿಲ್ – ಮರಕ್ಕೆ ರಂಧ್ರ ಮಾಡುವ ಯಂತ್ರ.

ಮಟ್ಟಲಿಗೆ – ಮಟ್ಲಗೆ, ಮಟ್ಟಲ್ಗೆ, ಮರಮೂಲೆ ಅಳತೆಯ ಉಪಕರಣ.

ಮಸಗಲ್ಲು – ಮಸ್ಗಲ್ಲು, ಮಸಿಕಲ್ಲು.

ರಿಗ್ಗಿ – ಕಬ್ಬಿಣದ ರಾಡು.

ಉಟಟ್ರಿ – ಹತ್ತರಿಯ ಒಂದು ಬಗೆ.

ಹಿಡಸ್ಯಾಳ – ಹಿಡ್ಸ್ಯಾಳು. ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ರಂಧ್ರ ಮಾಡಲು ಬೇಕಾದ ಉಪಕರಣ.

ತಿಕ್ಡಿ – ಮನೆ ಚಾವಣಿ.

ಕಮ್ಮಾರಿಕೆ ವೃತ್ತಿ ಪದಕೋಶ

ಅಡಿಗಲ್ಲು – ಕಮ್ಮಾರರು ಲೋಹದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟು ಬಡಿಯಲು ಆಸರೆಯಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಕಬ್ಬಿಣದ ಗಟ್ಟಿ.

ಅರ – ಕಬ್ಬಿಣ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಹರಿತ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಉಪಕರಣ.

ಕಾನಾಸ್ – ಕುಡ್ಗೋಲುಗಳನ್ನು ತಿಕ್ಕಿ ಚೂಪು ಮಾಡಲು ಬೇಕಾದ ಉಪಕರಣ.

ಕೈವಾರ – ಬಂಡಿ ವಸ್ತುಗಳ ಅಳತೆಗಾಗಿ ಕಮ್ಮಾರರು ಬಳಸುವ ಉಪಕರಣ.

ಚೀರಣ – ಚಾಣ.

ಪಂಚು – ಒಂದು ರೀತಿಯ ಮೊಳೆ. ಕಬ್ಬಿಣದಲ್ಲಿ ತೂತು ಮಾಡಲು ಬಳಸುವ ಉಪಕರಣ.

ಬಕ್ಕಸಕೋಲು – ಬಸ್ಗೋಲು, ಬೆಸೆಕೋಲು, ಕುಲುಮೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಂಕಿ ಸರಿಪಡಿಸಲು ಕೆದಕಲು ಬಳಸುವ ಉಪಕರಣ.

ಪನ – ನೆಟ್‌ಗಳನ್ನು ತೆಗೆಯಲು, ಬಿಗಿ ಮಾಡಲು ಬೇಕಾದ ವಸ್ತು.

ಬಿಲ್ಲಿಕಳ – ಕಬ್ಬಿಣ ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಬಳಸುವ ಉಪಕರಣ.

ರಿಗ್ಗಿ – ಕಬ್ಬಿಣವನ್ನು ಮಣಿಸಲು, ಹಿಡಿಯಲು ಬಳಸುವ ಉಪಕರಣ.

ಸರಿಪಿಣ – ತಿದಿ ಒತ್ತಲು ಮಾಡಿರುವ ಸರಪಣಿ.

ಸೆಡೆ – ಸೆನ್ನೆ ಕೋಲು.

ಹಲ್ತಿ – ಕುಡುಗೋಲು ತಿಕ್ಕಿ ಹರಿತ ಮಾಡಲು ಬೇಕಾದ ಉಪಕರಣ.

ತುಬಾರಿ – ಕೊಡಲು, ಗಾಡಿ ಚಕ್ರದ ಉಲ್ಗಾಣಿ ತಯಾರಿಸಲು ಬೇಕಾದ ಉಪಕರಣ.

ಸುತ್ತಿಗೆ – ವಸ್ತು ತಯಾರಿಸುವಾಗ ಚಾನ, ಮೊಳೆ, ಉಳಿಗಳನ್ನು ಕಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಬಡಿಯಲು ಬಳಸುವ ಉಪಕರಣ.

ಸೀಸ್ಕಡ್ಡಿ – ಅಳತೆಗೆ ನಕಾಶೆ ಮಾಡುವಾಗ ಬಳಸುವ ವಸ್ತು.

ವರುಸಿ – ಗೆರೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವ ಉಪಕರಣ.

ಶಿಲ್ಪಿ ವೃತ್ತಿ ಪದಕೋಶ

ಅಂಪಾಸು – ಆಲಂಕಾರಿಕ ವಿನ್ಯಾಸದ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗುವ ಉಪಕರಣ.

ಅರ – ಅರ್ಣ. ಶಿಲ್ಪದ ಒರಟಾದ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಉಜ್ಜಿ ನಯಗೊಳಿಸಲು ಬೇಕಾದ ಉಪಕರಣ.

ಅಪ್ಪಫೈಲ್ – ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಕೆಲಸಗಳಿಗೆ ಬಳಕೆಯಾಗುವ ಸುತ್ತಿಗೆ.

ಉಳಿ – ಉಗುರಿನಂತಿರುವ, ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಕೆತ್ತನೆಗೆ ಬೇಕಾದ ಉಪಕರಣ.

ಕ್ಯಾಲಿಫರ್ – ಮೂರ್ತಿಯ ಮೂಗು ಮತ್ತು ಕಣ್ಣುಗಳ ಬಳಿ ಹೊರಭಾಗಗಳನ್ನು ಅಳೆಯುವ ಅಳತೆ ಸಾಧನ.

ಚಾಣ – ಕಲ್ಲನ್ನು ನಯವಾಗಿ ಕೆತ್ತಲು ಬಳಸುವ ಉಪಕರಣ.

ಟ್ರೈಸ್ಕ್ವೇರ್ – ಕಲ್ಲಿನ ಸಮತಟ್ಟನ್ನು ಅಳೆಯುವ ಸಣ್ಣ ಮಟ್ಟಲಿಗೆ.

ದಾತ್ರಿ – ಹಲ್ಲಿನ ಆಕಾರದ ಉಳಿ, ರಂಧ್ರ ಮಾಡಲು ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಮಟ್ಟಲಿಗೆ – ಮಟ್ಲಿಗೆ. ಅಳತೆಯ ಸಾಧನ ‘L’.

ರಸಮಟ್ಟ – ಕಲ್ಲಿನ ಮಟ್ಟ ನೋಡಲು ಬಳಸುವ ಉಪಕರಣ.

ಕಂಚುಗಾರಿಕೆ ವೃತ್ತಿ ಪದಕೋಶ

ಅಡಿಗಲ್ಲು – ಕಂಚುಗಾರರು ಕೆಲಸ ಮಾಡುವಾಗ ಬಡಿಯಲು, ಚಚ್ಚಲು ಉಪಯೋಗ ವಾಗುವಂತೆ ನೆಲದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಕಬ್ಬಿಣದ ವಸ್ತು, ಪಣಿ.

ಅರ – ವಸ್ತುವಿನ ವಿವಿಧ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಉಜ್ಜಿ ನಯಗೊಳಿಸಲು ಸಣ್ಣ ಮುಳ್ಳುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಉಕ್ಕಿನ ಉಪಕರಣ.

ಇಂಚ್‌ಪಟ್ಟಿ – ವಸ್ತು ವಿಗ್ರಹದ ಅಳತೆಗಾಗಿ ಬಳಸುವ ಉಪಕರಣ.

ಕಣ್ಸಾಲಕೆ – ಲೋಹಕ್ಕೆ ಹೊಳಪು ಬರುವಂತೆ ಉಜ್ಜಲು ಬಳಸುವ ವಸ್ತು.

ಕೈವಾರ – ಲೋಹದ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಅಳತೆ, ಆಕಾರ, ವಿನ್ಯಾಸಕ್ಕಾಗಿ ವರ್ತುಲ ಹಾಕಿ ಕೊಳ್ಳಲು ಬೇಕಾದ ಉಪಕರಣ.

ಕೋವೆ – ಲೋಹ ಕರಗಿಸುವ ಪಾತ್ರೆ ಮೂಸೆ

ಟಾಕಿ – ಲೋಹ, ಕಲ್ಲು, ಇವನ್ನು ಕೆತ್ತಿ ಆಕಾರಕ್ಕೆ ತರುವ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಉಕ್ಕಿನ ಬಾಯಿಯ ಉಳಿ.

ದಟ್ಯಾಣಿ – ವಸ್ತುವಿನ ಏಣು ಮುರಿಯಲು ಬೇಕಾದ ವಸ್ತು.

ಪಡ್ಸಿಲ್ – ವಸ್ತು ಅಥವಾ ವಿಗ್ರಹ ನಯಗೊಳಿಸಲು ಬೇಕಾದ ವಸ್ತು.

ಪಣಿ – ಅಡಿಗಲ್ಲು.

ಮೊಳೆ – ಕಂಚಿನಿಂದ ವಸ್ತು, ವಿಗ್ರಹ ತಯಾರಿಸುವಾಗ ಕುಳಿ ಹಾಕಲು, ಆಕಾರ ತರಲು, ಕೆರೆಯಲು ಬಳಸುವ ವಿವಿಧ ರೂಪ ಆಕಾರದ ವಿವಿಧ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗುವ ಉಪಕರಣ.

ಮದ್ಮಳೆ – ಮೂರ್ತಿ ತಯಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಸುವ ಒಂದು ಉಪಕರಣ.

ವಳುಕಂಪಾಸ್ – ಕೈವಾರದಲ್ಲಿನ ಒಂದು ವಿಧ.

ಸಾಣೆಕಲ್ಲು – ಉಪಕರಣಗಳನ್ನು ಹರಿತ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಬಳಸುವ ಉಪಕರಣ.

ರಾವ್ಗೋಲು – ಕುಲುಮೆ ಬೆಂಕಿ ಸರಿ ಮಾಡುವ ಉಪಕರಣ. ಪಡುವ್ಕೋಲು.

ಕುಂಬಾರ ವೃತ್ತಿ ಪದಕೋಶ

ಆವಿಗೆ – ಗಡಿಗೆ, ಹಂಚು ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಸುಡುವ ಕುಂಬಾರನ ಒಲೆ.

ಸ್ವಾರಿಕಲ್ಲ – ಸೋರೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುವಾಗ ಬಳಸುವ ಕಲ್ಲು.

ಕೊರಡು – ಮಣ್ಣನ್ನು ಪುಡಿಮಾಡುವ ಹಾಗೂ ಮಣ್ಣಿನ ಹೆಂಟೆಯನ್ನು ಒಡೆಯಲು ಬಳಸುವ ಕಟ್ಟಿಗೆಯ ತುಂಡು.

ತಗಡು – ಲೋಹದ ತೆಳ್ಳನೆಯ ಪದರು.

ದಾರ – ತೆಳ್ಳನೆಯ, ಸಣ್ಣದಾದ ನೂಲ.

ಬಣಜರಗಿ – ಆವಿಗೆಯಲ್ಲಿಯ ಪಾತ್ರೆಗಳನ್ನು ಸುಡಲಿಕ್ಕೆ ಬಳಸುವ ಒಣಗಿದ ಪೊರಕೆ.

ಬುಟ್ಟಿ – ಮಣ್ಣು ತುಂಬಲು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಬಿದಿರಿನಿಂದ ಮಾಡಿದ ಸಾಧನ.

ಸೆದಿ – ಆವಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಕುಡಿಕೆ, ಮಡಕೆಗಳನ್ನು ಸುಡಲು ಬಳಸುವ ಒಣಗಿದ ಮರದ ತೊಗಟೆ.

ಹಣಗಿ – ಬಾಚುವ ಸಾಧನ.

ಹಾರೆ – ಕಬ್ಬಿಣದ ಸಲಾಕೆ(ಚೂಪಾದ), ಇದು ದಪ್ಪಗಿದ್ದು ತುದಿ ಚೂಪಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ತಿಗುರಿ ಹಂಚ – ಮಡಕೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಬಳಸುವ ಹಂಚು.

ದಬ್ಬೆ – ಒದ್ದೆಯಾದ ಬಟ್ಟೆ, ತಿಗರಿಯ ಮೇಲಿರುವ ಮಣ್ಣಿನ ಮುದ್ದೆಯನ್ನು ದಬ್ಬೆಯಿಂದ ಸವರುತ್ತಾರೆ.

ಜಲ್ಲಿ – ಬಿದಿರಿನಿಂದ ಮಾಡಿದ ದೊಡ್ಡದಾದ ಬುಟ್ಟಿ. ಕುಂಬಾರಗಿತ್ತಿಯರು ಜಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿ ಪಾತ್ರೆ ಪಡಗಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಬೀದಿ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಮಾರುತ್ತಾರೆ.

ಗುದ್ಲಿ – ನೆಲವನ್ನು ಅಗೆಯಲು ಬಳಸುವ ಕಬ್ಬಿಣದ ಉಪಕರಣ.

ಚಮ್ಮಾರ ವೃತ್ತಿ ಪದಕೋಶ

ಅಂಬರ – ಕಬ್ಬಿಣ ಮತ್ತು ಉಕ್ಕಿನಿಂದ ಮಾಡಿದ ಸಾಧನ.

ಅಡಗಲ್ಲು – ಒಣಗಿದ ಚರ್ಮವು ಒಂದು ಆಕಾರಕ್ಕೆ ಬರುವಂತೆ ಮಾಡಲು ಬಳಕೆಯಾಗುವ ಹಮ್ ಚೌಕಾಕಾರದ ಕಲ್ಲು.

ಅರಣ – ಕಬ್ಬಿಣ ಮತ್ತು ಉಕ್ಕಿನಿಂದ ತಯಾರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಸಾಧನ.

ಕಚ್ಚುಳಿ – ಡಬ್ಬಣದಾಕಾರವಾಗಿರುವ ಉಳಿ. ಪಾದರಕ್ಷೆಯ ಸುತ್ತಲೂ ಅಂದ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಇದನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವರು.

ಎಲಪಂಚ – ಪಾದರಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಿದ ನಂತರ ಅದರ ಅಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ ಪಂಚ್ ಮಾಡಿದಾಗ, ಹೊಡೆದಾಗ ಎಲೆಯ ನಮೂನೆಯ ಚಿತ್ರ ಮೂಡುತ್ತದೆ.

ಗೊಡ್ಡಾರ – ಕಬ್ಬಿಣದ ಸಾಧನ, ರಿವೀಟ್ ಹೊಡೆದು ತೂತು ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಇದು ಉಪಯೋಗವಾಗುತ್ತದೆ.

ಮ್ಯಾಣ – ಅಟ್ಟೆಯನ್ನು ರಿಪೇರಿ ಮಾಡಲು ಬಳಸುವ ಜಿಗುಟಾದ ವಸ್ತು.

ರೆಂಪಗಿ – ಚರ್ಮವನ್ನು ತುಂಡರಿಸಲಿಕ್ಕೆ, ಕತ್ತರಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಹರಿತವಾದ ವಸ್ತು.

ಸಿನಿಕರ್ – ದಬ್ಬಣದಂತಿರುವ ಉಪಕರಣ, ಚರ್ಮದ ಉಪಕರಣಗಳನ್ನು ಹೊಲಿಯಲು ಇದು ಉಪಯೋಗವಾಗುತ್ತದೆ.

ಲಾಸೂಕ – ಕಬ್ಬಿಣದಿಂದ ಮಾಡಿದ ಮೊಳೆಯಾಕಾರದ ಸಾಧನ

ತಮರಿ – ರಿಂಗ್ ಹೊಡೆಯಲು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಕಬ್ಬಿಣದ ಸಾಧನ.

ಅಗಸ ವೃತ್ತಿ ಪದಕೋಶ

ಅಗಸರ ಪಡೆ – ಅಗಸರ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಒಗೆಯಲು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ದೊಡ್ಡಕಲ್ಲು.

ಕೊಮ್ಮು – ಸುಣ್ಣ ಮತ್ತು ಜವುಳು ಮಣ್ಣನ್ನು ಸಮ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಕುಲುಕಿ ತಯಾರಿಸಿದ ದ್ರವ್ಯ.

ಜಮುಡ – ಕೊಳೆಯಾದ ಬಟ್ಟೆ.

ಡೊಂಕೆ – ಭಾರವಾದ ಅರಿವೆಯ ಕೊಂತೆ.

ಸೆದೆ – ಒಂದು ಬಗೆಯ ಉರವಲು. ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಉಬ್ಬೆಗೆ ಹಾಕಿದಾಗ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಚೌಳು – ಜವುಳು.

ದೇವು – ಸ್ವಚ್ಛವಾಗಿ ತೊಳೆಯದೆ, ಕೊಳೆ ಹಾಗೆಯೇ ಇರುವ ಬಟ್ಟೆ.

ಬಂಟೆ – ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಅದ್ದಿದ ಬಟ್ಟೆಗಳ ರಾಶಿ.

ಉಬ್ಬೆಮನೆ – ಅಗಸರು ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಉಬ್ಬೆಗೆ ಹಾಕುವ ಮನೆ.

ಕ್ಷೌರಿಕ ಪದಕೋಶ

ಕತ್ತರಿ – ಕೂದಲುಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸುವ ಸಾಧನ. ಇದನ್ನು ಕಬ್ಬಿಣ ಮತ್ತು ಉಕ್ಕಿನಿಂದ ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ.

ಕಬ್ಬಿಣದ ಕಡ್ಡಿ – ಬಾಚಣಿಕೆಯಲ್ಲಿರುವ ಕೊಳೆಯನ್ನು ತೆಗೆಯುವ ಸಾಧನ.

ಬಟ್ಲ – ನೀರನ್ನು ತುಂಬಿಡುವ ಅಲ್ಯುಮಿನಿಯಂ ಚಿಕ್ಕ ಪಾತ್ರೆ.

ಮಿಶನ್ – ಕೂದಲುಗಳನ್ನು ತೆಗೆಯಲಿಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಸಾಧನ.

ಬಾರ್ಗಿ – ಕ್ಷೌರದ ಕೂದಲುಗಳನ್ನು ಗುಡಿಸುವ ಸಿಂಧಿ ಹುಲ್ಲಿನಿಂದ ಮಾಡಿರುವ ಕಸಬರಿಗೆ.

ಹಡಪ – ಕ್ಷೌರಿಕನ ಸಲಕರಣೆಗಳ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ. ಒಂದು ಊರಿನಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಊರಿಗೆ ಹೋಗಲಿಕ್ಕೆ ಇದು ಕ್ಷೌರಿಕರಿಗೆ ತುಂಬ ಅನುಕೂಲವಾಗುತ್ತದೆ.

ಅಧ್ಯಾಯ ಮೂರು

ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಆಯಗಾರಿಕೆ

ಕರಕುಶಲ ಕಲೆಗಳ ಉಗಮವನ್ನು ಕುರಿತು ನಿರ್ಧಾರವಾಗಿ ಹೇಳುವುದು ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯವಾದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. ಈ ಕುರಿತಂತೆ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ದೃಷ್ಟಿ ಒಂದು ಬಗೆಯದು. ಅದು ಕರಕುಶಲ ಕಲೆಗಳ ಉಗಮ ದೈವಿ ಮೂಲವಾದುದು ಎನ್ನುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಕಲೆಗಳು ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳಿಂದ ಋಷಿಗಳಿಗೆ ದೇವಮಾನವ ಶಿಲಗಳಿಗೆ ಬೋಧಿತವಾಗಿ ಲೋಕದ ತುಂಬ ವಿಕಸನ ಹೊಂದಿದವು. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ವೇದಶಾಸ್ತ್ರ ಪುರಾಣಗಳು ವಿಶ್ವಕರ್ಮನನ್ನು ಎಲ್ಲಾ ಸೃಜನಶೀಲತೆಯ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿ ಕಂಡಿವೆ.

ವಿಶ್ವವಿಕಾಶ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಉಚಿತವಾದದೊಂದು ಸಂದರ್ಭ ಪರಿಸರ ಜೀವನದ ಹುಟ್ಟಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿರಬೇಕು. ಅದನ್ನು ಖಚಿತವಾಗಿ ಇಂಥ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಜೀವದಿಂದಲೇ ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು ಎಂದು ಹೇಳಲು ಆಗುವುದಿಲ. ಆದರೂ ಆಮೀಬಾದಿಂದ ಮಾನವವರೆಗಿನ ಜೀವಿ ವಿಕಾಸವನ್ನು ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅದನ್ನು ಲಕ್ಷಿಸಿದರೆ ಒಂದು ಜೀವಕೋಶವು ಅನೇಕ ಜೀವಕೋಶಗಳಾಗಿ ಗುಣಿತಗೊಂಡು ಅನುವಂಶಿಕವಾಗಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಈ ವಿಕಾಸ ಸ್ವಭಾವದ ಪರಿಣಾಮವೇ ಆಗಿದೆ.

ಮಾನವನು ತನ್ನ ಕಣ್ಣನ್ನು ನೋಡಲು, ಮೂಗನ್ನು ವಾಸನೆ ಪಡೆಯಲು ಬಾಯಿಯನ್ನು ತಿನ್ನಲು, ಮಾತಾಡಲು, ಕಾಲನ್ನು ನಡೆಯಲು, ಓಡಲು ಮುಂತಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡಂತೆ ತನ್ನ ಕೈಗಳನ್ನು ಹಿಡಿಯಲು, ತಡೆಯಲು, ಎತಲು ಚೆಲಲು ಮುಂತಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡುದುಂಟು. ಇಂಥ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಸಹಜ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿದ ಅವನು ಈ ಎಲ್ಲಾ ಅಂಗಾಂಗಗಳನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕಣ್ಣು ಮತ್ತು ಕೈಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಭಾವನೆ–ಕಲ್ಪನೆಗಳ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳತೊಡಗಿದ್ದು ಒಂದು ಮಹತ್ವದ ಹಂತವಾಗಿದೆ.

ಕರಕುಶಲ ಕಲೆ ಎಂದರೆ ಕೈ ಹಾಗೂ ಬೆರಳುಗಳನ್ನು(ಅಗತ್ಯವಿದ್ದಲ್ಲಿ) ಬೇರೆ ಅಂಗಾಂಗಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಸೂಕ್ತ ಕಚ್ಚಾ ಸಾಮಗ್ರಿಗೆ ಉಪಯುಕ್ತ ಹಾಗೂ ಆಕರ್ಷಕ ರೂಪವನ್ನು ಕೊಡುವುದೇ ಆಗಿದೆ.

ಇದು ಯಾವುದೋ ವಸುವೊಂದನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲು ಎಂಥದೋ ಒಂದು. ಮೂಲ ಸಾಮಗ್ರಿಯನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವ ನೈಪುಣ್ಯವಷ್ಟೇ ಅಲ ಅಥವಾ ಆ ವಸುವನ್ನು ತಯಾರಿಸುವಲ್ಲಿನ ಸಾಧನೋಪಕರಣಗಳ ಬಳಕೆಯಷ್ಟೇ ಅಲ. ಇವು ಮಾನವನ ಬುದ್ಧಿ, ಭಾವ ಮತು ದೇಹಗಳ ಸಹ ಸಂದನದ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಬೆಳೆದುಬಂದಿರುತದೆ. ಇಂಥ ಕರಕುಶಲಕಲೆಗಳ ಉಗಮವು ಅಗತ್ಯಗಳ ಅನ್ವೇಷಣೆಯಾದರೆ ಅವುಗಳ ವಿಕಾಸವು ಮಾನವನ ಬುದ್ಧಿ ಸೃಜನಶೀಲತೆಗಳು ಪರಿಸರ ಪರಿಕರಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಬೆಳೆದ ರೀತಿ ಎನ್ನಬಹುದು.

ಕರಕುಶಲ ಕಲೆಗಳ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಮಾನವನ ಬುದ್ಧಿ ಭಾವಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೂ ನೇರ ಸಂಬಂಧವಿದೆ. ಒಬಂಟಿಯಾಗಿ ಜೀವಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಮಾನವನು ಕುಟುಂಬ ಜೀವಿಯಾದ, ಕುಟುಂಬ ಜೀವಿಯಾಗಿದ್ದವನು ಗುಂಪು ಜೀವಿಯಾಗಿದ್ದವನು ಗ್ರಾಮ ಜೀವಿಯಾದ ಅಲ್ಲಿ ಎಲ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಭಾವಜೀವಿಯಾಗಿ ಮತು ಬುದ್ಧಿಜೀವಿಯಾಗಿ ಹಲವಾರು ಸಂಬಂಧ ಸಂಪರ್ಕಗಳನ್ನು ವಿಸರಿಸಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಬದುಕುವಿಕೆ, ಇರುವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿವರ್ತನೆಗಳನ್ನು ಕಾಣುತಾ ಮುಂದುವರಿಕೆ ಇಂದಿನವರೆಗೂ ಬೆಳೆಯುತಲೇ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ.

ಹೀಗೆ ತಾನು ಸಾಧಿಸಿದ ಕುಶಲತೆಯಿಂದ ಸಾಮೂಹಿಕ ಜೀವನದ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಿಕೊಡುತಾ ಬಂದುದೇ ಕುಶಲ ಕಲೆಗಳ ಮತು ಕುಶಲಕಲೆಗಾರರು ಅಸ್ತಿತಕ್ಕೆ ಬರಲು ಕಾರಣವಾಗಿರಬೇಕು.

ಕರಕುಶಲ ಕಲೆಗಳೆಲವೂ ಏಕಕಾಲಕ್ಕೆ ಅಸ್ತಿತಕ್ಕೆ ಬಂದಿರಲಾರವು. ಮಾನವನ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಬೇಟೆ. ಅನಂತರ ಬೇಸಾಯ ಪಧಾನವಾಗಿದೆ. ಅದಕಾಗಿ ಅವನು ತನ್ನ ಸುತಲೂ ದೊರಕುತ್ತಿದ್ದ ಸಾಮಗ್ರಿಯ ಪರಿಮಿತಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವೇ ಆಯುಧ ಪಾತ್ರೆ, ಹೊದಿಕೆ ವ್ಯವಸಾಯದ ಸಾಧನಗಳು ಮುಂತಾದವು ರಚನಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರಬಹುದು ಮುಂದೆ ಅದೇ ಕರಕುಶಲ ಕಲೆಗಳಾಗಿ ಮಾರ್ಪಾಟಾಗಿವೆ.

ಬೇಟೆ–ಬೇಸಾಯ ಹಾಗೂ ನಿತ್ಯ ಜೀವನದ ಅಗತ್ಯಕ್ಕೆ ಬಳಸಿಕೊಳಬಹುದಾದ ಮೂಲ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಣು, ಕಲು, ಕಟ್ಟಿಗೆ, ತೊಗಟೆ, ಚರ್ಮ ಪಮುಖವಾದವುಗಳು. ಲೋಹಗಳ ಬಳಕೆ ಅನಂತರದ್ದೇ ಆಗಿದೆ. ಈ ಎಲ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಕುಶಲತೆಯಿಂದ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುತಾ ಬಂದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕುಂಬಾರ, ಬಡಿಗ, ಕಮ್ಮಾರ. ಈ ಕುಶಲಗಳ ಅಸ್ತಿತವು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿರಬೇಕು. ಪಮುಖವಾದ ಈ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳ ಸತತ ಬಳಕೆ

ಮತು ಅದರಲ್ಲಿ ಕುಶಲಿಗರು ಕಂಡುಕೊಂಡ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳ ಪರಿಣಾಮ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಗೆಯೇ ಹೊಸ ಹೊಸ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳ ಅನ್ವೇಷಣೆ ಮತು ಅವುಗಳ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳು ಇನ್ನೊಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕರಕುಶಲಕಲೆಗಳ ವ್ಯಾಪಕವಾದ ವೈವಿಧ್ಯತೆ ಹಾಗೂ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿರಬೇಕು.

ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಣು, ಕಲು, ಕಟ್ಟಿಗೆ, ತೊಗಟೆ, ಚರ್ಮ ಮತು ಲೋಹಗಳನ್ನು ಪ್ರಾಚೀನ ಹಾಗೂ ಪಮುಖ ಮೂಲ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳೆಂದು ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಹಾಗೆಯೇ ಕುಂಬಾರ, ಕಲುಟಿಗ, ಬಡಿಗ, ವಸನಕಾರ ಹಾಗೂ ಕಮ್ಮಾರ ಇವರನ್ನು ಪ್ರಾಚೀನ ಹಾಗೂ ಪಮುಖ ಕುಶಲಕಲೆಗಾರರು ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದಾಗಿದೆ,

ಇದೇ ರೀತಿ ಕುಶಲಕರ್ಮಿಗಳನ್ನು ಒಂದೆಡೆ ಆಯಗಾರರನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಯಾವ ರೀತಿ ಎಂದರೆ ಅದರಲೂ ಕೃಷಿಯ ಕಡೆ ನೇರವಾಗಿ ಪಭಾವ ಬೀರುವ ಸಮುದಾಯವೆಂದರೆ ಬಡಿಗ ಮತು ಕಮ್ಮಾರ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ವೃತ್ತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನೋಡಿದಾಗ ಮಾನವನು ಮೂಲಭೂತ ಬೇಡಿಕೆಗಳನ್ನು ಈಡೇರಿಸಿಕೊಳಲು ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಕ್ಷೇತದಲ್ಲಿ ದುಡಿಯಬೇಕಾಗಿತು. ಅಕ್ಷರದ ಅರಿದಿರುವ ಸಮುದಾಯಗಳು ದೈಹಿಕ ದುಡಿಮೆಯನ್ನು ಇಷಪಡದೆ ಬೌದ್ಧಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಪಭಾವವಿರುವ ಕ್ಷೇತದತ ಮುನ್ನಡೆದರು. ದಲಿತ ಸಮುದಾಯಗಳು ದೈಹಿಕ ದುಡಿಮೆಗೆ ಹೆಚು ಅಂಟಿಕೊಂಡವು. ಇವರಿಗೆ ಆರಂಭದಿಂದಲೂ ರಾಜಪಭುತದ ಬೆಂಬಲವಾಗಲಿ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಪಭುತದ ಬೆಂಬಲವಾಗಲಿ ಸಿಗಲಿಲ. ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಮತು ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಶೋಚನೀಯ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಮುಂದುವರಿಯುತಾ ಬಂದಿರುವುದು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಮಾನವೀಯತೆ ಮತು ಔದಾರ್ಯದಿಂದ ದಲಿತರನ್ನು ನೋಡಿರುವ ಸಂಗತಿಗಳು ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಸಿಗುವುದಿಲ. ಇಂದಿಗೂ ಬಹುತೇಕವಾಗಿ ಇವರು ಗ್ರಾಮೀಣ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಅದೇ ಸಾಂಪದಾಯಿಕ ವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ವೃತ್ತಿಗಳಿಗೆ ಜಾತಿಗಳ ಸೋಂಕು ಇರಲಿಲ. ಆದರೆ ವೃತ್ತಿಗಳೇ ಮುಂದೆ ಜಾತಿಗಳಾಗಿ ಬದಲಾವಣೆ ಯಾದವು. ಯಾವುದೇ ಜಾತಿಯವರು ಇಂತಹದೇ ವೃತ್ತಿ ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕು ಎಂಬ ನಿಯಮ

ಇರಲಿಲ. ಕೊಳಕು, ಕಲ್ಮಶದಿಂದ ದುರ್ವಾಸನೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ಜನತೆ ಇತರೆ ಜನ ಸಮುದಾಯಗಳಿಗಿಂತ ದೂರ ಸರಿಯುವಂತೆ ಮಾಡಿತು.

ತೆರಿಗೆ ಪದ್ಧತಿಯ ನಂತರ ಬಿಟ್ಟಿ ಸೇವೆಯ ಪದ್ಧತಿಯು ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು ಎನ್ನುವುದು ಓ. ದೇವರಾಜ ಅವರು ಧಾರವಾಡ ಶಾಸನವು ತಿಳಿಸುವಂತೆ ಕುಶಲ ಕರ್ಮಿಗಳು ಮತು ಶೂದರು ಬಿಟ್ಟಿಯಾಗಿ ದುಡಿದುದ್ದನ್ನು ತಿಳಿಸುತದೆ. ಜನಸಾಮಾನ್ಯರು ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕಾದ ತೆರಿಗೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟಿಯ ಒಂದು ರಾಜನು ತನಗೆ ಇಷಬಂದಾಗ ತನ್ನ ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕಾದ ತೆರಿಗೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟಿಯು ಒಂದು ರಾಜನು ತನಗೆ ಇಷಬಂದಾಗ ತನ್ನ ಅಧೀನದಲ್ಲಿರುವ ಯಾರನ್ನೇ ಆಗಲಿ ಪತಿಫಲವಿಲದೇ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವಂತೆ ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡಬಹುದಾಗಿತು. ಕರಕುಶಲ ಕರ್ಮಿಗಳು ಒಂದು ದಿನ ರಾಜನಿಗಾಗಿ ಪುಗಸಟ್ಟೆ ದುಡಿಯಬೇಕು.

ಭೂಮಾಲೀಕರ ಮತು ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಮಿಕರ ಬಗ್ಗೆ ಬಾರಾಬಲೂತಿ ಪದ್ಧತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ಚಂದಶೇಖರ ಕಂಬಾರರು ತಮ್ಮ ಕನ್ನಡ ಜಾನಪದ ವಿಶಕೋಶ ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ `ಆಡದೆ' ಎಂಬ ಪದದ ಉಲ್ಲೇಖ ಮಾಡಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ದುಡಿಮೆಗೆ ಧಾನ್ಯರೂಪದ ಪತಿಫಲ, ಇದನ್ನು ಕೆಲವು ಕಡೆ `ಆಯ ಕೊಡುವುದು' ಎಂತಲೂ ಕರೆಯುವುದುಂಟು. ಊರಿನ ಆಯಗಾರರಾದ ಅಗಸ, ಹಜಾಮ, ತೋಟಿ, ಕುಂಬಾರ, ಕಮ್ಮಾರ ಮುಂತಾದವರಿಗೆ ಪತಿವರ್ಷದ ಸುಗ್ಗಿಯಲ್ಲಿ ಜಮೀನು ಹೊಂದಿರುವವರೆಲರೂ ದವಸಧಾನ್ಯಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಪತಿಫಲ ನೀಡುವ ಪದ್ಧತಿ ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಬಹುಕಾಲದಿಂದ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ. ಊರಿನ ಪತಿ ಕುಟುಂಬದವರೂ ಆಯಗಾರರಿಂದ ಒಂದಲ ಒಂದು ರೀತಿಯ ನೆರವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡೇ ಇರುತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಆಯಗಾರರೂ ಕೂಡ ಜನರ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ತಮ್ಮಿಂದ ಆಗುವ ದುಡಿಮೆಗಳ ಮೂಲಕ ಪೂರೈಸುತ್ತಿರುತಾರೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಹಜಾಮನು ಒಂದು ಕುಟುಂಬದ ಗಂಡಸರು ಬಯಸಿದಾಗಲೆಲ್ಲಾ ಕ್ಷೌರಕರ್ಮ ಮಾಡುತಾನೆ. ಕುಂಬಾರ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಮಡಿಕೆ, ಕುಡಿಕೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುತಾನೆ. ಅಗಸ ಒಂದು ಕುಟುಂಬದ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಶುಚಿ ಮಾಡಿಕೊಡುತಾನೆ. ಈ ಆಯಗಾರರೆಲ ತಾವು ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಕೊಟ ಸಮಯದಲ್ಲೇ ನೆರವು ಬಯಸದೆ

ಸುಗ್ಗಿಯವರೆಗೆ ಕಾದು ಸುಗ್ಗಿಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪತಿ ಕುಟುಂಬದ ಕಣಗಳ ಬಳಿಗೂ ಹೋಗಿ ರಾಗಿ, ಭತ, ಗೋಧಿ, ಜೋಳ ಇತ್ಯಾದಿ ದವಸ ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ತೆನೆ ಸಮೇತ ತಮ್ಮಿಂದ ಎಷು ಸಾಧ್ಯವೋ ಅಷನ್ನು ಹೊತು ತರುತ್ತಾರೆ. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಹಣಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಹೆಚಾದಂತೆಲ್ಲಾ ಈ ಆಡದೆ ಪದ್ಧತಿ ಅಥವಾ ನೀಡುವ ಪದ್ಧತಿ ಕಣ್ಮರೆಯಾಗುತದೆ.(ಕನ್ನಡ ಜಾನಪದ ವಿಶಕೋಶ, ಪು.೪೧–೪೨)

ಆಯಕಾರ–ಆಯಗಾರ, ಆಯಗಾರ ನಾ

ಕೆಲಸ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿದವನು

ಆಯಗಾರ(ನಾ)– ವಂಶಪಾರಂಪರ್ಯವಾಗಿ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿರುವ ಸೇವಕ, ತನ್ನ ವೃತ್ತಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ಕುಲಕಮದಿಂದ ಗ್ರಾಮದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿರುವ ಜನಸೇವಕರಾದ ಗೌಡ, ಶಾನುಭೋಗ, ಜೋಯಿಷ, ಕಮ್ಮಾರ, ಕಂಬಾರ, ಬಡಿಗ, ನಾಯಿಂದ ಮೊದಲಾದವರು. ಉ.ಕ. ೧೧ ಶಿರಾ– ೪೧–೨೧, ೧೫೪೪) ಇದಕ್ಕೆ ನಿಂದುಬಿಟ . . . . ಬಿರಾಡ ನಂ ಮ ಆಯಗಾರರಿಗೆ ಕೊಡುವ ಏ.ಕ. * ಮೊಳಕಾ–೯. ೬. . (೧೫೪೯, ಹನ್ನೆರಡು ಆಯಗಾರರು ನುಡಿಸಲಿಲ) ಇ. ಏ. ೧೯೪೭. ರಾಣೆಬೆನ್ನೂರು.

ಬಿಟ್ಟಿಯ ಸೇವೆಯ ನಂತರದಲ್ಲಿ ಆಯಗಾರ ಪರಿಕಲನೆ ಬಂದಿತು. ಬಿಟ್ಟಿಯ ಅರ್ಥ ಬಿಟ್ಟಿ ಕೆಲಸ ಎಂದರೆ ಪುಕಟೆ ಶಮ ಕಡಾಯ ಕಮ ವೃತ್ತಿಗಳು ಯಾವಾಗ ಅಸ್ತಿತವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತವೋ ಅಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕೃಷಿಯು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಪಾತವಹಿಸಿದಾಗ ವೃತ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಪಲಟಗೊಳ್ಳುತದೆ. ಅಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿತವು ಕಳೆದುಕೊಂಡಾಗ ಬಿಟ್ಟಿಯ ಸೇವೆಯ ಪರಿಕಲನೆ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿತು.

ಬಿಟ್ಟಿಯೆಂದರೆ ಆಳುವ ರಾಜನಾಗಿ ಪುಕಟೆಯಾಗಿ ದುಡಿಯುವುದು, ಮನುಸ್ಮೃತಿಯಲ್ಲಿ ತೆರಿಗೆ ಕೊಡಲಾಗದ ಕೆಲವರಿಂದ ತೆರಿಗೆಯ ಬದಲಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ಹೇಳಿದೆ. ಕಾಲಕಮೇಣ ಬಿಟ್ಟಿಯ ಅರ್ಥ ನಾನಾ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟಿಯ ಪ್ರಾಬಲ್ಯತೆ ಹೇಗೆ ಬಂದಿತು ಎಂಬುದನ್ನು ಹೇಳುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇನೆ. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟಿ ಕೆಲಸವು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಪಚಲಿತವಿದ್ದರೂ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಾ ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ.

* ವೃತ್ತಿಗಳ ಜೀವಂತಿಕೆಗಾಗಿಯೇ ಉತ್ಪಾದಕ ವೃತ್ತಿದಾಯಕರ ನಡುವೆ ಹಾಗೂ ಬಳಕೆದಾರರ ನಡುವೆ ಸಾವಯವ ಸಂಬಂಧವೇ ಆಯಗಾರಿಕೆ. ಈ ಕೊಡುಕೊಳ್ಳುವಿಕೆಯ ವಿಧಾನ ಅನೇಕ ಶತಮಾನಗಳಿಂದಲೂ ಎರಡು ವರ್ಗಗಳ ನಡುವೆ ಬಾಯಿಮಾತಿನ ಕಾನೂನು ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲೇ ಮುಂದುವರೆದಿತು. ಆದರೆ ಜಾಗತೀಕರಣದ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಈ ಪದ್ಧತಿ ಮೇಲೆ ಅನೇಕ ಪರಿಣಾಮಗಳಾಗುತ್ತಿವೆ. ಇದರಿಂದ ಆಯಗಾರರು ತಮ್ಮ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಬೇಡಿಕೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ಅತಂತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಬದುಕು ಮುನ್ನಡೆಸುವುದಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಆರ್ಥಿಕ ಸೌಲಭ್ಯವಿಲದೆ ಅನೇಕ ವೃತ್ತಿಗಳು ಪಲಟಗಳಾಗಿ ರುವುದನ್ನು ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಈ ಆಯಗಾರಿಕೆ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿತು.

ಗ್ರಾಮೀಣ ಭಾಗದ ಆಯಗಾರರೆಂದರೆ ರೈತರಿಂದ ವರ್ಷದ ಸುಗ್ಗಿ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ದವಸ ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ಪಡೆದು ಅವರಿಗೆ ವ್ಯವಸಾಯೋಪಕರಣಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಇನ್ನಿತರ ಸಹಾಯವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಡುವುದು ಆಯಗಾರರನ್ನು ಕೆಳಕಂಡಂತೆ ಗುರುತಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

೧.	ಕಮ್ಮಾರ	೧೦.	ಗೊಲ
೨.	ಬಡಿಗೇರ	೧೧.	ಹೊಲೆಯ
೩.	ಕುಂಬಾರ	೧೨.	ಕಂಚುಗಾರ
೪.	ವಪಠ(ಕ್ಷೌರಿಕ)	೧೩.	ಕೊರವ
೫.	ಅಕ್ಕಸಾಲಿಗ	೧೪.	ಆಯ್ಯನೋರು
೬.	ನೇಕಾರ	೧೫.	ಕುರುಬ
೭.	ಮೇದಾರ	೧೬.	ಮಡಿವಾಳ
೮.	ಶಿಲ್ಪಗಾರ	೧೭.	ಮಾದಿಗ
೯.	ಚಮ್ಮಾರ	೧೮.	ಕಲುಕುಟಿಗ/ಭೋವಿ

ಈ ಹದಿನೆಂಟು ಸಮುದಾಯಗಳು ತಂತಮ್ಮ ವೃತ್ತಿಯಿಂದ ದೂರ ಸರಿಯುತ್ತಾ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಆಧುನಿಕತೆಯ ಪಭಾವದಿಂದ ಸ್ಥಿತ್ಯಂರಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತಿವೆ. ತಮ್ಮ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಲಾಭದಾಯಕ ವೃತ್ತಿಯಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಲು ಯಾಂತ್ರೀಕರಣ ಹಾಗೂ ಆಧುನಿಕತೆಯ ಮೊರೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆಲ ಸಕಾರವನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ಲೇಖಕರ ಚಿಂತನೆಯ ವಿಧಾನ ಮೆಚುವಂಥದ್ದು.

ಟಿ. ಗೋವಿಂದರಾಜು ಅವರು ತಮ್ಮ ಆಯಗಾರರು, ಹಡದಿಗಾರರು ಹಾಗೂ ವಿನಿಮಯ ಗಾರರು ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಬೆಂಗಳೂರು, ಹಾಸನ ಮೊದಲಾದ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ರೈತ ತನ್ನ ವ್ಯವಹಾರಿಕ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಅಗತ್ಯಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ವರ್ಷಪೂರ್ತಿ ನೆರವಾಗುವ ಕೆಲವು ಸಹಾಯಕರಿಗೆ ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಸುಗ್ಗಿಯಲ್ಲಿ ದವಸದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕೊಡುವ ಸಂಭಾವನೆಯನ್ನು ಹಡದಿ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅದರಲೂ ಕೋಲಾರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು `ಮ್ಯಾರೆ' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಇದರಲ್ಲಿ ಹಡದಿಗಾರರೂ ಮತ್ತು ಆಯಗಾರರಿಗೂ ಯಾವುದೇ ವ್ಯತ್ಯಾಸವು ಇಲದೆ ಇರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಕಿಟೆಲ್ ಅವರು ಹೇಳುವ ಆಯಗಾರ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಂ ಊome ಜeiಣಚಿಡಿಥಿ viಟಟಚಿge seಡಿveಟಿಣ... suಛಿh seಡಿveಟಿಣs ಗವುಟ, ಶಾನುಭೋಗ, ಜೋಯಿಸ, ಪತ್ತಾರಿಕೆ, ಕಮ್ಮಾರ, ಬಡಗಿ ನಾಯಿನ್ನ ಇತ್ಯಾದಿ.

ಗ್ರಾಮಸ್ಥರಿಂದ ಅರಿಸಲಟ ಊರಿನ ಕೆಲಸ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವವರನ್ನು ಆಯಗಾರ ರೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಚರ್ಚೆ ಮಾಡುವುದಾದರೆ ಆಯಗಾರರನ್ನು ಪೂರ್ಣ ಪಮಾಣದಲ್ಲಿ ಆಯಗಾರರು ಅರೆಕಾಲಿಕ ಆಯಗಾರರು ಎಂದು ವಿಂಗಡಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗ ಬಹುದು.

ಆಯಗಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಗೌಡ ಶಾನುಭೋಗವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸದೆ ಇದ್ದಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಬ ಬಲಿಷನನ್ನು ಗೌಡ ಶಾನುಭೋಗವನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು. ಬಡಿಗ ಮತ್ತು ಕಮ್ಮಾರರು ಪೂರ್ಣ ಪಮಾಣದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಬಹುದು.

ಕುಂಬಾರ ಮತು ನೇಕಾರರನ್ನು ವ್ಯಾಪಾರಿ ವರ್ಗದಿಂದ ನಾವು ಅದನ್ನು ಗುರುತಿಸು ವುದರಿಂದ ಪೂರ್ಣ ಪಮಾಣದ ಆಯಗಾರ ಎನ್ನಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ. ಮೊದಲು ಅಕಸಾಲಿಗನು ಅವನೇ ಬಂಗಾರವನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ ಅವನೇ ಮಾರಾಟ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿತವು ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತಿತು. ಈಗ ಅದು ಭಿನ್ನವಾದ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಇರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಅಕಸಾಲಿಗ ಈಗ ಕೂಲಿಕಾರನಾಗಿದ್ದಾನೆ ಮತು ಯಾರೋ ಮಾರ್ವಾಡಿಗಳು ಕಚಾವಸುಗಳನ್ನು ನೀಡಿ ಸಿದ್ಧವಸುಗಳನ್ನಾಗಿ ರೂಪಿಸಿಕೊಡುವಲ್ಲಿ ಪಾತ ನಿರ್ವಹಿಸುತದೆ.

ಆಯಗಾರಿಕೆ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಮಹಾರಾಷದಲ್ಲಿಯೂ ಬಳಕೆಯಿತು ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ. ಮರಾಠಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಆಯಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಇದು ಮರಾಠಿ ಭಾಷೆಯ ಶಬ್ಧ `ಬಾರಾ ಬಲೂತೆ' ಮಹಾರಾಷ್ಟಕ್ಕೆ ಶಬ್ಧಕೋಶದಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮದ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಹಾಗೂ ರೈತರ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ ಬಗ್ಗೆ ಅವರ ದುಡಿಮೆಯ ಪತಿಫಲವಾಗಿ ಹೊಲದ ಮೇಲೆ ಪತಿವರ್ಷ ರಾಶಿಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಿಗುವ ಪೈರಿನಲ್ಲಿಯ ಪಾಲು ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಅದನ್ನು ಪಡೆಯುವವನು ಬಲುತೆದಾರ ವಾಡಿಕೆಯಂತೆ ಇವರು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಹನ್ನೆರಡು ಕಸುಬುಗಾರ ರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇವರಿಗೆ `ಬಾರಾ ಬಲೂತೆ' ಇಲವೆ `ಬಾರಾ ಬಲೂತೆದಾರರು' ಎನ್ನುವುದು ಈ ಪದ್ಧತಿಯು ಮಹಾರಾಷದಲ್ಲಿ ಪಚಲಿತವಿದೆ.

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬಲುತೆ ಎಂದರೆ ಆಯ ಹಾಗೂ ಬಲುತೆದಾರರೆಂದರೆ ಆಯಗಾರರು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಹನ್ನೆರಡು ಜನ ಆಯಗಾರರಿಂವುಂತೆ ಮಹಾರಾಷದಲ್ಲಿ ಹನ್ನೆರಡು ಜನ ಬಲುತೆದಾರರು ಇರುತಾರೆ.

ಡಾ. ಆರ್.ಎಸ್. ಗುರುವ ಅವರು ಹನ್ನೆರಡು ಬಲುತೆದಾರರು ಮೂರು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಂಗಡಣೆ ಮಾಡುವರು.

ಮೊದಲನೆಯ ಗುಂಪು: 1. ಬಡಗಿ 2. ಕಮ್ಮಾರ

3. ಮಾದ 4. ಹೊಲೆಯ

ಎರಡನೆಯ ಗುಂಪು:	5. ಕುಂಬಾರ	6. ಸಮಗಾರ
	7. ಅಗಸ	8. ಕ್ಷೌರಿಕ
ಮೂರನೆಯ ಗುಂಪು:	9. ಜಂಗಮ	10. ಗೊರವ
	11. ಮೌಲಾ,,,	12. ಜೋಯಿಸ

ಇವರಿಗೆ ಸಲುವ ಪೈರಿನ ವಿವರವನ್ನು ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಮೊದಲನೆಯ ಗುಂಪು ಪತಿಯೊಬ್ಬನಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ಹೊರೆಗಳು. ಆದರೆ ಹೊಲೆಯನಿಗೆ ಎಂಟು ಹೊರೆಗಳು.

ಎರಡನೆಯ ಗುಂಪು- ಪತಿಯೊಬ್ಬನಿಗೆ ಮೂರು ಹೊರೆಗಳು

ಮೂರನೆಯ ಗುಂಪು- ಪತಿಯೊಬ್ಬನಿಗೆ ಎರಡು ಹೊರೆಗಳು

ಒಂದು ಹೊರೆಯಂದರೆ ತೆನೆಯುಳ ಕಣಿಕೆಯ ಐದು ಸೂಡುಗಳು. (ಗೋಗಿ ಹನುಮಾಕ್ಷಿ ಅಸಿಸಂಟ್ ಕಲೆಕ್ಟರ್ ಡಾ. ಆರ್.ಗುರುವ ಶಾಸನ ಸಂಶೋಧನ ಪಬಂಧಗಳು, ಪು.248-249)

ಈ ಮೇಲೆ ವಿಂಗಡಿಸಿದ ಹಾಗೆ ಆಯಗಾರರ ವರ್ಗವನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಪಧಾನವಾಗಿ ಗುರುತಿಸುವ ವರ್ಗಗಳು, ಅಪಧಾನವಾಗಿ ಗುರುತಿಸುವ ವರ್ಗಗಳು ಮತು ಪಧಾನವಲದ ಹಾಗೂ ಅ ಪದಾನವಲದ ವೃತ್ತಿಗಳು. ಹೀಗೆ ಸ್ಥಾನಮಾನವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದವು ಎಂಬುದನ್ನು ಕಾಣಲಾಗುತದೆ.

ಡಾ. ವೀರೇಶ ಬಡಿಗೇರ ಅವರು ಅಡಿಗಲು ಪುಸಕದಲ್ಲಿ ಆಯಗಾರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಗುರುತಿಸುವಾಗ ಅಡಿಗಲು ಪೂಜೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತದೆ. ಕಂಬಾರ ಕುಲುಮೆ ಮತು ಮನೆಯಲ್ಲಿನ ಕ್ರಿಯೆಗಳ ಆದಿ ಪೂಜೆಯ ದಿನ ಮೊದಲು ಪೂಜೆಗೊಳ್ಳುವುದು ಕಂಬಾರ ಕುಲುಮೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಮೂಲಕ ಕುಲುಮೆ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ವಿಶಕರ್ಮನ ಮಕ್ಕಳಾದ ಪಂಚಕರ್ಮಿಗಳಲ್ಲಿ ಮನು ಮೊದಲನೆಯವನು. ಈತನೇ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತ. ಕುಲುಮೆ ಹುಟ್ಟಿದ ಮೇಲೆಯೇ ಕುಲ ಹುಟ್ಟಿತು ಎನ್ನುವ ಮಾತು ಬಹಳ ಪಚಲಿತವಾದದ್ದು.

ಅದುವರೆಗೂ ಯಾವ ಕುಲಗಳೂ ಇರಲಿಲವೆಂತೆ ಹುಟ್ಟಿನಿಂದ ಹಿಡಿದು ಸಾಯುವವರೆಗಿನ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಬಾರ ಅಂದರೆ ಮನುವಿನ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಬಹಳ.

ಕುಲುಮಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಮುನ್ನ ಕುಲ ಛಲವೆಲ್ಲಿತು

ಹಲವು ಉದ್ಯೋಗದ ಆಯುಧದ ಪರಿಯಾಗೆ ಲೋಕದ

ಶಿಲಮಿ ಕೀಟಕದ ಪುಳಗಳಿರಾ ನಿಮ್ಮ

ಹಲವು ಶಾಸಗಳ ಬಿಡರ್ಯಾಕೇ ಬಸವಣ

ಮೌನೇಶರ ವಚನ `ಕುಲಚಾರಗಳು ಹೇಗೆ ಹುಟ್ಟಿದವು' ಎಂಬುದು ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಬಹಳ ಸಲ ಕುಲುಮಿ ಮತು ಅಡಿಗಟ್ಟಿ ಏಕಕಾಲಕ್ಕೆ ಪೂಜೆಗೊಳ್ಳುವುದುಂಟು. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಬಹುದು. ಬಡಿಗ, ಕಮ್ಮಾರ ಹೆಚಾಗಿ ಒಬ್ಬರೇ ಆಗಿರುತ್ತಾರೆ ಅಥವಾ ಒಂದೇ ಮನೆಯವರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಎರಡು ಪೂಜೆಗಳು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಆಗುವುದರಿಂದ ಬದುಕಿನ ಸಮತೋಲನತೆಯನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಳಬಹುದು ಎನ್ನುವ ನಂಬಿಕೆ ಕೂಡ ಬಡಗಿತನ ಮತು ಕುಲುಮಿ ಕೃಷಿ ಬದುಕಿನ ಎರಡು ಚಕಗಳು ಇವೆರಡಕ್ಕೂ ವ್ಯತ್ಯಯ ಬರಬಾರದೆಂದು ಎರಡನ್ನೂ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮೌನೇಶರ ಇನ್ನೊಂದು ವಚನದಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬಹುದು.

ಬಡಿಗ ಕಮ್ಮಾರ ಸೃಷ್ಟಿಗಧಿಕರ್ತರು

ಬಡಿದು ಬತ್ತೀಸ ಆಯುಧವ ಮಾಡಿ ಸರ್ವರಿಗೆ

ಕೊಡುವರಯ್ಯ ಬಸವಣ

ಸಮುದಾಯದ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಬಡಿಗ ಕಮ್ಮಾರಾರ ಅನನ್ಯತೆಯನ್ನು ಹೇಳುವ ಈ ವಚನ ಅವರೀರ್ವರಿಲದೆ ಯಾವ ಕಾರ್ಯಗಳು ನಡೆಯಲಾರವು. ಹುಟು-ಸಾವು, ನೋವು ನಲಿವು ಇತ್ಯಾದಿ ಅಂಶಗಳಿಗೆ ಪರಿಹಾರ ಕರ್ತರು ಭೂಮಿ ಹೆಣು ಕುಲುಮೆಯು ಪಾಂಚಳರ ಆರಾಧ್ಯ ದೈವ ಕಾಳಮ್ಮನ ಪತೀಕ ಅಡಿಕಟ್ಟಿ ಕೂಡ ಕಾಳಮ್ಮ ಪತೀಕ ಇವೆರಡೂ ಹೆಣು.

ಕುಲುಮೆಯ ಪೂಜೆಯ ದಿನ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿಸುವ ಕುರುಬ ರೈತ ಬಡಿಗನಿಗೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಕಮ್ಮಾರನಿಗೂ ಬಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಕಮ್ಮಾರ ತನ್ನ ಎಲ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ತಾನು ತಯಾರಿರುತ್ತಾನೆ. ಮನೆಯ ಹೆಣುಮಕಳೆಲ ಮನೆ ಸಾರಿಸಿ ರಂಗವಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಸಿಂಗಾರಗೊಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಕುಲುಮೆಯ ಅಡಿಗಲು ನಮ್ಮ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿದ್ದೂ ಆದರೆ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಕಸುಬುಗಳಿಲದ ಕಾರಣ ಆಚರಣೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಲು ಬಯಸುತ್ತೇನೆ.

ಎಫಿಗ್ರಾಫಿಯಾ ಕರ್ನಾಟಿಕಾರ ಚಿಕಮಗಳೂರು ಜಿಲ್ಲಾ ಶಾಸನ ಸಂಪುಟ ಶಾಸನದ ಇಂದಾದಾರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಂತ ಕಂಚಿಕಾರ ರಾಯರಗಂಡ ತಿಮಣ ವೊಡೆಯರ ಬಲಭೂಜ ಪತಾಪ ಚಂನಪ ವೊಡೆಯರು ಕೊಡುಗೆಗೆ ಮಾರಣು 501 ಗದ್ದೆ ಕೊಟ, ಈ ಶಾಸನವು ಕಂಚುಗಾರ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡುವವರ ಉಲ್ಲೇಖ ವ್ಯಕವಾಗುವುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇನೆ.

ಕುಂಬರ ಬಟ್ಟಿ! ಮತವಾರದಲ್ಲಿ ವಣ ಹಣವಣ ಹಡವಳೆಯ ಖುಯ ಕುಂಬರ ಬಿಟ್ಟಿಕಂ ಮರವಿಟ್ಟಿಯಿವೊಳಗಾಗಿ ಕುಂಬಾರರಿಗೆ ತೆರಿಗೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವುದು ಗುರುತಿಸುತವೆ. ಅವರು ಮೂಲ ಪರಿಕರ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇನೆ.

ತಳವಾರಿಕೆ ಚಿಕಮಗಳೂರಿನ ಖಾಂಡ್ಯಾ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ದೇವದಾನ ನಾಡೊಳಗೆ ದೇವತಾ ಸಾಮ್ಯಕ್ ಸಲುವ ರೊಕಾದೊಳಗೆ ತಳವಾರಿಕೆಗೆ ತಕೊಂಡಾಗ 200 ವರಾಹಮ್ ಇದನ್ನು ತಳವಾರನು ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಪಡೆದ ಉಲ್ಲೇಖ ವ್ಯಕವಾಗುತದೆ.

ಕಮ್ಮಾರ- ಕಮ್ಮಾರ ಜನಾಂಗವನ್ನು ಹೀರೇಮಗಳೂರು ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಕಸವನು ದೇವರ ಹೂಣ್ಣ ಸಮ್ಮನು ಕಮ್ಮರ ಸೋವನು ಮಡಿವನ ಕಾಳಿಗನು ಪೆಮ್ಮಯ್ಯ ಗೋವಲ ಜೋಳಿಗನ್ ಎಂಬ ಎಲ್ಲೇಖವು ವಿನಯಾದಿತ್ಯನ ಕಾಲದಲ್ಲಿತು ಎಂದು ಹೇಳುತದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಮುಗುರುವಳ್ಳಿ ಶಾಸನವು 103ನೇ ಶಾಸನವಾಗಿದ್ದು ಅವರ ಮಾವ ಕಮ್ಮಾರ ಬಾಸಮಾ. . . . ಸಸ್ತಿ ಶ್ರೀಮತ್ ಮುಗುಳವಳ್ಳಿ ಶಾಸನ ಎಂದು ಹೇಳುತದೆ.(ಚಿಕಮಗಳೂರಿನ ಎಪಿಗ್ರಾಫಿಯಾ ಕರ್ನಾಟಿಕಾ ಸಂಪುಟ-11, ಪು.62)

ಶೃಂಗೇರಿಯ ಕಗ್ಗ ಶಾಸನವು-57ರಲ್ಲಿ ಪೂದ್ವ ಮರಿಯದೆಯಾ ಕಮ್ಮಾರ ಪಾಶುಪತ ಮರಿಯಾದೆಯಾ ಉಳದಲ ಅದೇ ರೀತಿ ಕಿಗ್ಗದ 58ನೇ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಕೌಂಬ ಕಮ್ಮಾರರಾಳುವ ಬ. ಎಂದು ಉಲ್ಲೇಖ ಮೂಡಿಗೆರೆ ತಾಲೂಕಿನ ಗೋಣಿ ಬೀಡು 8ನೇ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ವಾಗಲಿಯಂದು ಗೋಣಿ ಬಿಡ ಪಾಂಚಾಳದವರು ಯಿ ಮಾಢ ಶುಭ 8. ಲು ವೀರ ಸಮಯದ ಸುನಾಲುವಿನ ಕನ್ನಡ ವೀರ ಪಾಂಚಾಳದವರು ಕೂಡಿ ಕೊಡದವರು(ಮೂಡಿಗೆರೆ ತಾ. ಪು.154, ಎಫಿಗ್ರಾಫಿಯ ಕರ್ನಾಟಿಕಾ)

ಈ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಪಾಂಚಾಳರ ಕುರಿತು ಚರ್ಚೆ ಮಾಡುವುದನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖ ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ.

ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರಿನ 200ನೇ ಕೆ.ಕೆರೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಬಡಗಿ ಕರ್ಮಿ ಚಂದಮ ಉಳಿಯರ ಇನ ಬಡಗಿ ಸಕೋಜ, ಮಲೋರ ಮಾಡಿದ ವೀರಗಲು- ಈ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಬಡಗಿಯ ಉಲ್ಲೇಖಗೊಂಡಿದೆ.

ಕೆ.ವಿ. ಕೃಷಮೂರ್ತಿಯವರು ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಪಾರಂಪರಿಕ ಕುಶಲ ಕರ್ಮಿಗಳು ಎಂಬ ಪುಸಕದಲ್ಲಿ ಲೋಹಕಾರರು-ಕಸುಬುಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿ, ಜಾತಿಯನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು ರೂಢಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ಪದ್ಧತಿಗಳಲೊಂದು ಬಹುಕಾಲದ ಹಿಂದೆ ಹಿಂದುಗಳನ್ನು ಅವರು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿರುವ ಕಸುಬುಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಪರಂಪರಾಗತ ಕಸುಬು ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಪಡೆದ ಪತ್ಯೇಕ ಗುಂಪುಗಳೆಂದು ಹೇಳಿ ಇವು ಆಯಾ ಗುಂಪುಗಳ ಕಸುಬುಗಳನ್ನೇ ಆಧರಿಸಿ ಆಯಾ ಕಸುಬುಗಳ ಹೆಸರಿನಲ್ಲೇ ಆಯಾ ಜಾತಿಗಳುಂಟು ಎಂದು ಹೇಳುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಕುಲಕಸುಬುಗಳನ್ನು ನೇಸ್‌ಫಿಲ್ಡ್- ಜಾತಿ ಭೇದ ಮತು ಜನಾಂಗ ನಿರ್ದೇಶನಗಳಿಗೆ ಕಸುಬುಗಾರಿಕೆಯು ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ಣಾಯಕ ತಳಹದಿಯಾಗಿ ಪವರ್ತಿಸಿಲ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅದರಲೂ ಕಲಾ ಕೌಶಲ್ಯವನ್ನು ಅನುವಂಶಿಕವಾಗಿ ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ವಿಶಕರ್ಮಾರ ಒಲವು, ಪರಸರ ಬೆಸೆದುಕೊಂಡಿರುವ ಅವರಲ್ಲಿರುವ ಐದು ಉಪಭಾಗಗಳ ಕಮ್ಮಾರ, ಸರ್ಣಕಾರ, ಕಂಚುಗಾರ, ಬಡಗಿ ಹಾಗೂ ಶಿಲ್ಪಿಕಾರ- ಮತೀಯ ಪಂಗಡಗಳು, ಕೆಲವು ಮಂದಿ ಕಲಾ ಕುಶಲಿಗಳು ಇವರ ಸೇವೆಯು ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಸುಸೂತ ನಡೆಗೆ ಅನಿವಾರ್ಯ ನಾಗರೀಕತೆಯ ಪ್ರಾರಂಭದಿಂದಲೂ, ಕಲಾಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ವಾಸುಶಿಲ ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ವಿಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ, ಕೃಷಿಗೆ ಯುದ್ಧ ಕೌಶಲ್ಯಕ್ಕೆ ಮತ್ತಿತರೆ ಕಸುಬುಗಳಿಗೆ ಇವರ

ಕೊಡುಗೆಯು ಅನುಪಮ ವಾದುದು. ಹಾಗಾಗಿ ಇವರನ್ನು ಸಂಪದಾಯಿಕ ಕುಶಲ ಕರ್ಮಿಗಳೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತದೆ.

ಕಾಲಾನಂತರದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಜಾತಿ ಜನಾಂಗದ ಜನರು ವಿಶಕರ್ಮರ ಕಸುಬುಗಳನ್ನು ಮಾಡಲಾರಂಭಿಸಿ ಇವರ ಕಸುಬುಗಾರಿಕೆ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಪವೇಶ ಮಾಡಿದುದು. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿನ ಇವರ ಸ್ಥಾನಮಾನ ಶ್ರೇಣಿಗಳ ಏರುಪೇರು ಮತು ಗೊಂದಲಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತಾ ಹೋಗುತದೆ.

ರಾಯಚೂರು ಜಿಲ್ಲೆ

ಗುಂಜಹಳ್ಳಿ

ದಕ್ಷಿಣ ಕಾಸಿ ಎಂದು ಹೆಸರಾಗಿರುವ ಗಯಿಲ ರಾಜ್ಯದ ಕೋಟೆ ರಾಯಚೂರು ಸೀಮೆಗೆ ಸೇರಿದ ಗುಂಜಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಹಜರತಿ ಖಜಾಸಾಹೇಬರ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿನ ಪಾರುಪತ್ಯೆಗಾರ ಮತು ಗೌಡರಾದ ಸಿರಿರೆಡಿ ಮತು ಕೇಸಿರೆಡಿ ಕುಲಕರ್ಣಿ ಜನ್ನಪ ಮತು ಇತರರು. ಹೊದಲು ಗ್ರಾಮದ ಆದಿಕೇಶವ ದೇವರಗುಡಿ ಕಾಲದಕ್ಕೆ ಕಾನೆವಂಕಟಯ್ಯ ಮತು ಬಡಿಗೇರ ಯಲೋಜರವರಿಗೆ ಒಂದು ವಕಳ ಯರೆ ಹೊಲವ, ನೀಡುತದೆ.

ಹೊದಲು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಆದಿಶೇಷರಿಗೆ ಮೊರದ ಗುಡಿಯಿಡಲಾಗಿದೆ ಆ ಗುಡಿ ಹಳದಾಗಿಯ ದಲ್ಲಿದೆ ಯೀ ವರುಶದಲ್ಲಿ ಮರದ ಗುಡಿ ಬಿಡಿಸಿ ಕಲ್ಲಾಗುಡಿ ಕಟಿಸಿ... ಯಿ ಗು. ಡಿ ಕಟದ ಅವರು ಗ್ರಾಮದ ಕಾಸ ವ್ಯೆಂಕಟೂಂ ಬಡಿಗೇರ ಯಲೋಜ ಜನ 2 ಕಟ್ಟಿದರು ಯಿ ತುಡವರೂ ಕಟ್ಟಿ ಕೆಲಸ ಗಡಿ ನೋಡಿ ಮಾನ್ಯ. ಯರೆ ಕೆಟು ಕೆಳಲ್ಲಿ 050 1 ದಕಳ ಯಿದಕ್ಕೆ ಬಿ ಗೆತರ ವಿರವು ಹೊಲ (ಪು. 9, ಗಂಜಿಗಹಳ್ಳಿ ಶಾಸನ, ರಾಯಚೂರು ಜಿಲ್ಲೆ)

ಮಲಿಯಾಬಾದ್ ಶಾಸನ-9

ಈ ಶಾಸನವನ್ನು ಮಲಿಕುಷ್ ಷರ್ಸ್ ಮಲಿಕ್ ಅಂಬರ್ ಎಂಬುವವನು ಹೊರಡಿಸಿದ್ದು, ಮಲಿಯಬಾದ್ ಕಸಬೆಯ ಗ್ರಾಮೀಣ ಜನರಾದ ಕೃಷಿಕರು, ನೇಕಾರರು ಗಾಣಿಯ ಮತ್ತಿತರ ಕಸುಬಾದರರು ಗೊಡಬೇಕಾದ ತೆರಿಗೆ ಮತು ವಿನಾಯಿತಿಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದೆ.

ದೇವಸೂಗೂರು ಶಾಸನ-55

ಕೃಷ್ಣಾನದಿ ದಡದ ಮೇಲಿರುವ ಭಿನ್ನವಾದ ಶಿವಲಿಂಗದ ಪಾಣಿಪೀಠದಲ್ಲಿ ಚಂದನ ಕೆರೆಯ ಗುರುವೃತ್ತಿ ಆಯ 101ನ್ನು ಗಂತಿ ಮುತ್ತಿನ ವಂಶಿ ಮಗ ಕಲಿವೀರಯ್ಯನಿಗೆ ಕೊಟಂತೆ ತಿಳಿಯುತದೆ.

ಚಂದನಕೆರೆ ಗುರು ವೃತ್ತಿ ಆಯ | ನೂರು 100 ದು

ಆಯುಗಪುರವಗಂತ್ತಿ ಶ್ರೀ ಮುತ್ತಿನ ವಂಶಿ ಮಗ

ಕರಿವೀರಯ್ಯನ ಪಮಥಗಂ ಕೊಟಾ ಮಾನ್ಯ

(ರಾಯಚೂರು ಜಿಲ್ಲೆ ಶಾಸನ-55, ಪು.38)

ದೇವದುರ್ಗ ತಾಲೂಕು

ಗಬೂರು ಶಾಸನದ -03 ಶಾಸನದ

ಕಲಚೂರ್ಯ ಭುಜಬಳ ಚಕವರ್ತಿ ರಾಯ ಮುರಾರಿ ಸೋವಿದೇವನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ 38 ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಮಹಲಿಂಗ ಮೇಳೇಶರ ದೇವರಿಗೆ ರ್ವನಮಶ್ವವಾಗಿ ಬಿಟ ಆಯವೆಂತೆಂದೆಡೆ ನ ಮೂಲೆಯಲೊಂದು ಮಾನಭಪ ಪು.51, ದೇವದುರ್ಗ, ಗಬರೂ 3

ಮಾಲೆಗಾರ

ಗಬೂರು 4ನೇ ಶಾಸನದ 41ನೆಯ ಸಾಲಿನ ಚಾಮಿಕನ್ನೆಯ

ಕೇಸವನು ಮಾಲೆಗಾ¾ ಮಲ್ಲೆಯನ ಮಗಂ ಸೋವಣನ

ಕ್ಕೆಯ್ಯುಲು ಸಲೆ ಮಾ ವಿi Á ಕೊಣು ಶ್ರೀ

ಕೋಸುಗ ಬಿಟ ಆಯವೆಂತೆಂದೆಡೆ

ಎಲೆಯ- ಹೇ¾É ಬಂದ

ಹೆಳೆÉಂಗೆ ಅಯ್ಯೆತ್ತೆಯೊನು (ಪು.60 ಗಬೂರು ಶಾಸನ-7)

ಶಾಸನ-9

ವೃತ್ತಿ- ಪದ ಬಳಕೆಯಾಗುತದೆ

12- ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ವೃತ್ತಿ ಬಳಕೆಯಾಗುತದೆ.

ಗೊಬರ - 13ನೇ ಶಾಸನ ಪು. 72

ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಜಗದೇಕ ಮಲ ವರ್ಷ-2 ರಕ್ತಾಕ್ಷಿ ನಿಂತಪರ ಶ್ರಾವಣ

ಶುದ್ದಿ 5 ಶುಕವಾರ ಉಲ್ಲೇಖವಿದ್ದು

ಇಲ್ಲಿಯ ಮಾಲೆಗಾರನಿಗೆ ಅಮವತೊಕಲುಂ ಬಿಲ ಮುನ್ನೂವ್ವರುಂ ಬಾಡುಕಾಯಿ ಮಾಸಿದ ಹಡಗೆರೂರು ಅದವಾದ ಭತ ಹೊರಗೆ

16ನೇ ಶಾಸನ

ಕಮ್ಮಟ ರುಂ. ಊರೊಳಗಣ

26ನೇ ಶಾಸನ ಗಬೂರು ಶಾಸನ

ಚಾಳುಕ್ಯ ವಿಕಮ 9ನೇ ವರ್ಷದ......

ರಕ್ಷಿಕಾ ಅಶಯುಜ ಪುಣ್ಣಮಿ ಸೋಮವಾರ ಸೋಮಗಹಣದ ದಿನ

ಮಹಾಸಾಮಂತ ಮಾಹಿಷ್ಮತೀಪುರದರೇಶರ ನಾದ ಪಳಯೆಭೈರವ

23 ಸಾಲು - ಆ ಮಹಾನುಭವಂ ತಮ್ಮ ವೃತ್ತಿಯು ಕೆಯೊಳಗೆ

ಪಿರಿಯ ಕೋಲು ಲೂಹಿ ಪಡುವ ಬೆಳ್ದೊಣೆಯ ಬಟ್ಟೆಯಿಂ

ಬಡಗಣ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ

34- ಪೂವಿನ ತೋಣ ಮತರೊಂದು ದೇವರ ಪಾದಮೂಲ

ಪರಿವಾರಕ್ಕೆ ಬಿಟ ನಿವೇಶನವೊಂದು ನಂದಾದೀವಿಗಗೆ

ಬಿಟ ಗಾಣಯೆಲೆಯ ಗಾಣಂ ನಾಲು, ಇಂತೀ

ಧರ್ಮಮಂ ಪ.

ಹಿರೇರಾಯ ಕುಂಪಿ ಶಾಸನ

ಶಾಸನ ಸಾಲು- ಬಡಗಲು ಹೂವಿನ ತೋಂಟ ಕಮ್ಮ

7 ರೆರಡಂ ಹೊಂಗಿಯರೆ ವೀಸ

ಗೂಗಲು

ಸುಮಾರು ಕ್ರಿ.ಶ. 1825ರಲ್ಲಿ ದೇವಾಲಯದ ಗಂಟೆಯನ್ನು

ಗೊಬರ ವೈಶ್ಯ, ಕಂಚಗಾರ ಅಮ್ಮ, ಪಭುಸ್ವಾಮಿ

ಮುಂತಾರಶಿ ಮಾಡಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.

1. ಕಂಚಗಾರ ಅಮ್ಮನು ||ಗೊಬುರು ವೈಶ್ಯನು

ಶ್ರೀ ಸುಭನಾಮ ಸಾ ||ಗು|| ಪಧುಸ್ವಾಮಿ || ಮಾ

0 - 0 | ಸಾ | 1 3 1 2 5 ಶ್ರೀ ||ಗು||

ಪು.93, ರಾಯಚೂರು ಜಿಲ್ಲೆ.

ನಿಲವಂಜಿ

ಹನುಮಂತರಾಯ ಮಾಲಿ ಪಾಟೀಲರ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಬಸವನಕಟ್ಟೆಯ ಹಿಂದೆ ಚಾಳುಕ್ಯ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿಸಲಾಗಿದ್ದು, ನಂತರದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಳಚೂರು- ಸಂಗಮನು ದಾನ ನೀಡಿದ ವಿಷಯವನ್ನೊಳಗೊಂಡಿದೆ.

ಶಾಸನದ -29 ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಬಡಗಿ ಮತರಯ್ಯ

ನಿಲಜಿಗೆಯ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಜೀಯರ ಕೆರೆಯೊಳಗಾಗಿ ಆ ಕೆರೆಯಿಂ

ಪಡುವಲು ಸಿಂದಗಲ ಮೋಕಂದ ಬಡಗಲು ಹುಣಿನೆಯ

ಕೆರೆಯಿಂದಂ ಮಾಡಲು (ಪು.95)

29-ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಅಯ್ಯರಸರು- ಕೋಡುಂಗಲ್ಲಿಗೆ ಬಡಗ

ಗೋಧುವೆದು ಕೆಯಿಗೆಂದು ಬಿಟ ಮತರು ಪು.95

ಕ್ಯಾದಿಗೇರಾ

ವೀರಭದನ ಗುಡಿಯ ಹತ್ತಿರ ಕೇದಿಗೆರೆಯ ಗೌಡ ಹನಿರೆಡಿ ಲಿಂಬರೆಡಿ, ಕುಲಕರಣಿ ಅಂತರಸ ಮೊದಲಾದ ಸಮಸ ಪಜೆ, ಸೆಟ್ಟಿಗಳು ಸೇರಿ ಬಾಲವೀರರು, ಲಿಂಗದ ವೀರಯ ಇವರಿಗೆ ಅಕಸಾಲಿ ಕೆಂಚನ ಹೊಲದ ಪೈಕಿ ಅನ್ನರೆಡು ಮಾನ್ಯ ಎಂದು ಗುತ್ತಿಗೆ ಬರೆಸಿ ನೀಡುತ್ತಾರೆ.

ಅಕಸಲೆಯ ಕೆಂಚನ ಹೊಲ ತೆಕೆ 12 ‖

ಹನ್ನೆರಡುವರೆಯೆಂದು ಬರಶಿ ಗುಣತಿಗೆ ಸಹವೆ

ಚಂದನ ಕೇರಿ

ಯ ಹನುಮತ ದೇವಾಲಯದ ಪೌಳಿಗೋಡೆಗೆ ಸೇರಿಸಿರುವ ಕಲ ಶಾಸನದ ಬಹುಭಾಗ ಆಳಿಸಿ ಹೋಗಿದೆ. ಬಣಜಿಗಾರು 500 ಜನರು ಬಿಟ ದಾನ

ಆರನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಬಣ್ಣಿಗೆ ಬಳ 1 ತೆಲಗರು

ಬಿಟ ಗಾಣದ ಹೆಜುಂಕ ಬಿಲೊ಼ಡೆಯ ಮೊದಲ

ಹೆಗಡೆಗಳು ಬಿಟರಿಗಳಿ

ಮತೊಂದು ಶಾಸನ

ದುರ್ಮುಖಿ ಪುಕಾ಼ ಬಲ ಸೆರೆಯವಾಗದ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ.

ಊರಿನ ಉತರಕ್ಕೆ 48 ಗೇಣ ಕೋಲಲ್ಲಿ ಅಳೆದು ಒಂದೂವರೆ ಮತರು ಭೂಮಿ ಬಿಡುತಾ಼ರೆ.

ನಂದಾದೀವಿಗೆಗೆ ಕರ್ಣಾವನ್ನು

8ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ನಂದಾ ದೀವಿಗೆ ಗಾಣ 1 ದೇವೆ ಕೊತ್ತೆ

ಪಡುವಲು-108

ಲಿಂಗಸೂಗೂರು ತಾಲೂಕು

ನವಿಲೆ ಗ್ರಾಮದ ಜಡೆ ಶಂಕರ ದೇವಾಲಯದ

ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿನ ಕಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಇರುವ

ಶಾಸನ ಕಲ್ಯಾ಼ಣ ಚಾಲುಕ್ಯ಼ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಶಾಸನ

27ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ (ಕವಿಲೆಗಳುಂ) ಬ್ರಾಹ್ಮ಼ಣರುಮನಳಿದ

ದೋಷಸಗ್ರುಂ ಕುಂಬಾರ ರಾಚಿಮು......

ಮತು 1 ನಿಂಬಲದ ಸುಕಂಗೆ ಮತು 1 ಸುರಲಿಂದ ಸ

(ಪು. 141, ನವಿಲೆ, ಲಿಂಗಸೂಗುರು, ರಾಯಚೂರು ಜಿಲ್ಲೆ)

ಜಲದುರ್ಗ

ಶಾಸನದಲ್ಲಿ - ಕಲ್ಯಾಣ ಚಾಲುಕ್ಯರ ಅರಸ ತ್ರಿಭುವನ ಮಲ

27ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ

ಬಿಟ ದೆವಮಾನ 1 ಅಲ್ಲಿಯ ಶೇಷ ತೆಲ್ಲಿಗರು

ದೇವರ ನಾನ್ತಾದೀವಿಗೆಗೆ ಯಾಡಿದ ಗಾಣದದಲು ಕೊಟ ಎಣ್ಣೆ

ಗಿದ್ಯ ಸೊಲಗೆ ಅಲ್ಲಿಯ ಹೊನ್ನ ಕಣಿಯು

ಭಾಗ ಮಹಾಜನಂಗಳು ದೇವರ ನನ್ತಾ ದೀವಿಗೆ ಬಿಟ ಗಾಣ

2 ಯಿಂನ್ತೀ ಸಮಸ ಪಜೆ ಬಿಟತಹ

ಅನರಿ

ಊರ ನಡುವೆ ವೀರಭದನ ಗುಡಿ ಮುಂದಿನ ಶಾಸನ

ಸಿಂಧನೂರಿನ ತಾಲೂಕಿನ ದೇವರ ಗುಡಿಯ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ ಕಂಡುಬರುವ ಈ ಹುಳಿಯಮೇಶರ ಮಠದ ಉಲ್ಲೇಖ ಈ

2 ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಚಾಳುಕ್ಯ ವಿಕಮ ಕಾಲದ ರ್ಧಿಗೆಯಂ ಜಯಸಂವತರದ

ಬಹುಳ 14 ಮಂಗಳವಾರದಂದು ಸಮಸ ಗುಣ ಸಂಪನ್ನರಪ ಶ್ರೀಮದನೆವರಿ ಯಾರ ಆಯ ಸಾಮ್ಯಯ ಮೆಲಾಳ್ಕೆ ಸಹಿತ ಬಿಟ

* ದೇವರ ಧೂಪ ದೀಪ ನೀವೇದ್ಯ ತೈಲಕ್ಕೆ- ದಿವಾಸ ಏನೆಂದು ಮಾಪಿದ

* ತ ದೇವರ ದೀವಿಗೆಗೆ ಗಾಣದೆಪೆಯಂ ಹೂವಿನ ತೋರು

ಮು. ಮತದಲೊಂದು. (ಪು.158, ರಾಯಚೂರು ಜಿಲ್ಲೆ)

ಮಸ್ಕಿಯ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಶಾಸನ

ಚಾಲುಕ್ಯನ ಅರಸನ ಜಗದೇಕ ಮಲ್ಲಿನ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ

ಅಷೋಪವಾಸಿ ಕನಕಣನ್ದಿ ಭಟಾರರ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಂತೆ ಕಾಳಿದಾಸನ

ಚೂಳಾಯ ರೇವನ ಆಜ್ಞೆಂತೆ ಸಮಸ ಪಭಾನರ

ಇಚ್ಚೆಯಂತೆ ರಾಜಧಾನಿ ಪಿರಿಯ ಮೊಸಂಗಿಯ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ದೇಸಿಗಗಣದ

ಶ್ರೀ ಜಗದೇಕಮಲನ ಜಿನಾಲಯದ ಭೋಗಕ್ಕಾಗಿ ಜಗದೇಕಮಲದೇವನು

ನೂರು ಮತರು ಗದ್ದೆ, ಹೂವಿನ ತೋಳ, ದೀಪಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ಗಾಣವನ್ನು

ದತ್ತಿ ಬಿಡುತ್ತಾನೆ.

ಪೂವಿನ ತೊಂಭವ ಮತರೊಂದು ದೀಪಕ್ಕೆ ಘಾಣ 1

(ಪು. 167, ಮಸ್ಕಿ, ರಾಯಚೂರು ಜಿಲ್ಲೆ)

ಹೈದ್ರಾಬಾದ್ ಮ್ಯೂಸಿಯಂನಲ್ಲಿರುವ ಶಾಸನ

ಭುವನೈಕಮಲದೇವನು ಕಿರುದೊರೆಯ ದಡದಲ್ಲಿನ ಕಕಗೋಳದಲ್ಲಿ ಬೀಡು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾಗ ಮೂವಡಿಯರ ದಂಡನಾಯಕ ಮಲಯ್ಯ ಭಟಾರಾನ ಭಿನ್ನಪದಂತೆ ಹೇರಿಲಾಳ ಸಂಧಿ ವಿಗಹಿ ದಂಡನಾಯಕ ರಮಾಭಟನು ರಾಜಧಾನಿ ಪಿರಿಯ ಮೊಸಂಗಿಯ ಬಳಿಯ ನಾಗರಕೆರೆಯ ಬಳಿ ಭೂದಾನ ನೀಡಿದಂತೆ

ಉಳಿಯುತದೆ. ಭೂದಾನ ನೀಡಿದ ವಿವರ ನಷವಾಗಿದೆ. ತಳವಾರ ಬಿಳಿಯ ಬೋವ ಮತು ಕಾಟ ಭೋವ ಉಲ್ಲೇಖದಿದೆ.

19ನೆಯ ಸಾನಲ್ಲಿ ತಳಾ¾ ಬಿಳಿಯ ಬೋಲ ಕಾಲಬೋವ

ಮಳ ಚೆ ಗಂ ಮತ 9 ‖ (ಪು.178, ಮಸ್ಕಿ ಶಾಸನ, ರಾಯಚೂರು ಜಿಲ್ಲೆ)

ಇದು ಸಹ ಪುರಾತತ ವಸು ಸಂಗಹಾಲಯದಲ್ಲಿ ಶಾಸನ

ಚಾಳುಕ್ಯ ಅರಸ ಜಗದೇಕಮಲನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವನ ಮಗಳು ಸಹಜ ವೆದಂಗಿಯಾದ ಸೋಉಲ ದೇವಿಯ ಪುಲಿಪೆÇದ¾ ನೆಲೆವೀಡಿ ನಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ತಂಬಿನಟ ಬೆಸವೋಜ ಎಂಬುವವನು ಬಿನನದಂತೆ

ಹೈದರಾಬಾದ್ ಪುರಾತತ ಸಂಗಹಾಲಯ

ಚಾಳುಕ್ಯ ಅರಸ ಜಗದೇಕ ಮಲನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವ ಮಗಳು ಸಹಜ ವೆದಂಗಿಯಾದ ಸೋಮಲದೇವಿಯು ಪುಲಪೆÇದ¾ ನೆಲೆವೀಡಿನಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ತಂಬಿವಟ ಬೆಸವೋಜ ಎಂಬುವವನ ಬಿನ್ನಪದಂತೆ ಬೆಸವೋಜನು ಕಟ್ಟಿದ ಬಸದಿಯ ಭೋಗಕ್ಕೆ, ಐವತು ಮತಗು ಭೂಮಿ ಮತು ಅಕಡಿ ಮತರು 50ನ್ನು ಕೊಡಿಸುತಾಳೆ. ಇದಲದೆ ದೀಪಕ್ಕೆ ಒಂದು ಗಾಣದ ಹೂವಿನ ತೋಟವೊಂದನ್ನು ದಾನ ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

16. ಅಕಡಿ ಮತ 50 ದೀಪಕ್ಕೆ ನಡೆವ ಘಾಣವೊಂದು ಪೂವಿನ

ಪು.179, ರಾಯಚೂರು ಜಿಲ್ಲೆ.

ಮುದುಗಲ್ ಶಾಸನವು ದೇವಗಿರಿ ಶಾಸನ ಸಂಪುಟ ಯಾದವ ವಂಶದ ಸಿಂಹಣವ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಅವನ ದಂಡನಾಥನಾದ ದಾಮೋದರನನ್ನು ಹೆಸರಿಸುತದೆ. ಶಾಸನವು ಮುಂದುವರಿದು ಎಡದೊರೆವಾಡನ್ನು ಅದರಲ್ಲಿನ ಕರರ್ಕಿರ್ 200ರ ವಿಭಾಗವನ್ನು ಆ ಪದೇಶಕ್ಕೆ ರಾಜಧಾನಿ ಪಟಣವಾದ ಮಂದುಗಲನ್ನು ವರ್ಣಿಸುತದೆ.

ಇದರಲ್ಲಿ ದೇವರ ದೀಪಕ್ಕೆ ಒಂದು ಗಾಣವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ.

ದದ್ದಲ

ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಕಾಲ 991 ಸೌಮ್ಯ ಉತರಾಯಣ ಸಂಕ್ರಾಂತಿ ಎಂದಿದ್ದು ಇದು. ಕ್ರಿ.ಶ. 24-12 1069ಕ್ಕೆ ಸಮನಾಗುತದೆ.

ಚಾಳುಕ್ಯ ಭುವನೈಕ ಮಲನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಜಿತಾ ಚೋಳ ಭೀಮರಾಯನು ಮಹಾರುಂಡೆಳೇಶರ ನಾಗಿದ್ದ ಇವನನ್ನು ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಕಾಸ್ಯಪ ಗೋತ. ಕಾವೇರಿ ವಲಭ ಕಂಬಲಡೆ ಘೋಷಣ ಮುಂಬಾರ ಪಿಂಧ ಧಜ, ಸಿಂಹಲಾಂಛನ ಒವೆಯಣರು, ಪಲುವೇಶರ ಮುಂತಾಗಿ ಕರೆದಿದೆ. ಇವನ ಸಾಮಂತನಾಗಿ ಮಾಹಿಷ್ಮತೀ ಪುರವರೇಶರ, ಸಹಸ ಭುಹಪತಾಪ, ಹಯಾರೂಢ ದೇವನ ಮಂಗಿಯಮರುಳ ಮುಂತಾದ ವಿಶೇಷಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ ಮಹಿಳೆಯರಸರು ಆಳುತ್ತಿದ್ದಾಗ, ಉತರಾಯಣ ಸಂಕಮಣದ ನಿಮಿತವಾಗಿ ಉತಮನ ಕೋಲದ ಮಾಕಿಸೆಟ್ಟಿಯ ಪೆᏅನ್ನಪಾಳಿನಲ್ಲಿ ಗಿರಿ ಕೋಟೆಮಲ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಜಿನಾಲಯವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸುತಾನೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಪೆᏅನ್ನಪಾಳಿನ ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ನಿಗರು ಮತರು 24 ಒಂದು ಮತರು ಹೂದೋಟ 1 ಗಾಣ 5 ಮನೆಯ ನಿವೇಶನಗಳನ್ನು ದಾನ ನೀಡಿದಂತೆ ಹೇಳಿದೆ.

ಶಾಸನದ ಇಪತನೆಯ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ -24 ಪೆᏅೀದೋಟ ಮತ ಗಾಣ 1 ಮನೆಯ ನಿವೇಶನ ಕುರಿತು ಮಾತನಾಡುತಾರೆ. (ಪು. 246, ಶಾಸನ-22, ಮಾನ್ವಿ ತಾಲೂಕು, ರಾಯಚೂರು ಜಿಲ್ಲೆ.)

ಗೋಕರ್ಲು

34. ಶಾಸನೋಕ ಕಾಲವು ಶಕ 1538, ವ್ಯಯ ಅಶ್ವಿಜ ಬ. ಸೋಮವಾರದೆಂದು ಇದು ಕ್ರಿ.ಶ. 12-10 1619ರ ಸೋಮವಾರಕ್ಕೆ ಸಮನಾಗುತದೆ.

ಗೋರಕಲು ಮೊಖಾಸಾಆಯಿಗಳಾದ ಸುಜಾಅತಖಾನ ಸಾಹೇಬನ ಕಾರಕಿದಿನ ನಸರತಖಾನ ಸಾಹೇಬ ಆ ಗ್ರಾಮದ ಗವುಡ ಮಲಣ ಇವರು ಸೇರಿ ಊರಿನ ಗವುಡ ಕುಲಕರಣೆ ಮೇಟಿಗವುಡ, ಬಾರಾಬಲವತಿ ಮುಂತಾದವರಿಗೆ ವಿಧಿಸಿದ ನಿಬಂಧನೆಗಳ ಕವುಲ ವಿವರವಿದೆ. ಊರಿನ ಹೊಲಗಳು ಬೀಳು

ಬಿದ್ದಿರಲು ಅವುಗಳಿಗೆ ನೇಗಿಲು ಕಟ್ಟಿ ಉಳುಮೆ ಮಾಡಿದಾಗ ಮೊದಲ ವರ್ಷ ಎರಡನೇ ವರ್ಷ ಹೀಗೆ ಐದು ವರ್ಷದವರೆಗೆ ಇಂತಿಷು ಧಾನ್ಯವನ್ನು ನೀಡಬೇಕೆಂದು ಕಟಳೆ ವಿಧಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಶಾಸನ ಸಾಲು

14- ``ರಾಚೂರು ವಿಲಾಯತಿ ದೇಶಮುಖಿವ ನಾಡ ಗವುಡ ದೇಶ ಕುಲಕುರ್ಣಿ ನಾರೊಬೋ ಸಂನದು. ಲಿಕನೂರ ಕುನುವಾರ, ಗವುಡರು, ಕುಲಕಣಿಗಳು ಮುಂತಾದ ಸಮಸ ಪಜೆಗಳು ಬಿಂನಾಹ ಮಾಡಲಾಗಿ ಮನಸಿಗೆ ತಂದು ಬೀಳಬಿದ ಹೋಲಗಳು" ಆಯ-ಧಾನ್ಯ ಕೊಡುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಈ ಶಾಸನವು ತಿಳಿಸುತ್ತಾ ಹೋಗುತದೆ. (ಪು. 245, ಮಾನ್ವಿ ತಾಲೂಕು ರಾಯಚೂರು ಜಿಲ್ಲೆ)

ಕುರುಡಿ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ

ಈ ಶಾಸನ ಕಾಲ- ಚಾಲುಕ್ಯ ವಿಕ್ರಮ-47 ಶುಭಕ್ರಿತ್ ಪುಷ್ಯ ಬ.10 ಉತರಾಯಣ ಸಂಕ್ರಾಂತಿ ಎಂದಿದ್ದು, ಇದು ಕ್ರಿ.ಶ. 25.12, 1123ಕ್ಕೆ ಹೊಂದುತದೆ.

ನಿಂಬಣಯ್ಯ ದಂಡನಾಯಕನು ನಿಂಬಣೇಶರ ದೇವರ ಪೂಜೆಗೆ ನೈವೇದ್ಯಕ್ಕೆ ಮತು ನಂದಾದೀವಿಗೆಗೆಂದು ಅಗಹಾರ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಚಂದಶೇಖರ ಭಟರಿಗೆ ಕಯ ನೀಡಿದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಅರ್ಧಕ್ಕೆ ವಾಪಸು ಪಡೆದು ಆ ಅರ್ಧ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಮಹಾಜನರ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ದೇವರಿಗೆ ದಾನ ನೀಡಿದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸುತದೆ.

ದಣನಾಯಕ್ ನಿಂಬಣೇಶರ ದೇವರಳ್ಗೆ ಪೂಜೆಗಂ ನಿವೇದ್ಯಕ್ಕಂ ನಂದಾದೀವಿಗೆಗವಾಗಿ ಶ್ರೀಮತರ್ಂನ ದುಶ್ಯದ ಅಗಹಾರಂ ರೂಢಿಯಲು (ಪು.260, 42 ಶಾಸನ, ಮಾನ್ವಿ ತಾ. ರಾಯಚೂರು ಜಿಲ್ಲೆ)

78. ಆತನೂರು ಶಾಸನವು ಅದೇ ಗ್ರಾಮದ ದೇವಾಲಯದ ಗೋಡೆಯ ಮೇಲೆ ಶಾಸನ ಕಾಲವು ಶಾಲಿವಾಹನ ಶಕ 1682 ವಿಕಯಸಂವತರ ಅಧಿಕ ಶ್ರಾವಣ ಬ 3 ಗುರುವಾರ ವೆಂದಿದ್ದು ಇದು ಕ್ರಿ.ಶ. 30.7.1760ಕ್ಕೆ ಸರಿಹೊಂದುತದೆ.

ಮುದಗಲ್ಲಿನ ಭೀಮರಾವ್ ಬಡಗಿಯು ದೇವರ ರಥವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಇದಕ್ಕೆ ಪತಿಫಲವಾಗಿ ಕಲೂರ ಗ್ರಾಮದ ನಾಡಗೌಡ, ಗೌಡ, ಸೆಟ್ಟಿ, ಮೊದಲಾದವರು ಬಿರಾಡವನ್ನು ವಿನಾಂತ್ತಿಗಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ.

ಮೂರನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಮುದಗಲ ಭಿಮರಾವ್ ಬಡಗಿ ಕಲೂರ ಸಗ್ರಾಮದ ನಾಡಗೌಡ ಗೌಡ ಶಾಸನ.(ಆತನೂರು, ಪು. 298, ಮಾನ್ವಿ ತಾ. ರಾಯಚೂರು ಜಿಲ್ಲೆ)

ಮುಕಂದಿ ಗ್ರಾಮದ (19) ಅದೇ ಗ್ರಾಮದ ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕಿರುವ ಹೊಲದಜಲ್ಲಿನ ಬಂಡೆಯ ಮೇಲಿನ ಶಾಸನ.

ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಕಾಲವು ವ್ಯಯ ಶ್ರಾವಣ ಬ.11 ಎಂದಿದ್ದು ಇದು ಕ್ರಿ.ಶ. 26.02.1646ರ ಬುಧವಾರಕ್ಕೆ ಸರಿಹೊಂದುತದೆ.

ಅಭೆಸಾಣಿ ಅಯ್ಯನ ಕಾರ್ಯಕರ್ತನಾದ ಜೋಂ ಮರಾಹತನೆಂಬುವವನು. ಮುಕುಂದಿಯ ಗವುಡ, ಸೇನಬೋವ ಮೊದಲಾದವರಿಗೆ ಕೆರೆಯನ್ನ ಕಟ್ಟಿಸಿರುವುದಕ್ಕೆ ದಸವಂದವಾಗಿ ಕಟು ಮಾನ್ಯ ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಈ ಗೌಡ ಮತು ಸೇನಬೋವರು ಕಟ್ಟಿಸಿದ ಕೆರೆ, ಸೂಗೂರ ಸಾಗಪನ ಕೆರೆ, ಕಟುಲಪರುವತನ ಕೆರೆ, ಕೊಟೆಗಾರ ತಿಪರಂಗ ಮಕುಂದಿ ಉಪಾರ ಯಿಸೊರಯ್ಯನ ಕಾಲುವೆ 1, ಅಂತು 4 ಕೆರೆ 2 ಕುಂಟೆ ಮತು ಒಂದು ಕಾಲುವೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದ್ದು ಇದರ ಕೆಳಗೆ ಬರುವ ಆದಾಯದಲ್ಲಿ ಕುಳಂಪಾಲು ಎರಡು ಮತು ರಾಜಪಾಲು ಒಂದರ ಲೆಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಹಂಚಿಕೊಳಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. (ಪು. 375, ಮುಕುಂದಿ ಶಾಸನ, ಸಿಂಧನೂರು ತಾ. ರಾಯಚೂರು ಜಿಲ್ಲೆ, ಕನ್ನಡ ವಿಶವಿದ್ಯಾಲಯ ಶಾಸನ ಸಂಪುಟ)

ಬಳಗನೂರು ಶಾಸನ

ಬಳಗನೂರು ನಗರೇಶರ ದೇವಾಲಯದ ಪ್ರಾಕಾರದಲ್ಲಿರುವ ಶಾಸನ ಈ ಶಾಸನವು 33ನೆಯ ಶಾಸನದ ಮಂದುವರಿದ ಭಾಗವಾಗಿದೆ.

ಈ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಕಳಚೂರ್ಯ ಚಕವರ್ತಿ ಅಹವಮಲನ ಆಳ್ವಿಕೆಯ 4ನೆಯ ವರ್ಷದ ಶುಭಕೃತ್ ವೈಶಾಖ ಬ.3 ಶುಕವಾರ ಎಂದು ಕಾಲದ ಉಲ್ಲೇಖವಿದ್ದು ಇದು 33.4.1182ರ ಶುಕವಾರಕ್ಕೆ ಸರಿ ಹೊಂದುತದೆ.

ಅಯ್ಯಾಹೊಳೆ- 500 ಸಾಮಿಗಳು, ಹಿರಿಯ ಬಳಾಲುಸೂರ ನಾನಾದೇಸಿ ಸೌದರೆ ಮಿಂಡಗುದ್ದಲ ಮುಂತಾದ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು ಪಜೆಗಳು ತೆಲಗರು ಸೇರಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿರುವ ದೇವರುಗಳ ಪತಿಷ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕಾಣಿಕೆಗಳನ್ನು ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಎಲೆ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು ಹೇರಿಗೆ 100, ಹೊರಗೆ 50, ಹೊತು ಮಾರುವುದಕ್ಕೆ 25 ಎಲೆ ನೀಡುತ್ತಾರೆ. (ಪು. 401, ಬಳಗಾನೂರು, ಸಿಂಧನೂರು ತಾ. ರಾಯಚೂರು ಜಿಲ್ಲೆ, ಕನ್ನಡ ವಿಶವಿದ್ಯಾಲಯ ಶಾಸನ ಸಂಪುಟ)

ಹಂಪಿ ವಿರೂಪಾಕ್ಷ ದೇವಾಲಯದ ರಂಗಮಂಟಪದ ಉತರ ಪವೇಶದ ರಂಗಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಇರಿಸಿರುವ ಗಂಟೆಯಲ್ಲಿ

ಪಭವ ಸಂವತರದಲ್ಲಿ ಈ ಗಂಟೆಯನ್ನು ಮಂಲಣರಸ ಮಾಡಿಸಿದ ಈ ಗಂಟೆಯನ್ನು ಬೊಂಮುಜ, ವೀರಣ ಮತು ಕಂಚುಗಾರ ಬಸರು 118ನೆಯ ಶತಮಾನದ ....

ಬೊಂಮುಂಜ ಬೆಬಸಯನ ಮಗ ವಿರಣಮಂತಿರು ಕಂಚಗಾರ ಭಸಯನು ಮಡಿದನು (ಪು.26, ಶಾಸನ 47, ಹಂಪಿ ಶಾಸನಗಳು)

ಬಾಡಗಿ ಕೇಶವ ದೇವಾಲಯದ ಅಂತರಾಳದ ಭಿತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಶಾಸನದ ಕಾಲವು ಸಭಾನು ಆಷಾಢ ಶು. 13 ಸೋಮವಾರವೆಂದಿದ್ದು ಇದು ಕ್ರಿ.ಶ. 12.6.1223ರ ಸೋಮವಾರಕ್ಕೆ ಸರಿ ಹೊಂದುತದೆ. ಚಟೆಯನಾಯಕನು ದೇವರ ನಂದಾದೀವಿಗೆ ಸತದ ಗಾಣದದಿಂದ ಸೊಲಗೆ ಎಣ್ಣೆಯನ್ನು

ಸಭಾನು ಸಂವತರದ ಆಶಾಢ ಶುಭ 13ನೇ ಚಟೆಯ ನಾಯಕ ಸತದ ಗಣದಲ್ಲಿ ಕೊಳಗದಾಯ ಕುಳ ಸೊಲಗೆಣ್ಣೆಯ ದೇವರ ನಂದಾದೀವಿಗೆಗೆ ಕೊಳನು (ಪು.74, ಬಾಗಲಕೋಟೆ ಜಿಲ್ಲೆ, ಶಾಸನ ಸಂಪುಟ ಬಾಡಗಿ)

ಇದೇ ಬಾಡಗಿ ಗ್ರಾಮದ ಅದೇ ದೇವಾಲಯದ ಭಿತ್ತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಶಾಸನ ತುಟಿತಗೊಂಡ ಇದರಲ್ಲಿ ಸಿಂಘಣ ದೇವನ 45ನೆಯ ವರ್ಷ ಶುಭಕೃತ್, ದ್ವಿತೀಯ, ಭಾದಪದ ಬ. ಅಮಾವಾಸೆ ಶುಕವಾರ ಸೂರ್ಯಗಹಣವೆಂದು ಕಾಲದ ಉಲ್ಲೇಖ ಇದ್ದು ಇದು ಕ್ರಿ.ಶ. 299 1282ಕ್ಕೆ ಸರಿ ಹೊಂದುತದೆ.

ಮಹಾಅಗಹಾರವಾದ ಬಾಡಿಗೆಯ ಮಹಾಪಭು ಮಲರಸನು ಸಾದಾಸಿವದುಹಿ ಎಂಬುವವನಿಂದ ಕಯಕ್ಕೆ ಪಡೆದು ತನ್ನ ಭೋಗದಲ್ಲಿದ್ದ 46 ಮತರಿನಲ್ಲಿ 12 ಮತರನ್ನು ನೇಸರೊಸಗೆಯ ವಿಕಯಾದಿತ್ಯ ಕೇಶವದೇವರ ಸೇವೆಗೆ ದತ್ತಿಯಾಗಿ ನೀಡಿದ್ದನ್ನು ಇದು ದಾಖಲಿಸುತದೆ. ತೋಟ ಮನೆ ಅಂಗಡಿ ಗಾಣ ಮೊದಲಾದ ದತ್ತಿಯ ವಿಚಾರಗಳು ಭಾಗಗಳು ತುಟಿತವಾಗಿದೆ.

ವಾಗಿಲಿಂ ತೆಂಕದೆ(ಸೆಯ) ಗಾಣ 1 ಯಿಂತಿನಿತುಮನಾ

ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾಪ(ಧಾನ ಮ)ಲರಸನ ಮಗ ವೀರರಸನ

ನ ಹಿಟು ಸ್ಥಾನ ಮಾಂನ್ಯಕಾರರ ಸಮಕ್ಷಮುಲು ಕಲ ನಟು ಶಾಸನದ

(ಪು.75-76 ಬಾಡಗಿ ಬಾಗಲಕೋಟೆ ಜಿಲ್ಲೆ, ಕವಿವಿ ಶಾ.ಸಂ.)

ಜಮಖಂಡಿ ತಾಲೂಕು

ಆಲೂರು ಶಾಸನ ಕಲಮೇಶರ ದೇವಾಲಯದ ಗೋಡೆಗೆ ಸೇರಿಸಿ ಕಟ್ಟಿರುವ ಕಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಶಾಸನದ ಕಾಲವು ಸಿಂಹಣದೇವನ ವರ್ಷ 41 ವಿಶವಸು ಸಂವತರ ವೈಶಾಖ, ಶು. 14 ಬುಧವಾರವೆಂದಿದ್ದು ಇದು ಕ್ರಿ.ಶ. 14.4.1245ರ ಬುಧವಾರಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗುತದೆ. ಸಿಂಹಣದೇವನ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ (ಆಲ)ಗುರುವದ ಮಹಾಜನರು ಸಮಸ ಪಜೆಗಳು, ಮಾದಿಗರು, ಒಕ್ಕಲು ಎಲ್ಲಾ ಸೇರಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ದೇವರಿಗೆ ಕೆಲವು ಆದಾಯಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದನ್ನು ತಿಳಿಸುತದೆ.

4. ದ 41ನೆಯ ವಿಸ್ತಾವ(ಸು) ಸಂ(ವ)ಛರದ ವೈಶಾಖ ಸುದ್ಧ 14 ಬುಧವಾರರಂದು ಗು¿ವದ ಮಹಾಜನಂ ಸಮಸ ಪಜೆಗಳು ವಾಶಾಲಿಗಂ, ವಕಲು ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನದೇವರಿಗೆ ಬಿಟ ಆಯ

ಕಮವೆಂತೆಡದೆ ವಂದಿಗೊಳಗ ಎಣ್ಣೆ ಹೆಡಗೆ (ಪು.110, ಅಲೂರು, ಜಮಖಂಡಿ ತಾ. ಬಾಗಲಕೋಟೆ ಜಿಲ್ಲೆ)

ಚಿಕ್ಕಲಗಿ ಸಿದ್ಧೇಶರ ದೇವಾಲಯದ ಗೋಡೆಗೆ ಸೇರಿಸಿರುವ ಕಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ತುಟಿತ ಶಾಸನವು ಕಳಚೂರಿ ಬಿಜಳನ ಕಾಲದ್ದಾಗಿದ್ದು ಕಾಲವು ಈಶರ ಕಾರ್ತಿಕ ಸು 9 ಸೋಮವಾರ ವೆಂದಿದ್ದು ಇದು ಕ್ರಿ.ಶ. 14-10-1157ಕ್ಕೆ ಸರಿ ಹೊಂದುತದೆ.

ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಬಿಜಳನನ್ನು ಅನೇಕ ವಿಶೇಷಣಗಳಿಂದ ಹೊಗಳಿದ್ದು ಅವನು ತನ್ನ ತಮ್ಮ ಮೈಳುಗಿದೇವನೊಂದಿಗೆ ರಾಜ್ಯಭಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಹೇಳಿದೆ. ಚೆಲತಾಣೆಯ ಕಬ್ಬಿನಡಿ ಬೀಡಿನಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಕಿರಿಯ ಚಿಕಲಿಗೆಯ ನೂರಿರಾಜ್ಯಮು ಮತು ರಾಜಮತಿಯಬ್ಬೆ ಗೌಂಡರು ಮಹಾ ಪಥಿಗ ಸೆಟ್ಟಿ ಚಟರಸ ಮತು ಎಂಟು ಹಿಟಗಳು ಒಂದಾಗಿ ಮೂಲಸ್ಥಾನದ ಕಲಿದೇವಸಾಮುಗೆ 24 ಮತರು ಭೂದಾನವನ್ನೂ ಒಂದು ನಿವೇಶನ, ಒಂದು ಮತರು ತೋಟವನ್ನು ಒಂದು ಗಾಣವನ್ನು ನೀಡಿದಂತೆ ತಿಳಿಸುತದೆ. ಶಾಸನದ ಮುಂದಿನ ಭಾಗ ಹಾಳಾಗಿದೆ.

ಸಂವತರದ ಕಾರ್ತಿಕ ಶುದ್ಧ ಮಿ ಸೋಮವಾರದಂದು ಮೂಲಸ್ಥಾನದ ಕಲಿದೇವರಿಗೆ 24 ಮತು ಕೆಯ್ಯುಂ 24 ಕಯಿ ನಿವೇಶ ನೆಯ್ಯುಂ 1 ಮತರು ತೋಟಮಂ ಗಾಣಕ್ಕೆ ವದ ವಸೂಲಗ ಗ ಅರೆ ದೀಸ ಹೊಂದಿಗೆ ಅ. . . . (ಪು.115, ಚಿಕ್ಕಲಗಿ, ಬಾಗಲಕೋಟೆ ಶಾಸನ ಸಂಪುಟ)

ತದಲಬಾಗಿ ಗ್ರಾಮದ ಅರೇ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿರುವ ಮತೊಂದು ಶಾಸನ ಶಾಸನದ ಕಾಲವು ಕಳಚೂರಿ ಪೆರ್ಮಾಡಿಯ ವರ್ಷ 12 ಸೌಮ್ಯ ಚೈತ ಬ. 13 ಸೋಮವಾರ, ಸೂರ್ಯಗಹಣದ ದಿನವೆಂದಿದೆ. ಇದು ಕ್ರಿ.ಶ. 20.4.1129 ಎಂದಿದ್ದರೂ ಅಂದು ಸೋಮವಾರವಾಗಿರದೆ ಶನಿವಾರವಾಗಿರುತದೆ.

ಕಷವೇಣಾ ತೀರದ ತದ್ದಲಬಾಗಿಯಲ್ಲಿ ಚಕವರ್ತಿಗೆ ಆರಂಭವಾದ ಚಂಗದೇವ ಭಟೋಪಾರ್ಯಾಯನ ಮಗ ಸಂಕರ ಭಟೋಪಾಧ್ಯಾಯನು (ಭೂಮಿಯನ್ನು) ಪೂರ್ನಧಾರೆಯಾಗಿ ಪಡೆದು, ಮಾಣೇಕೇಶರರ 6 ಮತರು ಭೂಮಿ ಬಿಡುತಾನೆ. ಸ್ಥಾನರವರು ಹೂದೋಟವನ್ನು

ಗಾಣವೊಂದನ್ನು 6 ಮತರು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಸೇನಬೋವ ವಿಟರಸನು 10 ಮತರು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸುಂಕರ ಗಂಗಾಧರನಾಯಕನು ದೇವರ ಭೂಪಕ್ಕೆ ಕೆಲವು ತೆರಿಗೆಗಳನ್ನು ಬಿಡುತ್ತಾನೆ.

ಶಾಸನದ ಸಾಲು ``ಸ್ಥಾನಂಗಳು ಬಿಟ ಪೂದೋಂಟವೋದು

ಗಾಣವೊಂದು ದೇವರಿಂ ಪಡವಲು ಮತ 10 ಸುಂಕ"

(ಪು.117, ತದಲಬಾಗಿ, ಶಾಸನ ಬಾಗಲಕೋಟೆ ಜಿಲ್ಲಾ ಸಂಪುಟ)

ತುಂಗಳ್

ಮಲಯ್ಯ ದೇವಾಲಯದ ಗೋಡೆಗೆ ಸೇರಿಸಿರುವ ಕಲು ತುಂಡಿನ ಮೇಲೆ ತುಟಿತ ಶಾಸನ, ಹೆಚ್ಚಿನ ಹಾನಿಗಳೊಗಿದ್ದು ಅಗಹಾರ, ತುಂಗಳ, ರಾಮೇಶರ ದೇವರು, ಈಶರ ದೇವರು ಐವತೊಕಲು, ನಗರಗಳು ಉಲ್ಲೇಖವಾಗಿದೆ. ದೇವರ ಪೂಜೆಗೆ ಚೈತ ಪವಿತಗಳಿಗೆ ಕೆಲವು ದಾನಗಳನ್ನು ಕೊಟಂತೆ ತೋರುತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ತರಕಾರಿಗಳಾದ ಬದನೆಯಕಾಯಿ, ಸೌತೆಯಿಕಾಯಿ ಮುಂತಾದವರನ್ನು ದಾನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ.

ಸೋವಿದೇವನ 5ನೆಯ ವರ್ಷದ ಉಲ್ಲೇಖವಿದ್ದು ಇದು ಕ್ರಿ.ಶ. 1172ಕ್ಕೆ ಸಮನಾಗುತದೆ. ರಾಯ ಮುರಾರಿ ಸೋವಿದೇವನ ಕಾಲದ ಈ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಅವನ ಪಧಾನಿಯಾದ ಬೆದ್ದರನ ದಂಡನಾಯಕ ಮತು ಪಮುಖ ಶ್ರೀಕರಣಗಳು ಪಿರಿಯ ಗಹಾರ ತುಂಗುಳದ ಮಹಾಪಭುವಾದ ಚೌಡ ಭಟೋಪಾಧ್ಯಾಯ ಮತು ಅಶೇಷ ಮಹಾಜನಗಳು ದೇವರ ಹೆಸರು ಹಾಳಾಗಿದೆ.

ಈ ಶಾಸನದ ಸಾಲು- 16ರಲ್ಲಿ ದೀಪ ನೈವೇದ್ಯಕ್ಕೆ

ಣೋದ್ದಾರಕ್ಕೆ. . . ." (ಪು.122, ತುಂಗಳ, ಬಾಗಲಕೋಟೆ ಶಾಸನ ಸಂಪುಟ)

ವೆಂಕಟರಮಣ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿರುವ ಕಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ

ತುಟಿತ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಕಾಲವನ್ನು ಶಾಲಿವಾಹನ ಶಕವರ್ಷ 1469 ಪವಂಗ, ಅಶಯುಜ, ಶು. 15 ಎಂದಿದ್ದು, ಇದು ಕ್ರಿ.ಶ. 29.09.1547ಕ್ಕೆ ಸಮನಾಗುತದೆ.

ಸದಾಶಿವರಾಯನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಬಾದಾಮಿಯ ತಿಮ್ಮೋಜ ಕೊಂಡೋಜ ಮತು ಬಾದ್ರಿ ಈ ಮೂವರು ರಾಯನನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಂಡು ಅವರ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಸೀಮೆಯಲ್ಲಿದ್ದು, ಉಳಬಿಯ ನಾರಿದರಿಗೆ ತೆರಿಗೆ ಬಿಟಂತೆ ಹೇಳಿದೆ. ಶ್ರೀರಂಗರಾಜ, ರಾಮರಾಜ ಎಟಿಮರಾಜ ವೆಂಕಟಾದ್ರಿಯ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ.

12. ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ರಾಯರು ಆಳುವ ಸಿಂಹಾಸನಕ್ಕೆ ಸಲುವ ಸೀಮೆಯೊಳಗೆ

ಉಳಬಿಯ ಶಾರಿದರಿಗೆ ತೆರಿಗೆ ಮನ್ನವಾಗಿ ಆ ಸದಾಶಿವರಾಯರು ತಿಳಿಸುತದೆ. (ರು.284, ಬಾಗಲಕೋಟೆ ಶಾಸನ ಸಂಪುಟ, ಕವಿವಿ ಶಾ.ಸಂ.)

ಜಂಬುಲಿಂಗ ದೇವಾಲಯದ ಕಂಬದ ಮೇಲೆ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಕಾಲದ ಉಲ್ಲೇಖವಿಲ. ಲಿಪಿ ಮತು ಭಾಷೆಯ ಆಧಾರದಿಂದ ಇದನ್ನು ಕ್ರಿ.ಶ. ಸು. 8ನೆಯ ಶತಮಾನಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸ ಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಚಾತುರ್ವಿಕ್ಕೆಯಲ್ಲಿ ಪಾರಂಗತರಾದ ವಾತಾಪಿಯ 201(ಮಹಾಜನರು ಈ ಊರಿನ ಸಮ್ಮಗಾರರು ಕಡಾಯವಾಗಿ ನೀಡಬೇಕಾಗಿದ್ದ ತೆರಿಗೆಯನ್ನು ಬಿಡುತಾರೆ.

ದೋಷ ಮಾಡಿದಲ್ಲಿ ದಂಡವಿದೆ. ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಕವಳ್ತೆ ಪಡೆದರೂ ಇಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಪಡೆಯಬಾರದು. ಇಲ್ಲಿ ಕವತೆರ ನೀಡಬೇಕು.

ಸಸ್ತಿ ಶ್ರೀ ವಿಜಯಾ ವಾತಾಪ್ಯಧಿಷಾನದಾ ಶ್ರೀ ಮಹಾ

ಚಾತುವಿರರ್ಯ ಸಮುದೆಯಸುಚಸಿದ್ವರುಂ ಈ ಊರ

ಸಮ್ಮಗಾಡಂರಾ ಕವಪ್ತೆಯಾನ್ನಿಟ್ಟಾರ ದೋಷಂಗೆ.." (ಪು. 285, ಬಾದಾಮಿ, ಬಾಗಲಕೋಟೆ ಜಿಲ್ಲಾ ಶಾಸನ ಸಂಪುಟ)

ಅಲ್ಲೇ ಇನ್ನೊಂದು ಶಾಸನ ಕಂಬದ ಮೇಲೆ

ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಕಾಲವನ್ನು ಶಕ 621, ಜ್ಯೇಷ ಪೌರ್ಣಮಿ ಎಂದಿದ್ದು ಇದು ಕ್ರಿ.ಶ. 20 5. 699ಕ್ಕೆ ಸರಿಹೊಂದುತದೆ. ವಿಜಯಾದಿತ್ಯ ಸತ್ಯಾಶ್ರಯನು ವಾತಾಪಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಅವನ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಮೂರನೆಯ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ರಾಜನ ತಾಯಿಯಾದ ವಿನಯವತಿಯ ಬಹ್ಮ, ವಿಷು ಮತು ಮಹೇಶರರನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿರುವುದನ್ನು ತಿಳಿಸುತದೆ. ಹಿರಿಯ ಸುಂಕ ಮೊದಲಾಗಿ ಅಂಗರಿಗೆ ಎರಡು ಮಾನ ಎಣ್ಣೆ. ಒಂದು ಮಾನ ಅರಿಸಿನ ಒಂದು ಭಾಗ ಸಕ್ಕರೆ ಮುಂತಾಗಿ ತೆರಿಗೆ ನಿಗದಿಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮಾಲೆಗಾರ ಮಾಂಜಿಮಾಟನ ಉಲ್ಲೇಖ ಬಂದಿದೆ.

ಕೃತ ಭಾಷಯ ವರ್ಣ್ಯಾರ್ಣ್ಯೇಪಾನಿ ದತ್ತಾನಿ ಸುಜ್ಞಾನಿ ಬ್ರಿಬ್ತಿ

ಷ್ಡೆ ಮೊದಲಾದ ಅಂಗಾಡಿಗಳುಳಿ ಮ್ರ್ಾನ ಮೆಣ್ಣೆಯ)

ವಾಯುರಿಸಿನುಂ ಸಕ್ಕರೆ ಇರ್ಪಲಂ ಪೆವೆ (ಪು. 287, ಬಾದಾಮಿ, ಬಾಗಲಕೋಟೆ ಶಾಸನ, ಕವಿವಿ ಶಾ.ಸಂ.)

ಹೊಸೂರು

ತುಟಿತ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಶಕ 1076 ಯುವ ಪುಷ್ಯ ಶು. 14 ಸೋಮವಾರ ಉತರಾಯಣ ಸಂಕ್ರಾಂತಿ ಎಂದಿದ್ದು, ಇದು ಕ್ರಿ.ಶ. 1154ಕ್ಕೆ ಸಮನಾಗುತದೆ. ಯಾದರೂ ಅಂದು ಉತರಾಯಣ ಸಂಕ್ರಾಂತಿ ಬಂದಿರುವುದಿಲ. ಕ್ರಿ.ಶ. 1077ರಲ್ಲಿ ಯುವ ಸಂವತರ ಬಂದಿರುತದೆ.

ಶಾಸನದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಸೋಮನಾಥ ದಂಡಾಧೀಶರ ಉಲ್ಲೇಖವಿದ್ದು ಚಾಮುಂಡ ಮಂಡಳೇಶರ ಮಹಾದೇವಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ವರ್ಣನೆಯಿದೆ. ಈಕೆಯನ್ನು ದಾನಚಿಂತಾಮಣಿ, ರಾಣಿ ಜನ ಚೂಡಾಮಣಿ ಸವತಿಗಜ ಕೇಸರಿ ಸಿಂಧ ಮುಕುಂದೆ ಸಿಂಧ ಮಹಾದೇವಿ ಮುಂತಾಗಿ ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಈಕೆ ಸೂಂಡಿ ಹೊಸವೊರ ಕಡಕೆರೆ ಮಂಡಾದ ಕೆಲವು ಊರುಗಳನ್ನು ಚಾವುಂಡನಿಂದ ಪಡೆದು ಆಳುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಹೇಳಿದೆ. ಈ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಕರಿಗವುಡ ಮತು ಸಿರೂಗವುಡ ರಿದ್ದರು. ಈ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಲವಾದ ಸರಸತಿ, ಹೆದ್ದೊರೆ ಗೋದಾವರಿ, ಸಿಂಧೂ, ಯಮುನಾ, ತೀರ್ಥಗಳೆಲ್ಲಾ ಒಂದೆಡೆ ಸೇರಿಸುವಂತೆ ಅಲ್ಲಿನ ತೀರ್ಥವಿತು.

ಇಂತಹ ಪವಿತ ತೀರ್ಥದ ಬಳಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ದೇವರು, ನೆಲೆಸಿದ, ಇಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನ ಶಿಲಾಪಾರ್ಯನೆಂಬ ಮುನಿಯ ಶಿಷ್ಯನು ಆಚಾರ್ಯನಾಗಿದ್ದು, ಪೆರ್ಗಡೆ ಸೋಮನಾಥ ನಾಯಕ, ಗಂಗಾಧರನಾಯಕ ಕರಣರಾದ ರಾಯರಸ, ಮಾಚಿರಾಜ, ಪತಿಕಂಠಕೇಶವದೇವ ಮಾಧುಕೇಶ ಇವರೆಲ್ಲಾ ಸೇರಿ ಅಶ್ಮದೇವಿಗೆ ಬಿನ್ನಪವನ್ನು ಮಾಡಿ ಕಪಿಲಾಶಯ ದೊ¾ವತೀತ್ಥದ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ದೇವರಿಗೆ ಗಡ್ಡೆ ಎಂದು ಮತು ಹೊಲ ದತ್ತಿ ನೀಡುತ್ತಾರೆ ಹೆಗ್ಗಡೆ ಗಾವುಂಡಣ ಮೂರು ಮತರು ಭೂ ದಾನ ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಈ ದಾನಯ ಒಳ್ಳೆಯ ರೀತಿಯಿಂದ ಅರಸರು ಗಾವುಂಡಗಳು 60 ಒಕ್ಕಲು ಎಂಟು ಹಿಟುಗಳು ಸೇರಿ ಪಾಲಿಸ ವಿರಣ ಸಂಕ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ಬಿಟ ಗದ್ದೆ ಮತರು 1 ಪೂಬ್ಬದಲು ದೇವಗಳ್ಳ ನಡೆವ ಹರಳು ಮತರು ಏ ಹೆಗ್ಗಳಡೆ(ಗಾಮುಂಡಣಂ) ಬಿಟ ಅಜಂಚಿಗೆಯಿ ಮತರು 4 ಪತಿಪಾಳಿಪುದೀ ಧರ್ಮಮನತಿ ಶಿಯದಿಂಗರಸು ದೇವರಹಾ ಗಾವುಂಡು ಸನ್ನತಿ ಯಿಂರೆಯು ವತೊಲಲು ಮತಿ ಭಕ್ತಿಯೆಂಟು ಹಿಟು ಮಾ ಚಂದ್ರಾಕಂ‖ (ಪು. 334, ಬಾದಾಮಿ ತಾ. ಬಾಗಲಕೋಟೆ ಜಿಲ್ಲೆ)

ಐಹೊಳೆಯ ಚರುತಿಗುಡಿಯ ಗೋಡೆಗೆ ಸೇರಿಸಿರುವ ಕಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಶಾಸನೋಕ ಕಾಲವು ಚಾಳುಕ್ಯ ವಿಕಮ ವರ್ಷ 4ರ ವಿಕಾರಿ ವೈಶಾಖ ಶು. ತದಿಗೆ ಸೋಮವಾರವೆಂದಿದ್ದು ಇದು ಕ್ರಿ.ಶ. 14.4.1119ರ ಸೋಮವಾರಕ್ಕೆ ಸರಿ ಹೊಂದುತದೆ.

ತ್ರಿಭುವನ ಮಲದೇವನನು ರಾಜ್ಯಭಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಆಯಾವೊಳೆ 500 ಸಾಮಿಗಳ ಪುತ, ಕೇಶವಬುನೆಂಬುವವನಿದ್ದು, ಇವನ ತಂದೆ ಜೇರುಪಾರ್ಯ ತಾಯಿ ಜಾತಿಬಕ ಗುರು ದೇವಚಂದಬತಿ ಹೆಂಡತಿ ಸಾವಿಯಕ ಇವರ ಕಲ್ಲಿದ(ಕಲಿದೇವ), ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಕೇಶವನ ದಾನಗುಣಗಳ ವರ್ಣನೆಯಿದೆ. ಈ ಕೇಶವಯ ಸೆಟ್ಟಿಯು ತಮ್ಮ ತಾಯಿಯ ಇಚ್ಛೆಯಂತೆ ಪಟ್ಟಿ ಸಾರೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಹಾರಿಯಕಳ ವಿಜ್ಞಾನಪನೆಯಂತೆ ಮೂಡದಾ. ಬಸದಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಶ್ರೇಯೋಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಪಶ್ಚಿಮದ ಬಸದಿಯ ಬಾವಿ ಮತು ಲೋಕಪಾಲಕ ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದ ಇವುಗಳನ್ನು ಶುಭದಿನದಲ್ಲಿ ಪತಿಷ್ಠಾಪಿಸಿ ದೇವರ ಪೂಜೆಗಾಗಿ ಭೂಮಿ, ಗಾಣ ಮತು ಮನೆಗಳನ್ನು ದತ್ತಿ ಬಿಡುತ್ತಾನೆ.

ಮೂಡಲಬಾಗಿಲಂ ಗಡಿ ಬಸದಿಯುಂ ಪಡುವಲೊಂದು ಮನೆ ಪೆÇರಗಾಗಿ ಆ ಪಸದಿಯ ಮೂಡಲು ಭೂಮಿ ಸಹಿತಂ ಗಾಣ ಆ ಗಾಣಗಳಿಂ ಮೂಡಣ ತೆಂಕವಾಗಿಲ ಮನೆ ಒಂದು (ಪು.374, ಬಾಗಲಕೋಟೆ ಜಿಲ್ಲೆ ಶಾಸನ ಸಂಪುಟ, ಕವಿವಿ ಶಾ.ಸಂ.)

ಕೂಡಲಸಂಗಮ

ಅದೇ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಒಳಗಡೆ ಇಟ್ಟಿರುವ ಕಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ತುಟಿತ ಶಾಸನೋಕ ಕಾಲವ ಚಾಲುಕ್ಯ ವಿಕಮವರ್ಧ 84 ಕಾರ್ತಿಕ ಶು. 5 ಆದಿವಾರವಾಗಿದ್ದು ಇದು ಕ್ರಿ.ಶ. 1810 1160ಕ್ಕೆ ಸಮವಾಗುತದೆ.

ಸರ್ವನಮಸ್ಯದ ಅಗಹಾರವಾದ ಕೂಡಲ ಕಪಡಿ ಸಂಗಮರ ಮಹಾಜನಗಳ ಕಾರುಣ್ಯದಿಂದ ಚುಂಚಿನಾದಿಸೆಟ್ಟಿ ಹಾಗೂ ಅರವತೊಕಲುಗಳು ಕಾಳೇಶ ಮತು ಅಚೇಶರ ದೇವರಿಗೆ ತಲಾ 12 ಮತರು ಭೂಮಿ ನೀಡುತಾರೆ. ಅರವತೊಕಲು ಮತು ಎಲ್ಲಿ ಗಾಣಿಗರು ಸೇರಿ ಗಾಣವನ್ನು ಬಿಡುತಾರೆ. ಇದರಲದೆ ಹೂವಿನ ತೋಟ ಒಂದು ದಾರವಕೂ ಬಿಟು ಇವುಗಳನ್ನು ಮಹಾಜನರು ನಡೆಸಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಮಹಾಜನರನ್ನು ಸಂಗಮೇಶರ ದೇವರ ವರಪಸಾದ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ.

ಕೂಡಲ ಕಪಡಿ ಸಂಗಮ . . . ಆರಂಭವಾಗಿ,

ನಸಿಯ ಬಟ್ಟೆಯಿಂ ಬಡಗಮ ಗ¿Éಗೆಯ್ಯ ಸ್ಥಳ

ಯರುವಣಕ್ಕೆ ಬರಸಿ ಬಿಟ ಮತರು ಹ:

ಡು 12 ಅ[ಮಿ]ವತೊಕಲು ಮುರ್ಯವಾಗಿ ಸಮಸ

ತೆ[ಲ್ಲಿ] ಕಿದು ಆಚೇಶರ್ಗೆ ಗಾಣದಲು (ಪು.407)

ನಂದವಾಡಿಗಿ

ಶಿವಾಲಯದ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಕಂಬದ ಮೇಲೆ ತುಟಿತ ಕಾಲದ ಉಲ್ಲೇಖದ ಭಾಗವು ಬಹುಶಃ ಹಾಳಾಗಿದೆ. ಚಳುಕ್ಯ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಮಲನ ಕಾಲದ ಶಾಸನವಾದುದರಿಂದ ಈ ಶಾಸನವು ಕ್ರಿ.ಶ. 1044ರಿಂದ 1068ರ ಒಳಗೆ ರಚಿತವಾಗಿದೆ.

ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಮಲನು ಮುಳಯಧೀಶ, ಮಾಳವ ಪಲು ಪಾಂಡ್ಯ ಮಾರದ ಗುಜನರನ್ನು ಗೆದ್ದಿದ್ದಾರೆ. ಹೇಳಿದೆ ಇವನ ರಾಣಿ ವಿದ್ಯಾಧರಿ ದಾನ ಚಿನಾಯಕ ಸವತಿ ಮರ ಭಂಜಿನಿ ಮುಂತಾದ ವಿಶೇಷಣಗಳಿಂದ ಹೊಗಲಿಸಿಕೊಂಡ ಪಿರಿಯರಸಿ ಮೈಳಲದೇವಿಯ ಹೊಗಳಿಕೆ ಬಂದಿದೆ. ಮುಂದೆ ಶಾಸನದ ಅನೇಕ ಸಾಲುಗಳು ಹಾಳಾಗಿದ್ದು ಬಹುಶಃ ಮಹಾಮಂಡಳೇಶರ ನೊಬನ ಉಲ್ಲೇಖ ಬಂದಿದ್ದು. ಇವನ್ನು ಭಾವನಗಂಧವಾರಣನೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಈ ಭಾವನಾ ಗಂಧವಾರಣನು ಅನೇಕ ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದಂತೆ ಹಾಗೂ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ ಮಾಡಿದಂತೆ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದೆ. ಚಾಳುಕ್ಯರ ರಾಜಧಾನಿ ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ತುಂಬೇಶರ ದೇವಾಲಯ, ಮಠ, ದೀಪಮಾಲೆ ಕಂಬ, ಕೆರೆಯನ್ನು ರಾಜಧಾನಿ ಅಣ್ಣಿಗೇರಿಯಲ್ಲಿ ಚೋಳಗೊಂಡ ತ್ರೈಪುರುಷರ ದೇವರ ಸಾಲೆ ಭೋಗಾದಿತ್ಯನ ಆಲಯವನ್ನು ಪೆರ್ಮಾಡಿ ಬಸದಿಯಪುರದ ಕೇರಿ ಮತು ದೊಡ ಕೆರೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದ. ಮುಳ್ಗುಂದದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಪಾಳೇಶರ ಮಠವನ್ನು ಕೊಳಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಶಿವಾಲಯವನ್ನು ದಿಕ್ಪಾಲಕರ ನಿಲೋಚಲಿಸಿ ರಚಿಸಿ ಜಲಾಶಯನ ದೇವರ ತೀರ್ಥವನ್ನು ಮಾಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ನಂದಾಪುರದಲ್ಲಿ ಕೇತೇಶರರನ್ನು ಕೊಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ದಾನ ವಿನೋದ ತ್ರೈಪುರುಷ ದೇವಾಲಯದ ಪಾಲೆಯನ್ನು ಮುಂಡಲಿಗೆರೆಯಲ್ಲಿ ಶಂಭುನಾರಾಯಣ ದೇವ ತನ್ನ ಒಳಲ್ಲಿಯ ಕಪಿಲತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಕೇತೇಶರ ನನ್ನ ರಾಜಧಾನಿ ಬನವಾಸಿಯಲ್ಲಿ ಜಯಂತೀ ಮಧುಕೇಶರದ ಮೊಗಾಸಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರುವಲ್ಲಿ ನವಿಲೆಯಲ್ಲಿ ಜಡೆಯ ಶಂಕರ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ನಂದವಾಡಿ ಗೊಲ್ಲಿ ನಾಗಲೇಶರವನ್ನು ಮಠವನ್ನು ತೇರೂರಲ ಕೇತೇಶರವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದ ಇದರೊಂದಿಗೆ ಪೆCನುಗುಂದದ ತ್ರಿಭುವನ ತಿಳಕ ಬಸದಿಯನ್ನು ಪುರದೂರ ವೀರ ಜಿನಾಲಯವನ್ನು ಕುಂಡರಗೆಯ ಜಿನ ಮಂದಿರವನ್ನು ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ ಮಾಡಿಸಿದ ಸಂಗಮ ಸಂಗಮೇಶರದೇವರಿಗೆ 100 ಮತರು ದಾನ ನೀಡಿದ. ಇದಲದೆ ಮಾರೇಜ ಎಂಬುವವರಿಗೆ 50 ಮತರು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಪಂಚಮಹಾಶಬ್ಧಕ್ಕಾಗಿ ಧರೋಜನಿಗೆ 40 ಮತರು ಭೂಮಿಯ ಇಬರು ಹಾರಾಣಾರಹಿ

ಕ್ರಿ.ಶ. ಮತರು ಇಬರು ತಾತಬರಿಗೆ ಕಾಶಿ ಮತರು ರಂಗಭೋಗದ ಸೂರ ನಾಲರಿಗೆ 22 ಮಾಲೆಗಾರನಿಗೆ 13 ಮತರು ಭೂದಾನವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾರೆ.

ಪಾಳ(ಪಾಲಿಗರ ಮಾರೊಜಂಗೆ ಮರ್ 80 ಪಂಚಮಂ ಶಬ್ಬಕ್ಕೆ ಧೋರೋಜಂಗೆ ಮತರ್ 40 ಮಫಿಂಗಗೆ ಮತರ್ 10 ಪಾಡುವಂರ್ಬಗ್ಗಂ ಮತರ್ 30 ಪಾತವೆರಡಕ ಮತರ್ ಭೋಗಳ ಸೂಳೆಯರ್ 4 ಮಾನಸ ರ್ಗ ಮತರ್

ಮಾಲಗಾಂ ಮ

ಕಂದಗಲಲ್ಲಿ (ಪು.439, ಬಾಗಲಕೋಟೆ ಶಾಸನ ಸಂಪುಟ, ಕವಿವಿ)

ಅದೇ ಗ್ರಾಮದ ಶಾಸನೋಕ ಕಾಲವು ಯಾರವ ಸಿಂಘಣ ದೇವಾಗ ವರ್ಷ 8 ಪಭು ಆಷಾಡ ಬ. ಅಮಾವಸ್ಯೆ ಆದಿವಾರ ನೂರುಗಹಣಬತಿ ಪಾತವೆಂದಿದ್ದು ಇದು ಕ್ರಿ.ಶ. 25. 8.2007ರ ಶನಿವಾರಕ್ಕೆ ಸಮನಾಗುತದೆ. ಆ ವರ್ಷ ಅಧಿಕ ಆಷಾಢ ಬಂದಿದ್ದು ಸೂರ್ಯಗಹಣವು ಅಧಿಕ ಆಷಾಢದಲ್ಲಾಗಲೀ ನಿಜ ಆಷಾಢದಲ್ಲಾಗಲೀ ಬಂದಿರಲಿಲ. ಶ್ರಾವಣದಲ್ಲಿ ಬಂದಿದೆ.

ಯಾದವ ಸಿಂಹಣನು ದೇವಗಿರಿಯ ನೆಲೆವೀಡಿನಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಅವನ ಸಾಮಂತನಆಗಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವರಸನ ಎಂಬುವನು ಕಂಡಿಕಲು 200ನ್ನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಆಗ ಆಯ್ಯಾವೊಳೆಯ ಐನೂರ್ವರು .... ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕಂದಗಾಲಲ್ಲೆ ಸ್ಮೊಗುತರು ನಾಗರಸನ ಮಗ ಬೊಂಮರಸ, ಸಮಸ ಪಾತ್ರಿಗಲು ಸೇರಿ ಯಾಚ್ಚಿಸೆಟ್ಟಿಯ ಮಗ ಕಲ್ಲಿಸೆಟ್ಟಿ ಹೊರೌಲೊ ಕೇಸಿಸೆಟ್ಟಿ ಸಯಂಭುದೇವರು ಗಾವುಂಡ ಕೇತಿಸೆಟ್ಟಿ ಮುಂತಾದ 50 ಒಕಲುಗಳು ಸೆರಿ ತೆಲ್ಲಿಗೇಶರ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಮಾಡಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಯಾದವ ಸಿಂಹಣನು ತೆಲ್ಲಿಗೇಶರ ದೇವಾಲಯದ ರುಂಡಸುಟಿತ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ ಅಂಗಭೋಗ, ರಂಗಭೋಕ್ಕೆಂದು ಭೂದಾನ ಹಾಗೂ ನಿವೇಶನವೊಂದನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾನೆ. 500 ಸಾಮಿಗಳು ಕರಡಿಕಲ 200 ಗ್ರಾಮವು ಗ್ರಾಮದ ಕಾಣಿಕೆಯಾಗಿ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಒಂದು ಹಣವನ್ನು ಬಿಟರು ಎಲೆಯು ಸಾಸಿನನ್ನರು ಹೇರಿಗೆ 100 ಎಲೆಯನ್ನು, ಐವತೊಕಲು ತಾವು ಕೊಂಡುಕೊಳಲು ಎಳ್ಳಿಗೆ ಹೊಂಗೆವೀಸನನ್ನು ಗಾಣಕ್ಕೆ

ದಿನಕ್ಕೆ ಸೊಲಗೆ ಎಣ್ಣೆಯನ್ನು ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಸಂತೆಯಲ್ಲಿ ಮಾರುವ ಒಂದು ಕೊಡದ ಎಣ್ಣೆಗೆ ಒಮ್ಮನವನ್ನು ಹೊಂಗೆ ದೀಪವನ್ನು ಮತು ಗಾಣಕ್ಕೆ ದಿನಕ್ಕೆ ಸೊಲಿಗೆ ಎಣ್ಣೆಯನ್ನು ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಸಂತೆಯಲ್ಲಿ ಮಾರುವ ಒಂದು ಕೊಡದ ಎಣ್ಣೆಗೆ ಒಮ್ಮನವನ್ನು ಗಾಣ ಆಡಿಸುವವರನ್ನು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಒಂದು ಹಣವನ್ನು ಮುಂದುವರಿದಂಡದವರು ಸಟುಗ ಭತವನ್ನು ಐವತೊಕ್ಕಲು ಮದುವೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹಣ ಮಗು ಡೆರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹಣವನ್ನು ಚೈತದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹಣ. ಪವಿತದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹಣವನ್ನು ನೀಡಿದಂತೆ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದೆ. ಶಾಸನದಲ್ಲಿಭೂದಾನದ ಕೋಲನ್ನು 27 ಗೇಣ ಘಳೆಯೆಂದಿದೆ. ಸಿಂಹಣನು ದಾನವನ್ನು ಸ್ನಾನದಾರ್ಚಾನಾದ ನಾಗಂಚಿ ಗುರುವಿಗೆ ನೀಡುತ್ತಾನೆ.

27ನೆಯ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಮಾನು ಗ್ರಾಮದ ಕಾಣಿಕೆ ವರ್ಶಕ್ಕೆ ಹಣಮಂ ಬಿಟರು ಸಾಸಿರ್ಥರು ಯೆಲೆಯ ಹೇಟಿಂಗೆ 100 ಒಳ್ಳೆಲೆಯಂ ಬಿಟರು ಐವತೊವಕ್ಕಲುಳು ತಾವ ಮಾಡುಗೊಂಡ ಎಳ್ಳಿಂಗೆ ಹೂರಿಗೆ ವೀಸದಮಂ ಗಾಣಕ್ಕೆ ದಿನಕ್ಕೆ ಸೊಲಿಗೆ ಯ(ಣ್ಣೆ) ವ ಮಂ ಸನ್ನೆಯ ಕೊಡಕ್ಕೆ ಒಂದೂನ(ವಂ) ಬಿಟರು ಗಾಣವ ಮೆಟುವರು ವ (ಪು. 446)

ಬಿಜಾಪುರ ಮ್ಯೂಸಿಯಂನಲ್ಲಿರುವ ಮೂರನೆ ಕಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ತುಟಿತ ಶಕವರ್ಷ 1200 ಬಹುಧಾನ್ಯ ವೈಶಾಖ ಆದಿವಾರದೆಂದಿದ್ದು ಆರಂಭದ 24 ಸಾಲುಗಳ ಭಾಗವು ಸಂಸ್ಕøತದಲ್ಲಿದ್ದು ಹಾಳಾಗಿರುವುದರಿಂದ ವಿವರಗಳು ಅಸಷ್ಟವಾಗಿವೆ. ವಾಸಿಷ ಗೋತದ ಸಾಯಿದೇವ ಎಂಬುವವನ ಉಲ್ಲೇಖವಿದ್ದು ಅವನು ದೇವಾಲಯವೊಂದನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ಅದರಲ್ಲಿ ರೇಚೇಶರ ಮತು ತ್ರಿಪುರುಶೇಶರ ದೇವರ ಪತಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದಾಗ ಈ ದೇವರುಗಳ ಪೂಜಾಸ್ಥಳವಾಗಿ ಮಂಡಳಿಕ ಮಹದೇವರಾಣೆ ಎಂಬುವವನು ಕೊಂಡಿರಿವನ ಗಡಿಯದಲ್ಲಿ ಭೂದಾನವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಇದಲದೆ ಸಂತೆ ಮುಂತಾದಡೆ ಮಾರಾಟ ಮಾಡುತ ಉಪು, ಎಣ್ಣೆ ಮುಂತಾದವುಗಳ ಮೇಲೆ ಸುಂಕವನ್ನು ವಿಧಿಸುತ್ತಾನೆ. ಊರಿನ ಮಗ್ಗದೆರೆಯನ್ನು ಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ದೇವಿಯ ಬೆಳಗಿನ ಪಸಾರವು ಗಣಮತಕೂ, ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಪಸಾದವು ಪೂಜಾಂಗಳಿಗ ಸಾಯಂಕಾಲದ್ದು ಕ್ಷೇತವಾಸಿಗಳಿಗೂ ಸಲಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಸಿದೆ.

ಆ ಫಳೆಯಲು ಗುಡಾದೇವಿಯ ಭೂಮಿಯೊಳಗೆ ಅಟ್ಟಿಗೆರೆಯಲು ಯಿಬರು ಪೂಜಾರಿ ಯರಿಗೆ ಮತು 10 ಉತಮದ ಮದ್ಕಳಿಂಗೆಗೆ ಮತು 9 ಮತು (ಪು.9, ಬಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆ ಶಾಸನ ಸಂಪುಟ, ಕವಿವಿ ಶಾ.ಸಂ.)

ಬಿಜಾಪುರ ಅದೇ ಮ್ಯೂಸಿಯಂನಲ್ಲಿರುವ ಐದನೆಯ ಕಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ತುಟಿತ ಶಾಸನೋಕ ಕಾಲವು ಶಕ 1482 ಕಾಳಾಯುಕ ಮಾಘ ಶು. 12 ಎಂದಿದ್ದು ಕಾಳಾಯುಕ ಸಂಪುಟದ ಸದಾಶಿವ ದೇವ ಮಹಾರಾಜನು ವಿದ್ಯಾನಗರದಲ್ಲಿ ಆಳ್ವಿಕೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಅವನ ಮಂಡಳೇಶರ ನಾದ ಬಿಜಾಪುರದ 22 ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ರಾಯ ಮುರಾರಿ ಸೋಮೇಶರನು ಮಂಗಳವೇದೆಯ ರಾಜಧಾನಿಯಿಂದ ಆಳುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಅವನ ಮಂಡಳೇಶರನಾಗಿ ಲಖಯದೇವನು ತರ್ಥವಾಡಿಯನ್ನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದ ಮುಂದೆ ಘಟೆಯ ಸಾಹಣೆಯ ಉಲ್ಲೇಖ ಬರುತದೆ. ತಂಬದ ಮೂಲ ಸ್ಥಾನದೇವರ ಪೂಜೆ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ ಮುಂತಾದವಕ್ಕೆಂದು ಎಂಟು ಹಿಟುಗಳು ಇತರರು ಸೇರಿ 60 ಮತರು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಬಿಡುತಾರೆ.

ಖಣ ಸುಟಿತ ಜೀರ್ಣ್ಯೋಣ್ರಾತ್ಥವಾಗಿ ಪಭುಗಳು ಎಂಟು ಹಟ್ಟಿಗಳನು

ಬಡಗವೊಲಗರ ಸೇನದೋವಗೆಯ್ಯಂ ಮಾಡಲು (ಪು.43, ಬಿಜಾಪುರ ಶಾಸನ ಸಂಪುಟ, ಕವಿವಿ)

25 ಬಿಜಾಪುರ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಬಿಲವಯ ರಾಜ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಅವನ ದಂಡನಾಯಕನಾಗಿ ವಲುದೇವರ ಸನಿದ್ದ ಣವನ ಕೈಕೆಳಗೆ ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಿ ವೈಜರಸ ದಂಡನಾಯಕ ಎಂಬುವವನಿದ್ದು ಈ ವೈಜರಸನು ತಂಬದ ಆರು ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದು ತಂಬದ ಬಪಶರದೇವರ ದೇವಾಲಯದ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರಕ್ಕೆಂದು ಆ ಸ್ಥಳದ ಎಂಟು ಹಿಟ ಮತು ಪಭುಗಳ ಸಮಕ್ಷಮ ದಲ್ಲಿ ಮಾದೀಕೇಶರದ ಮತರು 1502 ತೋಟ ಮತು ನಿವೇಶನಗಳನ್ನು ಹಂಚಿದಂತೆ ಹೇಳಿದೆ.

ಚಂದದಾಸಿ ಸಾಂತರಾಸಿ ಗುರುಗಳಿಗೆ ಧಾಣಪೂರ್ವತವಾಗಾ ಇಮಾಡಿ ಮಾಣಿಕೇಶರ ಮತರು 150 ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಎಂಟು ಹಿಟು ಸ್ಥಾನಮಾನ್ಯ ಪಭು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ತಿಳಿಸುತದೆ. (ಪು.51, ಬಿಜಾಪುರ ಶಾಸನ ಸಂಪುಟ, ಕವಿವಿ)

ಬಿಜಾಪುರ ಅದೇ ಮ್ಯೂಸಿಯಂನಲ್ಲಿರುವ 29ನೆಯ ಕಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ತುಟಿತ ಶಾಸನೋಕ ಕಾಲವು ಶಕ 968 ವಿಕಮ ಉತರಾಯಣ ಸಂಕ್ರಾಂತಿ ಎಂದಿದ್ದು ಇದು ಕ್ರಿ.ಶ. 24.12.1040 ರ ಬುಧವಾರಕ್ಕೆ ಸಮನಾಗುತದೆ. ಚಾಳುಕ್ಯ ಜಗದೇಕಮಲನ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಅವನ ಸಾಮಂತರಾಗಿ ಮೂಕರಸರು ಪಗರಿಟಿಗೆ ನಾಡನ್ನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದ ಇವನನ್ನು ಬನವಾಸಿ ಪುರವೇಶರ ಮಹಾಸಾಮಸ ಮುಂತಾಗಿ ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಇವನ ಮನೆಯರಾಗಿ ನಾಮರಸ ಮೂಕರಸ ಎಂಬುವವರ ಸಮಕ್ಷಮದಲ್ಲಿ ಸಿನ್ದಿಗೆ 12ರ ಬಳಿಯ ಬೆನಕನ ಕಮ್ಮಿಗೆ ಎಂಬಲ್ಲಿನ ಮೂಲಸ್ಥಾನ ದೇವರಿಗೆ ಆ ಊರಿನ ಪೆರ್ಗಡೆ ಮೇಲಯ್ಯ ಎಂಬುವನು ಭೂದಾನ ಮತು ನಿವೇಶನ ದಾನವನ್ನು ನೀಡಿದಲದೆ ಗಾಣ, ಹೂವಿನ ತೋಟವನ್ನು ದಾನ ನೀಡಿದನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತದೆ.

``ಬಿಟ ಕೆಯ್ಯರಿಯ ನೆಲ ಮತು 50 ಮನ್ನೆರು ನಿವೇಶನ

ನನ್ದಾದೀವಿಗೆಗೆ ನೋಟರೆಣ್ಣೆಗೆ ಘಾರಾ 1 ಮಾಲೆ ಪೂವಿಗೆ

ತೋಟ | ಈ ಧಮ್ಮಮನಾರೋವ್ವರು. ರಕ್ಷಿಸಿರವರ್ಗ"

(ಪು.56, ಬಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲಾ ಶಾಸನ ಸಂಪುಟ)

ಬಿಜಾಪುರ-41 ಶಾಸನವೊಂದರಲ್ಲಿ ಯಾದವ ರಾಮಚಂದನ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಅವನ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿ ದೇರಯನಾಯಕನು ವಿಜಯಪುರದ ಐದು .... ಪೆÇೀಟಿ ಶ್ರೀಮನ್ನರಸಿಂಹ ದೇವರಿಗೆ ಉದಯಕಾಲದ ಮಂಗಳಾರತಿ ಸಮಯದ ನೇವೇದ್ಯಕ್ಕೆಂದು ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ಕೊಂಡು ಮಾರುವವರಲ್ಲಿ ಸೊಲಗೆ ಭತಚವನನಲು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಇದಲದೆ ಕುಂಚಡಿಗಿತ್ತಿಯರು ತಾವು ಮಾರುವ ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಸಲ (ಪಳಿಗೆ) ಎಣ್ಣೆಯನ್ನು ನಂದಾದೀವಿಗೆಗೆ ಬಿಟ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ.

ದಕ್ಷಿಣವಾರಣಾಸಿ ವಿಜೆಯಪುರದ ಅಯ್ಯು ಹುರಿಗಳನು ಪೆÇೀಣ್ಣಿಸಿ ಶ್ರೀಮಂನ್ನರಸಿಂಹ ದೇವರ್ಗ ಉದೆಯದ ಮಂಗಳಾರತಿಯ ಸಮಯದ ನೈವೇದ್ಯಕ್ಕೆ ಆ ಸ್ಥಳದಲು ಅಡದವಣವಾಗಿ ಹನ್ನಿಭಾನ್ಯವಂ (ಪು.71)

ಬಿಜಾಪುರ 44ನೆಯಕೊಂದರಲ್ಲಿ ಗೋಯಿಂದೇಶರ ಆಚಾರ್ಯರಾರ ಹಿರಿಯ ಸೋವರಾಶಿಜೀಯ ಚಿಕ ಸೋವರಾಶಿಜೀಯ, ಹೆಗ್ಗಡೆ ಮಲಯ್ಯ ಮೊದಲಾದವರು ಸೇರಿ ನರಸಿಂಹದೇವರಿಗೆ ದಿವಸಕ್ಕೆ 12 ಕಟು ಹೂವು ಗೊಡುವಂತೆ ಮಾಲಗಾರ ಲಖಣ್ಣನಿಗೆ ತೋಟವೊಂದನ್ನು ಬಿಟ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ.

ವಡವಾರ ದಕ್ಷಿಣಾಯನ ಸಂಕ್ರಾಂತಿಯ ಪರ್ವದಲು ಧಾರಆಪೂರ್ವಕ

ಮಾಡಿಕೊಟನು ಆ ದೇವ ರು ಆ ತೋಂಟವಂ ಮಾಲಗಾರ

ಲಖಣಂಗೆ ದೇವರ ಧೂಪಕ್ಕೆ ತಾರು ಪಣಂ ದಿವಸನಹಂ

12 ಕಟು ಹೂವಂ ತೆತು.

ಬಿಜಾಪುರ 46 ಅದೇ ಅರ್ಕ್ ಕಿಲ್ಲಾದಲ್ಲಿರುವ ಇನ್ನೊಂದು ಕಂಬದ ಮೊದಲನೆಯ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಯಾದವ ಜೈತಪಾಳದೇವನ ಮಂತ್ರಿ ಹಾಗೂ ಸೇನಾಧಿಪತಿಯಾದ ಸಂಕರಸ ದಂಡನಾಯಕ ಕರಣ ಕೇಸಿಯಣಯ್ಯ ನಾಯಕರು ತರ್ದವಾಡಿ 1000ವನ್ನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವರು ದಕ್ಷಿಣ ವಾರಣಾಸಿ ವಿಜಯಾಪುರದ ನೃಸಿಂಹದೇವರಿಗೆ ದೇವರ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದ ಹೊಸ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಕಾಣಿಕೆ, ತಳವೃತ್ತಿ ತಳಾರಿ ಕಾಣಿಕೆ ಮುಂತಾದವನ್ನು ಬಿಡುತ್ತಾರೆ.

ವಿಜಯಾಪುರದ ಶ್ರೀ ನೃಸಿಂಹದೇವರ್ಗೆ ಆ ದೇವರಾಳ್ವೆಯು ಸಬ್ಬನಮಸ್ಯದ ಹೊಂಸ ಹಳ್ಳಿಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಕಾಣಿಕೆ ಹೊದಕೆಯಂ ತಳವೃತ್ತಿಯ ಹೆಗ್ಗಡೆಯ ಕಾಣಿಕೆಯ ತಳಾರಗಾಣಿಕೆ ಯಂ ಬಣ್ಣಿಗೆಯಂ ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಕಮಂ (ಪು.78)

ಬಿಜಾಪುರ ಅದೇ ಅರ್ಕ್ ಕಿಲ್ಲಾದಲ್ಲಿರುವ ಅದೇ ಕಂಬದ ಎರಡನೆಯ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿ ಭಾಗುಬಾಯಿ ಎಂಬುವವನು ವಿಜಯಾಪುರದ ನರಸಿಂಹದೇವರ ಅಂಗಭೋಗ ನಂದಾದೀವಿಗೆಗೆ ಗದ್ದೆ ಹೊಲ, ಮನೆ ಒಂದು ಗಾಣವನ್ನು ಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಗಾಣದವರಿಗೆ ಕೆಲವು ತೆರಿಗೆಗಳನ್ನು ಬಿಟ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ.

ದೇವರ ವ್ಯವಸಾಯದ ಭಾಗವಾಗಿ ಬರುವ ಕಬು, ಭತ ತರಕಾರಿ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಗೆ ಸುಂಕವಿಲವೆಂದು ಹೇಳಿದೆ.

ನೀಲಾದೇವಿಯ ಗದೆ 1 ಕಟ್ಟೆ ಯಕೆಂಬ ಮತರು ಮತು ನಾವಿದಿಗೆಯ ಸ್ಥಳದ ಹೊರೆಯಲು ಮತರು 2 ಅ(೦)ನು ಮತರು 5 ಅವೂರ ಗವಿಗಿಯ ಬಳಿಯ ಮನೆ 1 ವಿಜಯಾಪುರದಲ್ಲಿಯಾ ನರಸಿಂಹಗದೇವರಿಗೆ ಗಾಣ 1 ಅನ್ಸು ಅನತುಮಂ (ಪು.79)

ಬಿಜಾಪುರದ ಅದೇ ಆರ್ಕ್ ಕಿಲ್ಲಾದ ಕರೀಮುದ್ದಾನ್ ಮಸೀದಿಯ ಗೋಡೆಯ ಕಿರುಕಂಬದ ಮೇಲೆ ಈ ಶಾಸನವು ನಾಗರಿಲಿಪಿ ಮತು ಮರಾಠಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿದ್ದು ಶಕ 1242 ರೌದ್ರಿ ಎಂದು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತದೆ ಇದು 1320-21 ಸಮನಾಗುತದೆ.

ಶಕ 1242ರಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ದೀನನ ವಿಜಯರಾಜ್ಯದ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಅವನ ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದ ಮಲಿಕ್ ಕ್ರಿಮೋದೀನ್(ಕರಿ ಮುದೀನಿ) ಎಂಬುವವನು ದಕ್ಷಿಣ ವಾರಣಾಸಿ ಎಂದು ಹೆಸರಾಗಿದ್ದ ವಿಜಯಪುರದಲ್ಲಿ ವಿಶಾಲವನ್ನು ಮಸೀದಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಇದನ್ನು ಸಾಲಹೌಟಿಗೆಯ ಬಡಗಿ ರೇವಯ ಎಂಬುವವನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಮಲಿಕನು ಈ ಬಡಗಿಗೆ ಬಿತೂರ್ ಎಂಬ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ 24 ನೀತ(ನಿವತರು) ಭೂಮಿಯನ್ನು ನೀಡಿ ಇದನ್ನು ತೆರಿಗೆ ರಹಿತವಾಗಿ ಮಾಡಿದಂತೆ ಹೆಳಿದೆ.

ವರಣಾಸಿ ವಿಜಯಾಪುರೀ ವಡಿಲ ಮಷತೀ ಕರವಿಲೋ ಸಾಲೇ

ಹೌಉಟಗೇ ಚಾಸುತಾರು ದೇವನ ಮಸೀತಿ ಕೇರೇ ಮಡಿ

(ಪು.82, ಬಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲಾ ಶಾಸನ ಸಂಪುಟ)

ಬಿಜಾಪುರ 51ರ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಆಚಾರ್ಯ ಲೋಕರಾಸಿದೇವನು ತನ್ನ ದೇವರ ಭೂಮಿ ಯಲ್ಲಿ ರಾಲೋಜನಿಗೆ ಅರವತು ಮತರು ಭೂಮಿಯನ್ನು ನೀಡಿದವೆ ತಿಳಿದುಬರುತದೆ.

ಲೋಕದಾಸಿದೇವರು ತಂದು ದೇವರ ಭೂ(ಮಿ)ಯೊಳಗೆ ರಾಮೋರಾಜರಿಗೆ ಯಾದೇವಲಕ್ಕೆ ಹೋದ ಬಟ್ಟಿಯಂ ಪಡುವಲು(ಹಂ) ಪು. 83

ಅರ್ಜುನಗಿ- ಶಾಸನವೊಂದರಲ್ಲಿ ಸಿಂಗಣದೇವನು ದೇಮಾರಿಯಿಂದ ಅಳುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಅವನ ಮಂಡಳಿಕನೊಬ ಹೆಸರು ಹಾಳಾಗಿದೆ. ತದ್ದವಾಡಿ 1000ವನ್ನು ಆಳುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಮೇಲೆ ಉಲ್ಲೇಖಿತ ಕಾಲದಂದು ಬಾಗೆ 50ರಲ್ಲಿದ್ದ ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಮಹಾಪಭು ಮದ್ದರಸ ಕೂಚರಸ, ಮೂಲಿಗ ಬೊಪಗೌವುಂಡ ಎಂಟು ಹಿಟು ಸ್ಥಾನದ ಮಾನ್ಯಕಾರರು ಮೊದಲಾದವರು ಸಭೇ ಸೇರಿ ಒಮ್ಮತದಿಂದ ತೀರ್ಮಾನ ಮಾಡಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ದೇವರ ಪೂಜೆಗಾಗಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಮಾಣೀಕೇಶರರ ಕೋಲಲ್ಲಿ ಅಳೆದು ಬಿಟ್ಟಿರನ್ನು ತಿಳಿಸುತದೆ. ಅಲದೆ ಒಂದು ನಿವೇಶನ ಗಾಣವನ್ನು ಬಿಟರು.

8 ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಮುದ್ದರಸ ಚರಸಂಗಳುಂ ಮೂಲಿಗ ಬೊಪಗಾವುಂಡಮಂ ಎಂಟು ಹಿಟುಗಳುಂ ಸ್ಥಾನಮಾನ್ಯ ಕಾದಿರುಂ ಮೇಲಾಳಿಕೆಯ ಮ ಇಂತಿಸಿದರು. ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತದೆ. (ಪು. 85, ಬಿಜಾಪುರದಲ್ಲಿ ಶಾಸನ ಸಂಪುಟ)

ಕುಮಟಗಿ ಶಾಸನವೊಂದರಲ್ಲಿ ಕುಂಬಿಟಿಗೆ ಗ್ರಾಮದ ಮಹದೇವರಸ ಮಾರಯ್ಯ ಅಲ್ಲಿಯ ಮಾಲಿಗರು ಎಂಟು ಹಿಟಗಳು ಸೇರಿ ಮೂಲಸ್ಥಾನ ಭೋಗೇಶರ ದೇವರಿಗೆ ದಾನವನ್ನು ಪುನರ್ದತ್ತಿಯಾಗಿ ನೀಡಿದನ್ನು ತಿಳಿಸುತದೆ.

ಮಹದೇವರಸು ಮಾದಯ್ಯ ಅಲ್ಲಿಯ ಮೂಲಿಗರು ಎಂಟು ಹಿಟ್ಟಿಗೆ ಆ ಹೂಡಿದ ಗೌಡರು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಆ ಹೂಡಿದ ಶ್ರೀ ಮೂಲಸ್ಥಾನ ಭೋಗೇಶರ ದೇವರಿಗೆ ಸವ್ವ್ವನ ಮಸ್ಯವಾಗಿ ಪುನದ್ಧಾರ್ಕೆಯ ಮಾಡಿದರು.(ಪು.94)

ಕುಮಟಗಿಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ 63ರಲ್ಲಿ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಪಾರ್ವತಿ ಪರಮೇಶರರ ಸೂತ ಒಂದಿದೆ. ಕುಮ್ಮಟಗೆಯ ಮಹಾಜನಗಳು, ಪಭು, ಮೂಲಿ ಎಂಟು ಹಿಟು ಸೇರಿ ಮೂಲಸ್ಥಾನ ಭೋಗೇಶರ ದೇವರಿಗೆ ಭೂದಾನ ಮತು ನಿವೇಶನ ನೀಡಿದಂತೆ ಹೇಳಿದೆ.ಕುಮ್ಮಟಿಗೆಯ ಸಮಸ ಮಹಾಜನಂಗಳು ಪಭು

ಮೂಲಿಗ ಎಂಟು ಗಟ್ಟಾರ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ಮೂಲಸ್ಥಾನ ಭೋಗೇಶರದಲ್ಲಿ ಕಗಲ್ಲಿಡ ಸೀಮೆಯೂ ಪಡುವಂ ತೋಟ ಮತರುಗಾಗಿಕ್ಕೆ ಹಳಂಗೆ ಹೇಡೆಂಗೆ 50. . .

ಕಮಟಗಿಯ 64 ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಅಗಹಾರ ಕಂಮ್ಮಟಗೆಯ ಮಹಾಜನಗಳು, ಪಭು, ಮೂಲಿಗ ಎಂಟು ಹಿಟು ಮುಂತಾದವರು ಸೇರಿ ಚೆನ್ನಬಹ್ಮೇಶರ ದೇವರನ್ನು ಪುನಃ ಪತಿಷ್ಠೆ ಮಾಡಿದರು. ಆ ದೇವರ ದೇವತಾ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಹಿಂದನಿಂದ ಇದ್ದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಮಾಣಿಕೇಶರ ಹೋಲ ದಲ್ಲಿ ಅಳೆದು ಪುನರ್ದತ್ತಿಯಾಗಿ ನೀಡಿದರು. ನಿವೇಶವೊಂದನ್ನು ನೀಡದಂತೆ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ.

ಸವನಮಸ್ತದಗಹಾರಂ ಕುಮ್ಮಟಗೆಯ ಅಶೇಷ ಮಹಾಜನಂಗಳು ಪಭು ಮೂಲಿಗ ಯೆಂಟು ಹಿಟು ಹಳದ ನಾಗಯಂಗಳ ಮಗ ಸೋಯ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಚೆಂನ್ನಬಹ್ಮೇಶರದೇವರ ಪುರ್ನತಿಷ್ಠೆಯಿಂ ಮಾಡಿ. (ಪು.96)

ಕಣೂರು ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಪಟದ ದೇವರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಹಿರೇಮಠದಲ್ಲಿನ ಒಡೆರ ಕಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ

ಆರನೆಯ ವಿಕಮಾದಿತ್ಯನು ಕಲ್ಯಾಣರಿಂದ ರಾಜ್ಯಭಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಅವನ ಸಾಮಂತ ನಾಗಿ ಚೋಳ ವಂಶದ ಕನ್ನಪಯ್ಯವಿರುತ್ತಾನೆ. ಹಾಳಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿವರಗಳು ತಿಳಿಯುವುದಿಲ.

ಸರಪ್ತಿ ಮತು. .

ಕೊಟಲಗ್ಗೆ) ಯಾ ಗಾಣಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಸೊಲ ಸಂಮಗಾದಿರಾ

ಂಡುವ . . .

ರಾಮದಾಯನು ಬಳಿಗೆಯ ನಾವಿಜರಿಗೆ ತೆರಿಗೆ ಬಿಟಂತೆ ತಿಳಿಯುತದೆ.

ಮಹಮ(ಶರು) ರಾಮರಾಜ ಮಹ ಅರಸು ನಾವಿದರಿಗೆ

ಭಾಗ . . . (ಪು.12 ಬಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆ ಸಂಪುಟ, ಕವಿವಿ)

ವಿಜಾಪುರದ 18ನೇ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಅದೇ ಮ್ಯೂಸಿಯಂನಲ್ಲಿರುವ 18ನೆಯ ಕಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ನಾಗರಿಲಿಪಿ ಮತು ಸಂಸøತ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿರುವ ಸಾಸನದ ಕಾಲವು ಶಕ 867 ಪವಂಗ ಬಾದಪದ ಪಿತೃಪರ್ವ ಕುಜರ್ವಾ ಸೂರ್ಯಗಹಣವೆಂದಿಗೆ ಇದು ಕ್ರಿ ಮಂಗಳವಾರಕ್ಕೆ ಸರಿ ಹೊಂದುತದೆ.

ಈ ಕಂಬದ ನಾಲು ಮುಖಗಳಲ್ಲಿ ಶಾಸನವಿದ್ದು ಮೊದಲ ಮೂರು ಮುಖಗಳಲ್ಲಿ ಅಮೋಘವರ್ಷನ ಮಗನಾದ ಅಕಾಲವರ್ಷಮ ಮಾನ್ಯಖೇಟದಲ್ಲಿ .... ಇವನ ಮಂತ್ರಿಯಾದ ನಾರಾಯಣ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ. ಇವನನ್ನು ಕೌಣನ್ನು ಗೋತದ ಕಣ ಶಾಖೆಯ ವಾಜಸನೇಯರ ದಾನಂಪಾರ್ಯನ ಮಗನೆಂದು ಹೇಳಿದೆ. ನಾರಾಯಣನಿಗೆ ಅವನ ವಿದ್ಯೆಯಿಂದ ಗಜಾಂಕಂಶ ಎಂದು ವಿಶೇಷಣವಿತು.

ಇದೇ ಸಂಭದ ನಾಲನೆಯ ಮುಖದಲ್ಲಿನ ಶಾಸನವು ಕನ್ನಡಲಿಪಿ ಭಾಷೆ ಕಾಲದ ಉಲ್ಲೇಖವಿಲ. ಕಂಪಣಪುರದ ಶೆಳ¾ಕುಲದ ಕಂಚಿಗನನ್ನು ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಹೊಗಳಿದೆ ಇವನು ಮೊದಲು ಮಾಡಿಸಿರ ದಂತಿ ಪ್ರಿಯರಾಜನಂತೆ ಈ ಶಾಲೆಯನ್ನು ಪುನಃ ಮಾಡಿಸುತಾರೆ. ಕಾಳ ಕಂಬಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಕೀರ್ತಿಸಂಭಗಳಂತೆ ನಿರ್ಮಿಸಲೆಂದು ಹೇಳಿದೆ.

ಶ್ರೀಯಾನಧಾತು ರಾಜಿತ ರಾಮಾವಳಿ ಕುಪಣಪುರ ವಿವಶ್ರುತನದ

ಯಂ ಭೀಮಬಲಂ ಶೆಳ¾ರ ಕುಲಕೀ ಮಹಿಯೊಳ್ ತಿಲಕದನ್ತೆ

ಇವನು ತನಗೆ ಸೇರಿದ್ದ ತದ್ದವಾಡಿ 1000ದಲ್ಲಿನ ಕನ್ನವಾಂವ ಸಯಂಭು ಚಂಡೇಶರ ದೇವರಿಗೆ 300 ಮತರು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಮಾಣಿಕೇಶರದ ಕೋಲಲ್ಲಿ ಅಳೆದು ದಾನ ನೀಡಿದ ಇದರೊಂದಿಗೆ ಒಂದು ಮತರು ಗದ್ದೆ. ಹೂವಿನ ತೋಟಕ್ಕೆಯ ಒಂದು ಮತರು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಒಂದು ಮನೆ ಒಂದು ಗಾಣವನ್ನು ನೀಡಿದಂತೆ ಹೇಳಿದೆ ಕನ್ನಣಣನನ್ನು ಪಭು ಸಾಮಿದೂರು ಎಂದು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ

ದ ಕೋಲ ಮತರು 1 ದೇವರಿಂ ಬಡಗ ಪೂವಿನ ತೋಟ ಮತರು

1 ವಾರೊಳಗೆ ಮನೆ 1 ಗಾಗಿ 1 ದೇವರಿಂ ತೆಂಕಲು ಕರೆ (ಪು.102, ಬಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆ, ಬಿಜಾಪುರ ಶಾಸನ ಸಂಪುಟ, ಕವಿವಿ)

ಮದಬಾವಿ ಕಲ್ಲೇಶರ ದೇವಾಲಯದ ಮೆಟ್ಟಿಲು ಹಾಸುಗಲ್ಲಾಗಿರುವ ಕಂಬದ ಮೇಲೆ ತುಟಿತ ಶಾಸನೋಕ ಕಾಲವು ಯಾದವ ಚಕವರ್ತಿ ಬಿಲಮ ದೇವ 4ನೆಯ ವರ್ಷ, ಸಾಧಾರಣ, ಕಾರ್ತಿಕ ಶು. ಪುಣ್ಣಿಮಿ ಸೋಮವಾರ ವ್ಯತೀಪಾತ ಸಂಕಮಣವೆಂದಿದ್ದು ಇದು ಕ್ರಿ.ಶ. 15-10-1190ರ ಸೋಮವಾರಕ್ಕೆ ಸರಿ ಹೊಂದುತದೆ. ಆದರೆ ಈ ದಿನ ಸಂಕಮಣ ವಿರಲಿಲ.

ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಸಯಂಭು ಬಿಜಲೇಶರ, ಗಾಣ, ಸಮಗಾರ ಮುಂತಾದವರ ಉಲ್ಲೇಖ ಬಂದಿದೆ. ಶಾಸನವು ತೀವವಾಗಿ

ರೂಗಿ . .

ಹನುಮಪ ಗುಡಿಯ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಗೋಡೆಯ ಬಳಿಯಿರುವ ಕಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ

ತುಟಿತ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಕಾಲಗಾನ ಉಲ್ಲೇಖವಿದ್ದು ವಿರೋಧಿ ಕಮ ಆಷಾಢ ಬ. 11 ಆದಿತ್ಯವಾರ ದಕ್ಷಿಣಾಯನ- ಸಂಕ್ರಾಂತಿಯೆಂದಿಲ ಇದು ಕ್ರಿ.ಶ. 26.6.1071 ಸರಿ ಹೊಂದುತದೆ. ಸಕ ವರ್ಷ ಪಾತ್ರಿವ ಪುಷ್ಯ ಆದಿತ್ಯವಾರ ಉತರಾಯಣ ಸಂಕ್ರಾಂತಿ ಎಂದಿದ್ದು

ಮಹಾಮಂಡಳೇಶರ ನಾಯಿಯರಸರು ತರ್ದೆವಾಡಿ ಸಾಸೀನಾಡನ್ನು ಆಳುತ್ತಿರುವಾಗ ಇವರ ಹೆಗ್ಗಡೆ ಕನ್ನಪಯ್ಯ, ಸೇನಬೋರ, ಮಾಳತಯ್ಯನಾಗರ ಮತು ಪಮುಖ ಕರಣಗಳೆಲ ಕೂಡಿ ಬಿನ್ನಪ ಮಾಡಿ ಆನೆಯ ರೂಸೆಂ ನಖರೇಶರ ನೈವೇದ್ಯ ಸೇವೆಗಾಗಿ, ನಂದಾದೀವಿಗೆಗಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಯ ಭೈರಿವಾಯುದ ಸುಂಕವನ್ನು ದಾನವಾಗಿ ಬಿಡುತಾರೆ. ಗಾತ್ರಿಗರು ಎಲ್ಲೆ ಹೇರಿಗೆ 200 ಎಲೆಯನ್ನು ಅಕೋಣಿ ಗದ್ಯಾಣನಾನ್ನು 3 ಗದ್ಯಾಣಗಳನ್ನು ದಾನವಾಗಿ ಬಿಡಲಾಗಿದೆ.

ಎರಡನೆಯ ಕಾಲವು ಮೊದಲು ನೀಡಿದ ದಾನವಾಗಿದ್ದು ಅದರ ವಿವರವನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ತೆಲ್ಲಿಗ ಗೊಂಕಯ್ಯ ಚಟಯ್ಯ, ಕೇತರವ, ಮಲಯ್ಯ, ಪುಲ್ಲಿಯಮ್ಮ, ಅಯ್ಯಯ್ಯ, ಸೋವಯ್ಯ,

ಮೊದಲಾದ ತೆಲ್ಲಿಗ ಐವತೊಕ್ಕಲಿನವರು ಕೇದಾರ ದೇವರ ಸೇವೆಗಾಗಿ ಎಣ್ಣೆಯನ್ನು ಗಾಣವನ್ನು ದಾನವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ.

ಪಾರ್ಶ್ವಿವ ಸಂವತರದ ಪುಣ್ಯ ಸುದ್ಧ 5 ಆದಿತ್ಯವಾದ ಉತರಾಯಣ ಸಂಕ್ರಾಂತಿಯು ತೆಲ್ಲಿಗ ಗೊಂಕಯ್ಯ ಚಟಯ್ಯ, ಕೇತರವ, ಪುಲ್ಲಿಯಮ್ಮ, ಅಯ್ಯಯ್ಯ, ಸೋವಯ್ಯ, ಮೊದಲಾದ ತೆಲ್ಲಿಗ ಐವತೊಕ್ಕಲಿನವರು ಮಿದ್ದುಲಲ್ಲಿಯ ಕೇದಾರ ದೇವರ ನಂದಾದೇವಿಗೆಗೆ ಗಾಣದೊಳು ಸೊಳಪಗೆ ಯೆಣ್ಣೆಯೆಲ್ಲಾ ಕಾಲಕ್ರಂ ನಡೆವಂತಾಗಿ ಬಿಟರು.

ಪುಟ-201

ಹಿರೇಬೇವಿನೋರು

ಶಾಸನದ ಕಾಲವು ಯಾದವ ಚಕವರ್ತಿ ಭಿಲಮನ ಅವಧಿಯದ್ದಾಗಿದ್ದು ಶಕ ನರನೇತ ಶಶಿ ಸೋಮ ಇಂದು ಸಾಧರಣ ಶ್ರಾವಣ ಪೂರ್ಣಿಮ ಗುರುವಾರವೆಂದಿದ್ದು ಇದು ಕ್ರಿ ಶ 18.7.1190 ಬುಧವಾರಕ್ಕೆ ಸಮನಾಗುತದೆ.

ಯಾದವ ದೊರೆ ಬಲಮನ ಅಧಿಕಾರಿ ಮಾಯಿದೇವ ಇವನ ಕೈ ಕೆಳಗಿನ ಅಧಿಕಾರಿ ಬೊಪಣನಾಯಕ ಇವನು ಮೂವತ್ತಾರು ಹಳ್ಳಿಗಲ ಒಡೆಯನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಇವನ ಹೆಂಡತಿ ಸಿರಿದೇವಿಯೆಂಬವಳು ಕ್ಷಿತಿರೂಪ ನೋತಿಯ ವತವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದಾಗ ಅರಸನು ಅದರ ನೆನಪಿಗೆ ಹಲವಾರು ಮರ ಗಿಡಗಲನ್ನು ನೆಡಿಸಿ ದಾನ ನಿಡಿದ ಅಪರೂಪದ ವಿಷಯವನೋಳ ಗೊಂಡಿದೆ. ಅರಸನಾದ ಮಾಯಿದೇವ ಅವರು ಬೇವಿನೂರಿನಲ್ಲಿ ಸಂತೆಯನ್ನು ಮತು ಮರದ ತೋಟವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ದಾನ ಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಬೇವಿನೂರಿನ ತಲೆಯೆಕಾವದೇವರ್ಗೆ ಮೂರು ಮಾವಿನ ಮರ, ಒಂದು ಹÅಣಸೆ, ಒಂದು ನೇರಳೆ ಮರವನ್ನು, ಕೇದರೇಶರ ದೇವರಿಗೆ ಮೂರು ಮಾವಿನ ಮರ, ಹÅಣಸೆ ಮರ ಮತು ನೇರಳೆಯ ಒಂದೊಂದು ಮರವನ್ನು, ಬೋಗೇಶರ ದೇವರಿಗೆ ಮೂರು ಮಾವು, ಒಂದು ಹÅಣಸೆ, ಒಂದು ನೇರಳೆ ಮರ, ಸಾತೇಶರ ದೇವರಿಗೂ ಮೂರು ಮಾವು, ಒಂದು ಹÅಣಸೆ, ಒಂದು ನೇರಳೆ ಮರಗಳನ್ನು ದಾನ ಬಿಡುತ್ತಾನೆ.

ಶಾಸನವನ್ನು ಹೇಳಿದೆ ಕವಿ ಬೆಡಗಿನ ಸೋಮನಾಥ ಪಂಡಿತರಿಗೆ ಎಂದು ಮಾವಿನ ಮರ, ಸೆಟಗುತ ಮುಮ್ಮರಿದರಕರಿಗೆ ಐದು ಮಾವಿನ ಮರ, ಖೇಡದ ಈಗಿನ (ಧೂಳ್‌ಖೇಡ್) ಸಯಂಭು ದೇವರಿಗೆ ಎಂಟು ಮಾವಿನ ಮರ, ಹÂಣಸೆ, ಒಂದು ನೇರಳೆ, ಒಂದು ಗಾನಂತವಿಗೆ ಎಣ್ಣೆ ಸೊಲಗೆ ಒಂದು ನೆಲ್ಲಿಗುತರಿಗೆ ಎಣ್ಣೆ ಸೊಲಗೆ ಸಂತೆಯು ಆದಾಯವನ್ನು ದಾನ ಬಿಡುತಾರೆ.

ಇಷ್ಟೇ ಅಲದೇ ತನ್ನ ಕೈ ಕೆಳಗಿನ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಾದ ತಟ್ಟವಾಡಿ ಸಾಸಿಕದ ಪತ್ನಿಯ ವೀರಬನ್ನರಸ ತನ್ನ ಅಧಿಕಾರಿ ಬೊಪಣನಾಯಕನಿಗೂ ದಾನ ನೀಡಲು ಆದೇಶಿಸುತಾರೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ಬೇವಿನೂರಿನ ಮಲಗಾವುಂಡನು ಬೇವಿನೂರಿನ ಎಂಟು ಹಿಟು ಸ್ಥಾನಮಾನ್ಯ ಸೇನದೇವರ ಅರವತು ಒಕಲು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅಳುಹÂರದ ಸೀಮೆಯ ಪೂರ್ವಕರು ಖೇಡ ಗ್ರಾಮದ ಸೀಮೆಯ ಉತರ ರೇವಣೇಶರ ಗೋವೆಯು ಸೀಮೆಯ ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ಹಲವಾರು ಮರಗಳನ್ನು ನೆಟು ಅದನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಾಪಡಬೇಕೆಂದು ಸೂಚಿಸಿ ಆ ತೋಪಿನ ರಕ್ಷಕ ಚವುಂಡಯ್ಯಂಗೆ ದಾನ ಬಿಟ ಮರವಿಗೆ ಶಾಸನದ ಪಕಾರ ಮಾವು ಮಾವಿನ ಮರಗಳು .... 41, ಹÂಣಸೆ ನೇರಳೆ ಮರಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ದೊರೆಯುತ್ತಿಲ.

ನಾಡಿ ಸಾಸಿರದ ಮನ್ನೆಯರಾ ವೀರಬನ್ನರಸಗಮ ತಂನಧಿಕರಿ ಬೊಪನ ನಾಯಕಂಗಂ ಬನಕೆ ಕೆಯಿ ಮನೆಯಂ ಬಿಡಿವೆನ್ನು ಬೆನಸಲು ಬೇವಿನೂರ ಮಲಗಾವುಣ್ಡನು ಮಲ್ಲಿಯ ಯೆಂಟು ಹಿಟು ಸ್ಥಾನಮಾನ್ಯ ಸೇನಬೋವನಟುವತೊಕಲು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅಳುಹÂರದ ಸೀಮೆಯಿಂ ಪಡುವಲು.(ಪು.221)

ನಾಗಾವಿ. ಬಿ.ಕೆ

ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ದೇವಾಲಯದ ನವರಂಗದಲ್ಲಿರುವ ಒಂದು ಕಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಶಾಸನದ ಕಾಲವು ಶಕ 993 ವಿರೋಧಿ ಸಂವತರ ಪುಷ್ಯ ಕುಲ ಬಹಸ್ಪತಿವಾರ ಉತರಾಯಣ ಸಂಕ್ರಾಂತಿ ಎಂದಿದ್ದು ಇದು ಕ್ರಿ.ಶ 4.12.1071ರ ಬುಧವಾರಕ್ಕೆ ಸಮವಾಗುತದೆ ಅಂದು ಉತರಾಯಣ ಬಂದಿರಲಿಲ.

ಭುವನೈಕ್ಯ ಮಲದೇವನು ಬಂಕಾಪುರದ ನೆಲೆವೀಡಿನಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಏಳ ಮೇಲವನ್ನು ವಂಗರಸನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದಾಗ ನಾಗವಾಪ ಊರಿನ ಒಡೆಯರಾದ ಅಶೇಷ ಮಹಾಜನರು ಮತು ಸಹವಾಗಿ ವಾಮನ

ಭಟನು ವಾಮುನಿ ಸಾಮಿ ದೇವರಿಗೆ ದೀಪ ಪೂಜೆ ನೈವೇದ್ಯಕಾಗಿ ದಾನಮಾಡಿದ ವಿವರಣೆ ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಹCವಿನ ತೋಟ 1. ದೇವರ ನೈವೇದ್ಯಕ್ಕೆ ಮತರು 5. ಗಂಧಕ್ಕೆ ಮತರು 2. ಚೈತ ಪವಿತಕಾಗಿ ಮತು 1. ಒಟು ಮತರು 20ನ್ನೂ ದಾನ ನೀಡಿದ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ.

ಚೈತ ಪವಿತದುತರಾಯಣ ಸಂಕ್ರಾನ್ತಿ ಪರ್ವ ಮೊದಲಾದ

ದೇವರಾರೊ ಗಕ್ಕ ಪೂ ಪತರೆಯಂ ಮತ 1 ಪೂಜಾ (ಪು. 248)

ಕನ್ನೊಳ್ಳಿ

ಹನುಮನ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಬಲಗೋಡೆ ಸೇರಿಸಿರುವ ಒಂದು ಕಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಚಾಳುಕ್ಯ ತ್ರಿಭುವನ ಮಲನು ಕಲ್ಯಾಣದಿಂದ ರಾಜ್ಯಭಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಅವನ ಪಟ ಮಹಾದೇವಿಯಾದ ಮೈಳಲ ಮಹಾದೇವಿಯು ಅಗಹಾರ ಕನ್ನವಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ನೂರು ಮತರು ಭೂಮಿ ಎರಡು ತೋಟ ಎರಡು ಗಾಣಗಳನ್ನು ಸರ್ವಸಮಸ್ತವಾಗಿ ಬಿಟಂತೆ ಹೇಳಿದೆ. ದಾನ ಪಡೆದವನು ಹೆಸರು ಹಾಳಾಗಿದೆ.

ಶ್ರೀ ಮಚಾಳುಕ್ಯ ವಿಕಮ ವರ್ಷದ 19ನೆಯ ಭಾತ ಸಂವತರದ ಚೈತ ಸುದ್ಧ 1. ಆ ಮೈವಿಲಮಹಾದೇವಿಯರು ಆಗಹಾರಂ ಕಂನ್ನವಳ್ಳಿಯಂ ಹಿಪರಗೆಯ ಬಟ್ಟೆಯಿಂ ಬಡಗಲು ಕೋಲಲು ಬಿಟ ಮತರು. ಮತರು | ಯಿಪತ್ರೆರಡು | ಅನು ಸಮ ಸವಘಧಸ್ಯ ಮತರು 100 ಪೂರ್ವದ ತೋಂಟವೆರಡು ಗಾಣವೆರಡು ಇನ್ತೆ ಧರ್ಮಮನೊರೆಡೆಯ ಪಮುಖ (ಪು.255 ಸಿಂಧಗಿ ತಾಲೂಕು ಬಿಜಾಪುರ ಶಾಸನ ಸಂಪುಟ)

ಕಡ್ಣಿ

ಹಳೇ ಕಡ್ಣಿಯ ಕಾಶೀ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯದ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಸಮೇದಂ ನಂ. 24ರಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದವನ ಒಂದು ಕಲ್ಲಿನ ಶಾಸನ. ಯಾದವ ನಾರಾಯಣ ಸಿಂಘಣದೇವನದು ಆಳುತ್ತಿರುವ ಕಡ(ರಾ ವಾ)ಸಿತರ ನಾಗದೇವನು ದೇವರ (ಹೆಸರು ಹಾಳಾಗಿದೆ) ಅಂಗಭೋಗಕ್ಕೆ ಮತರು 13 ಭೂಮಿಯನ್ನು ದಾನ

ಮಾಡಿದರು 60 ಒಕ್ಕಲು ಎಂಟು ಹೆಚು ಸೇನಬೋಗ ದೇಕಣ ಇವೆರಲ್ಲಾ ಸೇರಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿ ದಾನಗಳನ್ನು ಬಿಟಂತೆ ಹೇಳಿದೆ.

ವಿರಡಿ(ಕೊ)ಟ ಬಿಲ್ಲಾಮಕ . . ಕೊಂ. ಮ 20 ಪಭು

ದತ್ಕೆಯ ಕೆಸೆಯ 60 ಒಕಲು ಯೆಂಟು ಹಿಟು ಸೇನಭೋಗ ದೇಕಣ್ಣ

ಕೂಡಿ ಮಾಡಿ ಕೊಳಗ ಬಿಟರು ದೇಕಲು ದೇವರ ಚಿತಕ್ಕೆ (ಪು.271)

ದೇವಣಗಾಂವ್

ಕಲಪ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ನೆಟ ಒಂದು ಕಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಸಿಂಘಣದ ಕೈ ಕೆಳಗೆ ಅಧಿಕಾರಿ ಯಾಗಿದ್ದು ಮಗರ ಮುರಾರಿ ಸೋಯಿ ದೇವನಾಯಕನು ಕೇಸರ್ಪತಿಯ ಕಲಿದೇವರಿಗೆ ಭೂಮಿದಾನ ಮಾಡಿದನು. ಇದೇ ದೇವರಿಗೆ ಧೂಪ, ದೀಪ, ನೈವೇದ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ದೇವಣಗಾವೆಯ ಮಹಾಜನಗಳು ಕಲಿದೇವಿರೆಗ ತೋಟ, ಗಾಣ ಧಾನ್ಯವನ್ನು ದಾನ ಮಾಡಿದನು. ಈ ದಾನವನ್ನು ದೇವಾಲಯದ ಆಚಾರ್ಯ ದೇವರಿಗೆ ಮಾಡಿದುದನ್ನು ಶಾಸನ ದಾಖಲಿಸಿದೆ. ಕಲಿದೇವರಿಗೆ ಹಾಲುಮಂಡಗೆಗೆ ಕೊಟ ಮತರು 6. ತೋಟ ಮತರು ಕೊಟಂತೆ ತಿಳಿಯುತದೆ.

ಸೋಮನಾಥದೇವರ ಮಳವಕಾಂ ತೆಂಕಲು ಮತರು 1 ಕುರುಬ ಗೇರಿಯಿಂ ಮೂಡಲು ನಿಷವಿಪಣ ಚೌರಸ 20 1 ಸಸ್ತಿ ಶ್ರೀರಾಮ ಅಶೇಷ ಮಹಾಜನಂಗಳು ಕಲಿದೇವರಿಗೆ ಧೂಪ ದೀಪ ನಿವೇದ್ಯಕ್ಕೆ ಸಹಿತ ಮಾನ್ಯಕತಾರನು ಮುರಿಮುರಿ(ದಂಡ) ಅ¾ ುವತೊಕಲು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಧಾನ್ಯಸಹಿತ ಮೇಳಿಪೆCಳಗೆ ಗಾಣಕೆ ಹಾಕಿದನು.

ಕಡ್ಲೆವಾಡ

ಅದೇ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿರುವ ಇನ್ನೊಂದು ಕಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಇಡೀ ಶಾಸನವು ದಾಗರಿ ಅಕ್ಷರ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಶಾಸನವು ಕಾಲವು ಶಕ 1127 ರಕ್ತಾಕ್ಷಿ ಶು. ಪೂರ್ಣಿಮಾ ಆದಿತ್ಯವಾರ ಸೋಮಗವಣ ಇದು ಕ್ರಿ.ಶ. ಆದಿತ್ಯವಾರಕ್ಕೆ ಸರಿಹೊಂದುತದೆ.

ದೇವಗಿರಿ ಯಾದವ ಅರಸ ಸಿಂಘನು ನಾಯಕ ಚಕದುದರಿಂದ ರಾಜ್ಯಭಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಕಡಲೆವಾಡದ ಸೋಮನಾಥದೇವರ ಸ್ಥಾನದ ಜನವಂತ ನಾಯಕ ಎಂಬುವವನು ಆ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಮೋಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಇದನ್ನು ಆಕ್ಷೇಪಿಸಿ ಸ್ಥಾನಿಕ ಸಾತಿಮಯ್ಯ ಅವನನ್ನು ಅಧಿಕಾರದಿಂದ ತೆಗೆಯುತ್ತಾನೆ. ನಂತರ ಚೇಲಾದೇವಿಗೆ ಪುಣ್ಯವಾಗಲೆಂದು ಸಿಂಘಣನು ಕಡಲೇವಾಡದ ಸಯಂಭು ಸೋಮನಾಥ ದೇವರಿಗೆ ಗಂಧ, ಧೂಪ, ನೈವೇದ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಮೊದಲು ಕೊಡ ಮಾಡಿದ ದಾನವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿದನು. ರಾಯಮುರಾರಿ ಜಂಬುಗಿದೇವ | ಬಿಜಲದೇವ ಮುಂತಾದವರು ಈ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ದಾನ ಮಾಡಿದರು ಎಂದು ಶಾಸನದಲ್ಲಿದೆ.

ಸಂತವಣಮಂ ಕಡಲೆವಾಡದ ಶ್ರೀ ಸಯಂಭು ಸೋಮನಾಥ ದೇವರಿಗೆ ಗಂಧ ಧೂಪ ನಿವೇದ್ಯ ನಡವಂತಾಗಿ ಧಾರಾಪೂರ್ವಕ ಮಾಡಿಕೊಟರು ಮದಂಶಜಾ ಪರಮಹೀಪತಿ ವಂಶಜಾ ವಾ ಪಾಪಾದ ಪೇತ ವನ. (ಪು.40, ಸಿಂಧಗಿ ತಾಲೂಕು ಬಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲಾ ಶಾಸನ ಸಂಪುಟ)

ಪಡಗಾನೂರು

ತುಟಿತ ಶಾಸನದ ಕಾಲ ಲಿಪಿ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕ್ರಿ.ಶ. 13ನೆಯ ಶತಮಾನ ಶೆಟ್ಟಿ ಆಯಿನೂರ್ವರು ಮತು ತೆಲ್ಲಿಗರು ದೇವರಿಗೆ ಭೂಮಿ ಮತು ಎಣ್ಣೆಮನ್ನ ದಾನಕ್ಕೆ ಬಿಟ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ.

ಸೆಟ್ಟಿ ಆಯಿನೂವ್ವರು ಯಾನಿಹ ಕರಣಂ ಳು ಕೊಟು

ಮತಂ ತೆಲ್ಲಿಗರು ಗಾಣದಲು ಪಳಿಗೆ ಖಂಣೆ 1 ಸ್ರಾವಣ

ಬಿಟ್ಟಿ ಮತ್ತಕ್ಕೆ ಹಾಗ ಯಿಂತಿ ಧಮ್ಮವನಾ ಪಭು

ಮೂಲಿಗ ಅರಸುಗಳ ಪತಿ ಪಾಳಿಸುವರು ದಯೆಯಿಂ (ಪು.337)

ದೇವೂರು

ಅದೇ ದೇವಾಲಯದ ಎಡಕ್ಕೆ ಒಂದು ಮನೆ ಅದೇ. ದೇವಾಲಯದ ಎಡಕ್ಕೆ ಒಂದು ನಿವೇಶನದಲ್ಲಿ ನೆಟ್ಟಿಯ ಕಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ

ಚಾಲುಕ್ಯ ಜಗದೇಕಮಲನು ರಾಜ್ಯಭಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ದೇವಾಪುರದ ಮಾರಸಿಂಗೇಶರ ದೇವರಿಗೆ ದೇವಪೂಜೆಗಾಗಿ ತಪೆC◌ೀಧನದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಊಟ ಉಪಚಾರಕಾಗಿ ಬಹ್ಮರಾಶಿ ಪಂಡಿತರಿಗೆ ಜಗದೆಕಮಲನ ರಾಣಿ ಸುಗ್ಗಲದೇವಿಯು ಭೂಮಿ, ತೋಟ ದಾನ ಮಾಡಿದ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ.

ದೇವರ ನಂದಾದೀವಿಗೆಗೆ ಪುರದೊಳಗೆ ನಡೆವ ಗಾಣ 2

ಪೆCಲ ಮನೆ 1 ನೀಡಿದ್ದನ್ನು ಶಾಸನ ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತದೆ. ಕೊನೆಯ ಭಾಗ ಹಾಳಾಗಿದೆ.

ಬಟ್ಟೆಯಿಂ ತೆಂಎಕ ಹಿಪರಿಗೆಯ ಸೀಮೆಯಂ ಮೂಡ

ಕಣ್ಣವಳ್ಳಿಯ ಕರಭೂಮಿಗೆ ನಡೆವ ಗಡಿಂಬದ ಪಿರಿಯ ಕೊಲೊಳು

ಧಾರಾಪೂರ್ವಕಂ ಮಾಡಿ ಸನ್ವ ಮನಸ್ಯ ಮಆಡಿ ಬಿಟ ಮತರು

100 ದೋಣೆಯಿಂ .ಕ ದೇ ತೋಟ ಮತು 2. 7. ದೂ

ದೀವಿಗೆಗೆ ಪುರದೊಳಗೆ ನಡೆವ) ಗಾಣ 2 (ಹೊಲ) ಮನೆ .1

ಹಳದಿಂ ಮೂಡಣ ತ್ರಿಭೋಗ ಸುಂಕ ತೇಜ (ಪು.350)

ಶಾಸನದ ಕಾಲವು ಶಕ 1167 ಕೋಧಿ ಭಾದಪಟ ಶು 14. ಆದಿತ್ಯವಾರವೆಂದಿದ್ದು ಇದು ಕ್ರಿ.ಶ. 18.8.1245ರ ಗುರುವಾರಕ್ಕೆ ಸಮನಾಗುತದೆ.

ಇದು ಜೈನ ಶಾಸನವಾಗಿದ್ದು ಜಿನಸುತಿಯಿಂದ ಶಾಸನವು ಆರಂಭವಾಗಿದೆ. ಮುಂದೆ ಕುಂತಳ ದೇಶವನ್ನಾಳಿದ ಯಾದವ ವಂಶದ ಭಿಲಮನಿಂದ ಸಿಂಗಣ ಆರಂಭಿಸಿ ಸಿಂಗಣನವರೆಗೆ ವಂಶಾವಳಿಯನ್ನು ಹೇಳಿದೆ ಇತ ಪಧಾನಿಗಳು ಚಿಕದೇವನ ಮಕಳು ಮಲ ಮತು ಬಿಚ ಎಂಬುವವರು ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಮಲನನ್ನು

ಮಲ್ಲಿಸೆಟ್ಟಿಯೆಂದೂ ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಇವನ ಮಗ ಚಾಮಂಡ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದು ಇವನ ದೋರಸಮುದನನ್ನು ಮುತ್ತಿ ಗೆಲಂತೆ ಹೇಳಿದೆ.

ಕಲಕೇರಿ

ಹಿರೇಮಠದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿರುವ ಒಂದು ಕಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಶಾಸನಕ ಕಾಲ ಸೌಮ್ಯ ಪುಸ್ಯ ಶು. 13 ಬುಧವಾರ ಉತರಾಯಣ ಸಂಕಮಣವೆಂದಿದ್ದು, ಬುಧವಾರಕ್ಕೆ ಸರಿಹೊಂದುತದೆ.

ಕೆಲವು ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳ ದೇವರ ನಂದಾದೀವಿಗೆಕ್ಕೆರದು

ಎಣ್ಣೆ ದಾನ ಮಾಡಿದ್ದನ್ನು ಶಾಸನ ದಾಖಲಿಸುತದೆ.

ಸಸ್ತಿ ಶ್ರೀಮತು ಅತಿಗ ಸ್ವಾರ್ವ, . . ಮಾ ಲ

ಸೌಮ್ಯ ಸಂವತರ ದ ಪುಸ್ಯ ಸುದ್ಧ ತಯೋದಸಿ

ಬುಧವಾರ ಉತರಾಯ ಣ ಸಂಕಮಣ (ದಂದು) ಕಲ್ಕೆರಿಯ

ರಿಗ ಸಮೆಯಂ ಗಳು ದೇವರ ನಂದಾ ದೀವಿಗೆಗೆ ಕೊಟ

ಗಾಣದ ಅಷ . ಎಣ್ಣೆ . ಪೂಜಾರಿಗಳು ನಕರಗಳು (ಪು.362)

101 ಕೊಂಡುಗಳ ಹನುಮಾನ ದೇವಾಲಯದ ಎಡ ಹೊರಗೊಡೆಗೆ ತುಟಿತ ಶಾಸನದ ಕಾಲಚಾಳುಕ್ಯ ವಿಕಮವರ್ಷ 39 ಸರ್ವಜಿತ್ ಚೈತ ಅರುಮಾಸ್ಯೆ ಸೋಮವಾರ ಸೂರ್ಯಗಹಣ ವೆಂದಿದ್ದು ಇದು ಕ್ರಿ.ಶ. 25.3.1106ಕ್ಕೆ ಸರಿಹೊಂದುತದೆ.

....

ಚಾಳುಕ್ಯ ತ್ರಿಭುವನಮಲನು ರಾಜ್ಯಭಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಕೊಂಡಗುಳಿಯಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರಿಯೊಬ ಹೆಸರು ಹಾಳಾಗಿದೆ. ಜ್ಯೋತಿಶರ ದೇವಾಲಯ ಪೂಜೆ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ ಮತು ಪೂಜಾರಿ ಮುಂತಾದವರ ಜೀವನ ನಿರ್ವಹಣೆಗಾಗಿ ಭೂಮಿ ದಾನ ಮಾಡಿದುದನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದೆ. ಕೊಂಡುಗುಳಿಯನ್ನು ಸರ್ವಮಾನ್ಯ ಅಗಹಾರ ಎಂದು ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಶ್ರೀ ಮ ಚಾಳುಕ್ಯ ವಿಕ್ರಮ ವರ್ಷದ 32ನೆಯ

ಸವ್ವಜಿ ಸಂವತರದ ಚೈತದ ಮಾವಾಸೆ ಸೋಮವಾರ

ಸೂರ್ಯಗಹಣ ಪವ್ವದಲು ತಮ್ಮ ಮಾಡಿಸಿದ ಶಿವಾಲಯಂ

ಜ್ಯೋತೀಶರ ದೇವರಂಗಭೋಗಕ್ಕಂ ಸವ್ವಂ ಪಜೆ ಪೂಜಾರಿ

ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಜೀವಿತಕ್ಕಂ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರಕ್ಕರ ಯ ಗೇಣ

ಕೋಂ ಮತು ದೇವರಿಗೆ ಬಿಟ ಸೀಮ ಸರ್ವಮಾನ್ಯವಾಗಿ

ಬೋವಂಗೆ ಬಿಟ ಮತು 2 ಅನ್ಯು ಮತರು ದೇವರಿಗೆ

ಬಿಂನಾಣಿಕೆಯ ಬಿಟ ಸರ್ವಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬಿಟ ಮತ 1

ಮಾಲಗಾರ (ಪು.377)

ಬಾಗೇವಾಡಿ ತಾಲೂಕು

ಇಂಗಳೇಶರ

ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ತೈಲಪವಿರರ ಭೂಲೋಕ ಮಲನವರೆಗೆ ಚಾಳುಕ್ಯ ವಂಶಾವಳಿಯನ್ನು ಹೇಳಿದೆ. ಭೂಲೋಕ ಮಲನು ಕಲ್ಯಾಣದ ನೆಲೆವೀಡಿನಿಂದ ರಾಜ್ಯಭಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಅವನ ಸಾಮಂತನಾಗಿ ಕಳಚುರಿವಂಶದ ಹೆಮ್ಮಡಿ ರಾಯನು ತರ್ದವಾಡಿ ನಾಡನ್ನು ಪತಿಪಾಳಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಮೇಲೆ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿರುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮನೆವೆಗ್ಗಡೆ ದಂಡನಾಯಕ ಸಾಯಿಪಯ್ಯ ಎಂಬುವವನ ಶ್ರೀಕಂಠನಾದ ನೀಲಕಂಠ ನಾಯಕನು ಅಗಹಾರದ ವಾದ ಇಂಗಳೇಶರದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿಸಿದ ತ್ರಿಕೂಟದ ನೀಲಕಂಠೇಶರ ದೇವರ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ನೀಲಕಂಠನಾಯಕ ಬಿನ್ನಹದಂತೆ ಕೆಲವು ದಾನಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ದೇವರ ಪೂಜೆಗೆ ಅಂಗಭೋಗಕ್ಕೆ ನಿವೇದ್ಯಕ್ಕೆ ಪುರಾಣ, ಕಂಡಿ, ಚೈತ ಪವಿತ್ರಕ್ಕಾಗಿ 100 ಮತರು ಕರಿಯ ನೆಲವನ್ನು ಪಿರಿಯಕೋಲಲ್ಲಿ ಅಳೆದು ಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ದೇವರ ನಂದಾದೀವಿಗೆಗೆ ಏಕಾರಸಿಯ ಅಭ್ಯಂಜನದ ಎಣ್ಣೆಗೆ 2 ಗಾಣಗಳನ್ನು ಬಿಡುವಂತೆ ನಾಗದೇವಯ್ಯ ತೋರಲಾರ ಕಂಣಗಳಿಗೆ ಸಮ್ಯಖಾದೇಶವನ್ನು ಮಾಡಿದಂತೆ ತಿಳಿಸುತದೆ.

ಮನ್ನಹಾತಧಾನಂ ಮನೆವೆಗ್ಗಡೆ ದಣನಾಯಕಂ ಸಾಯಿಪಯ್ಯಂ

ಗಳ ಶ್ರೀಕರಣಂ ನೀಲಕಂಠರು ನಾಯಕನು ಶ್ರೀಮರುತಮ

ನುಗಹಾರ ವಿಂಗಳೇಶರದ ನಡುವೆ ತಾವ ಮಾಡಿಸಿದ

ತ್ರಿಕೂಟದ . . . ಮುಖ ಕಂಣಂಗಳ್ಗೆ ಸಮಖಾದೇಶದಿಂ

ಬೆಸಸಿಂ ಯರುವಣವಾಗಿ ಬಿಟ ಪಿರಿಯ ಕೋಲ ಕರಿಯ

ನೆಲಂ ಮತರು 100 ಹೂದೋಂಟ, 1 ದೇವರ ನಂದಾದೀವಿಗೆ

ಗಂ ಏಕಾದಶಿಯು... ಭ್ಯಂಗರೇಣ್ಯಗಂ ಸಮಸ್ತವಾಗಿ

ಬಿಟ ಗಾಣ 2 ಇನ್ತೀ ಧರ್ಮ ಮನಾರೋರ್ವರು

ಪತಿಸಾಳಿಸರಗಳ, ಗಂಗೆ ವಾರಣಾಸಿಯಂ ಕುರುಕ್ಷೇತದೊಳ್

ಸಾಸಿರ ಕಲಿವೆಯಂ (ಪು. 387)

ಇಂಗಳ್ವೇಶರ- ಗ್ರಾಮದ ಸೋಮನಾಥ ದೇವಾಲಯದ ಮಂಟಪದ ಉತರ ಗೋಡೆಗೆ ಸೇರಿಸಿರುವ ಒಂದು ಕಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ

ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಬಿಜಳ ಮತು ರಾಯಮಮುರಾರಿ ಸೋವಿದೇವನು ನೆನೆಯಲಾಗಿದೆ. ಸೋವಿದೇವನ ಸಾಮಂತನಾಗಿ ಸಹವಾಸಿ ವಂಶದ ಅಯಣ ನೆನೆಯಲಾಗಿದೆ. ಸೋವಿದೇವನ ಸಾಮಂತನಾಗಿ ಸಹವಾಸಿ ವಂಶದ ಅಯಣ ದಂಡನಾಯಕನಿರೂತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಮಗ ಸೋಮಿದೇವ ದಂಡಾರಿಪ: ಚಂದವಂಶ ಇವನು ಇಂಗಳೇಶರದಲ್ಲಿ ಕಾವಡಿಗೇಡಿ ಇತು ಅದರಲ್ಲಿ ವಾಜಿಕುಲದ ಕೌಂಡಿಲ್ಯ ಗೋತದ ಬಾಚಿರಾಜನಿದ್ದ ಇವನ ಮಗ ಹೇಲಚಂದ ಇವರು ಮೂರು ವೇದಗಳ ಸಾರವೇ ತ್ರಿಕೂಟವಾಗಿದೆ ಎಂಬಂತೆ ತ್ರಿಕೂಟಾಚಲ ದೇವಾಲಯ ವೊಂದನ್ನು ಇಂಗಳೇಶರದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿಸಿದ. ಈ ಸೋಮೇಶರ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಸಿಂಹ ಪರಿಶುಮಂಡಳಿ ಮಲೆಯ್ಯರ ಶಿಷ್ಯನಾದ ಧರ್ಮರಾಶಿ ಮನಿಯ ಶಿಷ್ಯ ವಿಜಯಪುರದ ಕೇದಾರದ ಮಹಾಸ್ಥಾನ ರಾಚಾರ್ಯನಾದ ಜ್ಞಾನರಾಶಿ ಪರಿಚಿತನಿದ್ದ.

ಕಳಾಚುರ್ಯ ಚಕವರ್ತಿ ರಾಯಮುರಾರಿ ಸೋವಿದೇವನ ಸೇನಾಧಿಪತಿ ಅಮ್ಮಣಯ್ಯ ದಂಡನಾಯಕನ ಮಗ ಕುಮಾರ ಸೋವಿದೇವ ದಂಡನಾಯಕನು ಇಂಗಳೇಶರರ ಸೋಮನಾಥ ದೇವರ ಅಂಗ, ರಂಗ,

ಖ್ಡ ಸಂದಿತ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ, ತಪಧನರಾಹಾರ ದಾನಕ್ಕೆಂಯ ತದ್ವಾಡಿ 1000 ದಲ್ಲಿನ ಸೋಗಿಲು 12 ಬಳಿಯ ಮನಗಬಾಳು ಎಂಬ ಗ್ರಾಮವನ್ನು ದಾನ ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಹೀಳ ಸೋಮರಸನು ಹೆಬಾಳು 12ರ ಬಳಿಯ ಕೊಡಗ ನೂರನ್ನು ಕಯ ಮಾಡಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ದೇವರಿಗೆ ಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ದಂಡನಾಯಕನೊಬ. 100 ಮತರು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಹೆಬಾಳರ ಗಡಿ ಬಂದದಲ್ಲಿ ಅಳೆದು ಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಇನ್ನೂ ಅನೇಕರು ಭೂದಾನ, ನಿವೇಶನ ದಾನ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ನಾಡುಗಲು (ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು) ವಸುಗಳ ಮೇಲೆ ಕೆಲವು ಭಾಗವನ್ನು ಎಣ್ಣೆಯನ್ನು ಎಲೆ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳ ಎಲೆಯನ್ನು ಸಾಲಿಗರು ಅಡಾಳಿಯನ್ನು? ಸೇಮಿಗರ ಕೊತಳಿಗಳ .... ಮೇಲೆ ಹಾಗವನ್ನು ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ದಾನವನ್ನು ವಿವರಿಸುವುದು ಜ್ಞಾನಕಾಶಿ ಪಂಡಿತ ಕಾಲನ್ನು ತೊಳೆದು ನೀಡುತ್ತಾರೆ.

ಯಂಗಡಿ (ಮೂ)¾ ಯೋಲದ ಕಟ್ಟಿಂ ಮೂಡಣ ನಿವೇಶಂ
ಸಹಿತಂ ಗಾಣವೊಂದು ಮೂಡಣ ಬೆಳದ ಹೆಬ್ಬಾಗಿಲ (ಬ್ಗಿ)
ದಿಯಂ ಪಡುವಲು ಬಾಣಬೆ ನಿವೇಶಗಾವೊಂದು ನಾಡುಗಳು
ಬಿಟಾಯಂ ಹೊಅಗಿಂ ಬಂ(ದ) ಮೂರೆವತಂ
ಮಾನವೊಂದು ಮಾತಿರ ಹೊಂಗೆ ಮೆಳಸು ಮಾನವೊಂದು
ಯತಕೆ ಹತು ಬೆಲ ಹತು ಯರಿಸಿನಂ ಪಲವಯ್ಯ ಯಲ್ಲಿಂ
ಸಕ್ಕರೆ ಪಲನಯಿ.
ಮೇಲಲೆ ಯಿನ್ನೂರು ತೆಲ್ಲಿಗರ ಕೊತಳಿಗಳು ಗಾಣಕೆ ಹಳಿಗೆ
ವೊಂದು ಬಿಟರು ಸಖರಂಗಳು ದೇವರ ವೀಳಯಕ್ಕೆ ವರ್ಷಂ ಪತಿ
ಯಂಗಡಿಯಲು ಪತ್ಯೇಕರಂ (ಪು.393 ಬಾಗೇವಾಡಿ ತಾಲೂಕು)

ಇಂಗಳೇಶರದ

ನಾರಾಯಣ ದೇವಾಲಯದ ಪೂರ್ವಭಿತ್ತಿಯ ಒಂದು ಕಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಕಾಲದ ಭಾಗವು ಸಲ ತುಟಿತವಾಇಗದೆ. ಕೋಧನ ಮಾರ್ಗಶಿ ಬ. 10 ಸಂಕಮಣದ ದಿನವೆಂದಿದ್ದ ಯಾದ

ಮಹಾದೇವರಾಯ ಆಳುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಜನಮೇಜಯದತ್ತಿಯ ಆಗಹಾರವಾದ ಇಂಗಳೇಶರದ ಗೋತಿನಾಥ ದೇವರಿಗೆ ಅಲ್ಲಿನ 100ರ ಮಹಾಜನರು ಭೂದಾನ ನೀಡಿದ್ದನ್ನು ತಿಳಿಸುತದೆ. ಉತರಕ್ಕೆ ದೋಣ್ಣೂರ ಸೀಮೆ, ರೋಣಿ ನದಿಯ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ 32 ಗೇಣ (ಕೊಲಲ್ಲಿ 73 ಮತರು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ದೇವಾಲಯದ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಅಂಗಡಿಯೊಂದನ್ನು ಬಿಡಲಾಗಿದೆ. ತೆಲ್ಲಿಗರು ಎಣ್ಣೆ ತೆಲ್ಲಿಗರು ಎಣ್ಣೆಯನ್ನು ತದ್ದವಾಡಿಯ ಸುಂಕದಧಿಕಾರಿ ಬಸವರಸುವ ಸಾಳುವಾಡಿಗೆಯ ಹೊಲದಲ್ಲಿ 16 ಮತರು ಭೂಮಿಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಸಂಬುಗ ಚೌಡರಸು ಗೋತಿನಾಥ ದೇವರನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಶಾಸನವನ್ನು ಮಣಿಗವಳ್ಳಿಯ ರೆಬ್ಬೋದನ ಮಗ ಕಲೋಜ ಬೊಂಮೋಜನ ಮಗ ವಾಮೋಜರು ಸೇರಿ ಕಂಡಂತಿದಂತೆ ಹೇಳಿದೆ. (ಪು.401)

ಬಾಗೇವಾಡಿ ಊರಿನ ಸಾರಂಗಮಠದ ಬಾವಿ ಬಳಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿರುವ ಒಂದು ಕಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ

ಸೋವಿದೇವನ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬಾಗೆವಾಡಿ ಅಗಹಾರದ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ದೇವರ ಧೂಪ-ದೀಪ, ನೈವೇದ್ಯ- ಚೈತ-ಪವಿತ ಬಂದ ತುಟಿತ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರಕ್ಕೆಂದು ಮಾಲಗಾರರು ಮದುವೆಯಲ್ಲಿ ಮದುವಣಿಗನ ಕಡೆಯಿಂದ 1 ಹಾಗ, ಮರುಮಳಿಗೆ ಕಡೆಯಿಂದ 1 ಹಾಗ, 3 ಕೊಳಗ ಜೋಳ ಮುಂತಾದವನ್ನು ನೀಡಿದಂತೆ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ. ಈ ಮಾಲಗಾರ ಕೊತಳಿ 500ರ ಸಂಗಡ ಹೂವು ಕಟ್ಟಿದ ಪಡೆದ ಹಣದಲ್ಲಿ ಗೌರಿದೇವರಿಗೆ ಒಂದು ಹಾಗ ನಡೆಸುತ್ತಾರೆ. ಉಳ್ಳಿಯ ಉಲ್ಲೇಖವ ಬಂದಿದೆ.

ಶ್ರೀಮದುತಮಿದಗಹಾಕಂ ಬಾ(ಗೆ)ವಾಡಿಯ

ಶ್ರೀ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ದೇವರ ಧೂಪ ದೀಪ ನೈವೇದ್ಯ ಚೈತ ಪವಿತ

ಖಂಡಸ್ಪುಟಿತ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರಕವಲ್ಲಿಯ ಮಾಲಗಾರ ಗೊತಳಿ

ವೊಕಲಲು ಮದುವೆ ಮದುವಣಿಗನಲ್ಲಿ ಹಾಗ 1 ಮದುವಳಿಗೆ

(ಪು.411, ಬಾಗೇವಾಡಿ-22)

ಮುತಗಿ . 38

ಗ್ರಾಮದ ಅದೇ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿನ ಒಂದು ಕಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ತದ್ದವಾಡಿ. 1000ದ ಹಮ್ಮರಸ ದಂಡನಾಯಕನು ಹಾಗೂ ಸಮಸ ಕರಣಗಳು ಪಸನ್ನ ಕೇಶವದೇವರಿಗೆ ಪರಮೇಶರ ದತ್ತಿಯಾಗಿ ತೋಟದ ಬಣ್ಣಿದೆರೆಯನ್ನು ದಾನವಾಗಿ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಅಲದೆ ಹೊಟ್ಟೆಯ ಬಮ್ಮನು ತೋಟದ ಅರಣಿಗೆ ಗುತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ಬಹ್ಮಪುರಿಯ ಮಹಾಜನಂಗಳಿಂದ ಪಡೆದು ಪತಿದಿನವೂ ದೇವಿರೆಗ ಹೂವಿನ ದಂಡೆಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕು. ಹೂವಿನ ಮಾಲೆಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸದಿದ್ದಾರೆ. ಅರಣಿಗೆ ಗುತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ಕೊಡಕೂಡದು ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ. ಸೋವಿಸೆಟ್ಟಿ ಹಾಗೂ ನಾರಾಯಣ ಶಣಂಗಿಯರ ಮಗ ಆದಿತ್ಯದೇವನು ಪಸನ್ನ ಕೇಶವ ದೇವರಿಗೆ ಹಾಗೂ ಪೂಜಾರಿಗೆ ದಾನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಸೆಟ್ಟಿಗುತಲು ನಖಃಗಳು ಸೇರಿ ಅಂಗಡಿಯನ್ನು ಮಹಾಬಡವ್ಯವಹಾರಿ ಸೊವಿಸೆಟ್ಟಿಯ ನಂದಾ ದೀವಿಗೆಗೆ ಗಾಣವನ್ನು ಸಹ ದಾನವಾಗಿ

ದೇವರ ದೇಗುಲದಲು ಸಾವೆನಡೆದೇಕಸರಾಗಿ ಶ್ರೀಮನು

ಮಹಾಬಡಬನಹಾರಿ ಸೋವಿಸೆಟ್ಟಿಯರ ಶ್ರೀ ಪಸ.ನ

ಕೇಶು ದೇವರ ನಂದಾ ದೀವಿಗೆ ಯೆಣ್ಣೆಗೆ ಬಡಗಣ (ಪು.439)

ಮಸೂತಿ

ಹನುಮಾನ್ ಗುಡಿಯ ಬಲಗಡೆಯ ಭಿತ್ತಿಗೆ ಸೇರಿಸಿರುವ ಒಂದು ಕಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ

ಚಾಳುಕ್ಯ ಅರಸ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯ ಮಲನು ಕಲ್ಯಾಣದಿಂದ ರಾಜ್ಯಬಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಶಾಸನ ತಿಳಿಸುತದೆ. ತರ್ದವಾಡಿ 1000ಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಮುತ್ತಿಗೆ 20ರ ಕಂಪಣದ ಬಾಡ ಮಸುವತಿಯಲ್ಲಿ ರೇವಣ ದಾಸಿಮಯ್ಯನ ಮಗಳು ಕಾಳಿಯವ್ವೆ ದೇವರಿಗೆ ಹೆಸರು ಹಾಳಾಗಿದೆ. 12 ಮತರು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಸ್ಥಾನಿಕರಿಗೆ, ಪೂಜಾರಿಗೆ ಬಹ್ಮಪುರಿಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಭೂದಾನವನ್ನು ನೀಡಿದಂತೆ ಶಾಸನ ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತದೆ.

ಸಸ್ತಿ ಶಕ ವರ್ಷದ 1069ಯ ಶರ ಸಂವಸರದ ಆಶಾಢ ಬಹುಳ 2 ಬುಧವಾರದ ದಕ್ಷಿಣಾಯಣದ ಸಂಕಮಣದ ಪವದ ನಿಮಿತದಿಂ ಶ್ರೀ ಮತದ್ದನವಾಡಿ ಸಾಯಿರದ ಕಂಪಣಂ ಮುತಂಗೆ ಮೂವತರ ಬಳಿಯ ಬಾಡಂ ಮುಸು(ವತಿಯಿ)

ರೇವ ದಾಸಿಮಯ್ಯನ ಮಗಳು ಕಾಳಿಯವ್ವೆ ಶ್ರೀ ದೇವಗ್ರೆ

ಧಾರಾಪೂವ್ವಕದಿಂ ಬಿಟ್ಟ ಮತರು 12 ಸ್ಥಾನಿಕಗ್ರೆ

ಮತರುಂ 50 ಆ ಪೂಜಾರಿಗೆ ಮತುರ 7 ಬಹ್ಮಪುರಿ

ಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ 3 ಅನು ಮತರು ಬಿಟಳು. (ಪು. 496)

ಮುದ್ದೆಬಿಹಾಳ ತಾಲೂಕು

ಬಿದರಕುಂದಿ

ಚಾಳುಕ್ಯ ಜಗದೇಕಮಲನ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಅವಸ ಸಾಮರ್ಥನಾಗಿದ್ದ ಯಾದವ ನಾರಾಯಣ ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಭರಿಸಿದ್ದ ನಾಗವರ್ಮ ರಸ, ಬೀದಿಕುಂದೆಯ ಊರೊಡೆಯನಾಗಿದ್ದ ವಾಮಣರ್ಯ ನಾಯಕ, ಕಾವರಾಜ ಮತು ರೇಚಿಮಯ್ಯನ ಸಮಕ್ಷಮದಲ್ಲಿ ದೇವಸರುಟನ ಮಗನಾದ ಇಸರಮಯ್ಯ ಎಂಬುವನು ಕಟ್ಟಿಸಿದ ಶಿವಾಲಯಕ್ಕೆ ಮಠಕ್ಕೆ ಹನ್ನೆರಡು ಮತುರ ಭೂಮಿ ಒಂದು ಗಾಣ ಮತು ತೋಟನವನ್ನು ದಾನವಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ರಾಜರಕ್ಷಿತವೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ.

ಬಿಟ್ಟ ಮತರು ಪನ್ನೆರ್ದು ಗಾಣ ಒನ್ನು ತೋಂಟ

ಒನ್ನು ರಾಜಾ . ರಕ್ಷಿತಂ ಧರ್ಮಂ ಮಂಗಳ ಮಾ ಶ್ರೀ (ಪು.507)

ಕುಂಟೋದೆ

ಗ್ರಾಮದ ಈಶರ ದೇವಾಲಯದ ಬಾವಿಯ ಬಳಿ ಇದ್ದಿರುವ ಒಂದು ತುಂಡುಗಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಉತರಾಯಣ ಸಂಕ್ರಾಂತಿ ಪರ್ವದಂದು ಶ್ರೀ ಮೆಚಲೇಶರ ದೇವರ ಪೂಜಾ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗಾಗಿ ಅಲ್ಲಿನ ಆಚಾರ್ಯನಿಗೆ ಹೆಸರು 500 ಮತರು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತದೆ. ಅಲದೇ ಪರಿಚಾರಕ ವರ್ಗದವರಾದ ಭಟರಿಗೆ ಮತರು. 4 ನಿವೇಶನ 1, ಮದ್ದಲೆಗಾರ ವೈಜಂಣನಿಗೆ ಮತರು 6, ನಿವೇಶನ 1. ಮಾಲಗಾರ ರೇವಂಣಗೆ ಮನೆಯ ನಿವೇಶನ ಒಂದು ದಾನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದನ್ನು ಹೇಳುತದೆ.

``ಯಿಕಟಗೆ ಮಾನ್ಯ ನಿವೇಶನ ಹೊಂದು ದೇವರ

ತೋಂಟದ ಮಾಲಗಾಡಿ ರೇವಂಣನ ಮನೆಯ ನಿವೇಷಣ

ವೊಂದು ಸರದ ಗಳ, ಮನೆ ನಿವೇಶನವೊನ್ನು ಮಪುರದ ಸೆಟ್ಟಿಗ" (ಪು.513)

ಕೋಳೂರು

ಗ್ರಾಮದ ಬಿಲವೃಕ್ಷದ ಕೆಳಗೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿರುವ ಒಂದು ವೀರಗಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ

12ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಲಿಪಿ ರಾಯ ರಾಜಧಾನಿ ಕೊಳೂರಿನ ಮಮ್ಮರಿ ದಂಡಗಳ ಎಂಟು ಹಿಟು, ಪಂಚ ಮತದವರು ಹಾಗೂ ಮಹಾಮಂಡಳೇಶರ ವೀರ ಹೆಮ್ಮಡಿ ದೇವರಸನು ಸೇರಿ ನಾಗಯ್ಯನ ರಾವೆಯ ಎಂಬುವವನಿಗೆ ಮನೆಯನ್ನು ವೀರವೃತ್ತಿಯಾಗಿ ಕೊಟ ವಿಷಯವನ್ನು ಈ ವೀರಗಲು ಹೇಳುತದೆ.

ಶ್ರೀ ಮತು ರಾಯರಾಜಧ(ನ್ನ) ದೇಸಿಯ

ತವ(ಮ್ಮ ನೆ)ನಾಧಿಯ ಮನೆಯ ಕೋಳುರ

ಸಮಸಂ ಮುಂಮುರಿದಂಡಂ ಗಳು ಯೆಂಟು ಹಿಟು ಪಂಚಮದ

ಮಹಾಮಂಡಳೇಸರ ವೀರ ಹೆಂ ಮಾಡಿದೇವ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಚತುತ್ತ

ಡೆಯ ನಾಗ್ಯೆಯನ ಮಗ ರಾವ್ಯೆಗೆ ಕೊಟ ಕೆವಿಮನೆ

ವೀರವ್ರಿತ್ತಿ. (ಪು519, ಕೊಳೂರು)

ಹೆಬ್ಬಳ್ಳಿ ಹನುಮಂತ ದೇವರ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿರು ಕಲ್ಲಿನ ಮಏಲೆ

ತುಟಿತ ವಿಜಯನಗರದ ಅರಸು ಸದಾಶಿವದೇವರಾಯನು ಅವದಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಕಾಲವು ಶಾಲಿವಾಹನ ಶಕವರುಷ 1470, ಪವಂಗ ಕಾರ್ತಿಕ ಶು 7 ಎಂದಿದ್ದು ಇದು ಕ್ರಿ.ಶ. 20.10.1547ರ ಶುಕವಾರಕ್ಕೆ ಸರಿ ಹೊಂದುತದೆ.

ಸದಾಶಿವರಾಯನು ವಿದ್ಯಾನಗರಿಯ ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನು ಆಳುತ್ತಿರುವಾಗ ರಾಮರಾಜ ತಿಂಮರಾಜ ಮಹಾಅರಸು ಎಂಬುವವನು ಕ್ಷೌರಿಕ ವೃತ್ತಿಯವರಾದ ತಿಂದೋಜ, ಕೆರೀಜ ಭದೋಜರಿಗೆ ಶಾಸನ ಸಮೇತ ದಾನ ನೀಡಿದ ವಿವರಿಸಿದೆ.

10 ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ - ತಿಯರಾಜ ಮಹಾರಜ ಸುಗಳು ನಾವಿಲರು ತಿಯೋಜ

ಕೊಂಡೋಜ ಭದೋಜಗಳಿಗೆ ಕೊಟ ಶಾಸನ ಕಮವೆಂದರೆ

(ಪು.164, ಹೆಬ್ಳಿ, ಬಾಗಲಕೋಟೆ ಜಿಲ್ಲೆ)

ಕೊಪಳ ಇಜಲ್ಲೆಯ ಅಗಳಕೇರಿ ಲೋಕೋಪಯೋಗಿ ಇಲಾಖೆಯ ಕ್ಯಾಂಪಿನಲ್ಲಿರುವ ಕಂಬದಲ್ಲಿ ಕಾಲ ನಮೂದಿತವಲದ ಈ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಗಂಗಾಪಂಡಿತರು ಊರತಳವಾರಿಕೆ, ನಾಡ ತಳವಾರಿಕೆ ಮತು ಸತ್ತಿಗೆ ಮಾನ್ಯವಾಗಿ ನೀಡಿದ್ದಾರೆಂಬುದನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತದೆ.

ಯಿದು ಗಂಗಾ ಪಂ

ಡಿತರು ಕೊಟ ಊರ ತಳ

ವಾರಿಕೆ ನಾಡ ತಳವಾರಿಕೆ

ಸತಿಗೆ ಮಾನ್ಯ ಆ

ರು ಗುಳ ಮಾ

ಊರಿನ ಉತರಕ್ಕೆ ಮಂಗಳಪನ ಗದ್ದೆಯ ಕಾಲುವೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಶಾಸನದ ಕಾಲ ಕ್ರಿ.ಶ. 16ನೆಯ ಶತಮಾನವಾಗಿದ್ದು ಹುಚಮಲಿನಾಯಕನು ಊರ ತಳವಾರಿಕೆಯನ್ನು ಯಾರೋ ಒಬನಿಗೆ ನೀಡಿದ ವಿಷಯವನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದೆ. ಯಾರಿಗೆ ನೀಡಿದನೆಂದು ತಿಳಿಸಿಲ.

ಯಿದು ಹುಚಮಲಿನಾಯ

ಕ ಕೊಟ ಊರ ತಳವಾರಿ

ಕೆ ಮಾಂನ್ಯ ಕೊಂಡ

ರದು

ಪು.144-145 ಕೊಪಳ ಜಿಲ್ಲಾ ಕನ್ನಡ ವಿಶವಿದ್ಯಾಲಯ ಶಾಸನ ಸಂಪುಟ

ಕೊಪಳ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕುಷಗಿ ತಾಲೂಕಿನ ಅಂಟೂರು ಠಾಣ ಗ್ರಾಮದ ಜಂಬುನಾಥೇಶರ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಅಪೂರ್ಣ ಶಾಸನವ ಚಾಳುಕ್ಯ ವಿಕಮ ಕಾಲದ ದುಂದುಭಿ ಚೈತ ಸು. 9 ಸಂಕ್ರಾಂತಿ ವ್ಯತೀಪಾತ ಸೂರ್ಯಗಹಣ ಭಾನುವಾರ ಅದು ಕ್ರಿ.ಶ. 11.2.1082ಕ್ಕೆ ಸರಿಹೊಂದುತದೆ. ಈ ದೇವಾಲಯದ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ

ಶ್ರೀ ನಖರಂಗಳು ತಂಬುಲಿಗ ಸಾಸಿವ್ವರು ತೆಲ್ಲಿಗರು.... ತಕರುಂ ಮಾಲೆಗಾರಂ.... ಳಿ..ಂ ಬಾ¾ಗೊತಳಿಗು ನೂ¿É ಕೊತಳಿ ಮೂ.... ರ್ಬನಿ.. ಮಗಳುಂ ಸೇಣಿ ಗೊತಳಿ ಯುಂ ವೇದರುಂ ಯಿಂತೀ ಅನಿಬರುಮಿದ್ದು ಸ್ಥಾನದ ಶ್ರೀ ಸಯಂಭು ದೇವರಂಗ ಭೋಗ ನೈವೇದ್ಯಕ್ಕೆ ಸ್ಥಾನಮಾನ್ಯ ವೆನ್ತೆಂದಡೂಕಲೊಂದು ಗೆಣ್ಣೆ ತೋಂಟದಲೊಂದು ಹೂಗಿಡು ಹೆಗಡಿಯಲೊಂದು ಕಾಯಿ ಮಂಥಣಿ ಗಡುಗೆ ಭೋಜನಕ್ಕೆ ಮಡಕೆ ದೀಪಾವಳಿಗೆಗೆ ಪಣತ ಅಕಸಾಲಿ ಬಡಗಿ ಕಮ್ಮಾರ ರೊಕಲದೊಂದು ತೆನೆಯ ಹೊರೆ ಹೆಡಗೆಯಲಪು ಮಾನ 1 ನೂಲಪ

ಈ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಆಯಗಾರರಾದ ಮಾಲೆಗಾರರು ತೆಲ್ಲಿಗರು ಅಕಸಾಲಿ ಬಡಗಿ ಕಮ್ಮಾರರಿಗೆ ಆಯವನ್ನು ಕೊಡುವುದನ್ನು ಗುರ್ತಿಸಲಾಗುತದೆ. (ಪು.214)

ಅಳವಂಡಿಯ ಗೋಣಿ ಬಸವೇಶರ ದೇವಾಲಯದ ಕಂಬದಲ್ಲಿ ಕಾಲದ ಉಲ್ಲೇಖವಿಲದ ಈ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಮಾರಸಿಂಗಣನು 40 ಗದ್ಯಾಣ ಹಾಗೂ ಒಂದು ಮತರು ಭೂಮಿ ನೀಡಿದ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ. ಸಿಂಗಣದ ಮಗ ಮಾದಣ ಮಾಳಿಗೆ ಮನೆಯೊಂದನ್ನು ತೆಲ್ಲಿಗರು(ಗಾಣಿಗರ) ಕೇರಿಯಲ್ಲಿ ದೇವರ ನಂದಾದೀಪಕಾಗಿ ಸಿಂಗಸೆಟ್ಟಿಯು ಸೊಟಿಗೆ ಎಣ್ಣೆಯನ್ನು ಬಿಡುತಾನೆ. ಉಳಿದ ವಿವರಗಳು ಹಾಳಾಗಿ ಅಸಷವಾಗಿವೆ.

ನಿರತಂ ಮಾಲಗಾರ ಮಾರಸಿಂಗಣನ ಮೋದ

¾ರ್ವತ ವೃತ್ತಿ(ಗ)ಳಿಂಗೆ ಗದ್ಯಾಣ 40 ತ ವಾತನ

ತೋಂಟ

ಮಾದಣ ಮಾಳಿಗೆವನೆ 1 ತೆಲ್ಲಿಗ ಗೇರಿಯೊಳಗೆ

ದೇವರ ನಂದಾದೀವಿಗಗೆ ಮರಾಳರ ಸಿಂಗಸೆಟ್ಟಿ

ಯರೊಳ....

(ಪು. 12, ಕೊಪಳ ಜಿಲ್ಲಾ ಶಾಸನ ಸಂಪುಟ, ಕನ್ನಡ ವಿಶವಿದ್ಯಾಲಯ)

ಇದರಲ್ಲಿ ಗಾಣಿಗರ ಮಾಲೆಗಾರರಿಗೆ ಆಯವನ್ನು ನೀಡುತ ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ಗುರ್ತಿಸಬಹುದು.

ಅಳವಂಡಿಯ ಅದೇ ಗ್ರಾಮದ ಸಿದ್ದೇಶರ ಮಠದಲ್ಲಿನ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಪೂಜಾರಿಯವರಿಗೆ ಆಯವನ್ನು ಕೊಡುವುದನ್ನು ಗುರ್ತಿಸಲಾಗುತದೆ. ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಪೂಜಾರಿಯು ದೇವತಾ ಆರ್ಚನೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಪೂಜಾರಿಗೆ 1 3 ಸಂಕಮಣಕ್ಕೆ ಪಣಂ ಕೊಡುವುದನ್ನು ಗುರ್ತಿಸಲಾಗುತದೆ. (ಪು. 20, ಕೊಪಳ ಜಿಲ್ಲಾ ಶಾಸನ ಸಂಪುಟ, ಕವಿವಿ)

ಮದಿನೂರು ಗ್ರಾಮದ ವೀರಭದ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿರುವ ಶಾಸನ ಇದು. ಕ್ರಿ.ಶ. ಸುಮಾರು 173ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರುವಂತದ್ದಾಗಿದ್ದು, ದೇವಾಲಯದ ಪೂಜಾರಿಗೆ ಭೂಲೋಕ ಮಲನ 11ನೆಯ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಈ ಊರು ಮಹಾಜನರು ತಮ್ಮೂರ ನಡುವೆ ಇದ್ದ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ ಮಾಡಿ ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ದಾನಗಳನ್ನು ನೀಡುತಾರೆ.

ಪ್ರಾಭಾಕ ರಭಟ ವ್ರಿತ್ರಿಗಂ ಪೂಜಾರಿಯ ಜೀವಿತಕಂ

ತಮ್ಮೂರಡೆತನದ ದಶ..... ಪೂಜಾರಿಗಂ ಬಿಟ ಗದ್ಯಾಣ

ಮೂರು ಭಟವ್ರಿತ್ತಿಗೆ ನರೆಯುಂ

(ಪು.33 ಕೊಪಳ ಜಿಲ್ಲಾ ಶಾಸನ ಸಂಪುಟ, ಕವಿವಿ)

ಕುಷ್ಟಗಿ ತಾಲೂಕಿನ ಚಳಗೇರಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಾಲಯದ ಎದುರು ಇರುವ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಕಳುಚರಿ ಚಕವರ್ತಿ ರಾಯ ಮುರಾರಿ ಸೋವಿದೇವನು ರಾಜ್ಯಭಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಅವನ ಕೈಕೆಳಗೆ ದಾಸಿಗ ಮಂಡಳೇಶರನು

ಕಿಸುಕಾಡು-70ನ್ನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಈ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಚೈತಪವಿತಕ್ಕೆ ಪೂಜಾರಿಗೆ ನಂದಾದೀವಿಗೆ ಮುಂತಾದವರಕ್ಕೆ ನಖರಗಳು ವಿವಿಧ ದಾನ ನೀಡಿರುತ್ತಾರೆ.

ಬಿಟಯಂ ಹೆ¿Éಂಗೆ ನೂರು ಹೆÉ¿É..... ಯತು

ಅಂಡ ಕಲುಪೂಜಾರಿಗೆ ಮು....ಂದು‖ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ

ದೇವರ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ.....

(ಪು.301 ಕೊಪಳ ಜಿಲ್ಲಾ ಶಾಸನ ಸಂಪುಟ, ಕವಿವಿ)

ಕುಕನೂರು ಅದೇ ಊರಿನ ಚಾವಡಿಯ ಬಳಿ ಇರುವ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಆಯಗಾರಿಕೆ ಯು ಬರುವ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕಿಂತ ಮಒದಲು ಬಿಟ್ಟಿಯ ಪರಿಕಲನೆ ಇತು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಶಾಲಿವಾಹನ ಶಕವರುಷ ಕ್ರಿ.ಶ. 28.6.1546ರಲ್ಲಿ ಸದಾಶಿವರಾಯನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಅವನ ಕಾರ್ಯಕೆ ಕರ್ತನಾದ ಅಳಿಯ ರಾಮರಾಜಯ್ಯನು ನಾಯಿಂದರಿಗೆ ಬಿಟ್ಟಿ ಬಿರಾಡ ಮುಂತಾದ ತೆರಿಗೆಗಳಿಂದ ವಿನಾಯ್ತಿ ನೀಡುತ್ತಾನೆ.

ಜಂಗೆ ಪುಂಣ್ಯವಾಗಬೇಕೆಂದು ಸ್ವಾಮಿ ಆಳುವ ರಾಜ್ಯದೊಳಗೆ

ನಾಯಂದರಿಗೆ ಅಂನ್ನು ಪಂನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿ ಬಿರಾಡ ಸಿದಾಯ

ಸೇಸೆ. ಏ...

(ಪು. 215, ಕೊಪಳ ಜಿಲ್ಲಾ ಶಾಸನ ಸಂಪುಟ, ಕವಿವಿ)

ಕೊಪಳದ ಬಂಡಿಹಲ್ಲಾಪುರ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಇದು ಕೃಷರಾಯ ಮಹಾರಾಯನು ಶ್ರೀ ವಿಠಲದೇವರ ಅಮೃತಪಡಿ ನೈವೇದ್ಯ ಸಮರ್ಪಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಈ ಗ್ರಾಮದ ವೀರಾರಂಬ ಕಾಡಾರಂಬ, ತಳವಾರಿಕೆ ಸುಂಕಗಳ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ.

ವೀರಾರಂಭ ಕಾಡಾರಂಭ ತಳವಾರಿಕೆ ಸುಂಕ ಜೋಡಿ ಬಿರಾಡ

ಸ್ವಾಂಮ್ಯ ಸಕಲ ಸುವರ್ಣ ಆದಾಯ ಸಕಲ ಬತ್ತಾದಾಯ

ಏನುಂಟಾದದನು.

ಎಂದು ತಿಳಿಸುತಾ಼ ಹೋಗುತದೆ. ಈ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ತಳವಾರರು ಸುಂಕವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿರುವ಼ದನ್ನು ಗುರ್ತಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. (ಪು. 154, ಕೊಪಳ ಜಿಲ್ಲಾ ಶಾಸನ ಸಂಪುಟ, ಕವಿವಿ)

ಬೀದರ್ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬಸವಕಲ್ಯಾಣದ ನಾಲ಼ನೆಯ ಕಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಚಾಳುಕ಼ ಅರಸ ತ್ರಿಭುವನ ಮಲನು ಜಯನ್ತೀಪುರದ ನೆಲೆವೀಡಿನಲ್ಲಿದಾ಼ಗ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕಂಚಗಾರರಿಗೆ ದಾನ ನೀಡಿದ ಉಲ್ಲೆಖಗೊಂಡಿವೆ.

ನಾಗದೇವನಾಯಕಂ ಬಚ ಸಂಕರಸೆಟ್ಟಿ ಕೇಸವಶೆಟ್ಟಿ

ಸಾಹಣಿ ವೇಸುವ ಗನಿಗ ನರಪತಿಸೆಟ್ಟಿ ರಜ್ಜೈವಸೆಟ್ಟಿ ಕಂಚಗಾ¾

ಅಮ್ಮಿಸೆಟ್ಟಿ ಈಸಪಶೆಟ್ಟಿಯ ಮಗಂ

ಉಲ್ಲೇಖ ಮಾಡುತಾ಼ನೆ.

ಕಂಚಗಾರರು ತುಂಬಾ ಮುಖ಼ವಾಗಿ ಪಾತ ನಿರ್ವಹಿಸುತಾ಼ರೆ. (ಪು.24, ಬೀದರ್ ಜಿಲ್ಲಾ ಶಾಸನ ಸಂಪುಟ)

ಶಿಕಾರಿಪುರ ತಾಲೂಕಿನ ಸಂಡ ಗರಾಮದ ನಾರಾಯಣ ದೇವಾಲಯದ ಎಡಭಾಗದಲ್ಲಿ ನೆಟ್ಟಿರುವ ವೀರಗಲು...

ಶ್ರೀ ಸಸ್ತಿ ಶಕ ನೃಪಕಾಳಾತೀತ ಸಂವತರ ಶತಂಗಳ್ 938ನೆಯ ನಳ ಸಂವತರಂ ಪವರ್ತಿಸೆ ಕಾಲದಾಗಿದ್ದು಼ ಈ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ

ಶ್ರೀ ಮಕುನ್ದ಼ರಾಜಂ ಬನವಸಿನಾಡ ಪತಿಪಾಳಿಸೆ

ಶ್ರೀ ಚಣದಬೆ ಸವಂಗಂ ಕಮಾ಼ರ ಬಮ್ಮು಼ಂ ಪೆಣ್ಡಿರುಜೆಯು

ಕಮಾ಼ರ ಜನಾಂಗವ಼ ಇಲ್ಲಿರುವ಼ದು ಉಲ್ಲೇಖವಾಗುತದೆ. (ಪು. 426, ಶಿಕಾರಿಪುರ ತಾಲೂಕು ಎಪಿಗ್ರಾಫಿಯ ಕರ್ನಾಟಿಕಾ)

ನಾಗರಘಟ ಗ್ರಾಮದ ಕೆರೆಯ ಕೆಳಗೆ ಮಲ್ಲೇಶರ ದೇವಾಲಯದ ಮುಂದೆ ಇರುವ ಕಲ್ಲಿನ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ

ವನಕೋಟೆ ಇಂತಿನಿಸೆಕೆಯು ಮಾಡಿಸಿದ ಮಲಜೀಯನ ಮಗ ಮಹಾದೇ ಹೆಗಡೆ ವೇವಣ ಹೆಗಡೆ ನಾಗಾಚಾರಿ ಇಲ್ಲಿಯ ಅಕಸಾಲೆ. ಕಮ್ಮಾರಿಕೆ ಒಡೆಯ ನಾಗಾಚಾರಿ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ.

ಕಮ್ಮಾರಿಕೆಯು ವೃತ್ತಿಯು ಇತು ಎಂಬುದನ್ನು ವ್ಯಕಪಡಿಸುತ್ತಾ ಹೋಗುವುದನ್ನು ಗುರ್ತಿಸುತದೆ. (ಪು. 43, ಕೃಷರಾಜಪೇಟೆ ತಾಲೂಕು, ಮಂಡ್ಯ ಜಿಲ್ಲೆ, ಎಪಿಗ್ರಾಫಿಯ ಕರ್ನಾಟಿಕಾ)

ಶ್ರೀರಂಗಪಟಣದ ಅದೇ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಪ್ರಾಕಾರದಲ್ಲಿರುವ ಭಕವಿಗ್ರಹಗಳ ಪೀಠಗಳ ಮೇಲೆ

ಮಾರರುವಳಂಳ ಸುದರು..... ಬಾಲರ್ಹರು

ಶ್ರೀ ನೀಲಕಂಠ ಕುಂಬಾರರು ಹುತವಳಿ ವೈಶ್ಯ ಸ್ತ್ರೀ

ಎಂದು ಉಲ್ಲೇಖಗೊಂಡಿದೆ.

ಕುಂಬಾರರು ಇಲ್ಲಿ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂದು ಉಲ್ಲೇಖಗೊಂಡಿದೆ. (ಪು.374, ಶ್ರೀರಂಗಪಟಣ, ಮಂಡ್ಯ ಜಿಲ್ಲೆ, ಎಪಿಗ್ರಾಫಿಯ ಕರ್ನಾಟಿಕಾ)

ಇದೇ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಮಾರಡುವಳಂಳ ಸುಧರು . . . .

ಸರಾನಕರುಣ ಮಾನರು

ಕಲಿನಿತಿ ಗಾಣಗರು

ಎಂಬ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ.

ಗಾಣಿಗರು ಇಲ್ಲಿ ಕೂಡ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂದು ಉಲ್ಲೇಖಗೊಂಡಿದೆ.

ಕನ್ನಂಬಾಡಿ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಅದೇ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿರುವ ಎರಡನೆಯ ಕಂಬದ ಮೇಲೆ ಪಮಾಧಿ ಸಂವತರದ ಆಶಾಢ ಬ. 1ರಾ ಸೋ ದಕ್ಷಿಣಾಯ ಸಂ ಕಮಣದಂದು| ಶ|ರೀ

ಕಣ್ಣೇಶರ ದೇವರ ನಂದಾ... ಗೆ ಮಹಾಗಹಾರ ಕನ್ನಂಬಾಡಿಯ ತೆಲ್ಲಿಗ ಕೊತಳಿಯ ಉಲ್ಲೇಖಗೊಂಡಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ತೆಲ್ಲಿಗರು ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡುಬಂದಿದೆ. (ಪು. 127 ಮಂಡ್ಯ ಜಿಲ್ಲೆ, ಎಫಿಗ್ರಾಫಿಯ ಕರ್ನಾಟಿಕಾ)

ಕೃಷರಾಜಪೇಟೆ ತಾಲೂಕಿನ ಮಂಚಿಬೀಡು ಪಾಳು ಈಶರ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಮುಂದೆ ಮೈದಾನದಲ್ಲಿರುವ ವೀರಗಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ

ಬಿರಿವಳಿಯ ಪಟಕೃಜ ಕಲಿಯಮ್ಮ

ಗೋವ ಬೆಟದ ಮಡಿವಳ ನಾಗಿಯಣನು

ಮಡಿವಾಳ ವೃತ್ತಿಕೈಗೊಂಡು ಉಲ್ಲೇಖ ಸಿಗುತದೆ. (ಪು.13 ಮಂಡ್ಯ ಜಿಲ್ಲೆ, ಎಪಿಗ್ರಾಫಿಯ ಕರ್ನಾಟಿಕಾ)

ಅರಸೀಕೆರೆಯ ಕೆರೆ ಕೋಡಿಯಲ್ಲಿ ಬಹ್ಮದೇವರ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಮುಂದೆ ಇದ್ದ ಕಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಈ ಶಾಸನವು ಹೊಯಳ ವೀರಬಲ್ಲಾಳ ಕಾಲದ್ದು ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದ್ದು,

ಯಕ ತಂ ನಾಯಮಂ ದೇವರಿಗೆ ಬಿಟ ಅಕಸಾಲೆ ಬಿಟ್ಟಿಯೋಜ

ಮಾಚೋಜ ತವಗೆ ನಡೆವ ಹಾರಿಕಾಯಂ ದೇವರಿಗೆ

ಸಲಿಸಿದರು ಕೇತ

ಎಂದು ಅಕಸಾಲಿಗರು ಆಯಗಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪಮುಖಪಾತ ನಿರ್ವಹಿಸಿದರು ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗುತದೆ. (ಪು. 53, ಅರಸೀಕೆರೆ ಶಾಸನ, ಹಾಸನ ಜಿಲ್ಲೆ, ಎಪಿಗ್ರಾಫಿಯ ಕರ್ನಾಟಿಕಾ)

ದ್ಯಾಮೇನಹಳ್ಳಿ ಬಿಳೀದೇವರ ಗುಡಿಯ ತಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ನೆಟ್ಟಿರುವ ಕಲ್ಲಾಗಿದ್ದು, ಎರಡನೇ ಬಲ್ಲಾಳನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಕೊಡುಗೆಯಾಗಿದ್ದ ನೀಡಿದ ಅಕಸಾಲಿಗರು ಕುರಿತು ಉಲ್ಲೇಖ ಮಾಡಲಾಗುತದೆ.

ನಂದಾದೀವಿಗೆಗಾಗಿ ಗಾಣ ಒಂದು ಅಕಸಾಲಿ

ಸೂರಾಚಾರಿ ಅಲ್ಲಿಯ ಹಾತಿಕಾಯುವಂಹೆಂಣ್ಣೆ ಬೆಳೆಯಂ ಬಿಟ

ಅಕಸಾಲಿಗೆ ಬೆಳೆಯನ್ನು ಆಯವಾಗಿ ಕೊಡುತ್ತಿರುವುದು ಗುರ್ತಿಸಲಾಗುತದೆ.

ಅಗಹಾರ ಬೆಳಗುಲಿ ಗ್ರಾಮದ ಅದೇ ಬಾಗಿಲ ಎಡಭಾಗದ ಗೋಡೆಗೆ ಸೇರಿಸಿರುವ ಕಲು

``ಅಕಸಾಲೆಗಳಿಗೆ ಗದ್ದೆ ಕೊ 5 ಬೆದ್ದಲು ಕಂಬ 100
ಕುಂಬಾರರಿಗೆ ಗದ್ದೆ ಕೊ 5 ಬೆದ್ದಲು ಕಂಬ 100 ಬಾರಿಕರಿಕೆ
ಬಡಗಿಗಳಿಗೆ ಗದ್ದೆ ಕೊ 5 ಬೆದ್ದಲು ಕಂಬ ಕಮ್ಮಾರಿಗೆ
ಗದ್ದೆ ಕೊ 5 ಬೆದದಲು ಅಗಸರಿಗೆ ಗದ್ದೆ ಕೊ 5 ಬೆದ್ದಲು
ಕಂಬ 100 ಯಿಂದಿನಿತುವ ಕೇಶವೇಶ ದೇವಗ್ಗ ಬೆಸಕೆಯ್ಯ
ಪರಿವಾರವಾಗಿ ಕೇಶವ ದಂಡನಾಯಕರು ಧಾರಣ ಪೂರ್ವಕಂ
ಮಾಡಿ ಆ ತಗಡೂಗೊಳ ಬಿಟ ಧಮ್ಮ ದತ್ತಿ"

ಇಲ್ಲಿ ಆಯಗಾರರಾಗಿ ಅಕಸಾಲಿಗರು, ಕಮ್ಮಾರ, ಬಡಿಗ, ಅಗಸ, ಕುಂಬಾರರ ಹೀಗೆ ಹಲವು ವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ಆಯಗಾರನಿಗೆ ಆಯವನ್ನು ನೀಡಿರುವ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ. (ಪು. 532, ಚನ್ನರಾಯಪಟಣ ಹಾಸನ ಜಿಲ್ಲೆ, ಎಪಿಗ್ರಾಫಿಯ ಕರ್ನಾಟಿಕಾ)

ಅರಸೀಕೆರೆ ಪಾಶ್ವನಾಥ ಬಸದಿಯ ಕೆಳಗೆ

ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಬಯಲಲ್ಲಿ ಕಂಬ ವಿದತ ಮೂರು - 23

ಊರಿಂ ನೈರಿತ್ಯದ ಕಿ ಮಒರಡಿಯ ಬಡಗ ಬೆದ್ದಲೆ

ಕಂಬ ಮುನೂರು 300 ವರ್ಷ ಪತಿ

ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ.

ಬಡಿಗರು ಆಯ ಪಡೆದು ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಇರುವುದನ್ನು ಗುರ್ತಿಸಲಾಗುತದೆ. (ಪು. 30, ಹಾಸನ ಜಿಲ್ಲೆ, ಎಫಿಗ್ರಾಫಿಯ ಕರ್ನಾಟಿಕಾ)

ಗೀಜಿಹಳ್ಳಿಯ ಶಂಭುಲಿಂಗ ದೇವರ ಪಾಳು ದೇವಾಲಯದ ಬಳಿಯಲ್ಲಿರುವ ಒಂದನೆಯ ಕಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ

ಪ ಜೀವಿಗಳಪ ಗೀಜೆಯ ಹಳ್ಳಿಯ ಬಮ್ಮಗ್ರಾಉಂಡ

ಗೌಡೆಯ ಮಿಳ್ಳೆಯ ಮಾಳಗೌಡನ ಚಟ್ಟಿಯ ಕಂ ಮಾಡ

ಮಾರಿ ಓಜ ಮಾರಬೋದ ಇವರೊಳಗಾದ ಸಮಸ ಪಜೆಗಳು

ಮೇಲಾಳಿಕೆ.

ಕಮ್ಮಾರರು ಲಯವನ್ನು ಪಡೆದು ಕೆಲಸ ನಿರ್ವಹಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿರುವುದನ್ನು ಗುರ್ತಿಸಲಾಗುತದೆ. (ಪು. 271, ಹಾಸನ ಜಿಲ್ಲೆ, ಎಫಿಗ್ರಾಫಿಯ ಕರ್ನಾಟಿಕಾ)

ತೆಲ್ಲಿಗರು ಕುರಿತು ಅರಸೀಕೆರೆ ತಾಲೂಕಿನ ಬೆಂಡೆಕೆರೆ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ತೆಲ್ಲಿಗರು ಕುರಿತು ಶಾಸನವು ತಿಳಿಸುತ್ತಾ ಹೋಗುತದೆ.

ಮ 5 ಕೊಯಿಲಾಳಿ ಹಂಪೆಯ ಮ 5 ತೆಲ್ಲಿಗ ಬಮ್ಮೆಯ

ಮ 5 ಚೆಟ್ಟಿಸೆಟ್ಟಿ ಮ 5 ಸಿಗುರಿಯ ಗಂಗೆಯ್ಯ ಮ 5

ಹೀಗೆ ತೆಲ್ಲಿಗರ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದಾರೆ. (ಪು. 69, ಅರಸೀಕೆರೆ, ಹಾಸನ ಜಿಲ್ಲೆ, ಎಫಿಗ್ರಾಫಿಯ ಕರ್ನಾಟಿಕಾ)

ಅದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಕಣೆಕಟ್ಟೆ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಉತರ ಪಾಳು ದೇವಸ್ಥಾನದ ಬಳಿ ನೆಟ್ಟಿರುವ ಕಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ತೆಲ್ಲಿಗರು ಪಮುಖವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಾತ ಹೋಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಗುರ್ತಿಸಲಾಗುತದೆ.

ಲೆಯು ಮುಂ. ವೇದ ಪಾರಗರಪ ಸಾಸಿರ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಮಂ

ಕೊಂದ ಗುಹಾಪಾತನಕು ॥ ದೇವರಿಗೆ ತೆಲ್ಲಿಗ ಸೆ ಕಳು ಬಿಟ

ಆಯ ತೆಲ್ಲಿಗ ಕೇಸಿಯಂಣನುಂ ಹೊಟ್ಟೆಯ ಕಾಳಿಸೆಟ್ಟಿಯಂ

ಜಗತೆಯನುಂ ಆ ಮಾರೆಯನು ಆಯಿತಂ

ಹೀಗೆ ತೆಲ್ಲಿಗರು ಆಯವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದ್ದು ಗುರ್ತಿಸುತ್ತಾರೆ. 9ಪು. 125, ಹಾಸನ ಜಿಲ್ಲೆ, ಎಫಿಗ್ರಾಫಿಯ ಕರ್ನಾಟಿಕಾ)

ಕೆಲಂಗೆರೆ ಕಲ್ಲೇಶರ ದೇವಾಲಯದ ಬಳಿ ನೆಟ್ಟಿರುವ ಕಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ತೆಲ್ಲಿಗರು ಕುರಿತು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ತೆಲ್ಲಿಗ ರ ಮುಖಕೆ ಕಂನಡಿ ತೆಲ್ಲಿಗರ ಕುಲಕೆ ಕಳಶ

ಪುಂಣ್ಯಡ ಬೆಟ್ಟೆಂದೆಲ. ಬಂಣ್ಣಿಸಿ ನೋಪ್ರ್ಪಿನವಿಲ್ಲಿಯ

ಗ್ರಾಮೇಶರ

(ಪು, 193, ಹಾಸನ ಜಿಲ್ಲೆ, ಎಫಿಗ್ರಾಫಿ ಕರ್ನಾಟಿಕಾ)

ಮುದುಡಿ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ತೆಲ್ಲಿಗರು ಕುರಿತು

ಶರ ನಾಗಯ್ಯ ಪ 1 ಗಂಗಜೀಯ ಹರಿಯಂಣ್ಣ ಪ

1 ಚಿಕ್ಕಸೆ .

ಟ್ಟಿಪವಿ 1 ಅಮಲದೇವ ಪ 1 ಹರುವಳ

ಪ1 ತೆಲ್ಲಿಗ ಕಾಮೆ ಯ ಪ 1 ಸೆಟ್ಟಿಯ ಮಗ ಕಲಯ್ಯ

ಹೀಗೆ ತೆಲ್ಲಿಗರು ತುಂಬಾ ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತಾರೆ. (ಪು. 232, ಹಾಸನ ಜಿಲ್ಲೆ, ಎಫಿಗ್ರಾಫಿ ಕರ್ನಾಟಿಕಾ)

ಎಳವಾರೆಯ ಈಶರ ದೇವಾಲಯದ ಎಡಗಡೆ ನೆಟ್ಟಿರುವ ವೀರಗಲು

ಹೊಯಳ ವೀರಬಲ್ಲಾಳನು ಕಾಲದ್ದು ಇದು.....

ಸುಖ ಸಂಕಥಾ ವಿನೋದದಿಂ ರಾಜ್ಯಂಗೆಯ್ಯುತ್ತ ಮಿರಲು ಸಿಂಗನ

ದಾಳಿ ಬಂದೆಡೆ.... ಸಲ ಶಿಯ . . ದ್ರಿಕೆ ಯಳವರೆಂಗು ತೆಲ್ಲಿಗ

ಮಲೆಯ ನಾಯಕನ ಮಗ ಬವರದ

(ಪು. 282 ಅರಸೀಕೆರೆಯ ಎಫಿಗ್ರಾಫಿಯ ಕರ್ನಾಟಿಕಾ)

ಹಿರಿಯೂರು ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಇದು ಹೊಯಳರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದು

ಕ 5 ರನ್ನಾದೇವಿಯರಿದ್ದ ವತಾರದ ಕ 8 ಚಂದಲದೇವಿಯರಿದ

ವತಾರ ವು಼ಂ ಪ¾Éಂಗೌಡಸೆಟ್ಟಿಯರಿದ ವತಾರವು಼ಂ

ತೆಲ್ಲಿಗ ಹರಿಪನ ಮನೆಗೂಡಿ ಕ 14 ಶ್ರೀ ಕುಂಜೇಶರಂ ಪವುಳಿಯಿಂ

ತೆಂಕ ಕರುವಗಲಿಂ ಹತ್ತಿರೆ ಮಾಡ ಮತಾ ಕರ್ವುಗಲಿಂ

ಹೀಗೆ ತೆಲ್ಲಿಗರು ಬಗ್ಗೆ ಉಲ್ಲೇಖಗೊಂಡಿದೆ. (ಪು. 395, ಹಾಸನ ಜಿಲ್ಲೆ, ಎಫಿಗ್ರಾಫಿ ಕರ್ನಾಟಿಕಾ)

ಆನೆಕೆರೆ ಜರ್ನಾಧನ ದೇವಾಲಯದ ಬಲಗಡೆ ಗೋಡೆಯ ಮೇಲೆ ತೆಲ್ಲಿಗರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ . . .

ಶ್ರೀ ಚೆಂನನ ಕೇಶವದೇವರ ನಂದಾದೀವಿಗೆಯ

ಎಂಣ್ಣೆಗೆ ಆ ಊರ ತೆಲಿಗರ ಗಣದೆಡೆಯ ಸುಂಕದವೊಳಗೆ

ಪೂವ ಗೊಡೆಗೆ ನಡದು ಬಹ ವರಹ 192 ಅಕ್ಷಗದಲು

ಉಲ್ಲೇಖ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. (ಪು. 441, ಹಾಸನ ಜಿಲ್ಲೆ, ಎಫಿಗ್ರಾಫಿ ಕರ್ನಾಟಿಕಾ)

ಬಡಗಿಯ ಕುರಿತು

ಮನಕತೂರು . ಕೆರೆಯೊಂದರ ಕೋಡಿಯ ಬಳಿ ನೆಟ್ಟಿರುವ ಕಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ

ಸಸ್ತಿ ಶ್ರೀಮನ್ನ ಹಾಗುಣ

ಸಂಪಂನ್ನ ಬಡಗಿ ಚಿಕೋ಼ಜನ ಮಗ ಮಸಣೋಜ

ಚಿಕ್ಕೇಸರ ದೇವರ ಪತಿಷ್ಠೆಯಂ ಮಾಡಿ ಧಮ್ಮ಼ಚಿತನಾಗಿ

ಬಡಗಿಯು ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಗುರ್ತಿಸಿದ್ದಾರೆ. (ಪು.83, ಅರಸೀಕೆರೆ ತಾಲೂಕು, ಎಫಿಗ್ರಾಫಿ ಕರ್ನಾಟಿಕಾ)

ಹೊನ್ನಸೆಟ್ಟಿಹಳ್ಳಿ ಈಶರ ದೇವಾಲಯದ ದಕ್ಷಿಣ ಬಾಂದಿಗೆ ಹಾಕಿರುವ ಕಲು

ಭೋಗ ತೇಜ ಸಾಂಮ್ಯ ನಿಧಿನಿಕ್ಷೇಪ ಜಲಪಾಶಾಣ ಸಿಧ

ಸಾಧ್ಯವೊಳಗಾದ ಸಮಸ ಬಳಿ ಸಹಿತ ಆ ಹಳ್ಳಿಯ

ಬಡಗಿದೇವ ದ ಭೂಮಿ ಹೊ¾ಗಾಗಿ ಆ ಸಿದ್ಧಾಯವನ್ನು

ಹೀಗೆ ಬಡಗಿ ವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಆಯವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂದು ಗುರ್ತಿಸಲಾಗುತದೆ. (ಪು. 190, ಅರಸೀಕೆರೆ ತಾಲೂಕು, ಎಫಿಗ್ರಾಫಿ ಕರ್ನಾಟಿಕಾ)

ಮೊಸಳೆ ಗ್ರಾಮದ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ

ಲು ವಾರ ಕರಭೂಮಿಯಿಂದವಾ ಪಡುವಲು ಯಿಂತೀ

ಚತುಸ್ಸೀಮೆಯ ಕೆಯ್ಯಲು ಲಿಂಗಮುದ್ರೆಯ ಕಲನೂ ನಟು

ಆವಾರೊಳಗೆ ಬಡಗಿಯ ಮನೆಯಿಂದ ವೊತ್ತೆಂಕಲು

ಯೆಂಟು ಕೆಯಿ ನುನೆಯ ನಿವೇಶದಲಿ

ಬಡಗಿ ವೃತ್ತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ವ್ಯಕಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. (ಪು.360, ಮೊಸಳೆ, ಹಾಸನ ಜಿಲ್ಲೆ, ಎಫಿಗ್ರಾಫಿ ಕರ್ನಾಟಿಕಾ)

ಅಗಹಾರ ಬೆಳುಗುಲಿ ಗ್ರಾಮದ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಅದೇ ಬಾಗಿಲ ಎಡಭಾಗದ ಗೋಡೆಗೆ ಸೇರಿಸಿರುವ ಕಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ

ಅಕಸಾಲೊಳಿಗೆ ಗದ್ದೆ ಕೊ 5 ಬೆದ್ದಲು ಕಂ 100

ಬಡಗಿಗಳಿಗೆ ಗದ್ದೆ ಕೊ 5 ಬೆದ್ದಲು ಎಂದು ಸಷವಾಗಿ ಉಲ್ಲೇಖ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

(ಪು. 532, ಚನ್ನರಾಯಪಟಣ ತಾಲೂಕು, ಹಾಸನ ಜಿಲ್ಲೆ, ಎಫಿಗ್ರಾಫಿ ಕರ್ನಾಟಿಕಾ)

ಉಮ್ಮತ್ತೂರು

ದೇವಾಲಯದ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿರುವ ತುಂಡುಗಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ

ವಾದ ಸಮಸ ಗವ|ಡುಗಳು ಬೊಂಮೆಯಣನು ಸಂಬು

ದೇವನು ಕಮ್ಮಾ್ರ ಸಂಕೆಯ . . . ಸಂಕಿಯಗೌಡ

ಇಲ್ಲಿ ಕಮ್ಮಾ್ರನು ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು ಎನ್ನುವ ಉಲ್ಲೇಖಗೊಂಡಿದೆ.

(ಪು.55, ಉಮ್ಮತ್ತೂರು, ಚಾಮರಾಜನಗರ ಜಿಲ್ಲೆ, ಎಫಿಗ್ರಾಫಿ ಕರ್ನಾಟಿಕಾ)

ಬಾಗಳಿ ಗ್ರಾಮದ ಈಡಿಗರ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಕಮ್ಮಾ್ರನ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ.

ಬಾಗುಳಿಯ ಬೈ... ನ ಕಮ್ಮಾ್ರ ಕೊಂಗುಣಿ

ಆಚಾರಿಯ ಮಗಂ ಕೊನ್ನಾಚಾರಿ ನಾಡಾಳಿವನೊಡನೆ

ಕಾದಿ ಸಗ್ಗಸ್ಸನಾದಂ||

ಕಮ್ಮಾ್ರ ವೃತ್ತಿಯು ಪಮುಖವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಗುರ್ತಿಸಲಾಗುತದೆ. (ಪು. 68, ಬಾಗಳಿ, ಚಾಮರಾಜನಗರ ಜಿಲ್ಲೆ, ಎಫಿಗ್ರಾಫಿ ಕರ್ನಾಟಿಕಾ)

ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆ ಕುಣಿಗಲ್ ತಾಲೂಕು ಕೊತಗೆರೆ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಅಕಸಾಲಿಯವರು ತಮ್ಮ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಕೈಗೊಂಡಿರುವ|ದನ್ನು ಗುರ್ತಿಸಲಾಗುತದೆ.

ಹಿರಿಯೂರು ಒಳವಾ¿ು ಹೊರವಾ¿ು ತೋಟ ಎಮ್ಮೆ

ಎತು ಪಶು ತೊತು ಕಟ್ಟಿನ ಭಂಡಿ ಬೆಳ್ಳಂಡಿವ ಹಣ

ಅಸಗ ಕಂಮಾರ ಬಡಗಿ ಅಗಸ್ಸಾಲಿ ಕುಂಬಾರ ನಾವಿಂದ

ಅಂಗಡಿ ಗಾಣ ಜಾಡಸಾಲಿ ತಿಪ್ಪೆ ಸುಂಕ ಹೊ¾Égಣಿಂ

ಬನ್ನು ಮಾರುವ ಯಂಣೆ ತುಪ ಉಪು ಹೊಲೆಮೊಗ್ಗ

ವೊಳಗಾಗಿ ಸಮಸ ಸುಂಕ ಸವ್ವಾ್ಯ

ಎಂದು ವಿವಿಧ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅಕಸಾಲಿಯವರು ಉತಂಬಾ ಪಮುಖರು ಎಂದು ತಿಳಿದುಬರುತದೆ. (ಪು 202, ಕೊತಗೆರೆ ಕುಣಿಗಲ್ ತಾಲೂಕು, ಎಫಿಗ್ರಾಫಿ ಕರ್ನಾಟಿಕಾ)

ಶೆಟ್ಟಿಕೆರೆ

ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಚಿಕನಾಯಕನಹಳ್ಳಿ ತಾಲೂಕಿನ ಶೆಟ್ಟಿಕೆರೆ ಯೋಗ ಮಾಧವ ದೇವಸ್ಥಾನದೊಳಗೆ ಕಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಕುಂಬಾರ ಅಸಗ ಯಿಂತೀ ಮೂವರಿಂಗೆ ಜೀವಿತಗದ್ದಾಣಂ ನೆರಡು ಕೊಡುವುದರ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ. (ಪು. 488, ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆ, ಎಫಿಗ್ರಾಫಿ ಕರ್ನಾಟಿಕಾ)

ಕಂದಿಕೆರೆ ಊರ ಬಾಗಿಲ ಬಳಿ ನೆಟ ಕಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಈ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ತಳವಾರಿಕೆ ಮಾಡುವರ ಉಲ್ಲೇಖ ಸಿಗುತದೆ.

ಮದುವೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ತಳವಾರರು ತುಂಬಾ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಪಾತ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖ ಮಾಡಲಾಗುತದೆ.

ಬಿಟ್ಟೆ ಉ ಆ ಮುದವೆಯ ಸಂಮಂದವಾಗಿ ಸಲುವ

ಗಉಡುವಣ ತಳವಾರಿಕೆಯ ಹಣ ಅಕಸಾಲೆಯ ನೋಟದ

ಹಣಕೆ ಎಂಬ ಉಲ್ಲೇಖ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. (ಪು. 357, ಕಂದಿಕೆರೆ, ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆ, ಎಫಿಗ್ರಾಫಿ ಕರ್ನಾಟಿಕಾ)

ಬೂದಿಹಾಳು ಗ್ರಾಮದ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ತಳವಾರಿಕೆಯ ಕುರಿತು ಪಸ್ತಾಪ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಮದುವೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೆಚಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿರುವುದನ್ನು ಗುರ್ತಿಸಲಾಗುತದೆ.

ಆ ಮುದವೆಯ ಸಂಮಂಧ ವಾಗಿ ಸಲುವ ಗೌಡುವಣ

ತಳವಾರಿಕೆಯ ಹಣ ಅಕ ಸಾಲೆಯ ನೋಟದ ಹಣಕೆ

ಎಂಬ ಉಲ್ಲೇಖ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡಾ ಇದೆ. (ಪು. 434, ಬೂದಿಹಾಳು, ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆ ಶಾಸನ, ಎಫಿಗ್ರಾಫಿ ಕರ್ನಾಟಿಕಾ)

ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆ ಚಿಕನಾಯಕನಹಳ್ಳಿ ತಾಲೂಕಿನ ಹುಳಿಯೂರು ವಿರಕಮಠದಲ್ಲಿದ್ದ ತಾಮ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಬಡಗಿಯ ವೃತ್ತಿ ಮಾಡುವವರ ಉಲ್ಲೇಖವಿರುವುದನ್ನು ಗುತಿರ್ತಸಲಾಗಿದೆ.

ಯ್ಯ ಬಡಗಿ ಬಸವ ಅಕಸಾಲೆ ನಾರಣ್ಣೆಯ್ಯ

ವೈಸ್ಯರು ಸಟಿ ಕ್ರಿಷಪ ಚಿನಿವಾರ ವೆಂಗಟಿಶ್ಯೆಟ್ಟಿ ಚೆಗದಾ

ಇವರು ವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಿ ಆಯವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂದು ಉಲ್ಲೇಖ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. (ಪು. 515, ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆ, ಎಪಿಗ್ರಾಫಿ ಕರ್ನಾಟಿಕಾ)

ಬೇಲೂರು ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಕಂಚಗಾರರ ಕುರಿತು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಶ್ರೀ ವೀರ ಹರಿಹರ ರಾಯರ ಮನೆಯ ಪದಾನಿ ಗುಂಡ ಪದಂ

ಣಾಯಕರು ಮಾಡಿಸಿದ ಕಂಡಿನ ಕಂಭದ ದೀವಿಗೆ 1

ಕಂಚಿಸಿಗೆ 50 ಪಲ 4 ಪಟಣದ ಕಂಚಗಾರ

ಮರಾಳ ನಿಂದೋಜನ ಎಂದು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದಾರೆ.

(ಪು.19, ಬೇಲೂರು, ಎಫಿಗ್ರಾಫಿ ಕರ್ನಾಟಿಕಾ)

ಕಮ್ಮಾರರು ಕರ್ನಾಟಕ ದೇಶದ ಎರಡು ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಾದ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು.

1) ವ್ಯವಸಾಯೋಪಯೋಗಿ ಉಪಕರಣಗಳು ಹಾಗೂ ಗೃಹೋಪಯೋಗಿ ಸಲಕರಣೆಗಳ ತಯಾರಿಕೆ

2) ಯುದ್ಧೋಪಕರಣಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ

ಮೊದಲನೆಯ ಗುಂಪಿಗೆ ಸೇರಿದ ಕುಡುಗೋಲು, ಹಾರೆ, ಗುದ್ದಲಿ, ಸಲಿಕೆ, ಕುಳ, ಗಾಡಿಚಕ, ಮಚು, ಇಕ್ಕಳ ಮೊದಲಾದ ವ್ಯವಸಾಯೋಪಯೋಗಿ ಉಪಕರಣಗಳನ್ನು ಹಳ್ಳಿ ಮಟದಲ್ಲಿ ಆಯಾ ಹಳ್ಳಿಗಳಿದ್ದ ಕಮ್ಮಾರರು ಸಣ ಪಮಾಣದಲ್ಲಿ ತಯಾರಿಸಿಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದು ಗುಡಿಕೈಗಾರಿಕೆಯ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಿರಬಹುದು. ಈ ಕಮ್ಮಾರರನ್ನು ಗ್ರಾಮಸ್ಥರು ಆಯಗಾರರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿ ವಾರ್ಷಿಕ ಆಯವನ್ನು ಕೊಟ ಉಲ್ಲೇಖಗಳು ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಅಲಲ್ಲಿಯೇ ಕಂಡುಬರುತದೆ. ಹೀಗೆ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕಮ್ಮಾರಿಕೋದ್ಯಮದ ಮೂಲಕ ಕೃಷಿಗೆ ಸಹಾಯಕಾರಿಗಾ ದುಡಿದ ಮೂವರು ಕ್ರಿ.ಶ. 1559ರಲ್ಲಿ ಎಲೋಜ, ತಿಮ್ಮೋಜ, ಮಲೋಜ ನನ್ನು ಗುರ್ತಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಗುಂಡುಪೇಟೆ ಯ ರಾಮೇಶರ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಗರ್ಭಗೃಹದ ಹೊರಭಾಗದ ಉತರಕಡೆ ತಳಪಾದಿ ಕಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಸಸ್ತೀ ಶ್ರೀ ಸಕವರುಷ 1294 ಸಂದ ವತ್ಥಮಾನ ಸಂವತರಕದ ಚ ಇತ ಶು 10 ಸೋ ಸಸ್ತಿ ಶ್ರೀ ಮನುಮಹಾ ಶ್ರೀ ವೀರ ಪಂಚಾ ಸಮಸ.... ಮನುಕುಲ ಕವ್ಯರುಂ ಅನುಪಮ ಚರಿತದೆಂತೆಂದಡೆ ಸಸ್ತಿ ಶ್ರೀಮನು ಪರಬಹ್ಮನಿರತಪ ಚಕುರ್ದಶ ಭುವನಂಗಳ ಸಸ್ತಿ ಕರ್ತಾಕರು ಜಗತ್ತಿನ ಬಗೆದ ಬಣ್ಣಿಗೆ ಮಾಡಲೆಂದು

ಕಂಡುಗನಾಡು ಕೊಲಗಾಣದ... ಕಾರೆನಾಡು ಹೊಸನಾಡ ಗರಗ ಸಳ ಹುಲನಹಳಳಿಯಸಳ ಬೆಳಕುರೆಸಳದೆಲೆ ಮಾರತೂರಸಳ ಅರಿತು ಎಲೊÁ್ಲ ಸಳದ ಸಮಸ ಪಂಚಾಳ ಹಟಾಲಕೋಟೆ ತಿನಕಣಂಬೆನ ಉಳೂರು ಬಾಗೂರು ಇ ನಾಲು ಅಹಳದು ಕಂಚಗಾರರು ವೊಳಗಾಗ ಸಮಸ ವೀರ ಪಂಚಾಳ ತಂವೊಳು ಸರ್ವಏಕಮತ್ಯವಾಗಿ ವಿಜಯಪುರದ..... ಥ ದೇವರ ಪಾತಭೋಗಕ್ಕೆ ಮಾಡಿದ ಧಮ್ಮಕ್ಕೆ

ವರ್ಷಪತಿ ಬಡಗಿಗಳು 1 ಅಕಸಾಲೆಗಳು 1 ಕಂಚಗಾರರು ಅಹಳಕ್ಕೆ| ಇ ಪಕಾರದಲ್ಲೆ ಪತಿ ವರುಷವ ಕೊಟ ಇ ಧರ್ಮವನು ||

ಈ ಶಾಸನವು ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಆಯಗಾರರು ವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಬಡಗಿಗಳು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಬಡಗಿಗಳು ಅಕಸಾಲಿಗರು ಕಂಚಗಾರರ ಉಲ್ಲೇಖ ಗುರ್ತಿಸಲಾಗುತದೆ. (ಪು. 18, ಗುಂಡುಪೇಟೆ, ಎಫಿಗ್ರಾಫಿಯ ಕರ್ನಾಟಿಕಾ)

ಕಮ್ಮಾರರನ್ನು ಕುರಿತು ಮೂಡಹಳ್ಳಿ ಯ ಮಹಾದೇವಿ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಮುಂದೆ ಹಾಸಿರುವ ಕಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಸಸ್ತಿಶ್ರೀ ಮನ್ನ ಮಹಾಮಂಡಳೇಶರ ತ್ರಿಭುವನ ಮಲ ತಳಕಾಡು ಕೊಂಡ ವೀರಗಂಗ ವಿಷುವರ್ಧನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ

ತಂ ಮಡಿ ಅಯ್ಯನಿಗೆ ಕೇರಿಗ ವೊಂಕ . . . . ಕಮಾ¾

ಬೆಂಗತೆಲ . . . . ರಂ ಅಗಸರಲ್ಲೇ ಬಿಟಂ ಇನಿಬರ ಒಪು

ತೊಡಕ¾ದ ಸಾಕ್ಷಿ

ಈ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಕಮ್ಮಾರರಿಗೆ ಮತು ಅಗಸರಿಗೆ ಬಿಟ್ಟಿರುವ ಆಯವನ್ನು ಗುರ್ತಿಸಲಾಗುತದೆ.

ಮೂಡಹಳ್ಳಿ ಕೇತೇದೇವರ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿರುವ ವೀರಗಲ್ಲಿನ ತುಂಡಿನಲ್ಲಿ

ಸಸ್ತಿ ಶ್ರೀ ಸ.... ರದ ಜೇಷಮಾಸದ ಶುಕಪಕ್ಷದ ದ್ವಿತ್ತಿಗೆ ಸೋಮುವಾರಂ ಪುನವ್ವಸು ನಕ್ಷತದನ್ನು ಆದಿರಾ ಪನ್ನೆರಡೆ ಗಾವಣನ ಮಗಂ ಕಮ್ಮಾ¾ ಅಳನು ಅಸಗಹ ಯನುಮ್ಮಿ¿ ್ದು ಪಟ್ಟಿಯ ಪಟ್ಟಿಕಾ ¾ರುಂ ಅಯ್ಯಣಿ

ಕಮ್ಮಾರನು ಕುರಿತು ಉಲ್ಲೇಖ ಮಾಡುತದೆ. (ಪು.293, ನಂಜನಗೂಡು ತಾಲೂಕು, ಎಫಿಗ್ರಾಫಿ ಕರ್ನಾಟಿಕಾ)

ದೇವರಹಳ್ಳಿ ಅದೇ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಮಹಾದಾರದ ಮರದ ಬಾಗಿಲ ಮೇಲೆ ಅಕಸಾಲಿಗರು ಆಯಗಾರರು ಇರುವವರನ್ನು ಗುರ್ತಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಪವ ಸಂವತರದ ಭಾದಪತ ಶುದ್ಧ 15 ಯಲು ದೇವರ

ಹಳಿ ಅಕಸಾಲೆ ಚಿಕಾಚಾರಿ ಮಾಡಿದ ಶೇ ವಾರ್ತ

ಎಂದು ಅಕಸಾಲಿಗನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುತದೆ. (ಪು. 143, ದೇವರಹಳ್ಳಿ ಮಂಡ್ಯ, ಎಫಿಗ್ರಾಫಿ ಕರ್ನಾಟಿಕಾ)

ರಾಯಸೆಟ್ಟಿಪುರ ಸೋಮೇಶರ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ನಿಂತಿರುವ ಕಲು ಅಕಸಾಲಿಗರ ಉಲ್ಲೇಖ ಸಿಗುತದೆ.

ವ್ರಿತ್ತಿ 1ನು ಸಂ ಆಗಿ ಹಂಚಿಕೊಂಬರು ಬಲಯ್ಯನ

ಸೋವಂಣಗೆ ವ್ರಿತ್ತಿ 1 ದ¾É ೂಳಗೆ ವ್ರಿತ್ತಿ ಅದ್ಧ ಅಕಸಾಲೆ

ಮಲೋಜನ ಮಗ ಸೋಮಯ್ಯ ರಾಮಯ್ಯಂಗೆ ವ್ರಿತಿ ‖ ದಯೊಳಗೆ

(ಪು. 218, ಮಂಡ್ಯ, ಎಫಿಗ್ರಾಫಿ ಕರ್ನಾಟಿಕಾ)

ಅದೇ ತಳಪಾದಿಯ ಮೇಲು ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ

ಶುಕಸಂವತರದ ಕಾತ್ರಿಕ ಸು 12 ಶ್ರೀ ನಾರಸಿಂಹದೇವರು

ಅಕಸಾಲೆ ಬೇಲೂರ .. . ಸ ಅನು .... ಗ.

(ಪು. 385, ಎಫಿಗ್ರಾಫಿಯ ಕರ್ನಾಟಿಕಾ)

ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಆಯಗಾರಿಕೆ ಕುರಿತು ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಗೊಂಡ ಮಾಹಿತಿಗಳು ಮುಖ್ಯಾಂಶಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಲಾಗಿದ್ದು ನಂತರದಲ್ಲಿ ಶಾಸನಗಳು ಆಯಗಾರಿಕೆ ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಮತು ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ ಪಭಾವ ಬೀರುತವೆ. ವೃತ್ತಿ ನಿರತ ವರ್ಗಗಳ ಕುರಿತು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಈ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ಚರ್ಚೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ಅಧ್ಯಾಯ ನಾಲ್ಕು

ಆಯಗಾರಿಕೆಯ ಪಲಟಗಳು

ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತದ ಜೀವನ ವಿಧಾನವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಡುವ ಪ್ರಧಾನ ಆಕರಗಳೆಂದರೆ ಶಾಸನಗಳು, ಶಾಸನ ಅಂದಂದಿನ ನಿಜಜೀವನದ ನಿರೂಪಣೆಯಾಗಿದೆ, ಆದರೆ ಅವುಗಳನ್ನು ನೋಡುವ ದೃಷ್ಟಿ ಪ್ರಭುತದ ನೆಲೆಗಟ್ಟಿನದೇ ಆಗಿದೆ. ರಾಜ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ವೀರತ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನೇ ಪ್ರಧಾನÀ ಆಕರಗಳಾಗಿ ನೋಡಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಅಂದಿನ ಜೀವನದ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಡಲು ಸಾಧ್ಯ. ಆದರೆ ಈವರೆಗೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಲ, ಜಾತಿ, ವರ್ಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಗಮನಿಸುವ ಮೂಲಕ ಕೆಳವರ್ಗಗಳ ಜೀವನ ವಿಧಾನವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಡಲು ಈವರೆಗೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗದಿರುವುದಕ್ಕೆ ಸಂಶೋಧಕರ ಮನಸ್ಥಿತಿಯೇ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಡಾ. ಷ ಶೆಟ್ಟರ್ ಹೇಳುವ ಪ್ರಕಾರ ಮಿತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ ಲಿಪಿಕಾರರನ್ನಲ. ವಾಸವವಾಗಿ ಇತಿಹಾಸದ ನಿರ್ಮಾಣದಲ್ಲಿ ಕೆಳ ವರ್ಗಗಳ ಪಾತ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು, ಅವುಗಳು ಹೊಂದಿರುವ ವಿಶೇಷತೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸುವುದು ಇಂದಿನ ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಜಗತ್ತಿನ ಇತಿಹಾಸ ಆರಂಭವಾಗುವುದೇ ಲೋಹಗಳ ಆವಿಷ್ಕಾರದಿಂದ, ಲೋಹಗಳಲ್ಲಿ ತಾಮ, ಬೆಳ್ಳಿ, ಬಂಗಾರ ಮೊದಲು ಪರಿಚಯವಾದರೆ ಕಬ್ಬಿಣ ನಂತರ ಪರಿಚಯವಾಯಿತು. ಇದು ನಮ್ಮ ಜೀವನ ವಿಧಾನವನ್ನು ಬದಲಾವಣೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿತು. ಆ ಮೂಲಕ ಪ್ರಭುತ ಅಥವಾ ರಾಜ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಹುಟ್ಟುಹಾಕಲಟ್ಟಿತು. ಅಂದರೆ ಕಬ್ಬಿಣ ಲೋಹವು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಲಟ ನಂತರ ಅಧಿಕಾರದ ಮತು ಸೇವಕತನ ಸ್ಥಿತಿ ಹುಟ್ಟುಹಾಕಲಟ್ಟಿತು. ಬಂಗಾರವಾಗಲಿ, ಬೆಳ್ಳಿಯಾಗಲಿ ವ್ಯಾಪಾರದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದುದನ್ನು ಕಬ್ಬಿಣವು ವಿಶೇಷವಾದ ಗುಣದಿಂದ ವಿಶಿಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಪಡೆದಿರುತದೆ. ಅದರ ಗಟ್ಟಿತನ ಮತು ಬಾಳುವಿಕೆಯಿಂದ ಅದು ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು. ಇದು ಕೃಷಿ ಮತು ವ್ಯಾಪಾರಗಳಿಗೆ ಪೂರಕವಾದ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಒದಗಿಸಿತು. ಕಬ್ಬಿಣ ತಯಾರಿಕೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮತು ವ್ಯಾಪಾರ ಎರಡೂ ಉತ್ಪಾದಕನಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಿತು. ಹೇಗೆ ಕುಂಬಾರ ಮಡಿಕೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಮಾರಾಟ ಮಾಡುತ್ತಾನೋ ಹಾಗೆ ಕಮಾರ, ಬಡಿಗ,

ಅಕಸಾಲಿಗ, ಮಾದರ ಮೊದಲಾದವರು ಕೂಡಾ ಉತ್ಪಾದಕ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳಾಗಿ ಮಾರಾಟ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು.

ಸುಮಾರು ೧೦ನೆ ಶತಮಾನದ ತನಕ ಈ ವೃತ್ತಿಗಳು ಸ್ವತಂತ್ರವಾದಂತಹ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ಆದಾಯ ಗಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತವೆ. ಕೃಷಿ ಈವರೆಗೂ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಹಂತವನ್ನು ತೋರಿಸಿದರೆ ಹತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದ ನಂತರದಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮತ್ತು ಸಮಾಜದ ಹಿಡಿತವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವ ಬಂಡವಾಳಶಾಹಿಯಾಗುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯಿತು. ಕೃಷಿಯು ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ಹಿಂದಿಕ್ಕಿ ಗಳಿಕೆಯ ಪ್ರಮುಖವಾದ ಆಕರವಾಯಿತು. ಈ ಉತ್ಪಾದಕ ವರ್ಗಗಳು ಕೃಷಿ ಅವಲಂಬಿತವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಹನ್ನೆರಡನೆ ಶತಮಾನದವರೆಗೂ ಡಾ. ಆರ್.ಎನ್. ಗುರುವ ಅವರು ಆಯಗಾರರು ಗ್ರಾಮದ ಸೇವಕರಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಹನ್ನೆರಡು ವೃತ್ತಿ ವರ್ಗಗಳು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕೃಷಿಯ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಅಂದರೆ ಕೃಷಿಯ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಆದಾಯವನ್ನು ಕೊಡುವ ಒಪ್ಪಂದವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟಿ ಸೇವೆ, ಹಿಟು ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತೇವೆ.

ಅಂದರೆ ಹನ್ನೆರಡನೆ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಅವಲಂಬಿತ ಬೆಳೆಯುವ ವರ್ಗಗಳು ವಾರ್ಷಿಕ ವರಮಾನವನ್ನು ಪಡೆದು ಅವರಿಗೆ ಸೇವೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ಹಂತವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಇದು ಆಯಗಾರರ ಹುಟ್ಟಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ಮೂಲಕ ಸ್ವತಂತ್ರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ಕೃಷಿಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಒಗ್ಗಿಕೊಳ್ಳುವ ಮೂಲಕ ತಮ್ಮ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಕೀಳಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಹಂತವನ್ನು ತಲುಪುತ್ತದೆ. ವಿಜಯನಗರದ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಕ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಏರುತ್ತಾ ಹೋಯಿತು. ವಸಾಹತು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಕೃಷಿಯ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಜೀವನ ನಡೆಸುವ ಕ್ರಮವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಆಯಗಾರರನ್ನು ಕೃಷಿಗೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಗುರುವ ಅವರು ಪ್ರಧಾನ ಮತ್ತು ಅಪ್ರಧಾನ ಕೊನೆಯದಾಗಿ ಪ್ರಧಾನ ಅಪ್ರಧಾನವಲ್ಲದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಂಗಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಜಾಗತೀಕರಣ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಈ ಒಂದು ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ನಿರ್ಗತಿಕ ಹಂತಕ್ಕೆ ತಲುಪುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಆಯಗಾರಿಕೆ ಪಲಟಗಳ ಸಮಗವಾಗಿ ಚರ್ಚೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಿಂತ ಸರಳವಾಗಿ ಸಂಕ್ಷಿಪವಾಗಿ ಸದ್ಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸುತಾ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ.

ಆಯಗಾರ ಎಂದರೆ ಅವನ ಜೀವನ ಪಲಟಮಯ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗುತದೆ. ಆಯಗಾರ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಊಟಕ್ಕೆ ಇದ್ದಾರೆ ಮತ್ತೊಂದು ಊಟಕ್ಕೆ ಇರಲಾರದು. ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯು ಇರಬಹುದು ಸಂಸøತಿಯು ಆಯಗಾರಿಕೆಯ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಕಾರಣೀಭೂತವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತದೆ. ಆಯಗಾರಿಕೆಯ ವಿವಿಧ ಸಂಸøತಿಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸುತಾ ಹೋರಾಟವನ್ನು ಮಾಡುತಾ ಬಂದಂತಹ ಜೀವಿಗಳು ಎಂದರೆ ತಪಾಗಲಾರದು.

ಅದರಲೂಲ ಆಯಗಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಆಯಗಾರರಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪಲಟಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುತವೆ. ಆರ್ಥಿಕ ಪಲಟಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಧಾರ್ಮಿಕ ಪಲಟಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುತಾ ಹೋಗುತ ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಧಾರ್ಮಿಕ ಪಲಟಗಳು

ಪತಿಯೊಂದು ಧರ್ಮದಲೂ ತನ್ನದೇ ಆದಂತಹ ಮಾವೀಯ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಪಮುಖವಾಗಿ ವ್ಯಕವಾಗುತವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಧರ್ಮ ರಕ್ಷಿತ ರಕ್ಷಿತಂ ಎಂಬ ನಾಣುಡಿಯು ಪಮುಖವಾಗಿ ತಿಳಿಸುತಾ ಹೋಗುತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಕಾರಣೀಭೂತವಾಗಿ ತಿಳಿಸುತಾ ಹೋಗುತದೆ. ಧರ್ಮದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಸಹ ವ್ಯಕಗೊಳ್ಳುವುದಿಲ. ಧರ್ಮದ ಪರಿಸ್ಥಿಯು ತನ್ನ ಜೀವನದ ಪತಿಯೊಂದು ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಯಾವುದೇ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಸೇರಿರಲಿ ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಒಂದು ಬೇರೆ ಧರ್ಮದವರಾದರೂ ತನ್ನದೇ ಆದ ನಿಯಮಾವಳಿಗಲನ್ನು ಪತಿಬಿಂಬಿಸುತಾ ಹೋಗುತದೆ. ಪತಿಯೊಂದು ಧರ್ಮದ ಅಂಧತೆಯನ್ನು ಮೆರೆದು ಕಾರಣೀಭೂತವಾಗಿ ಆಯಗಾರರು ಕೆಲಸವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಪತಿಯೊಂದು ಆಹಾರ ಪದ್ಧತಿಲ್ಲಿ ಆಯಗಾರರು ತನ್ನದೆ ಮಾನವೀಯ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕಗೊಳ್ಳುತದೆ. ಯಾವುದೇ ಧರ್ಮದವರು ಆಗಿರಲಿ ಕೆಲವು ಪ್ರಾಂತ್ಯದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಆಯಗಾರಿಕೆಯ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ಬರೆದಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಮುಸ್ಲಿಮರು ಹಿಂದೂಗಳ ಪವಿತ ಧರ್ಮ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಹಿಂದೂಗಳು ಮುಸ್ಲಿಂರನ ಹಬ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ತುಂಬಾ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಧರ್ಣವು ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಸುತದೆ. ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸುಡುವುದಿಲ ಎಂಬುದನ್ನು ವ್ಯಕಗೊಳ್ಳುತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಪಮುಖ ಆಯಗಾರರು ತನ್ನದೇ ಆದಂತಹ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಪಮುಖವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕಾಗುತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಧರ್ಮದ ಪಲಟಗಳು ಆಯಗಾರಿಕೆಯ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಮಾಡತೊಡಗೊತವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸುತದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾ ಹೋಗುತದೆ.

ಸಾಮಾಜಿಕ ಪಲಟಗಳು

ಆಯಗಾರರಿಗೆ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಬದುಕುವ ಕಾಳಜಿ ಯಾವ ರೀತಿ ಇರುತದೆ ಎಂದರೆ ಮೇಲು-ಕೀಳು ಎಂಬ ಭಾವನೆಯಿಲದೆ ತುಂಬಾ ಮೌಲ್ಯಯುತವಾಗಿ ಸಾಭಿಮಾನದಿಂದ ಬದುಕುವಲ್ಲಿ ಕಾಳಜಿಯನ್ನು ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಒಮ್ಮೆ ಸಮಾಜ ಏಕವ್ಯಕ್ತಿ ನಿರ್ಧಾರದ ಮೇಲೆ ನಿಲುವುದಿಲ. ಬಹುತದ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿರುತದೆ. ಕನ್ನಡದ ಏಳಿಗೆಯನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಸಮಾಜವು ತುಂಬಾ ಪರಿಣಾಕಾರಿಯುತ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತದೆ.

ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಮೇಲು-ಕೀಳುಗಳ ವೈಶಮ್ಯವು ಆಯಗಾರರಲ್ಲಿ ಉಂಟು ಮಾಡಿರುವುದಕ್ಕೆ ತುಂಬಾ ಪಮುಖವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿರುವುದನ್ನು ತಿಳಿಸುತದೆ.

ಧರ್ಮ ಅರ್ಥ ಕಾಮ ಮೋಕ್ಷ ಹೀಗೆ ಸಮಾಜದ ಮೂಲ ಅಂಶಗಳ ಮೇಲೆ ಬಿಂಬಿತವಾಗಿರುವುದನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾ ಹೋಗುತದೆ.

ಸಮಾಜವು ನಿಂತ ನೀರಲು ಸದಾ ಹರಿಯುವ ತಿಳಿನೀರು ಎಂದು ವ್ಯಕವಾಗುತದೆ.

ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಂಚಾಳರನ್ನು ವಿಶಕರ್ಮ, ಸ್ಥಪತಿ, ಕಮ್ಮಲಾನ, ಪಂಚಕುಸುಬಿನವರು, ಪಾಂಚಾಳಕುಲ ಎಂಬಿತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಸಮುದಾಯದವರು ಹೇಮಕರ್ಮ, ಲೋಹಕರ್ಮ, ಶಿಲಾಕರ್ಮ,

ರತ್ನಕರ್ಮ, ಕಾಷಕರ್ಮ, ಚಿತಕರ್ಮ, ಪತಕರ್ಮ, ಪತಿಮಾಲಕ್ಷಣ ಮುಂತಾದ ವಿದ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಸಕೌಶಲ್ಯವುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದರೆಂದು ಶಾಸನವೊಂದು ಬಣ್ಣಿಸುತದೆ. ನಾಗಮಂಗಲದ ಒಂದು ಶಾಸನದಲ್ಲಿ(ಕ್ರಿ.ಶ. ೭೭೬–೭೭) "ಸರ್ವಕಲಾಧಾರಭೂತ ಚಿತಕಲಾ ಭಿಜ್ಞೇಯ ವಿಶಕರ್ಮಾಚಾರ್ಯೇಣ..." ಎಂದು ವರ್ಣನೆಯಿದೆ. ಸರಸತಿ ಗಣದಾಸಿಗಳೆಂದು, ಸರಸತಿ ಗಣಮಿತರೆಂದು ಕೂಡ ಪಾಂಚಾಳರನ್ನು ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ.

ಕುತೂಹಲದ ವಿಷಯವೆಂದರೆ ಆಯಾ ಪಾದೇಶಿಕ ಆಧ್ಯತೆಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಜನವರ್ಗಕ್ಕೆ ಪಾಶಸ್ಯಗಳು ದೊರಕಿದರೂ ಶಿಲಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಸಿಕಷು ಪಾಧಾನ್ಯತೆ ಉಳಿದ ನಾಲ್ಕು ಕುಸುಬಿನವರಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಲ. ಅದರಲಂತೂ ಕಂಚುಗಾರರು ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುವುದು ಬಲು ಅಪರೂಪ. ತಮ್ಮ ಕೌಶಲ್ಯತೆಯೊಂದಿಗೆ ರಾಜಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ಪಡೆದಂತೆ ವೃತ್ತಿ ಹಾಗೂ ಆಯದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಕಸುಬಿನವರು ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಪದೇಶದಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟೇ ಪಮಾಣದ ಉಪೇಕ್ಷೆಗೂ ಒಳಗಾಗಿದ್ದರು. ಮಹಾಕಾವ್ಯ, ಶಾಸ್ತ್ರ, ಪುರಾಣ ಮುಂತಾದ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಪಂಚಕಸುಬುದಾರರ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಿದರೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ವಾಸವದಲ್ಲಿ ಅವರ ಸ್ಥಿತಿ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವಂಥದ್ದಾಗಿರಲಿಲ. ಕಾರಣ ದೈಹಿಕ ದುಡಿಮೆ. ಆದರೂ ಅಲಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಕಲಾ ನೈಪುಣ್ಯತೆ, ಸಾರ್ಥರಹಿತ ಕಠಿಣ ನಿಷ್ಠೆ, ದೈಹಿಕ ದುಡಿಮೆ, ಕೌಶಲ್ಯ, ಸೃಜನಶೀಲತೆಯಿಂದ ಹೆಸರು ಮಾಡಿದ್ದು ಹಾಗೂ ಗೌರವ ಪಡೆದದ್ದು ಕಾಣುತದೆ.

ವಿಶಕರ್ಮನ ವಂಶಸ್ಥರಾದ ಪಂಚಬ್ರಹ್ಮರು ಮಲತೆ ಎಂಬ ಪಟಣದಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿದ್ದರೆಂದೂ ಪಂಚಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಐವತ್ತಾರು ದೇಶದ ರಾಜರಿಗೆ ವಸ್ತು, ಸಾಮಗ್ರಿ, ನಿವಾಸ, ರಕ್ಷಣೆಗೆ ಬೇಕಾದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತಿದ್ದ ವಿವರ ಮೂಲಸಂಭ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿದೆ. ಕಮ್ಮಾರ, ಅಕಸಾಲಿ, ಬಡಗಿ, ಕಂಚುಗಾರ ಹಾಗೂ ಶಿಲ್ಪಿಗಳು ಎಲರೂ ಪಾಂಚಾಳ ಕುಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರು. ಚಿನ್ನದ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಅಕಸಾಲಿಗಳೂ ಅಪರೂಪಕ್ಕೆ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಕೆತ್ತಿದ್ದು ಇದೆ. ರಾಜರು ಟಂಕಸಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ನಾಣ್ಯ ಟಂಕಿಸಲು ನೇಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಂದಿಗೂ ಪಾದೇಶಿಕವಾಗಿ ಟಂಕಸಾಲಿ ಎಂದು ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಇವರಿಗೆ ರಾಜರು ವಾರ್ಷಿಕ ವೇತನ

ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ ಬಗ್ಗೆ ಶಾಸನಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತದೆ. ಕಬ್ಬಿಣ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಕಮ್ಮಾರ, ಮರದ ಕೆಲಸದ ಬಡಗಿಗಳಿಗೆ ಶಾಶತವಾದ ದತ್ತಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ ಬಗ್ಗೆ ಡಾ. ಎಂ.ಚಿದಾನಂದ ಮೂರ್ತಿಯವರು ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ.

'ಹೊಯಳ ಬಲ್ಲಾಳ ರಾಯನ ಕಾಲದ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೧೦೩ರ ಕೊಲ್ಹಾಪುರ ತಾಮ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ... ಆ ಊರಿಗೆ ಹಿಟ್ಟಿನ ತಲವಾರಿ ಮಾರನಾಯಕ, ಆತಂಗೆ ೬...., ಹಿಟುಕಾರ ಬಡಿಗಿ ಹಿಲೋಜಗೆ ಮತರು–೪, ಹಿಟ್ಟಿನ ಕಮ್ಮಾರ ದೇವೋಜಂಗೆ ಮತರು ೪, ಹಿಟ್ಟಿನ ಅಕಸಾಲೆ ಪಾರಿಸೋಜಂಗೆ ಮತರು ೪ ಮುಂತಾಗಿ ಪಾಂಚಾಳರು ಭೂಮಿದಾನ ಪಡೆದ ಉಲ್ಲೇಖಗಳಿವೆ.'೧ ಕ್ರಿ.ಶ.ಸು. ೧೦೩೫ರ ಒಂದು ಶಾಸನದಲ್ಲಿ "ಅಕಸಾಲಿಯಾಯ ಉಪೆ್ಪಳಗಾಗಿ ಧಾನ್ಯಂಗಳೊಳೆಲಂ", ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೦೭೭ರ ವೀರಗಲೊಂದರಲ್ಲಿ ಆಳ ಎಂಬ ಅಕಸಾಲಿ ಮತು ರಾಯ ಎಂಬ ಅಗಸ ಇಬರು ಊರಿನವರಿಂದ ಆಯ ಪಡೆದುಕೊಂಡ ವಿವರ ಸಿಗುತದೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೮೯೮–೯೯ರ ಒಂದು ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಅಕಸಾಲಿ ಭಾಗೋಜಿಯ ಭಾಗದಾಯದ ಹೆಸರಿದೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೧೩೦ರ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಅಕಸಾಲೆ ಕಮ್ಮಾರನಾಗಿದ್ದ ಕದಿಟ್ಟಿಯನಾಥಾಚಾರಿಯ ಉಲ್ಲೇಖ ಬರುತದೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೦೭೪ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ 'ತಿಳಪಳ್ಳಿಯ ಬೀನೋಜನ ಮಗಂ ಕಾಳೋಜ ಶಾಸನಮಂ ಮಾಡಿದ ಬೆಸಕ್ಕೆ ಸೋಮೇಶರ ಪಂಡಿತರ ಪಂಡಿತರ್ ವರ್ಷಂ ಪತಿ ಅವಲಕ್ಕಿಗೆ ಖಣುಗ ಭತಮಂ ಕೊಟರ್' ಎಂದು ಬರುತದೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೦೭೫ರ ಒಂದು ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಶಿಲ್ಪಿ ಬೀರೋಜಂಗೆ ಸರೋಜಂಗೆ ರಾಯಗಟ್ಟಿಯಿಂ ಬಡಿಗ ಮತರು ೧೨ ಸಿಡೀ ಹುಣಸೆಯಿಂ ಪಡುವ ಮತರು ೧೨ ತೋಂಟ ಮತರು ೨ ಎನ್ನುವ ಉಲ್ಲೇಖ ಬರುತದೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೧೬೩ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಕಲುಕುಟಿಗ ಕೇತೋಜಂಗೆ ಸ್ವಾನಿ ಕರಿಪತು ಕಮ್ಮ ಗದ್ದೆಯನುಂ ಬಳಿಯೆಂ ಸಲಿಸುವರು. ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೩೧೨ರ ಕೃಷರಾಜ ಪೇಟೆ ತಾಲೂಕು ಬೈರಾಪುರದ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಪಾಂಚಾಳರಿಗೆ ಆಯಿ ಫಂಡುಗ ಗದ್ದೆಯನ್ನು ಬೈರಾಪುರದ ಮಹಾ ಜನರು ನೀಡಿರುವ ವಿವರ ಸಿಗುತದೆ. ಈ ಎಲ ಮಾಹಿತಿಗಳು ಅಕಸಾಲೆ, ಕಮ್ಮಾರಿಕೆ, ಬಡಿಗ ವೃತ್ತಿಗಳು ಒಂದೇ ಕುಟುಂಬದ ವೃತ್ತಿಯಾಗಿದ್ದು ಅವರೆಲರೂ ಒಂದೇ ಮೂಲದವರೆನ್ನುವುದನ್ನು ದೃಢಪಡಿಸುತವೆ. ಇಂದಿಗೂ ನನ್ನ ತಂದೆ, ಹಾಗೂ ಚಿಕಪ ಇವರು ಬಡಿಗತನ, ಕಮ್ಮಾರಿಕೆ, ಅಕಸಾಲಿಕೆ ಮೂರು ಕೆಲಸವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಇದಕ್ಕೆ ಜಲಂತ ನಿದರ್ಶನ.

ಪಾಂಚಾಳರ ಕಲಾಕೌಶಲ್ಯವನ್ನು ಹಾಗೂ ಅವರ ವೃತ್ತಿ ನೈಪುಣ್ಯತೆಯನ್ನು ಡಾ.ಷ. ಶೆಟ್ಟರ್ ಅವರು ಬೌದ್ಧ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಿದ್ದು ಹೊಸ ಪ್ರಯತ್ನವಾಗಿದೆ. 'ಲಿಪಿ ಮತ್ತು ಲಿಪಿಕಾರರ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚಿಸುತ್ತ, ಮೌರ್ಯೋತ್ತರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶಿಲ್ಪ ನಿರೂಪಣಾ ಕಲೆಯು ಅತಿ ಎತ್ತರಕ್ಕೇರಿತು. 'ಪ್ರತಿಮಾಪಿತಿಕಾಗ'ಗಳ(ಉಬ್ಬು ಶಿಲ್ಪದ ಪಟ್ಟಿಕೆಗಳು) ಮೇಲೆ ಮೂಡಿಸಿದ ಉಬ್ಬುಶಿಲ್ಪ ಸಂದೇಶಗಳು ಸಂದರ್ಶಕರೊಡನೆ ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾನೇ ಸಂಭಾಷಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದರಿಂದ ಇವು ಹೆಚ್ಚು ಜನಪ್ರಿಯವಾದವು... ದೇಶಾದ್ಯಂತ ವಿಸರಿಸಿದ ಈ ಹೊಸ ಅಲೆ ಶಾತವಾಹನರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದಖ್ಖಣದಲ್ಲಿ ನೂರಾರು ಬೌದ್ಧ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಲು ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಇವು ವಿದ್ಯಾಕೇಂದ್ರಗಳಾಗಿ ಕಲಾಕೇಂದ್ರಗಳಾಗಿ ಹೆಸರು ಮಾಡಿದವು. ಇಲ್ಲಿ 'ಲೇಖಸುತ'(ಸಣತಿ) 'ಲೇಖಕ' (ಗುಂಟುಪಲ್ಲಿ) 'ರಾಜಲೇಖಕ', 'ಪಸನಿಕ', (ಧಾನ್ಯಕಟಕ) 'ವಿಧಿಕ'(ನಾಗಾರ್ಜುನಕೊಂಡ) 'ಲೋಹಸಕ' (ಕನಗನಹಳ್ಳಿ) 'ನವಕಮ್ಮಿಕ', (ಧಾನ್ಯಕಟಕ) ಮುಂತಾದ ಕುಶಲಕರ್ಮಿಗಳು ತಮ್ಮ ಅಂತಸ್ತನ್ನು ಆವರಣವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ತಾವೂ ಬೆಳೆಯತೊಡಗಿದರು. ಅಂದರೆ ಲಿಪಿಕಾರ ತನ್ನ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ವಿಸರಿಸಿಕೊಂಡು ಸುವರ್ಣಕಾರ, ಕಂಚುಗಾರ, ಬಡಗಿ, ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪಿಯಾಗಿ ಈ ಸಂಕೀರ್ಣಗಳಲ್ಲಿದ್ದರೆನ್ನಬಹುದು. 'ಲೇಖಸುತಸ ನಣಕೊಟವಸ', ಮಾಧಸ ಪುತೀನ ಬೋಧಿಗುತ', (ಬೋದಿಗುಪ್ತ) ಮತ್ತು 'ನಾಗಬಧಿ ಸೆಲಿವಧಕ' ಎಂಬವರು ಅವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು'೨ ಮೌರ್ಯೋತ್ತರ ಕಾಲದ ಪ್ರಾಕೃತ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ 'ಲೇಖಕ', 'ಉಲ್ಲೇಖಕ', 'ರಾಜಲೇಖಕ', 'ರಾಜಲಿಪಿಕಾರ' ಜೊತೆಗೆ 'ಸ್ಥಪತಿ' (ಶಿಲಾಚಾರ್ಯ) ಸೂತ್ರಧಾರಿ (ಬಡಿಗ), ಶಿಲ್ಪಿ 'ವಾರ್ಧಕಿ' (ಬಡಿಗ) ಎನ್ನುವ ವೃತ್ತಿಗಳು ಉಲ್ಲೇಖವಾಗಿವೆ. ಭಾರತದ ಲಿಪಿ ಮತ್ತು ಶಿಲ್ಪಕಲೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಂಚಾಳರು ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರವಹಿಸಿದ್ದು ಇದರಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

ಅಥರ್ವಣವೇದವು ಮರದ ರಥ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ರಥಕಾರ, ಲೋಹದ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಕಮ್ಮಾರನನ್ನು ಕಲಾಕಾರರೆಂದು ಕರೆದು ಅವರು 'ವಿಶ್' ಎನ್ನುವ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರಾಗಿದ್ದರು. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಗೌರವಸ್ಥಾನ ಹೊಂದಿದವರೂ ರಾಜನಿಗೆ ಬೇಕಾದವರು, ರಾಜಕರ್ತೃಗಳಿಗೆ (ಕಿಂಗ್ ಮೇಕರ್ಸ್) ಸಮನಾದವರು ಆಗಿದ್ದರು. ಇವರು ವಿಶ್ವಕರ್ಮ, ತಟಾರ, ತಷ, ಓಜ, ಕಮ್ಮಾರ ಎನ್ನುವ ಕುಳಸಕೆಲಸಗಾರರಾಗಿದ್ದು ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಉನ್ನತಸ್ಥಾನಮಾನ ಹೊಂದಿದ್ದರು.[3]

ಕ್ರಿ.ಶ.ಸು. 250 ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆಯೇ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶಕರ್ಮ ಎನ್ನುವ ಪದದ ಉಲ್ಲೇಖಬಂದಿದೆ. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಈ ಪಂಚಕಾರಕರು ವ್ಯಕ್ತಿ ನಾಮ ಮತು ವೃತ್ತಿ ನಾಮವನ್ನಾಗಿ ಇದನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಕನಕಪುರ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಕಮ್ಮಾರರು, ಅಕಸಾಲಿಗರು ಮೊದಲಾದವರನ್ನು 'ವಿಶಕರ್ಮ ಕುಲಸ್ಥರು' ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ.5 ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶಕರ್ಮನನ್ನು ದೇವತಾ ರೂಪದಲ್ಲಿ 'ಸರ್ವಶಕ್ತಿತ' ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ ಮತು ಕುಲುಮೆಯಲ್ಲಿ ಲೋಹವನ್ನು ಕರಗಿಸಿ ನಾನಾ ವಿಧವಾದ ಪರಿಕರಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುವ ಕಮ್ಮಾರನಿಗೆ ಸಮೀಕರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ವಿಶಕರ್ಮ ಮತು ತಷರು ವೃತ್ತಿಯಿಂದ ರಥ ಪರಿಕರಾಧಿ ವಸುಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುವ ಶಮಜೀವಿಗಳೂ ಮಂತಗಳನ್ನು ರಚನೆ ಮಾಡುವ ಬುದ್ಧಿಜೀವಿಗಳೂ ಆಗಿದ್ದರು. 'ವಿಚಾರಗಳು ಕೂಡ ದುಡಿಮೆಯಿಂದ ಉದ್ಭವಿಸುತವೆ' ಎನ್ನುವ ಮಾತಿನಂತೆ ವೇದಕಾಲದ ಸಮಾಜವು ಬೌದ್ಧಿಕ ಶಮ ಮತು ದೈಹಿಕ ಶಮಗಳ ನಡುವೆ ತಾರತಮ್ಯ ಮಾಡಿರಲಿಲ. ತಮ್ಮ ಶಮ ಮತು ಕೌಶಲ್ಯದಿಂದ ವಿಶಕರ್ಮ, ತಷ ಇವರು ದೇವತಾ ರೂಪಗಳೆಂದು ಪರಿಗಣಿತರಾಗಿದ್ದರು.

ಬಡಗಿಯ ಲಿಖಿತ ಉಲ್ಲೇಖ ಕ್ರಿ.ಶ. ಮೂರನೇ ಶತಮಾನದ ಶಿಲಾಶಾಸನದಲ್ಲಿದೆ. ಶಾತವಾಹನ ಅರಸನಾದ ಪುಳುಮಾಯಿ ತನ್ನ ಪೂರ್ವಜ ಚಂಡಶ್ರಿಯ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳೀಯ ವಾರ್ಧಕಿ (ಬಡಗಿ)ಯ ಮೂಲಕ ಚಂಡೇಶಿವ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸುತಾನೆ. ಈ ವಾರ್ಧಕಿ ಹುಟ್ಟಿನಿಂದ ಬಡಿಗಿಯೂ, ವಾಸುಶಿಲ್ಪಿಯೂ, ಲಿಪಿಕಾರನೂ ಆಗಿದ್ದ, ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ನಿರ್ಗುಂದ (ನರಗುಂದ) ತಾಲೂಕಿನ ಹಳೇವಾಸನ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿರುವ ಈ ಶಿಲಾಶಾಸನ ಇತಿಹಾಸದ ಮೈಲುಗಲ್ಲೆಂದು ಚರಿತ್ರೆಕಾರರು ಗುರುತಿಸುತಾರೆ. ಪ್ರಾಕೃತ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ನಮೂದಾಗುವ ಕರ್ನಾಟಕದ ಮೊದಲ ಶಿವಾಲಯ. ವಂಶದ ಹಿರಿಯನೊಬನ ಗೌರವಾರ್ಥ ಅವನ ಹೆಸರಿನಿಂದಲೇ ಕರೆದ ಮೊದಲ ನಿದರ್ಶನ ಈ ದೇವಾಲಯದು. ಇಂಥ ಐತಿಹಾಸಿಕವೂ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮಹತವುಳ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ರೇಖಿಸಿ, ಕಟ್ಟಿದ ಮತು ಪ್ರಾಕೃತ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಿಲಿಪಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡರಿಸಿದ ಕೀರ್ತಿ ನಿರ್ಗುಂದದ ಬಡಿಗಿಗೆ ಸಲುತದೆ. ಅಂದರೆ ಪಾಂಚಾಳರು ಮೂರನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿಯೇ

ಲಿಪಿಕಾರರಾಗಿ, ವಾಸುತಜ್ಞರಾಗಿ, ಕಟ್ಟಿಗೆ, ಶಿಲೆ, ಲೋಹ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ಪಳಗಿದ್ದರು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಇಂತಹ ನೂರಾರು ಆಧಾರಗಳು ಸಿಗುತವೆ.

ನಿದರ್ಶನಕ್ಕೆ ನೋಡುವುದಾದರೆ ಮಳವಳ್ಳಿಯ ಕಲ್ಲೇಶರ ದೇವಾಲಯದ ಶಿಲಾಸಂಭದಲ್ಲಿ (ಕ್ರಿ.ಶ.ಸು 250) ವಿಶಕರ್ಮನ ಉಲ್ಲೇಖ ಬರುತದೆ. 'ಉಕಂ ಖಣೋ ವಿಶಕಮ್ಮಾ' ಅಂದರೆ ವಿಶಕರ್ಮನು ಕಂಡರಿಸಿದನು ಎಂದರ್ಥ. ಇದು ವಿಶಕರ್ಮನ ಅತಿ ಪುರಾತನ ಮತು ಮೊದಲ ಉಲ್ಲೇಖವೆಂದು ಕಲಾ ಇತಿಹಾಸಕಾರರಾದ ಷ. ಶೆಟರ್ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಡುತ್ತಾರೆ. ಮೌರ್ಯೋತರ ಕಾಲದ ಬೌದ್ಧರ ಸಾಂಚಿ ದಾಖಲೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಉಜ್ಜೈನಿಯ ಗೋಪಾಲನೆಂಬ ಶಿಲ್ಪಿಯು 'ವಿಸಕಮ'ನೆಂದು (ವಿಶಕರ್ಮ) ಗುರುತಿಸಿಕೊಂಡವರಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿಗನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಮುಂದೆ ಕದಂಬರ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ (ಕ್ರಿ.ಶ. 8ನೇ ಶತಮಾನ) ವಿಶಕರ್ಮ ಮತು ವಿಶಕರ್ಮಿಗಳ ಪಸ್ತಾಪ ಹೆಚು ಹೆಚು ಆಗುತದೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ಕ್ರಿ.ಶ. ಮೂರನೆಯ ಶತಮಾನದ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಶಿಲ್ಪಿಯೊಬನನ್ನು 'ಆಚಾರ್ಯ' ಪತ್ಯಯದೊಡನೆ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಕಂಡರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಉತರ ಭಾರತ ಮೂಲದಿಂದಲೇ ಪತಿಯೊಂದನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ನಾವು ದಕ್ಷಿಣದ ಮೂಲಕ ಅದರಲೂ ಪಾಂಚಾಳರ ಮೂಲಕ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಸಾಂಸ್ಕøತಿಕ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳಲು ಇಂತಹ ಆಧಾರಗಳು ಒತ್ತಾಯಿಸುತವೆ.

ಪ್ರಾಕೃತ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಂಚಾಳರನ್ನು ಸ್ಥಪತಿ ಮತು ಪಾಂಚಾನನ ಎಂದು ಕರೆಯುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚಾಗಿ ವಿಶಕರ್ಮ, ಆಚಾರ್ಯ (ಅಚರಿಯ) ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿತು. ಇವರ ಜೊತೆ ರೂಪಕಾರರು, ವಢಕಿಗಳು, (ಬಡಗಿ)ಪಸನಿಕರು, ಕಂಸಕಾರ (ಕಂಚು, ಕಾಂಶ್ಯಕಾರ) ಲೋಹವಾಣಿ (ಕಂಬಾರ) ಎನ್ನುವ ವೃತ್ತಿಕಾರರ ಉಲ್ಲೇಖಗಳಿವೆ. ಇವರಿಗೆ ಸಲುತ್ತಿದ್ದ ಆಯ ಅಥವಾ ಪತಿಫಲಗಳ ಮಾಹಿತಿ ದೊರೆಯುವುದಿಲ. ಜೊತೆಗೆ ಸೇಲವಢಿಕಿ (ಶಿಲ್ಪಿ ಮತು ಬಡಿಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವವ) ನಾಯಕಮಿಸ, ಕಢಿಚಕ, ಮಹಾಕಟಕ ಮತು ಮೀಠಕ (ಹೊಳಪುಗಾರ) ವೃತ್ತಿಕಾರರ ಉಲ್ಲೇಖವಿದ್ದು ಇವರೆಲರೂ ಗುಹಾಲಯ ನಿರ್ಮಾಣದ ತಾಂತ್ರಿಕ ವರ್ಗದವರಾಗಿದ್ದರು. ಇವರನ್ನು ನವಕರ್ಮಿ (ನವಕಮ್ಮಿ)ಗಳೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಬಗ್ಗೆ ಡಾ. ಷ. ಶೆಟರ್ ಅವರು ನಿದರ್ಶನ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕ್ರಿ.ಶ. ಮೂರು ನಾಲನೇ ಶತಮಾನದ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಕದಂಬರ ಆಳ್ವಿಕೆ ಆರಂಭವಾಗುತದೆ. 'ನಂತರದ ಗಂಗರೂ, ಕದಂಬ ಮತು ಗಂಗರನ್ನು ಸಾಮಂತರನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಂಡ ಬಾದಾಮಿ ಚಾಲುಕ್ಯರು ದೇವಾಲಯ ನಿರ್ಮಾಣ ಮತು ನಿರ್ವಹಣೆಗಿಂತ ವೈದಿಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು (ಬಹ್ಮಸಂ) ನೆಲೆಗೊಳಿಸಲು ರಾಜ್ಯದ ಭೂ ಸಂಪತನ್ನು ಹೆಚು ವಿನಿಯೋಗಿಸಿದರು. ಇವರು ಲೋಕಕಲ್ಯಾಣ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಪತನ್ನು ವಿನಿಯೋಗಿಸಿದ್ದು ತುಂಬ ಕಡಿಮೆ. ಕದಂಬರು ರಾಜ್ಯಬೊಕ್ಕಸದ ಶೇ. 51% ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೂ ಶೇ. 33% ದೇವಾಲಯಗಳಿಗೆ ಮತು ಶೇ. 4ರಷು ಮಾತ ಜನೋಪಯೋಗಿ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ.6 ಈ ಕಾಲಘಟದಲ್ಲಿ ಲಿಪಿಕಾರರಿಗೆ ಹೆಚು ಮಹತವಿತು. ದೇವಸ್ಥಾನ ಮತು ಅದರ ನಿರ್ಮಿತಿಯ ಕಾರ್ಮಿಕ ಸಮುದಾಯಗಳಿಗೆ ಮಹತ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತದೆ. ಆದರೆ ಕಂಚು ಮತು ತಾಮವನ್ನು ಬರಹ ಮತು ವಿವಿಧ ಅಗತ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಕದಂಬರು, ಗಂಗರು, ಚಾಲುಕ್ಯರು ಬಳಸಿದ್ದರಿಂದ ಕಮ್ಮಾರ ಮತು ಕಂಚುಗಾರರಿಗೆ ಒಂದಷು ಬೆಲೆ ಬರುತದೆ. ಚಾಲುಕ್ಯರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ 'ಮಂಜಿ' ಹೆಸರಿನ ಕಲಾಕಾರರು, ಕಲ್ಲುಟಿಗರು, ವಾಸುಶಿಲ್ಪಿಗಳು ಲಿಪಿಕಾರರಾಗಿದ್ದರು. ಗುಂಟೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ವಿಪರ್ಲ ಗ್ರಾಮದ ಕ್ರಿ.ಶ. 641 ಶಾಸನದಲ್ಲಿ 'ವದಕ...ರಮಞ' ಎಂಬ ಬಡಗಿಯ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ. ಮಂಚಿ ಎನ್ನುವುದು ಶಿಲ್ಪಿಗಳಿಗೆ ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಹೆಸರಾಗಿತು. ಐದರಿಂದ ಒಂಭತನೇ ಶತಮಾನದ ಕಾಲಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶಕರ್ಮರು ತಟಕ ಅಥವಾ ತಕ್ಷಕಾರ ಆಚಾರ್ಯ, ಓಜ, ವಿಶಕರ್ಮ, ಬಡಿಗ, ಕಮ್ಮಾರ, ಸುವರ್ಣಕಾರ, ಕಾಂಸ್ಯಕಾರ ಎನ್ನುವ ಪರ್ಯಾಯ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಗುರುತಿಸಿಕೊಂಡು ಲಿಪಿಕಾರಿಕೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಪಾಂಚಾಳರಿಗೆ ಭೂದಾನ ಮುಂತಾದ ಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿ ದೊರೆತದ್ದು ಶಾಸನಗಳಿಂದ ನಿಚಳವಾಗುತದೆ.

ಕ್ರಿ.ಶ. 12ರಿಂದ ವಿಜಯನಗರೋತರ ಕಾಲಾವಧಿಯಲ್ಲಿ, ಅಂದರೆ ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಬಹ್ಮದೇಯ ಮತು ದೆವದೇಯಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಕಲಾನೈಪುಣ್ಯಕ್ಕಾಗಿಯೇ ವಿಶಕರ್ಮರು ದಾನಪಡೆದ ಉಲ್ಲೇಖಗಳು ಸಿಗುತವೆ. 'ಐದು ಹಿಟ್ಟಿನವರು', 'ಎಂಟು ಹಿಟ್ಟಿನವರು' 'ಬಾರಾಬಲೂತೆದಾರರು', 'ಅಡದೆ'ಯವರು ಎಂಬಿತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಗ್ರಾಮ ಘಟಕಗಳ ಆಡಳಿತ ಮಂಡಳಿಯಲ್ಲಿ ಪಾಂಚಾಳರು ಪಮುಖ ಸ್ಥಾನ ಪಡೆದಿದ್ದರು. ಕ್ರಿ.ಶ. 1219ರ ಹಾಸನ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಅಕಸಾಲೆ, ಬಡಗಿ, ಕಮ್ಮಾರರು ತುಂಡು ಭೂಮಿಯ ಹಕನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದ ನಿದರ್ಶನಗಳಿವೆ. ಇವರೆಲ ವ್ಯಾಪಾರ ಶ್ರೇಣಿ(ಗಿಲ್ಡ್)ಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರು. ಉತ್ಪಾದನೆ ಮತು

ವಿನಿಮಯದ ಮೂಲಕ ಸಾವಲಂಬಿಗಳಾಗಿ ಸಮಾಜದ ಆರ್ಥಿಕ ಪಗತಿಗೆ ಪಮುಖ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ.

ಯೋಧರಾಗಿ, ಟಂಕಸಾಲಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿ, ವಾಸು ಮತು ಜ್ಯೋತಿಷಿಗಳಾಗಿ ಶಿಲೆ, ಲೋಹ ಮತು ಕಾಷಕರ್ಮಗಳಲದೆ ರತ್ನಕರ್ಮ, ಹೇಮಕರ್ಮ, ಚಿತಕರ್ಮ, ಪತಚ್ಛೇದದಂತಹ ಅರವತ್ನಾಲು ಕಲೆಗಳನ್ನು ಪಾಂಚಾಳರು ಬಲವರಾಗಿದ್ದರು. ಉನ್ನತ ಜ್ಞಾನ ತಂತಜ್ಞಾನದಿಂದಾಗಿ ಪಾಂಚಾಳರು ನಗರ, ಪಟಣಗಳ ಸಮೃದ್ಧ ಹಾಗೂ ಸೃಜನಶೀಲ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಕಾರಣರಾಗಿದ್ದರು. ಆದರೆ ರಾಜಕೀಯ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಆದ್ಯತೆಗಳು ಬದಲಾದಂತೆ ಪಾಂಚಾಳರ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳು ಬದಲಾಗುತ ಅವನತಿಯತ ಸರಿದವು. ತಮ್ಮ ಅದಮ್ಯ ಸೃಜನಶೀಲ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ದೇಶದ ರಾಜಕೀಯ, ಆರ್ಥಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಂಸ್ಕøತಿಕ ಸದೃಢತೆಗೆ ಕಾರಣರಾಗಿದ್ದ ಪಾಂಚಾಳರು ಇಂದು ಕೇವಲ ಆಯಗಾರರಾಗಿ, ಸೇವಾವರ್ಗವಾಗಿ ಉಳಿದುಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಪಾಂಚಾಳರಾದ ಕಮ್ಮಾರ, ಬಡಿಗ, ಕಂಚುಗಾರ, ಶಿಲ್ಪಿ, ದೈವಜ್ಞ ಇವರೆಲ ಒಬ ತಂದೆಯ ಐದು ಮಕ್ಕಳು. ಇವರೆಲ ಸೇರಿಯೇ ಎಲ ನಿರ್ಮಿತಿ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಶಾಸನ ಮತು ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಇವರನ್ನು ವಿಶಕರ್ಮರು, ಓಜರು, ಶಿಲ್ಪಿಗಳು, ತಷ ಮುಂತಾದ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಕರೆದಿದ್ದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದ್ದೇವೆ.

ಕಮ್ಮಾರ : ಕಮ್ಮಾರ ಎನ್ನುವುದು ಕರ್ಮಕಾರ ಶಬ್ದದ ತದ್ಭವ. ಕರ್ಮ+ಕಾಯ=ಕಮ್ಮಾರ ಎಂದು ಕಮ್ಮಾರ ಪದದ ನಿಷತ್ತಿಯನ್ನು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಕಮ್ಮಾರರನ್ನು ಪ್ರಾದೇಶಿಕವಾಗಿ ಲೋಹಾರ, ಕಮ್ಮಾರ, ಕಂಬಾರ, ಕಂಮಾರ, ಕರ್ಮಹರ, ಕ¾ಮರ, ಕಂಮ್ಮ¾ಗ, ಕಮ್ಮ¾, ಕಂಬ¾, ಕನ್ನಾರ, ಕಮಾರ, ಕಂಬಾರ ಎಂದು ಪ್ರಾಚೀನ ಹಾಗೂ ಅರ್ವಾಚಿನ ಕನ್ನಡ ಶಾಸನ, ಕಾವ್ಯ, ವ್ಯಾಕರಣ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾಗಿದೆ. ವಿಶಕರ್ಮ ಐದು ಜನ ಗೋತ ಪವರ್ತಕರಲ್ಲಿ 'ಮನು' ಅಂದರೆ ಕಮ್ಮಾರನಿಗೆ ಮೊದಲ ಸ್ಥಾನವಿದೆ. ಕಮ್ಮಾರಿಕೆ ವೃತ್ತಿ ಬಹಳ ಹಳತು. ವೈದಿಕಪೂರ್ವದ ಸೈಂಧವ ಸಂಸ್ಕøತಿಯಲ್ಲಿ, ವೈದಿಕ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಕಬ್ಬಿಣದ ಆವಿಷ್ಕಾರ ಮತು ಅದರ ಸರೂಪದ ನಿದರ್ಶನಗಳು ದೊರಕುತವೆ. ಕಬ್ಬಿಣ ತಯಾರಿಸುವ ತಂತಜ್ಞಾನ, ಕಬ್ಬಿಣವನ್ನು ಹದಗೊಳಿಸಿ ಅದನ್ನು ಉಕ್ಕಿಗೆ ಪರಿವರ್ತಿಸುವ, ಅದಿರಿನಿಂದ ಕಬ್ಬಿಣವನ್ನು ಹದಗೊಳಿಸಿ ಅದನ್ನು ಉಕ್ಕಿಗೆ ಪರಿವರ್ತಿಸುವ,

ಅದಿರಿನಿಂದ ಕಬ್ಬಿಣವನ್ನು ಬಿಡಿಸುವ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದಿತು. ಕ್ರಿ.ಪೂ. 700ಕ್ಕೂ ಮೊದಲೆ ಭಾರತದ ಇತರೆ ಭಾಗಗಳಿಗಿಂತ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಲ್ಲಿಯೇ ಕಬ್ಬಿಣದ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮತ್ತು ಬಳಕೆ ಆರಂಭವಾಗಿತು.

'ಕಬ್ಬಿಣದ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮತ್ತು ಕಮ್ಮಾರಿಕೆಯನ್ನು ಮಗದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಆರ್ಥಿಕಾಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಪರ್ವಕಾಲವೆಂದು ಇತಿಹಾಸಕಾರರು ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಿಂದೆಂದೂ ಕಾಣದಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಕಬ್ಬಿಣದ ಶೋಧ ಮತ್ತು ಉತ್ಪಾದನೆ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಡೆಯಿತು. ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಕಮ್ಮಾರರು ಅದರ ಗುಣಮಟ್ಟವನ್ನು ಉತ್ತಮ ಪಡಿಸಿದರು.'7 ಕಬ್ಬಿಣದ ಶೋಧ, ಉತ್ಪಾದನೆ ಹಾಗೂ ಉಪಕರಣಗಳ ತಯಾರಿಕೆಯಿಂದಾಗಿ ಹಲವು ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು ಹಾಗೂ ಸೇವೆಗಳು ವಿಸ್ತಾರಗೊಂಡವು. ತಿಂತಿಣಿ ಮೌನೇಶ್ವರ ಒಂದು ವಚನದಲ್ಲಿ

ಬಡಿಗ ಕಮ್ಮಾರರು ಸೃಷ್ಟಿಗಧಿಕರ್ತರು
ಬಡಿದು ಬತ್ತೀಸ ಆಯುಧವ ಮಾಡಿ
ಸರ್ವರಿಗೂ ಕೊಡುವರಯ್ಯ; ಬಸವಣ

ಉದ್ಯೋಗಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಉಪಕರಣ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಹಾಗೂ ಸೃಷ್ಟಿಶೀಲ ಸಮಾಜದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯೊಂದನ್ನು ಈ ವಚನ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ತಾಂತ್ರಿಕ ಆವಿಷ್ಕಾರದೊಂದಿಗೆ ಕೃಷಿಯೋಗ್ಯ ಭೂಮಿಯ ವಿಸ್ತರಣೆ ಹಾಗೂ ಉತ್ಪಾದನೆ ಹೊಸ ಹೊಸ ಕೈ ಕಸುಬುಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ, ನಗರ ಮತ್ತು ರಸ್ತೆ ನಿರ್ಮಾಣ, ಯೋದ್ಧೋಪಕರಣಗಳು, ಸರಕು ಸಾಗಾಣಿಕೆ ಹಾಗೂ ವ್ಯಾಪಾರ ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಉತ್ಪಾದನೆ ಮತ್ತು ಅನುಭೋಗದ ಹೆಚ್ಚಳದಿಂದಾಗಿ ಸಮಾಜವು 'ಗಣ' ಸ್ವರೂಪದಿಂದ ಸರ್ಕಾರಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಬದಲಾಗುತ್ತದೆ. ಮೌರ್ಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಆರ್ಥಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಸರಕಾರ ತನ್ನ ಸ್ವಾಧೀನಕ್ಕೆ ಪಡೆದಿತು. ವರಮಾನ ಪಡೆಯುವ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸೇವಾ ವಲಯಗಳು, ಸೇನೆ, ತೆರಿಗೆ, ಕೊರತೆಯಾಗದ ಜೀವನಾವಶ್ಯಕ ವಸ್ತುಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆಯು ನಿಚ್ಚಳವಾಗಿ ಈ ಹಂತದಲ್ಲಿಯೇ ನಡೆಯುತ್ತವೆ.

ಕ್ರಿ.ಶ. ಪೂ.ಸು. ನಾಲ್ಕು ಮತ್ತು ಮೂರನೇ ಶತಮಾನಕ್ಕೆ ಹೊಂದುವ ಬೌದ್ಧರ ಪಾಲಿ ಸಂಹಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಲೋಹಗಳನ್ನು 'ಲೋಹ' ಮತ್ತು 'ಅಯೋ' ಎಂಬ ಎರಡು ಸಮಾನ ಧಾತುಗಳಿಂದ ಗುರುತಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ

ಎರಡೂ ಪದಗಳು ಕಬ್ಬಿಣ, ತಾಮ, ಕಂಚು ಅಥವಾ ಲೋಹ ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ. ಕಬ್ಬಿಣವನ್ನು ಕಾಸಿ ಹದಗೊಳಿಸುವ ಪದ್ಧತಿ ಈ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿತು. ಲೋಹವನ್ನು ಕಾಶಿ, ಸೋಸಿ, ಉಂಡೆಯಾಕಾರದಲ್ಲಿ ತಯಾರಿಸಲಾಗುತ್ತಿತು. ವಿನಯ ಪಿತಕದಲ್ಲಿ ಲೋಹದ ಕಡಾಯಿಗಳು(ಲೋಹಕುಂಬಿ) ಹೂಜಿಗಳು (ಲೋಹಭಾಣಕ) ಕುಂಡಗಳು(ಲೋಹವಾರಕ) ಮತು ಹೂ (ಲೋಹತಾರ) ಎಂದು ಕಬ್ಬಿಣದ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲದೆ ಕಬ್ಬಿಣದ ರೇಜರ್, ಕುಡುಗೋಲು, ಗುದ್ದಲಿ, ಕಳೆಗುದ್ದಲಿ, ಕೈಗುದ್ದಲಿ ಮುಂತಾದ ಕೃಷಿಯೋಗ್ಯ ಹಾಗೂ ಹೆಣು ಪಧಾನ ಸಲಕರಣೆಗಳ ವಿವರಗಳಿವೆ.

'ಕ್ರಿ.ಪೂ. 700 ರಿಂದ 350 ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ದೊರೆತಿರಬಹುದಾದ 'ಭಗವತಿ' ಎನ್ನುವ ಗಂಥದಲ್ಲಿ ಕಮ್ಮಾರಿಕೆಯ ಸಷ ಉಲ್ಲೇಖ ಸಿಗುತದೆ. ಕಬ್ಬಿಣದ ಕುಲುಮೆಯಲ್ಲಿ (ಆಯಕೊಟ ಅಥವಾ ಭಟ) ಕಬ್ಬಿಣದ ಅದಿರನ್ನು ತುಂಬಿ ಕಮ್ಮಾರ ಬೊಕಸಗೋಲಿನ ಮೂಲಕ (ಸಣಾಸಿ) ಕಾಯಿಸಿ ನಂತರ ಅದನ್ನು ಹೊರತೆಗೆದು ಬಡಿಗಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ (ಅಧಿಕಾರಿಣಿ) ಇಕ್ಕಳದ ಸಹಾಯದಿಂದ ಹಿಡಿದು, ಸುತ್ತಿಗೆ (ಮುಟ್ಠಿ)ಯಿಂದ ಬಡಿಯಲಾಗುತ್ತಿತು. ಒಂದು ಚರ್ಮದ ಚೀಲದ ಮೂಲಕ (ತಿದಿ ಅಥವಾ ಚಮ್ಮೇತ್ತ) ಪುನಃ ಬಿಸಿ ಮಾಡಿ ಮತ್ತೆ ಸುತ್ತಿಗೆಯಿಂದ ಬಡಿದು ಕತರಿಸಿ ನೀರಿನೊಳಕ್ಕೆ ಅದ್ದಿ ತಣಗಾಗಿಸಿ ಅಂತಿಮರೂಪ ಕೊಡುವ ವಿಧಾನದ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಕಮ್ಮಾರರು ಕಬ್ಬಿಣದ ಆಯುಧ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ವಿಧಾನ ಇಲ್ಲಿದೆ. ಕಾಸಿ, ತೋಯಿಸಿ, ಕಾಸಿ ಬಡಿಯುವ ವಿಧಾನವೇ ಕಬ್ಬಿಣದಲ್ಲಿನ ಉಕ್ಕಿನ ಅಂಶವನ್ನು ಹೊರತೆಗೆದು ಹರಿತ ಆಯುಧವನ್ನಾಗಿಸುವ ತಂತಜ್ಞಾನವನ್ನು ಬಲ ಕಮ್ಮಾರನ ನೈಪುಣ್ಯತೆಯನ್ನು ಈ ಪಸಂಗ ಹೇಳುತದೆ.8 ಅಂದರೆ ಕ್ರಿ.ಪೂ. 700 ರಿಂದ 350 ವರ್ಷಗಳಷು ಪ್ರಾಚೀನತೆ ಕಮ್ಮಾರಿಕೆಗೆ ಇದೆ ಎನ್ನುವುದು ಇದರಿಂದ ಖಚಿತವಾಗುತದೆ.

ಕ್ರಿ.ಪೂ. 5ನೇ ಶತಮಾನದ ಪರ್ಷಿಯ ಮೀಡಿಯನ್ ಮತು ಭಾರತದ ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಬ್ಬಿಣದ ತುದಿ ಹೊಂದಿರುವ ಬಿಲು ಬಾಣಗಳನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಸಂಹಿತಾ ಗಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವು ಲೋಹ ಮತು ಖನಿಜಗಳ ಪಸ್ತಾಪವಿದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಕಬ್ಬಿಣ, ತಾಮ, ತಗಡು, ಬೆಳ್ಳಿ, ಸೀಸ, ಚಿನ್ನ, ಮೈಕಾ(ಅಭಪಟಲ) ಸ್ಫಟಿಕಾಕೃತಿಯ ಲೋಹ, ಆ್ಯಂಟಿಮೊನಿ (ಆಞನ) ಪಾದರ (ಸಾಸಗ) ಕುಂಕುಮ (ಹಿಂಗುಲಿಯ) ಕಲುಪು (ಲೋಣ) ಮತು ಗಂಧಕ (ಸೊಗನ್-ಧಿಯಾ) ಮುಂತಾದವುಗಳ ದಾಖಲೆ ಇದೆ.

ಗ್ರೀಕ್ ಮತು ರೋಮನ್ ಗಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಕಬ್ಬಿಣ, ತವರ, ತಾಮ ಮತು ಹಿತ್ತಾಳೆಗಳನ್ನು ಭಾರತದಿಂದ ಆಮದು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಪಸ್ತಾಪವಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಖನಿಜಗಳನ್ನು ಕರಗಿಸಿ ಲೋಹಗಳನ್ನಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಗಟ್ಟಿ ಉಂಡೆ ಮತು ತಗಡುಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವ ಕಲೆ ಭಾರತೀಯ ಕಮ್ಮಾರರಿಗೆ ಕರಗತವಾಗಿತು. ಕಬ್ಬಿಣ ಮತು ಉಕ್ಕು ತಯಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ಕಮ್ಮಾರರು ಸಿದ್ಧಹಸರಾಗಿದ್ದಲದೆ ಪಪಂಚದಲ್ಲಿ ಪಸಿದ್ಧವಾದ ಕತ್ತಿಗಳನ್ನು, ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಬಳಸುವ ಬಾಣದ ತುದಿಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುವ ಕಾರ್ಯಾಗಾರಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರು. ಭಾರತೀಯ ಕಮ್ಮಾರರು ತಯಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕತ್ತಿಗಳಷು, ಹರಿತವಾದ ಕತ್ತಿಗಳನ್ನು ಇನ್ನೆಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ ಎನ್ನುವುದು ಇತಿಹಾಸಕಾರರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಿದೆ.

'ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಕಬ್ಬಿಣದ ಖನಿಜ 'ಕುಪ್ಯಶಾಲ್' ಅನ್ನು ಲೋಹಚೂರ್ಣವೆಂದು, 'ಸಂಧಾನಿ' ಎಂದರೆ ಕಬ್ಬಿಣವನ್ನು ಎರಕ ಹೊಯ್ಯುವ ಕಾರ್ಖಾನೆ ಎಂದೂ, ಅಗ್ನಿಕುಂಡವನ್ನು ಕುಲುಮೆ ಎಂದೂ, ಕುಲುಮೆಯಲ್ಲಿ ತಯಾರಿಸಿದ ಕಬ್ಬಿಣಕ್ಕೆ ಲೋಹಬಂಧನವೆಂದು, ಕಬ್ಬಿಣದ ಸರಳುಗಳಿಗೆ ಲೋಹ ಪಿಂಡಗಳೆಂದು, ಕಬ್ಬಿಣವನ್ನು ಕರಗಿಸುವ ವಿಧಾನವನ್ನು ಲೋಹದವಕರಣವೆಂದೂ, ಕಬ್ಬಿಣದ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವವನನ್ನು ಲೋಹಕಾರನೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ.'[9] ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕ್ರಿ.ಪೂ. ಆರು, ಐದು ಮತು ನಾಲನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಕಬ್ಬಿಣದ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮತು ಅದರ ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ಬಳಕೆ ಉತರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಹೇರಳವಾಗಿತು ಎಂಬುದು ಈ ಎಲ ವಿವರಗಳಿಂದ ದಿಟವಾಗುತದೆ.

ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಮೊದಲಬಾರಿಗೆ ಕಬ್ಬಿಣದ ಬಳಕೆ ಕ್ರಿ.ಪೂ. 1000ದಲ್ಲಿ ಆದದ್ದು ತಿಳಿಯುತದೆ. ಹೊನ್ನಾಳಿ ಸಮೀಪದ ಹಳ್ಳೂರು ಮತು ಕುಮಾರನ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಭೂ ಶೋಧದಿಂದ ಈ ವಿಚಾರ ತಿಳಿದುಬರುತದೆ. ಬೃಹತ್ ಶಿಲಾಯುಗದ ಜನರು ಕೊಡಲಿ, ನೇಗಿಲು, ಗುದ್ದಲಿ, ಕುಡಗೋಲು, ಸನಿಕೆ ಮುಂತಾದ ಕಬ್ಬಿಣದ ಸಾಧನಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಕೃಷಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ವಿಚಾರಗಳು ಲೋಹ ವಿಜ್ಞಾನ ಬೆಳೆದುಬಂದುದಕ್ಕೆ ಪುರಾವೆಗಳಾಗಿವೆ. ಕ್ರಿ.ಪೂ. 1200-300ರ ವರೆಗಿನ ಕಬ್ಬಿಣದ ಬಳಕೆ ನಂತರದ ಕ್ರಿ.ಪೂ. 1500ರವರೆಗಿನ ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾದ ಕೃಷಿ ಮತು ನೀರಾವರಿ ಬೆಳೆಗಳು, ಎಣ್ಣೆ ಬೀಜಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಭಾರತದ ಸಮೃದ್ಧ ಕೃಷಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಜೊತೆಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಾಗೂ ಆರ್ಥಿಕ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನೂ

ಹೇಳುತವೆ. ಲೋಹ ತಂತಜ್ಞಾನದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸುವಲ್ಲಿ, ಬೆಳೆಗಳೊಂದಿಗೆ ವ್ಯವಸಾಯ ವಿಧಾನಗಳು ಹಾಗೂ ಕರಕುಶಲ ವಸುಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆಯನ್ನೂ ಬಹುಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕೆ ಹೊರತು ಕೇವಲ ಬೆಳೆಗಳನ್ನಲ ಎನ್ನುವುದು ವಿದಾಂಸರ ಅಭಿಮತ.

ಕರ್ನಾಟಕವು ಕಬ್ಬಿಣ ಗಣಿಗಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮುಂಚೂಣಿಯಲ್ಲಿತು. ಕಬ್ಬಿಣದ ಕೆಲಸಗಾರರನ್ನು ಕಬ್ಬಿಣದ ಬಣ ಮತು ಅದರ ಪಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿ 'ಬ್ಲಾಕ್‌ಸ್ಮಿತ್' (ಕಮ್ಮಾರ) ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತದೆ. ಕಬ್ಬಿಣ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಕಮ್ಮಾರ ಗ್ರಾಮ ಸಮಾಜದ ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಗವಾಗಿದ್ದ. 'ಪ್ರಾಚೀನ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕಮ್ಮಾರನಿಗೆ, ಕೃಷಿ ಉಪಕರಣಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಯುದ್ಧೋಪಕರಣಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ ಮತು ನಿರ್ವಹಣೆ, ಕಬ್ಬಿಣ ಮತು ತಾಮ ಶಾಸನಗಳ ಕೆತುವಿಕೆ ಆದಾಯದ ಮೂಲಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಕತ್ತಿ, ಗುರಾಣಿ, ಪಿರಂಗಿ, ಮದ್ದು, ಗುಂಡು, ಕುದುರೆಲಾಳ ಇತ್ಯಾದಿ ಕೆಲಸ ಕಂಬಾರರದಾಗಿತು. ರಾಜ್ಯ ವಿಸರಣೆ ಮತು ರಕ್ಷಣೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪತಿಯೊಬ ರಾಜನು ಯುದ್ಧ ಮಾಡಲೇಬೇಕಾಗಿತು. ಇದು ಕಮ್ಮಾರರಿಗೆ ವರಮಾನ ತಂದು ಕೊಡುತ್ತಿತು. ದೇವಸ್ಥಾನ, ಕಟಡ, ಬಸದಿ, ಅರಮನೆ ಮುಂತಾದ ಕಡೆ ಅವರವರ ನೈಪುಣ್ಯತೆ ಮೇಲೆ ನಿಯೋಜಿತರಾಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಜೀವನೋಪಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಗದ್ದೆಯನ್ನೋ, ಗದ್ಯಾಣವನ್ನೋ, ಪಣವನ್ನೋ, ಕೂಲಿಯನ್ನೋ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೀಗೆ ನಿಯೋಜಿತರಾದ ಕಮ್ಮಾರರನ್ನು 'ಜೀವಿತ ವರ್ಗ' ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತದೆ.'[10]

ಕನ್ನಡ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಎಂಟು ಹಿಟ್ಟಿನವರ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಕಂಬಾರರನ್ನು ಪಮುಖವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಎಂಟು ಹಿಟು ಗ್ರಾಮದ ಪಮುಖ ಆಡಳಿತ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿತು. ಪಶ್ಚಿಮ ಚಾಲುಕ್ಯ, ಹೊಯಳ, ಯಾದವ ಕಾಲದ ಕೆಲವು ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಗಾಂವುಂಡ, ತೋಟಿಗ, ಕಲುಕುಟಿಗ ಮುಂತಾದ ಎಂಟು ಹಿಟ್ಟಿನವರೊಂದಿಗೆ ಕಮ್ಮಾರರ ಪಸ್ತಾಪ ಬರುತದೆ. ಕ್ರಿ.ಶ.ಸು. 1092ರ ಹರಪನಹಳ್ಳಿ ತಾಲೂಕಿನ ತಳವಾಗಿಲು, 1162ರ ಖಾನಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನ ಬೈಲೂರು ಶಿಲಾಶಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಕಮ್ಮಾರ, ಕಮ್ಮಾರ ದಾಸೋಜನ ಹೆಸರು ಉಲ್ಲೇಖಗೊಂಡಿದೆ. ಹಿಟ್ಟಿನ ಕಮ್ಮಾರ (ಕ್ರಿ.ಶ.ಸು. 1200ರ ಹೊಯಳ ವೀರಬಲ್ಲಾಳನ ಶಾಸನ) ಕ್ರಿ.ಶ.ಸು. 1220ರ ಕಡೂರು ತಾಲೂಕಿನ ಸೋಮನಹಳ್ಳಿ ಶಾಸನ, ಕ್ರಿ.ಶ.ಸು. 1269ರ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಹನ್ನೆರಡು ಹಿಟುಕಾರರೊಂದಿಗೆ ಕಮ್ಮಾರರ ಪಸ್ತಾಪ

ಬರುತದೆ. ಈ ಹಿಟುಕಾರ ವರ್ಗಗಳು ಊರಿನ ರಕ್ಷಣೆಯೊಂದಿಗೆ ಆಯದ ಕೆಲಸವನ್ನೂ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ವಾರ್ಷಿಕವಾಗಿ ಧಾನ್ಯರೂಪದಲ್ಲಿ ಆಯ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು.

'ಕ್ರಿ.ಶ. 1118ರ ಒಂದು ಶಾಸನವು ಕಮ್ಮಾರರನ್ನು 'ದೇವರಕಮ್ಮಾರಿಕೆ' ಎಂದು ಹೇಳುತದೆ.11 ಬಹುಶಃ ಇವರು ದೇವರ ಪೂಜಾರಿಕೆ ಮಾಡುತ್ತಿರಬಹುದು. ಮತೊಂದು ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಭರತೇಶರ ದೇವರ ಕಮ್ಮಾ¾Éಕೆಯ ದಶವದ್ದನ ಗಂಗಯನ ಕೇತೋಜನು ಗಂಗನುಂ ದೇವರ್ಗೆ ಕಾಲಂ ಕರ್ಚಿಕೊಟರು.12 ದೇವಸ್ಥಾನದ ದೇವರ ದಶವನದ್ದ ಎಂದರೆ ಹತನೆಯ ಒಂದು ಭಾಗವನ್ನು 'ಜೀವಿತ' (ವರಮಾನವಾಗಿ) ಪಡೆದ ನಿದರ್ಶನವಿದೆ.

ಕಮ್ಮಾರರನ್ನು ಇತರ ಹನ್ನೆರಡು ಜನರೊಂದಿಗೆ ಆಯಗಾರರೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿ, ಅವರಿಗೆ ಸುಗ್ಗಿಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಾರ್ಷಿಕವಾಗಿ ಕಾಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದು ಆನುವಂಶಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಿತು. 'ಕಮ್ಮಾರರು ಹಳ್ಳಿಗರ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂದು ಜಿ.ಎಸ್. ದೀಕ್ಷಿತ್ ಅವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.13 ತಮ್ಮ ಮಹತದ ಕೆಲಸಗಳಿಂದಾಗಿ ಕಂಬಾರರು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಭೂದಾನ ಪಡೆದ ಸಂದರ್ಭಗಳೂ ಕ್ರಿ.ಶ. 1219ರ ಹಾಸನ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬೆಳುಗಲಿಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿತವಾಗಿವೆ. 10 ರಿಂದ 12ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ನಗರೀಕರಣ, ದೇವಾಲಯ ನಿರ್ಮಾಣ, ಕೆರೆ, ಕಟ್ಟೆ, ಕಾಲುವೆ, ಕೋಡಿಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ ಇತ್ಯಾದಿ ತಾಂತ್ರಿಕತೆಯಲ್ಲಿ ಬಡಿಗ ಮತು ಕಮ್ಮಾರರ ವಿಶೇಷ ಪರಿಣಿತಿ ಎದ್ದು ಕಾಣುತದೆ. ಈ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಕಮ್ಮಾರರು ಆರ್ಥಿಕ ಪಗತಿ ಹೊಂದಿದ್ದು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಸಂಘಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದ್ದರು.

ಕಂಬಾರರು ಜೀವನ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕಮ್ಮಾರಿಕೆಯಿಂದ ಬರುವ ಆಯವನ್ನೇ ನೆಚ್ಚಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಒಕ್ಕಲುತನಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗುವ ಚಕ್ಕಡಿಯ ಹಾರಿ, ಕೀಲು, ಚಡಿ, ಗಡ್ಡಿಬಳಿ, ಗಾಲಿಹಳಿ, ಹೊಲ ಊಳಲು ಬೇಕಾದ ಪಾಳು, ಕುಡಾ, ಕೂರಿಗಿಮಳಿ, ಕುಂಟಿಬಳಿ, ಕುಡಗೋಲು, ಕುರುಪಿ, ಗುದ್ದಲಿ, ಬೆಡಗ, ಸಲಿಕೆ, ಕೊಡಲಿ, ಟಿಕಾವ್, ಬೆಲದ ಗಾಣಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಘಮೆ, ಚಾಣಿಗಿ(ಸಾಣಗಿ), ಗಂಗಾಳ ಹೌದುಗಳನ್ನು, ಮಟ್ಟಿಗೆ ಬೇಕಾಗುವ ಬಳೆ ಹಾಗೂ ಎತ್ತಿನ ನಾಲು ಮಾಡಿಕೊಟು ಪತಿಯಾಗಿ ಆಯ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು.

ಇಷ್ಟೇ ಅಲದೆ ಉಳಿಧ ಆಯಗಾರರಾದ ಬಡಿಗ, ಶಿಲ್ಪಿ, ಕಂಚುಗಾರ, ಅಕಸಾಲಿಗರಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಉಳಿ, ಬಾಚಿ, ಕೀಲುಳಿ, ಚೇರ್ಣುಳಿ, ತಟುಳಿ, ವಿವಿಧ ಅಲಗುಗಳನ್ನು, ಅಕಸಾಲಿಗರಿಗೆ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಇಕಳ, ಸುತಗಿ, ತಂಡಾಸ, ಸವಣೆ(ಚಿಮಟಿ) ಕತರಿ, ಕದುರು, ಕ್ಷೌರಿಕರಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಕತ್ತಿ, ಕತರಿ, ಸಮಗಾರನಿಗೆ ಬೇಕಾದ ರೆಂಪಿಗಿ, ಅರಿ (ತೊಗಲು ಜಜುವ ಸುತಗಿ) ದಬಣರುಳಿ, ಅಡಿಗೆ ಮನೆಗೆ ಬೇಕಾದ ಊದುಗೊಳವಿ, ಇಕಳ, ಕೀಲಿ, ಈಳಗಿ, ಕಡತಾರ, ಹಾರಿ, ಬೀಸುವ ಕಲ್ಲಿನ ತಳಗೂಟ ಮತು ನಡುವಿನ ಗೂಟ, ತವಿ (ಹಂಚು) ಚಿಲಕ, ಕೊಂಡಿ, ಚಿಮ್ಮಟ ಮೊದಲಾದ ಸಲಕರಣೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಟು ತಕ ಆಯವನ್ನು ಕಮ್ಮಾರರು ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು.

ಸುಗ್ಗಿಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಒಕ್ಕಲುತನಕ್ಕೆ ಕಮ್ಮಾರನ ಸಹಕಾರ ಅಗತ್ಯವಾಗಿತು. ಹೀಗಾಗಿ ಒಕ್ಕಲಿಗ ಕಮ್ಮಾರರನ್ನು ತೃಪ್ತಿಯಾಗಿರುವಂತೆ ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ. ಸುಗ್ಗಿಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಿಗದಿಪಡಿಸಿದ ಬೆಳೆಯ ಒಂದು ಭಾಗವನ್ನು ಧಾನ್ಯದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಒಕ್ಕಲಿಗ ಕಮ್ಮಾರನಿಗೆ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದ. ಇದು ಆಯ ಪದ್ಧತಿಯೂ ಆದಂತೆ ಒಕ್ಕಲಿಗನ ಧರ್ಮವೂ ಆಗಿತು. ಬೆಳೆಯನ್ನು ಕೊಯ್ಯುವಾಗ ಹೊಲಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಐದು ಸಿವುಡು ಅಥವಾ ಯಾರ ಸಹಾಯವೂ ಇಲದ ತಾನೊಬನೆ ಕಟ್ಟಿ ಹೊರಬಲ ತೆನೆಸೊಪ್ಪಿನ (ತೆನೆದಂಟು) ಹೊರೆಯನ್ನು ತರಬಹುದಾಗಿತು. ತೆನೆ ಮುರಿಯುವಾಗ ತನಗೆ ಸರಿಕಂಡ ತೆನೆಗಳನ್ನು ಆಯ್ದು ಹೊತು ತರುವ ಅವಕಾಶವಿತು. ರಾಶಿ ಮಾಡುವಾಗ ನಿಗದಿಪಡಿಸಿದಷು ಜೋಳವನ್ನು ನಡುಗಣದಲ್ಲಿಯೇ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ. ಹೊಲ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಒಕ್ಕಲಿಗ ಉದಾರಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ಇವೆಲವನ್ನು ಕಮ್ಮಾರ ಪಡೆಯಬಹುದಾಗಿತು. ಇಲದಿದ್ದರೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನು ಮಾತ ಪಡೆಯುವ, ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಕೆಲವನ್ನು ಮಾತ ಪಡೆಯುವ, ಅನಿವಾರ್ಯತೆಯಿತು. ಅಕ್ಕಡಿಕಾಳುಗಳಾದ ತೊಗರಿ, ಹೆಸರು, ಹುರುಳಿ, ಗುರೆಳ್ಳು ಹಿಂಗಾರಿ ಬೆಳೆಗಳಾದ ಕಡಲೆ, ಕುಸಬಿ, ಶೇಂಗಾ, ಗೋಧಿ ಬೆಳೆಯಲೂ ಒಕ್ಕಲಿಗ ಹಾಗೂ ಒಕ್ಕಲುಗಿತ್ತಿಯ ಔದಾರ್ಯ ಅವಲಂಬಿಸಿ ಸಲ ಭಾಗವನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದಿತು. ಹೊಸ ಕೂರಿಗೆ ಮಳೆ ಮಾಡಿಕೊಟಾಗ, ಹೊಸ ಕುಡ ಬಡಿದು ಕೊಟಾಗ, ಬಂಡಿಯ ಇರಸು ಮತು ಹಳಿ ಮಾಡಿಕೊಟರೆ, ಕಂಬಾರ ಒಕ್ಕಲಿಗನಿಂದ ಆಯದ ಹೊರತಾದ ಕೂಲಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ.

'ರಾಜ್ಯ ವಿಸರಣೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕಮ್ಮಾರಿಕೆ ಒಂದು ಉಪಯುಕ ವೃತ್ತಿಕೌಶಲ್ಯವಾಗಿತು. ಕಬ್ಬಿಣವು ಸೈನ್ಯದ ಮೂಲಕ ರಾಜ್ಯವಿಸರಣೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಚಿನ್ನಕ್ಕಿಂತ ಮುಖ್ಯ ಲೋಹವಾಗಿತು. ಸೈನ್ಯಗಳು ಯುದ್ಧಗಳಿಂದ ರಾಜಧಾನಿಗೆ ಮರಳುವಾಗ ಗುಡಿಯ ರಥ ಮತು ಬಾಗಿಲುಗಳನ್ನು ಸುಟು ಇಲವೆ ಮುರಿದು ಲೋಹವನ್ನು ಸಂಗಹಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಕಬ್ಬಿಣ ದೋಚುವಿಕೆಯ ಹಿಂದೆ ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಕಮಣಕ್ಕಿಂತ ಸೈನಿಕ ಉದ್ದೇಶ ಮುಖ್ಯವಾಗಿತು.'[14]

ಕಬ್ಬಿಣ ಮತು ಕಮ್ಮಾರ ಸೇವೆ ಮುಖ್ಯವಾದಾಗಲೆಲ್ಲಾ ಆಳುವ ಅರಸರು ಅವರನ್ನು ಮತು ಅವರ ಆರಾಧ್ಯ ದೈವಗಳನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಾಗೂ ಆರ್ಥಿಕ ಮೇಲು ಚಲನೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ತೆರಿಗೆ ವಿನಾಯಿತಿಯನ್ನೂ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದ ಬಗ್ಗೆ ಜಾನ್ ಬೋವರ್ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಕಬ್ಬಿಣ ತಯಾರಿಕೆಗಾಗಿ ಮುದ್ದೆಗಂಬಾರರು ರಾಜಮನ್ನಣೆ ಪಡೆದಿದ್ದ ಬಗ್ಗೆ ಕುಡುತಿನಿ ಸಂಡೂರು ಪರಿಸರದ ಬಗ್ಗೆ ಶಾಸನಗಳು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತವೆ. ವಿಜಯನಗರದ ಕಮ್ಮಾರರು ಕಬ್ಬಿಣ ಉತನ್ನಗಳನ್ನು ಅರಬಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ರಫು ಮಾಡುವುದಕೂ, ಸಂತ ಸೈನ್ಯಕ್ಕೆ ಆಯುಧ ತಯಾರಿಸುವುದಕೂ, ಪಭುತಕ್ಕೆ ಕಬ್ಬಿಣದ ಉತನ್ನಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಕಂಬಾರರು ಶಮ ಮತು ಕೌಶಲ್ಯತೆಯನ್ನು ಪಭುತ ಗೌರವಿಸಿದ್ದರ ಸಂಕೇತವಾಗಿ ಹಲವು ದಾನ ಶಾಸನಗಳು ಸಿಗುತವೆ.

ಕಮ್ಮಾರರಿಗೆ ಆಯದೊಂದಿಗೆ ಕೆಲವೊಂದು ಸಂಸ್ಥಾನಿಕರು ಉಂಬಳಿಯಾಗಿ ಹೊಲ ನೀಡಿದ್ದು ತಿಳಿದುಬರುತದೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. 883ರ ಶಾಸನವೊಂದರಲ್ಲಿ ಬೆಳಗೊಂದೆಯ ಗಾಮುಂಡರೂ ಇತರರೂ ಸೇರಿ ಕೆರೆಗೆ ಸೇರಿದ್ದ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಸಲ ಭಾಗವನ್ನು ಕುಲುಮೆಗೆ ಕೊಟ ವಿಷಯವನ್ನು ಡಾ. ಎಂ. ಚಿದಾನಂದಮೂರ್ತಿಯವರು ಪಸ್ತಾಪಿಸುತ್ತಾರೆ.15 ಕುಲುಮೆ ಮತು ಕಮ್ಮಾರರನ್ನು ಸಲುಹುವುದು ಪ್ರಾಚೀನ ಕರ್ನಾಟಕದ ಗಾವುಂಡರ ಕರ್ತವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿತು.

'ಪ್ರಾಚೀನ ಕರ್ನಾಟಕದ ಕಂಬಾರರು ಕೇವಲ ಆಯಗಾರರು ಮಾತವಾಗಿರದೆ ಮಹಾಯೋಧರಾಗಿಯೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮನ್ನಣೆ ಪಡೆದಿದ್ದರು. ಕ್ರಿ.ಶ. 1016ರ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಕಮ್ಮಾರ ಬರ್ಮ ಎಂಬುವವನು ಸೆರೆಸಿಕ ಒಬ ಹೆಣು ಮಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಲು ಹೋರಾಡಿ ಮಡಿದದ್ದು,'16 'ಕ್ರಿ.ಶ. 1152ರ ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ

ಶಾಸನ ಕಮ್ಮಾರ ಗಾಳಯನೆಂಬ ಯೋಧ ಶತೃಗಳೊಂದಿಗೆ ಸೆಣಸಿ ಸಾವನ್ನಪ್ಪಿದ್ದು, 1165ರ ಮೂಡಿಗೆರೆಯ ಶಾಸನ. ಕಮ್ಮಾರಗೋಡನೆಂಬುವವನು ಅಮೃತೇಶರ ದೇವಾಲಯ ಕಟ್ಟಿಸಿ ಭೂದಾನ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದು',17 ಇವೆಲವೂ ಕಮ್ಮಾರರ ಧೈರ್ಯ ಸಾಹಸ ಹಾಗೂ ದಾನ ಪವೃತ್ತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುತದೆ.

ಕಂಬಾರರು ಲಿಪಿಕಾರಿಕೆ ಮಾಡಿ ಅದರಿಂದ ವರಮಾನ ಪಡೆದ ವಿವರಗಳು ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿವೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. 833 ವೀರಶಾಸನಗಳನ್ನು ಬರೆದವರಲ್ಲಿ ಕಂಬಾರರೇ ಹೆಚು ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿದ್ದರು. 'ಕಮ್ಮಾರ ಕೊಂಗುಣಿ', 'ತಾಯಲೂರು ಕಮ್ಮಾರರ್', 'ಕುಂಬಕಮ್ಮಾರ್', 'ಮತಕಮ್ಮರ್' ಎನ್ನುವ ಲಿಪಿಕಾರರು ಪಸಿದ್ದರಾಗಿದ್ದರು. ಕನ್ನಡ ಸಂಸøತ ಲಿಪಿ ಮತು ಭಾಷೆಯ ಮೇಲೆ ಹಿಡಿತ ಸಾಧಿಸಿದ್ದರು. ಅಲದೆ ಲಿಪಿ ವೃತ್ತಿಯ ಕಮ್ಮಾರರನ್ನು 'ಕಾಸಿಗ', 'ಕಮ್ಮರ', ಬಿನ್ನಣಿ ಎಂದು ವಿಭಿನ್ನ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿತು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಕೊಯತೂರು ಕಾಸಿಗ, ವಿಕಮಾದಿತ್ಯ ಹೆಬ್ಬಾಳಿನ ಬಿನ್ನಣಿ, ಕಮ್ಮಾರಿ ಕೇತೋಜ ಎಂದು ಗ್ರಾಮ ಮತು ಕುಲನಾಮದೊಂದಿಗೆ ಗುರುತಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. 795ರಲ್ಲಿ ಶಾಸನ ಬರೆದ ಕಮ್ಮರ ಕೇತೋಜನು ಅದಕ್ಕೆ ಪತಿಫಲವಾಗಿ ಎರಡು ಮತರು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಭೂದಾನ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.

'ನೊಳಂಬ ಪಲವರ ಒಂದು ಬಿತುವಾಟ, ಒಂದು ಕೀಳ್ಗುಂಟೆ, ನಾಲ್ಕು ವೀರ ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಕಂಡರಿಸಿದ ವಿಕಮಾದಿತ್ಯನು ಕೋಲಾರ ಪದೇಶದವನಾಗಿದ್ದನು. ಇವನ ಪೂರ್ವಜರು ಕೊಯತೂರು ಗ್ರಾಮದ ಕಮ್ಮಾರರಾಗಿದ್ದರು. 950ರಲ್ಲಿ ಸತಮಾಗಯ್ಯನ ಗೌರವಾರ್ಥ ನಿಲ್ಲಿಸಿದ ಕಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ 'ಬೆಸಗೊಯ್ಯ' ವಿಕಮಾದಿತ್ಯನೆಂದು ಕರೆದು, ಬಹುಗುಣತೇಜ ಎಂದು ಹೊಗಳಲಾಗಿದೆ. ಇದೇ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಹೆಬ್ಬುಲಿಯೊಡನೆ ಹೋರಾಡಿ ಮಡಿದ ವೀರ ಮತು ಆತನ ನಾಯಿಯ ಸ್ಮರಣಾರ್ಥ ನೆಟಕಲನ್ನು ಕಂಡರಿಸಿದಾಗ ಈತನನ್ನು ಕೊಯತೂರ ಕಾಸಿಗಂ ವಿಕಮಾದಿತ್ಯಂ, ಬಹುಗುಣತೇಜನ್ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಗಾಣಿಗರ ಗಂಗಸೆಟ್ಟಿಯ ಗೌರವಾರ್ಥ ನಿಲ್ಲಿಸಿದ ವೀರಗಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಕಂಡರಿಸಿದ ಈತನನ್ನು 'ಕೊಯತೂರ ಕಾಸಿರ್ಗ ವಿಕಮಾದಿತ್ಯನ್, ಬಹುಗುಣತೇಜನ್ ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ.18 ಇಲ್ಲೆಲ ವಿಕಮಾದಿತ್ಯನು ತನ್ನನ್ನು ಕಾಸಿಗಂ, ಕಾಸಿರ್ಗ ಎಂದು ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮೂಲಕ ತಾನು ಕಮ್ಮಾರ ಕುಲವೃತ್ತಿಯವನೆಂಬುದನ್ನು ಸಷಪಡಿಸಿರುವನು. ವಿಕಮಾದಿತ್ಯ ಕಂಡರಣೆಗೆ ಪತಿಯಾಗಿ ಪಡೆದ ಆಯದ ಮಾಹಿತಿ ಸಿಗುವುದಿಲ. ಅಳುಪರ(ಸು ಏಳರಿಂದ ಒಂಭತನೇ

ಶತಮಾನ) ವೀರಶಾಸನಗಳನ್ನು ಕಂಡರಿಸಿದ ಮೂವರು ಆಚಾರಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ ಕಮ್ಮಾರ ಎಂದು ತನ್ನನ್ನು ಗುರುತಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ಆ ಮೂಲಕ ಕರ್ನಾಟಕದ ಆರ್ಥಿಕ, ತಾಂತ್ರಿ, ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಕಮ್ಮಾರ ಹಾಗೂ ಕಮ್ಮಾರಿಕೆಗೆ ಮಹತದ ಸ್ಥಾನವಿತು ಎಂಬುದು ಇದರಿಂದ ತಿಳಿಯುತದೆ. ಕಮ್ಮಾರಿಕೆ ಮಿಕ್ಕ ವೃತ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಉಪಯುಕ ವೃತ್ತಿಯಾಗಿತು.

ಬಡಿಗ

ಬಡಗಿ, ಬಡಿಗಿ, ಬಡಿಗೇರ, ಬಡಿಗ್ಯಾರ ಎಂದು ಪ್ರಾದೇಶಿಕವಾಗಿ ಬಡಿಗೇರರನ್ನು ವಿವಿಧ ರೀತಿಯಾಗಿ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಬಡಿಗ ಅಚಗನ್ನಡ ಶಬ್ದ. ಸಂಸ್ಕøತದ ವರ್ಧಕಿ (=ಕತರಿಸು, ಕಡಿ) ವರ್ಧಕಿ + ವದ್ದಕಿ + ಒಡಕಿ(ಗಿ) ಬಡಗಿ, ಬಡಗಿ ಮುಂತಾದ ರೂಪಾಂತರಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿರಬಹುದೆಂದು ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಕಾರ್ಲೇ, ಸಾಂಚೀ ಮತು ಸಾಲಿಹುಂಡಮ್ ಪ್ರಾಕೃತ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ 'ವಢಕಿ' 'ವಡಕೀನೋ', 'ವಢಿಕ ಎಂದು ಬಡಿಗಿಯನ್ನು ಹೆಸರಿಸಲಾಗಿದೆ. ವಢಕಿಗಳ ಕೆಲಸವು ಮರಗೆಲಸದ ಜೊತೆಗೆ ಶಿಲಾಮಾಧ್ಯಮಕ್ಕೂ ವಿಸರಿಸಿದ ಕಾರಣ ಇವರನ್ನು 'ಸೇಲವಢಕಿನ್', 'ಸೆಲವದಾಕಿ' ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಇವರ ಕಲಾಕೃತಿಗಳನ್ನು 'ಸೇಲಕಮ', ಶಿಲಾಕಂ ಮಂತ, ಶೈಲಾಲಕ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲೆರಡು ಪ್ರಾಕೃತ ಪದಗಳಾದರೆ, ಕೊನೆ ಎರಡು ಪ್ರಾಕೃತ-ಸಂಸ್ಕøತ ಮಿಶ ಪದಗಳಾಗಿವೆ. ಅಂದರೆ ವಡಕಿ ಅಥವಾ ಬಡಗಿ ಶಬ್ದವು ಪ್ರಾಕೃತದ್ದಾಗಿದೆ.[19]

ಬಡಿಗ ವೃತ್ತಿ ಬಹಳ ಪ್ರಾಚೀನವಾದದ್ದು. ವೇದಪೂರ್ವ ಸೈಂಧವ ಸಂಸ್ಕøತಿಯಲ್ಲಿ ಬಡಿಗಿ, ಕಮ್ಮಾರ ಮುಂತಾದ ಐದು ಮಂದಿ ಪಾಂಚಾಳರ ಸಾಮುದಾಯಿಕ ಬದುಕಿನ ವಿವರಗಳಿವೆ. 'ಋಗ್ವೇದದಲ್ಲಿ ಬಡಿಗಿಯು ಕಟ್ಟಿಗೆಯಿಂದ ಮನೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವಂತೆ ಈ ವಿಶವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದನು' ಎನ್ನುವ ಉಲ್ಲೇಖ ಬರುತದೆ. ವೇದಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಡಿಗಿಯನ್ನು 'ತಷಾ' ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ತಷ ಎಂದರೆ ಕುದುರೆಯಿಂದ ಎಳೆಯಲಡುವ 'ಏಕಾ' ಗಾಡಿಯ ರೂಪದಲ್ಲಿರಬಹುದಾದ ರಥ. ತಷರಾದ ಬಡಿಗರು ವೇದಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ರಥಗಳನ್ನು

ತಯಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರ ಈ ಕೌಶಲ್ಯಕ್ಕೆ ವೇದಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಕಿಮ್ಮತ್ತು ಇತ್ತು. ತಕ್ಷ ರಥವನ್ನು ತಯಾರಿಸುವ ಬಡಿಗಿಯಾಗಿದ್ದರಿಂದ ದೇವತೆಗಳ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿಟ್ಟು ಪೂಜಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು.[20]

'ಪ್ರಾಚೀನ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ತಾಮ್ರ ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಕೊರೆದ ಕುಶಲಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ತಕ್ಷ ಪರಿಭಾಷೆ ವೇದಪೂರ್ವದ್ದಾಗಿದೆ. ಋಗ್ವೇದ ಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ 'ವಾಶಿ' ಹಸನಾದ ತಕ್ಷಾರನ ಉಲ್ಲೇಖವನ್ನು ಬರೋ ಮತ್ತು ಶಂಬಾ ಜೋಶಿಯವರು ಕಂದಮಿಳು ಮೂಲದ್ದೆಂದು ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ. 'ವಾಶೀ' ಎಂದರೆ ಮರ ಕೆತಲು ಬಳಸುವ ಉಪಕರಣ. ಅಂದರೆ ಬಾಚಿ. ಬಾಚಿ (ಕಂದಮಿಳಿನ) ವಾಶಿ (ಬಾಚಿ)ಯನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಿರುವವನು ತಕ್ಷಾರ (ಬಡಿಗ, ತಟಾರ) ಎಂದೂ ಇವರು ಪಾಂಚಾಳರು ಮತ್ತು ಕಂದಮಿಳು ಮೂಲದವರೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.'[21] ಕ್ರಿ.ಶ. 1186ರ ಶಿಲಾಶಾಸನವೊಂದರಲ್ಲಿ ಬಡಿಗಿ ಬಾಚೋಜನನ್ನು 'ವಾಶಿಕಾರ' ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ.

ಮೌರ್ಯರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಮ್ಮಾರ ಮತ್ತು ಬಡಿಗರಿಗೆ ಬಹಳ ಬೇಡಿಕೆಯಿತ್ತು. ಅವರ ಕಲೆಗೆ ವಿಶೇಷ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವಿತ್ತು. ಕಟ್ಟಿಗೆ ಮತ್ತು ಕಬ್ಬಿಣ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಮನೆ, ರಥ, ವಿವಿಧ ಕಟಡಗಳು, ಕೃಷಿಯೋಗ್ಯ ನೇಗಿಲು ಮತ್ತು ಕುಳಗಳು, ಬಾಣದ ಮೊಣಚಾದ ತುದಿಗಳು (ಕಟ್ಟಿಗೆ ಮತ್ತು ಕಬ್ಬಿಣ) ಮತ್ತಿತರ ಉಪಯುಕ್ತ ಪರಿಕರಗಳಿಗೆ ಜನವಸತಿ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಂದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಬೇಡಿಕೆ ಇದ್ದ ಬಗ್ಗೆ ಪುರಾತತ್ವ ದಾಖಲೆಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಪಾಟಲೀಪುತ್ರದ ಸುತ್ತಲಿನ ಕೋಟೆಗೋಡೆ ಮರದಿಂದ ನಿರ್ಮಿತವಾಗಿತ್ತು. ಮರದ ನಿರ್ಮಾಣಗಳು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಮೇಲಿನ ಕೆತ್ತನೆಗಳೇ (ಕ್ರಿ.ಪೂ. ಎರಡನೇ ಶತಮಾನದ ನಂತರ) ಮುಂದೆ ಕಲ್ಲಿನ ಕಟಡಗಳು ಹಾಗೂ ಇಲ್ಲಿನ ಶಿಲಗಳಿಗೆ ಸ್ಪೂರ್ತಿ ನೀಡಿದವು. ಇವುಗಳನ್ನು ಬಾರಟ್ ಮತ್ತು ಸಾಂಚಿಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು. ಜೊತೆಗೆ ಈ ಕಾಲದ ಕೃಷಿ ಕೆಲಸಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ವಸತಿ ಸಮುಚಯಗಳಿಗೆ ಕಬ್ಬಿಣ ಬಳಸಿದ್ದು ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶದ ಅತಂಜಿಖೇರಾ ಎಂಬಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಉತ್ಖನನದಲ್ಲಿ ಪತ್ತೆಯಾಗಿದೆ. ಮರದ ಚೌಕಟ್ಟಿಗೆ ಕಬ್ಬಿಣದ ಅಲಗನ್ನು ತೊಡಿಸಿ ಮಾಡಿದ ನೇಗಿಲು ಇದಕ್ಕೆ ಉತ್ತಮ ಪುರಾವೆ.'[22]

'ಬೌದ್ಧ ಮತಾವಲಂಬಿಗಳ ಆಶಯ ನೀಡಿದ್ದ ಶಾತವಾಹನರ ಆ ಕಾಲದ ರಾಜರ, ಸಾಮಂತರ, ಹೆಗ್ಗಡೆಗಳ, ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳ ಯಾದಿಯಲ್ಲಿ ಬಡಿಗರ ಹೆಸರೂ ಇದೆ. ಬಡಿಗರು ಬಡಿಗತನದೊಂದಿಗೆ

ಸಮಾಜಸೇವಾ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು, ಅತಿಥಿಗಳಿಗೆ ಆಶಯ ನೀಡುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುದು ಶಾಸನಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತದೆ.'23 ಮಗದ ಕಾಲದ ಆರ್ಥಿಕತೆಯು ನಗದು ಸರೂಪದಾಗಿತು. ಈ ಕಾಲದ ಕುಶಲಕರ್ಮಿಗಳು ಸತಂತರಾಗಿದ್ದು ಉತ್ಪಾದನಶೀಲರಾಗಿದ್ದರು. ಬಲವಾದ ವೃತ್ತಿ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. 'ಈ ಕಾಲದ ಬಡಿಗಿಗಳಿಗೆ ಮತು ಕುಶಲಕರ್ಮಿಗಳಿಗೆ ವರ್ಷಕ್ಕೆ 120 ಪಣಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಬಗ್ಗೆ ಡಿ.ಡಿ. ಕೋಸಾಂಬಿಯವರು ಪಸ್ತಾಪಿಸುತ್ತಾರೆ.'[24]

ಗತಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಡಿಗಿಗಳನ್ನು 'ಅರೆಕುಶಲ ಬಡಗಿಗಳು' ಮತು 'ಕುಶಲ ಬಡಗಿಗಳೆಂದು' ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕನ್ನಡ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ 'ಅರವಡಗಿ' ಮತು 'ವಡಗಿ' ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ.25 ಅರೆಕುಶಲ ಬಡಗಿಗಳು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿದ್ದು, ಗ್ರಾಮಸ್ಥರಿಗೆ ಬೇಕಾದ ನಿತ್ಯ ಬಳಕೆಯ ಕೃಷಿ ಹಾಗೂ ಗೃಹೋಪಯೋಗಿ ಸಲಕರಣೆಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಕುಶಲ ಬಡಗಿಗಳು ಅರಸರು ಮತು ಅಧಿಕಾರಿ ವರ್ಗಗಳ ಅಭಿರುಚಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಕೆತನೆಯ ಪರಿಕರಗಳನ್ನು, ಮಂಟಪಗಳನ್ನು, ದೇವಸ್ಥಾನ ಮತು ರಥಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ತಕ್ಕ ವರಮಾನವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು.

'ಅರೆಕುಶಲ ಬಡಿಗಿಗಳು ಗ್ರಾಮಸಮಾಜದ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುತ್ತಿದ್ದರಿಂದ ಅವರು ಜನರೊಂದಿಗೆ ಹೆಚು ಬೆರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಗ್ರಾಮಸ್ಥರಿಗೆ ಪೂರೈಕೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಪರಿಕರಗಳಿಗೆ ಪತಿಯಾಗಿ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಇಷು ಎಂದು ಗೊತ್ತಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಆಯವಾಗಿ ಕಾಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಬಡಿಗನನ್ನು ಆಯಗಾರರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿ ವಾರ್ಷಿಕ ಆಯ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು.'[26]

ಪ್ರಾಚೀನ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಐದುಹಿಟು, ಎಂಟುಹಿಟು, ಅಷ್ಟಾದಶವರ್ಗ, ಬಾರಾಬಲೂತೆ, ಒಂಬತು ಪಣಕಟ್ಟಿನವರು ಎನ್ನುವುದು ಗ್ರಾಮಾಡಳಿತದ ಒಂದು ಸಯಂ ಘಟಕವಾಗಿತು. ಇದರಲ್ಲಿ ಪಾಂಚಾಳಕುಲದ ಕಂಬಾರ, ಅಕ್ಕಸಾಲಿಗರೊಂದಿಗೆ ಬಡಿಗನೂ ಇರುತ್ತಿದ್ದ. ವಿಜಯನಗರೋತರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಘಟಕ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿತು. ಇಲ್ಲಿ ಬಡಗಿಯನ್ನು 'ಓಜರವ' ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಇವರೆಲ ಜಾತಿ ಮತು ವೃತ್ತಿಭೇದಗಳನ್ನು ಮೀರಿ ಪೂರ್ಣ ಸಮಾಜವೊಂದರ ನಿರ್ಮಾತೃಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಕ್ರಿ.ಶ. 1583ರಲ್ಲಿ ಕೊಪಳದ

ಕಸಬೆ ಗೌಡಕಿ ಹಸ್ತಾಂತರ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಉಪಸ್ಥಿತರಿದ್ದ ಅಷ್ಟಾದಶ ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಬಡಿಗ ಮತ್ತು ಕಮ್ಮಾರರು ಪ್ರಮುಖರಾಗಿದ್ದರು.

ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹೊಸೂರು ಗ್ರಾಮದ ಶಿಲಾಶಾಸನ (ಕ್ರಿ.ಶ. 1186)ದಲ್ಲಿ ಬಡಿಗಿಯ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ. ಹಿಟುಕಾರ ಬಡಗಿ ಕಲೋಜ ಮೋರಕೇಶರ ದೇವರ 'ತೋಟಕೆಯ್ಯಿ ಮನೆಯಗೆಯ್ದ' ಕೂಲಿಯನ್ನು ದೇವರ ನೈವೇದ್ಯಕ್ಕೆ ಬಿಟ ವಿಚಾರ ಬರುತದೆ.[27] ಕ್ರಿ.ಶ. 1003ರ ಹೊಯಳ ಬಲ್ಲಾಳರಾಯನ ಕೊಲ್ಹಾಪುರದ ತಾಮ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಆ ಊರಿನ 'ಹಿಟುಕಾರ ಬಡಗಿ ಹಿಲೋಜಗೆ ಮತರು 4, ಹಿಟ್ಟಿನ ಕಮ್ಮಾರ ದೇವೋಜಂಗೆ ಮತರು 4, ಹಿಟ್ಟಿನ ಅಕಸಾಲೆ ಪಾರಿಸೋಜಂಗೆ ಮತರು 4 ಭೂಮಿಯನ್ನು ದಾನ ಮಾಡಿದ ವಿವರಗಳಿವೆ.28 ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಚಿಕ್ಕ ಹಂದಿಗೋಳ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ (ಕ್ರಿ.ಶ. 1135) 'ಬಡಗಿ' ಕಮ್ಮಾರ, ಅಕಸಾಲೆ, ಸೇನಭೋವ, ತಲವಾರಿ ಮುಂತಾದವರಿಗೆ ಹಿಟ್ಟಿನ ಅಥವಾ ಹಿಟುಕಾರ ಎಂಬ ಹಿಟು ಪದದ ವಿಶೇಷವನ್ನು ಬಳಸಲಾಗಿದೆ. ಬಡಿಗರು ತಮ್ಮ ಸೇವೆಗಾಗಿ ಭೂದಾನ ಪಡೆದ ಮತ್ತು ನೀಡಿದ ಪ್ರಸಂಗಗಳು ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ದಾಖಲಾಗಿವೆ. ಕ್ರಿ.ಶ.1159ರಲ್ಲಿ ದಂಡಾಧಿಪನೊಬನು ವಿರುಪಾಕ್ಷಪುರವೆಂಬ ನಗರವನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಅದನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ದಾನ ಕೊಡುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೂ ಒಂದೊಂದರಂತೆ ಮರದ ಮಂಚಗಳನ್ನು ಬಡಿಗನಿಂದ ಮಾಡಿಸಿ ದಾನವಾಗಿ ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. 1225 ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಬಡಗಿ ಚಂಪೆCೀಜನ ಸೇವೆಯನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿ ಭೂದಾನ ನೀಡಿದ ವಿವರವಿದೆ.[29]

ಮನೆ, ದೇವಸ್ಥಾನ ನಿರ್ಮಾಣ ಅಥವಾ ದುರಸ್ಥಿ ಮಾಡಿದ್ದಕ್ಕೂ ಬಡಿಗರು ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಭೂದಾನ ಪಡೆದ ನಿದರ್ಶನಗಳು ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಗುತವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನವರು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿ ಅಲ್ಲಿನ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಂಧ್ರದ ಮಹೆಬೂಬನಗರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಅಲಂಪುರ ಗ್ರಾಮದ ಮಹದೇವ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಬಾಗಿಲನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಬಡಗಿ ಶ್ರೀಧರೋವಜ ಮತ್ತು ಅಯ್ಯಣಾಚಾರಿಗೆ (ಕ್ರಿ.ಶ. 780) ತಲಾ 30 ಮತರು ಭೂಮಿ ದಾನ ನೀಡಿದ ವಿವರವಿದೆ. ಮಾದೋಜ (ಕ್ರಿ.ಶ. 1121) ಮಾರೋಜ (ಕ್ರಿ.ಶ. 1121) ಬಡಗಿ ಕಲೋಜ (ಕ್ರಿ.ಶ. 1186) ಬಡಗಿ ಬಾಚೋಜ (ವಾಸಿಕಾ¾) ಗದ್ದೋಜ ಮತ್ತು ಬಾಕೋಜಿ (ಕ್ರಿ.ಶ. 1187) ಬಡಗಿ ಚಂಪೆCೀಜ (1225) ಬಡಗಿ ಕಲೋಜ (ಕ್ರಿ.ಶ. 1233-34) ಬಡಗಿ ಮೊಮ್ಮೋಜ

(ಕ್ರಿ.ಶ. 1300) ಶಿವಡಿಯೋಜ (ಕ್ರಿ.ಶ. 1393) ಜೋಜದೇವೋಜ (ಕ್ರಿ.ಶ. 1431) ಬಡಗಿ ಲಿಂಗೋಜ (ಕ್ರಿ.ಶ. 1647) ದೇವೋಜ (ಕ್ರಿ.ಶ. 1557) ದುಗ್ಗ (ಕ್ರಿ.ಶ. 18ನೇ ಶತಮಾನ) ಅಣೋಜ (ಕ್ರಿ.ಶ. 18ನೇ ಶತಮಾನ) ಇವರೆಲರೂ ಕುಶಲಿಗಳೂ ವಾಸುವಿಜ್ಞಾನ ತಜ್ಞರೂ ಆಗಿದ್ದು ತಮ್ಮ ಕುಶಲಕಲೆ ಮತು ಅದರ ಶಮಕಾಗಿ ತಕ್ಕ ಭೂದಾನಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದರು. ಭೂದಾನವು ಆಯಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನವಾದ ಪಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿತು.[30]

ಸುದೀರ್ಘವಾದ ಈ ಕಾಲಮಾನದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲಿನ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳಿಗಿಂತ ಮರದ ದೇವಾಲಯಗಳು ಹೆಚು ನಿರ್ಮಿಸಲಟ್ಟಿವೆ. ಅವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದವರು ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಪದೇಶದ ಮಧ್ಯಮ ಮತು ಸಾಮಾನ್ಯ ವರ್ಗದವರು. ಇವುಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದವರು ವಿದ್ಯಾಪಾರಂಗತರು, ಕರಕುಶಲಿಗಳು ಆದ ಸ್ಥಳೀಯ ಬಡಗಿಗಳು. ನಮ್ಮ ಗತಕಾಲದ ಬಡಗಿಗಳ ಕೃತಿಗಳು ಮರದ ರಚನೆಗಳಾಗಿದ್ದರಿಂದ ನಾಶವಾಗಿವೆ. ಪ್ರಾಚೀನ ಬಡಗಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅವರ ರಚನೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳು ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿವರ ನೀಡುವುದಿಲ. ಬಡಿಗಿಗಳು ಹಡಗುಕಟ್ಟಿದ ಬಗ್ಗೆ, ಕಟ್ಟಿಗೆಯ ಯುದ್ಧ ಸಲಕರಣೆಗಳಾದ ಬಲಿವಪೆಟಲ ಬೆಣೆ; ಡೆಂಕಣಿಗ್ಯೆ, 'ಪಂದಿದತೆ' 'ತಿರುಗಣೆ', 'ಭೀಮಗದೆ' ಮೊದಲಾದ ಮರದ ಆಯುಧಗಳನ್ನು ಕೆತ್ತಿದ ಬಗ್ಗೆ ಕುಮಾರರಾಮನ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿವರವಿದೆ. 'ಕೆತುವಾ ಬಡಗಿಗಳಿಂದಾ ದುರ್ಗ ಸಲೆ ಮೆ¾Éದುದು' ಎನ್ನುವ ಸಾಲು, ರಹಸ್ಯ ದುರ್ಗದೊಳಗಿದ್ದು ಯುದ್ಧಾಯುಧಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆನ್ನುವ ಧನಿ ಹೊರಡಿಸುತದೆ.

'ಪಂಜುರ್ಲಿ ಪಾಡ್ಡನದಲ್ಲಿ ಮರದ ದಿಮ್ಮಿ ಹಾಳುಮಾಡದೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಸೀಳಿ ಹಲಗೆ ಮಾಡಿಕೊಟರೆ ಹೆಚು ಸಂಭಾವನೆಯನ್ನು ಬಡಗಿ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ. ಕೊರೆದ ಮರದ ತುಂಡುಗಳನ್ನು ಎಣಿಸಿ, ಲೆಕ್ಕದ ಕೋಲಿನ ಸಹಾಯದಿಂದ ಒಟು ಮರದ ಪಮಾಣವನ್ನು ಅಳೆದು 'ಕೋಡಿ' ಎಂಬ ಅಳತೆಯ ಘಟಕದಿಂದ 'ವರಹ' ಎಂಬ ಹಣವನ್ನು ಬಡಿಗನಿಗೆ ಕೊಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು.'31 ಬಡಿಗ ಗ್ರಾಮ ಬದುಕಿನ ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಗವಾಗಿದ್ದ. ಸರ್ವಜ್ಞ ವಚನವೊಂದರಲ್ಲಿ

'ಹಡಗು ಕಡಲಿಗೆ ಬೇಕು ಗುಡುಗು ಮಿಂಚಿಗೆ ಬೇಕು
ಕಡಗದಾ ಕೈಯ್ಯ ಸೊಸಿಬೇಕು | ಊರಿಂಗೆ
ಬಡಿಗ ತಾ ಬೇಕು ಸರ್ವಜ್ಞ'

ಹಳ್ಳಿಯ ದಿನ ವ್ಯವಹಾರದ ಅನಿವಾರ್ಯ ಭಾಗವಾಗಿದ್ದ ಬಡಗಿಯನ್ನು ಬಡಗಿಗೌಡ ಎಂದೇ ಜನ ಸಂಬೋಧಿಸುತ್ತಾರೆ. ಬಡಿಗತನ ವೃತ್ತಿಯ ಜೊತೆಗೆ ಗ್ರಾಮದೇವತೆ ಪೂಜೆ, ಜಾತ್ರೆ, ಉತ್ಸವ, ಹುಟ್ಟು, ಸಾವು ಮುಂತಾದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿ ಹಣ ಮತ್ತು ಧಾನ್ಯ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ. ಬಡಿಗ 'ಗಳೆ' (ಒಂದುಜೋಡು ಎತ್ತು ಅಥವಾ ಕಮತ) ಲೆಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಅಥವ ದಿಂಡಿಗೆ 8 ಮನ (= ಮೂವತ್ತೆರಡು ಸೇರುಗಳು) ಅಥವಾ ಐದು ಗಿದ್ನ (ನಲವತ್ತು ಸೇರು), ಜೋಳ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. 1991ರಲ್ಲಿ ನಾನು ತಳಗಿಹಾಳ ಗ್ರಾಮದ ರೈತರಿಂದ ಒಂದು ಗಳೆಗೆ ಪಡೆದ ಕೊನೆಯ ಆಯ ನಲವತ್ತೈದು ಸೇರು ಇತ್ತು. ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಬಂದ ಒಕ್ಕಲು ಮನೆತನಗಳಿಗೆ ಕೃಷಿ ಪರಿಕರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟು ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಸುಗ್ಗಿಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಡಿಗೇರರು ಆಯ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು.

ಪಾಂಚಾಳರ ಆಯದ ಬಗ್ಗೆ ಶಿಲ್ಪರತ್ನ ಎನ್ನುವ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ "ಕರ್ಮಕಾರರ ವೇತನಾಕಮ" ಎನ್ನುವ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಅಧ್ಯಾಯವೇ ಇದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಮರಗೆಲಸ ಮಾಡುವ ಬಡಿಗಿಗಳಿಗೆ, ಕಲುಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಶಿಲ್ಪಿಗಳಿಗೆ ಅವರವರ ಕೆಲಸ ಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ಗುಣಮಟ್ಟದ ಮೇಲೆ ವೇತನವನ್ನು ಗೊತ್ತುಪಡಿಸಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಗರಗಸದಿಂದ ಮರವನ್ನು ಕೊಯ್ಯುವ ಬಡಿಗಿಗಳಿಗೆ "ಕಕಚ" ಎಂಬ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರದ ಪ್ರಕಾರ ಧಾನ್ಯವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಬಡಗಿಯ ಶ್ರಮವನ್ನು ಕಕಚ ಎಂಬ ಮೌಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಂದರೆ ಗರಗಸವು (ಕಕಚ, ಕರಗಸ, ಗರಗಸ) ಕಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದ ಉದ್ದದ ಅಳತೆಯನ್ನು ಅದರ ಅಗಲದ ಅರ್ಧ ಅಂಗುಲದಿಂದ ಗುಣಿಸಿ ಹನ್ನೆರಡರಿಂದ ಭಾಗಿಸಿದರೆ ಬರುವ ಭಾಗಲಬ್ಧವನ್ನು ಕಕಚ ಎಂದು ಗುರುತಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಹೀಗೆ ಲೆಕ್ಕ ಹಾಕಿದಾಗ ಕಕಚಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಅಷ್ಟಧಾನ್ಯವನ್ನು ಗರಗಸ ಹಿಡಿದು ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ನಿತ್ಯವೇತನವಾಗಿ ಕೊಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಬಡಗಿಗೆ ಕೊಡುವ ಹತ್ತನೇ ಅಥವಾ ಎಂಟನೇ ಒಂದನ್ನು ಸ್ಥಪತಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕು ಎಂದು ಶಿಲ್ಪರತ್ನ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ನಿರ್ದೇಶನ ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಬಡಿಗರು ಆಯಗಾರರಾಗಿ, ವಾಸ್ತುವಿದ್ಯಾ ತಜ್ಞರಾಗಿ, ದೇವಸ್ಥಾನದ ಜೀವಿತವರ್ಗವಾಗಿ, ಕುಶಲಕರ್ಮಿಗಳಾಗಿ, ಜ್ಯೋತಿಷಿಗಳಾಗಿ ಭಾರತದ ಅಥವಾ ಕರ್ನಾಟಕದ ಜನಬದುಕಿನ ನಿರ್ಮಿತಿಯಲ್ಲಿ

ಪಮುಖ ಪಾತವಹಿಸಿದ್ದಲದೆ ತಮ್ಮ ಕೆಲಸ ಸರೂಪ ಹಾಗೂ ಗುಣಮಟಕ್ಕೆ ತಕಂತೆ ದನ, ಧಾನ್ಯ, ಭೂಮಿ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದದ್ದು ಸಷವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತದೆ.

ಕಂಚುಗಾರರು : ತಾಮ, ಹಿತ್ತಾಳೆ ಮತು ಕಂಚಿನಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವವರನ್ನು ಕಂಚುಗಾರರೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತದೆ. ಕಂಚಿನಿಂದ ಕಳಸ, ಕಹಳೆ, ಕೈದೀಪ, ಘಂಟೆ, ಊಟದ ತಟ್ಟೆ ದೇವತಾಮೂರ್ತಿಗಳಲದೆ ತಾಮ ಮತು ಹಿತ್ತಾಳೆ ಪಾತ್ರೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಕಂಚುಗಾರರ ಪಮುಖ ವೃತ್ತಿಯಾಗಿತು. ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತದ ಕಂಚುಗಾರರು ಎರಕ ಹೊಯ್ದ ಪಾತ್ರೆಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುವ ಕಲೆಯನ್ನು ಕರಗತ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರೆಂದು ನಿಯಾರ್ಕಿಸ್ ವರದಿ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಹನ್ನೆರಡನೆ ಶತಮಾನದ ವಚನಕಾರರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಾದ ಮಲಹರಕಾಯಕದ ಚಿಕದೇವಯ್ಯ ಕಂಚುಗಾರನಾಗಿದ್ದ. 'ಕಾಂಸಿಗ', ಕಾಂಶ್ಯಕಾರ ಎಂಬುದನ್ನು ಕಂಚುಗಾರ ಎನ್ನುವ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿಯೇ ಬಳಸಲಾಗಿದೆ. ಕಂಚುಗಾರರು ಕೂಡ ವಿಶಕರ್ಮರು. ಕಂಚುಗಾರರು ಲೋಹೋದ್ಯೋಗಿ ಗಳಾಗಿದ್ದರೆಂದು ಡಾ.ಜಿ.ಆರ್. ಕುಪಸ್ವಾಮಿಯವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಕಂಚುಗಾರರು ದಿನ ಬಳಕೆಯ ವಸುಗಳನ್ನಲದೆ, ತೀರ್ಥಂಕರ, ವಿಷು, ಶಿವ ಮೊದಲಾದ ದೇವಾನುದೇವತೆಗಳ ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು, ಲೋಹಾಸನಗಳನ್ನು ಎರಕಹೊಯ್ದು ತಯಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಕ್ರಿ.ಶ. 11ನೇ ಶತಮಾನಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ನಟರಾಜ, ಶಿವ, ಪಾರ್ವತಿ ಮೊದಲಾದ ಲೋಹದ ಎರಕಹೊಯ್ದ ವಿಗಹಗಳು ಚನ್ನಪಟಣದ ಹತ್ತಿರದ ಕೂಡಲೂರು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಸಿಕವೆ. ಇವನ್ನು ಗಮನಿಸಿದ ಡಾ. ಗುರುರಾಜಾಚಾರ್ ಆಗಿನ ಕಾಲದ ಕಂಚುಗಾರರು ಮಿಶ ಲೋಹವನ್ನು ತಯಾರಿಸುವ ಲೋಹವಿಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ತಜ್ಞರಾಗಿದ್ದರೆಂದು, ಮಿಶ ಲೋಹವನ್ನು ಎರಕಹೊಯ್ದು ವಿಗಹಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಲು ಬಲವರಾಗಿದ್ದರೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತಾರೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. 1116ರ ಮೈಸೂರಿನ ಶಾಸನವೊಂದರಲ್ಲಿ ಬಂಗಾರ, ಕಬ್ಬಿಣ, ತಾಮ ಮೊದಲಾದ ಲೋಹಕರ್ಮ, ವಜ, ಮುತು, ರತ್ನ ಮೊದಲಾದ ರತ್ನಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಣಿತರಾಗಿದ್ದ ಕುಶಲಕರ್ಮಿಗಳು ವಿಶಕರ್ಮಿಯರಾಗಿದ್ದರೆಂಬುದನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಕ್ರಿ.ಶ. 1054ರಲ್ಲಿ 'ನಾಚೋಜ' ಎನ್ನುವ ಕಾಂಸಿಗನು ಕಂಚಿನ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ್ದಕಾಗಿ ಭೂದಾನ ಪಡೆದ ದಾಖಲೆಯಿದೆ. 'ಕಾಳೋಜ ಮತು ಅವಕೋಜ ಇಬರೂ ಕಂಚಿನ ಕೈಗಾರಿಕೋದ್ಯಮಿಗಳಾಗಿದ್ದು ಕ್ರಿ.ಶ.

1395ರಲ್ಲಿ ಬೇಲೂರು ಚೆನ್ನಕೇಶವ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿರುವ ಕಂಚಿನ ದೀಪಸ್ತಂಭವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇವರು ಕಂಚುಗಾರ ಮಾರಾಳ ನಿಂದೋಜನ ಮಕ್ಕಳೆಂದೂ ತಮ್ಮನ್ನು ಪಟಣದ ಕಂಚುಗಾರರೆಂದು ಕರೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ತಾವು ಮಾಡಿದ ಕಂಚಿನ ಕಂಬದ ತೂಕವನ್ನು "ಕಂಭದೀವಿಗೆ 4 ಕಂಚಿಗೆ 50 ಪಲ 4" ಎಂದು ನಮೂದಿಸಿದ್ದಾರೆ.'[32]

ಕ್ರಿ.ಶ. ನಾಲ್ಕರಿಂದ 10ನೇ ಶತಮಾನದ ವರೆಗೂ ಕರ್ನಾಟಕವನ್ನಾಳಿದ ಗಂಗ, ಕದಂಬ, ಚಾಲುಕ್ಯ, ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟ ಅರಸರು ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ತಾಮ್ರ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ಬರೆಸಿ ತಮ್ಮ ದಾನಗಳನ್ನು ದಾಖಲಿಸಿದ್ದುಂಟು. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಂಚುಗಾರರು ತಮ್ಮನ್ನು ತಟ, ತಟಾರ, ತಷ್ಪಕಾರ, ತಷ್ಪ, ತಾಟಕ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಜೊತೆಗೆ ಆಚಾರಿ ಎನ್ನುವ ಉಪಾದೇಯದೊಂದಿಗೆ ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಸಂಸ್ಕøತದ ತಷ್ಪಕರ ಎಂಬುದರ ಕನ್ನಡ ರೂಪ ಕಂಚುಗಾರ ಪದವಾಗಿದೆ. ವೇದಯುಗದಲ್ಲಿ ತಷ್ಪರು ಎಂದು ಬಡಗಿಗಳನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರೂ ಇತಿಹಾಸ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಷ್ಪ ಅಂದರೆ ಕಂಚುಗಾರರೆಂದು ಗುರುತಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. 1394ರಲ್ಲಿ ತಾಮ್ರ ಶಾಸನದ ಕರ್ತೃ ತನ್ನನ್ನು 'ಕಂಸಾಲ' (ಎಕ ಫಿ II ಪಾವಗಡ 72) ಎಂದು ಕರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಕಂಸಾಲ, ಕಂಸಾಲೆ, ಕಾಂಮ್ಸ್ಯಾಶಾಲೆ ಎಂಬುದರಿಂದ ಕಂಸಾಲ ಪದ ನಿಷ್ಪನ್ನಗೊಂಡಿತೆನ್ನುವುದು ವಿದ್ವಾಂಸರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಿದೆ. ವಿಜಯನಗರ ತಾಮ್ರಶಾಸನದ ಕರ್ತೃಗಳು ತಮ್ಮನ್ನು ತಷ್ಪ ಎಂದೇ ಕರೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ಗಂಗರ ಕಾಲದ ತಷ್ಪರು (ಕಂಚುಗಾರರು) ಮರಗೆಲಸವನ್ನು ಮುಖ್ಯ ವೃತ್ತಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಜೊತೆಗೆ ತಾಮ್ರಪಟಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ, ಅದರ ಮೇಲೆ ಅಕ್ಷರ ಮೂಡಿಸಬಲ್ಲಷ್ಟು ಪ್ರಾಜ್ಞರಾಗಿದ್ದರು. ಕನ್ನಡ, ಸಂಸ್ಕøತ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಲಿಪಿಯನ್ನು ತಿಳಿದ ಸ್ಥಳೀಕರಾಗಿದ್ದರು. ತಷ್ಪರು ಲಿಪಿಕರಣ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು 'ತಟಕರೇಣ', 'ತಷ್ಪಕರೇಣ', 'ತಷ್ಪಕಾರಸ್ಯ' ಎಂಬ ಪದಗಳಿಂದ ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಮರಿಷೇಣ ತಟಕಾರ, ಪಾಪಾ¾ತಷ್ಪ, ಚೋಮತಟಾರ, ಕೊಂಗಣಿ ಪೆಂದಟಾರ, ತಚ್ ಪತ್ತ್ಯಯಾಂತ್ತದ ರಣತಚನ್, ಮಾದತಚನ್ ಶ್ರೀಪುರುಷತಾಚನ್ ಎಂದು ಗುರುತಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಅರಸನ ಆಜ್ಞೆಗಳನ್ನು ಅರಿತು ಅದನ್ನು ಶಾಸನ ಭಾಷೆಯಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸುವಷ್ಟು ಕಂಚುಗಾರರು ಪಂಡಿತರಾಗಿದ್ದರು.

ಕ್ರಿ.ಶ. 5 ರಿಂದ 9ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ತಷಕಾರ, ತಚಕ ಎಂಬುದರ ಜೊತೆಗೆ ಆಚಾರ್ಯ 'ವಿಶಕರ್ಮ', ವರ್ಧಕಿ ಎಂದೂ ತಾಮಶಾಸನ ಲಿಪಿಕಾರರು ತಮ್ಮನ್ನು ಸಂಬೋಧಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಗಂಗರ ಕಾಲದ ಪಸಿದ್ಧ ಲಿಪಿಕಾರ ಕೊಂಗುಣಿಯಾಚಾಲಿ (ಕ್ರಿ.ಶ. 444) ಹೀಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡವರಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿಗನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಮುಂದೆ ಘನಂಬಾಚಾರ್ಯ (ಆರನೇ ಶತಮಾನ) ಗಂಗನಾರಾಯಣಾಚಾರ್ಯ (7ನೇ ಶತಮಾನ) ನೊಳಂಬಕಾಲದ ಧನಪತಿ ಆಚಾರಿ (8ನೇ ಶತಮಾನ), ನೊಳಮಾಚಾರಿ, ದುರ್ಗಾಚಾರಿ ಮುಂತಾದವರು ತಮ್ಮನ್ನು ಆಚಾರ್ಯ ಎಂದು ಗುರುತಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ತಟಾರರು ಲಿಪಿಕರಣದ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಪತಿಯಾಗಿ ಅರಸರಿಂದ, ಮಾಂಡಳಿಕರಿಂದ ಭೂದಾನ, ದತ್ತಿಗಳನ್ನು, ಗೃಹ ನಿವೇಶನಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ. ವಾರ್ಧಕಿ ಚೋಮ ತಟಾರ ಬಹ್ಮದೇಯ ದತ್ತಿಯನ್ನು ತಾಮ ಪತದ ಮೇಲೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಲಿಖಿಸಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಗೃಹನಿವೇಶನ, ಕಣಿವೆ ಪದೇಶದ ಬಂಜರು ಭೂಮಿ ಮತು ಒಂದು ಉಪಗ್ರಾಮವನ್ನು ದಾನವಾಗಿ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಉತುನೂರು ತಾಮಪಟದಲ್ಲಿ ಕೊಂಗಣಿ ಪೆಂದಟಾರ ಎನ್ನುವ ಲಿಪಿಕಾರ ಲಿಪಿಕರಣ ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ ಕಂಡುಗ ಬೀಜ ಬಿತುವ ಗದ್ದೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಕೊಂಗುಣಿ ಪೆಂದಟಾರ ಒಬ ಶ್ರೇಷ ಲಿಪಿಕಾರನಾಗಿದ್ದ, ತನ್ನ ಜೀವಿತಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಲಿಪೀಕರಣ ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ ಎರಡು ಕಂಡುಗ ಗದ್ದೆ, ಹನ್ನೆರಡು ಕಂಡುಗ ಹೊಲ, ಒಟು ಹದಿನಾಲ್ಕು ಕಂಡುಗ ಬೀಜ ಕ್ಷೇತವನ್ನು ಜೀವನ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದ. ವಿಶಕರ್ಮಾಚಾರ್ಯ (748-819-20) "ಸಕಲಕಲಾಧಾರಭೂತ ಚಿತಕಲಾಭಿಜ್ಞ" ಎಂದು ಗಂಗರಸರಿಂದ ಗೌರವಿಸಲಟ್ಟಿದ್ದ ಶತಾಯುಷಿ ವಿಶಕರ್ಮಾಚಾರ್ಯ ಪಮುಖ ಲಿಪಿಕಾರನಾಗಿದ್ದಲದೆ ಸಂಸ್ಕøತ, ಕನ್ನಡ, ಭಾಷೆ ಮತು ಲಿಪಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಜ್ಞನಾಗಿದ್ದ. ವಿಶಕರ್ಮಾಚಾರ್ಯ ತನ್ನ ಜೀವಿತಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಲಿಪಿಕಾರಿಕೆಯಿಂದ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಕಂಡುಗ ಗದ್ದೆ, ಹದಿನಾಲ್ಕು ಕಂಡುಗ ಒಣಭೂಮಿ, ಹನ್ನೆರಡು ನಿವರ್ತನ ನೀರ್ಮಣ್ಣು, ಹನ್ನೆರಡು ನಿವರ್ತನ ಮಳೆಭೂಮಿ, ಒಂದು ಉಪಗ್ರಾಮವನ್ನು ಪಡೆದ ಸ್ಥಿತಿವಂತನಾಗಿದ್ದ.'33 ಈ ರೀತಿ ಅನೇಕ ಲಿಪಿಕಾರರು ಕಂಚುಗಾರರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕೆಲಸದ ಸರೂಪದ ಮೇಲೆ ದಾನ, ದತ್ತಿಗಳನ್ನು, ಗೃಹನಿವೇಶನ, ಉಪಗ್ರಾಮ, ಜೀವನಾಂಶವನ್ನು ಬಾಡಿಗೆ ರಹಿತ ಮನೆಯನ್ನು ಪಡೆದದ್ದು ಈ ಕಾಲದ ತಾಮ ಶಾಸನಗಳಿಂದ ಅರಿವಿಗೆ ಬರುತದೆ.

ಕಂಚುಗಾರರು ಗ್ರಾಮಾಡಳಿತದ ಐದು ಅಥವಾ ಎಂಟುಹಿಟು ಮುಖಂಡರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಾಗಿದ್ದರು. ಮುಂದೆ ಅಷ್ಟಾದಶ ವರ್ಗದಲೂ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಆಡಳಿತಗಾರರಾಗಿ ವಾಣಿಜ್ಯ ಉತ್ಪನ್ನದ ಭಾಗವಾಗಿ ಕಂಚುಗಾರರು ಬೆಳೆದಿದ್ದರು. 'ಕಂಚುಗಾರಗೊತಳಿ' ಎನ್ನುವ ಸಂಘವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿಕೊಂಡು ಸಂಘಟಿತರಾಗಿದ್ದರು. ಶಾತವಾಹನರ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಕಮ್ಮಾರ, ಸುವರ್ಣಕಾರ, ಬಡಿಗ ವೃತ್ತಿಯ ಕುಶಲಕರ್ಮಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಕಂಚುಗಾರರ ಉಲ್ಲೇಖವೂ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಬರುತ್ತದೆ. 'ಕಾಂಸಕಾರಗೊತಳಿ' ಎನ್ನುವ ಕಂಚುಗಾರರ ಶ್ರೇಣಿ ಶಾತವಾಹನರ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿತ್ತು. ಕಮ್ಮಾರ, ಕಂಚುಗಾರ, ಸುವರ್ಣಕಾರ, ಕಲುಕುಟಿಗ ಮುಂತಾದ ಲೋಹ ಮತ್ತು ಶಿಲೆ ಕೆಲಸಗಾರರು ಬೃಹತ್ ಶಿಲಾಯುಗದ ಕಾಲದಿಂದಲೇ ಕಾರ್ಯಪ್ರವೃತ್ತರಾಗಿದ್ದು, ಮುಂದೆ ಇವೆ ವೃತ್ತಿ ಸಮುದಾಯಗಳಾಗಿ ಬೆಳೆದ ಬಗೆಯನ್ನು ಚರಿತ್ರೆಕಾರರು ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ವೈದಿಕ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಕಂಚುಗಾರರನ್ನು 'ಆಯಸೂಪ' ಎಂದು, ಬ್ರಹ್ಮವೈವರ್ತ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ 'ಕಾಂಶ್ಯಕಾರ' ಎಂದು ಕರೆದು, ಉಳಿದ ಕಸುಬುದಾರರಂತೆ ತಮ್ಮ ತಜ್ಞತೆಗೆ ತಕ್ಕ ವರಮಾನವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರಗಳಿವೆ. 1138ರ ಒಂದು ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಕಂಚುಗಾರರ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ. ಬಡಿಗಿ ಕಮ್ಮಾರರಂತೆ ಅಕ್ಕಸಾಲಿ ಮತ್ತು ಕಂಚುಗಾರರ ಸೇವೆಯು ಗ್ರಾಮಸ್ಥರಿಗೆ ಅನುಗಾಲವೂ ಅಗತ್ಯವಿರಲಿಲವಾದಕಾರಣ ಅಕ್ಕಸಾಲಿ ಮತ್ತು 'ಕಂಚುಗಾರರನ್ನು' ಆಯಗಾರರೆಂದು ನೇಮಿಸಲಾರರು ಎಂದು ಡಾ.ಎಂ. ಚಿದಾನಂದಮೂರ್ತಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಕಂಚುಗಾರರನ್ನು ಆಯಗಾರರೆಂದು ಯಾವ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಕರೆದಿಲವೆಂದು ಪ್ರೊ॥ರ.ಜಿ.ಎಸ್. ದೀಕ್ಷಿತರು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಕಂಚುಗಾರರು ಮಾಡಿದ ಸೇವೆಗೆ ವಿಶೇಷ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ದಾನದತ್ತಿಗಳನ್ನು ಕೊಟು ಪ್ರೋರೆದದ್ದನ್ನು ಈಗಾಗಲೇ ಗಮನಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕಂಚುಗಾರರು ದಾನ, ದತ್ತಿ ಮತ್ತು ಉತ್ಪಾದನೆಯಿಂದ ಶ್ರೀಮಂತರಾಗಿದ್ದು ಅವರಿಗೆ ತೆರಿಗೆ ವಿಧಿಸಲಾಗುತ್ತಿದ್ದ ವಿಚಾರಗಳು ಶಾಸನದಲ್ಲಿವೆ. ಕಂಚುಗಾರರು (ಹೋಗಾರರು) ತೆರಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕೆಂಬುದು ಹೊಯಳರಲ್ಲಿ ಮೊದಲಬಾರಿಗೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ನಂತರ ವಿಜಯನಗರ ಅರಸರಾದ ವೀರಚಿಕ್ಕದೇವರಾಯ ಮತ್ತು ಕೃಷದೇವರಾಯನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಕಡೆ ತೆರಿಗೆ ಹೇರಲಾಗಿದೆ. ಕಂಚುಗಾರರ ಮೇಲೆ ತೆರಿಗೆ ಹೇರುವ ಮತ್ತು ನಿರಾಕರಿಸುವ ಈ ಕ್ರಿಯೆ ಚರಿತ್ರೆಯುದ್ದಕ್ಕೂ ನಡೆದಿದೆ. ಕಂಚಿಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ತೆರಿಗೆ ಹೇರಿಕೆ ವಿರುದ್ಧ ದೊಡ್ಡ ಮಟ್ಟದ ಪ್ರತಿಭಟನೆ ಕಂಚುಗಾರರಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತದೆ.'34

ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಕಂಚುಗಾರರು ತಾಮ್ರ, ಕಂಚು, ಹಿತ್ತಾಳೆಯಂತಹ ಲೋಹಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಬಹುದೊಡ್ಡ ಕೌಶಲ್ಯಶೀಲ ಸಮುದಾಯವಾಗಿತು. ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಕರ್ನಾಟಕದ ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಗತಿಗೆ ಕಾರಣರಾಗಿದ್ದರು. ಗೃಹೋಪಯೋಗಿ, ಅನುಭೋಗಿ ಹಾಗೂ ದೇವರ ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಎರಕ ಹೊಯ್ಯು ಮಾಡಬಲ್ಲ ರಸಾಯನಶಾಸ್ತ್ರ ಪಂಡಿತರಾಗಿದ್ದರು. ಬೃಹತ್ ಶಿಲಾಯುಗದಿಂದ ಇಂದಿನ ಆಧುನಿಕ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲೂ ಕಂಚುಗಾರ, ಪಾತ್ರ ಬಹು ದೊಡ್ಡದು. ಸಂಪತ್ತಿನ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮತ್ತು ವಿನಿಮಯಕ್ಕೆ ಅಸ್ತಿಭಾರ ಹಾಕಿದ ಕಂಚುಗಾರರು ದೊಡ್ಡ ಮಟ್ಟದ ನಗರೀಕರಣ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳಿಗೆ ರೂವಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಅಕ್ಕಸಾಲಿಗ : ಪಾಂಚಾಳರು ಅಥವಾ ವಿಶ್ವಕರ್ಮರಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಸಾಲಿಗಳು ಒಬ್ಬರು. ವಿಶ್ವಕರ್ಮನ ಐದು ಗೋತ್ರ ಪ್ರವರ್ತಕರಲ್ಲಿ ಹೇಮಕರ್ಮ ಮಾಡುವವನೇ ಅಕ್ಕಸಾಲಿ ಅಥವಾ ಪತ್ತಾರ. ಅಕ್ಕಸಾಲಿ ಪದದ ಮೂಲರೂಪ ಅರ್ಕಸಾಲಿ. ಅರ್ಕ ಅಂದರೆ ಬಂಗಾರ ಎಂದೂ ಅರಗು ಕೂಡಿಸುವವ, ಕರಗಿಸುವವ ಎಂದೂ ಅರ್ಥವಿದೆ. ಅಕ್ಕಸಾಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಸ್ಥಳವೇ ಅಥವಾ ಸಾಲಿಯೇ ಅರ್ಕಸಾಲಿ. ಕೌಟಿಲ್ಯನು ಬಂಗಾರದ ಒಡವೆ ಮಾಡುವ ಶಾಲೆಯನ್ನು ಅಕಸಾಲೆ, ಅರ್ಕಸಾಲೆ ಎಂದು ಕರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಅಕಸಾಲೆಗೆ ಕನ್ನಡದ 'ಇಗ' ಪ್ರತ್ಯಯ ಸೇರಿ ಅಕ್ಕಸಾಲಿಗ ಆಗಿದೆ.

ಪ್ರಾದೇಶಿಕವಾಗಿ ಅಕ್ಕಸಾಲಿಗರನ್ನು ಆಚಾರ್ಯ, ಆಚಾರ್ಯ, ಆಚಾರಿ, ಪತ್ತಾರ, ಅಕಾಲಿ, ಸೋನಾರ, ಅಗಾಲಿ, ಅರ್ಕಸಾಲಿ, ಅರ್ಕಾಚಾರಿ, ಎಂಬಿತ್ಯಾದಿ ಪರ್ಯಾಯ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಗುರುತಿಸಲಾಗುತದೆ.35

ಪ್ರಾಚೀನ ಶಾಸನ ಶಿಲ್ಪ ಹಾಗೂ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಸಾಲಿಗರ ಇತಿಹಾಸ ಸಿಗುತದೆ. ಕ್ರಿ.ಪೂ 1500 ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಿಂಧು ಕಣಿವೆಯ ಬಯಲು ಮತ್ತು ಸರಸ್ವತಿ ಬಯಲಿನ ನಾಗರಿಕತೆಗಳ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದೊರೆತ ಅಕ್ಕಸಾಲಿಗರು ತಯಾರಿಸಿದ ಬೆಳ್ಳಿ, ಬಂಗಾರ ಹಾಗೂ ತಾಮ್ರದ ಆಭರಣಗಳು ಅವರ ಪ್ರಾಚೀನತೆಯ ಕುರುಹುಗಳಾಗಿವೆ. ಸಿಂಧೂ ನಾಗರಿಕತೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದ ಆಭರಣಗಳು, ಕಂಠಾಭರಣಗಳು, ಲೋಹದ ಬಳೆಗಳನ್ನು ಅನುಲಕ್ಷಿಸಿ ಪುರಾತತ್ವ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಆ ಕಾಲದ ಅಕ್ಕಸಾಲಿಗರು ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ನೈಪುಣ್ಯತೆ ಹೊಂದಿದ್ದರೆಂದು ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾರೆ.[36]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1500 ಕಾಲಕ್ಕೆ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಬಂದ ಆರ್ಯರು ಕೂಡ ಅಕಸಾಲಿಕೆ ಕಲೆಯಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಣಾತರಾಗಿದ್ದರು. ಚಿನ್ನವನ್ನು ಬೇರೆ ಲೋಹದಿಂದ ಬೇರ್ಪಡಿಸಿ ಶುದ್ಧೀಕರಿಸುವ, ಬೇರೆ ಲೋಹಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಂಯೋಜಿಸುವ, ಆಭರಣ ಮಾಡುವ ಕಲೆ ಮೌರ್ಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿತು. ಕ್ರಿ.ಪೂ. 300 ರಿಂದ 600 ಕಾಲದ ಗುಪ್ತರ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ಕಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಕಸಾಲಿಗರ ಕಲಾ ನೈಪುಣ್ಯತೆ ಅದ್ಭುತವಾಗಿದ್ದದ್ದು ತಿಳಿದು ಬರುತದೆ. ಕೌಟಿಲ್ಯನ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಕಸಾಲಿಗರ ವೃತ್ತಿ ಅವರು ಕೆಲಸಮಾಡುವ ಅರ್ಕಸಾಲೆ ಹಾಗೂ ಸಲಕರಣೆಗಳ ವಿವರಗಳಿವೆ. ಸುವರ್ಣಯುಗವೆಂದು ಕರೆಸಿಕೊಂಡ ಗುಪ್ತರ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಅಕಸಾಲಿಗರ ಕೌಶಲ್ಯಕ್ಕೆÉ ಹೆಚ್ಚಿನ ಗೌರವವಿತು. ತಕ್ಷಶಿಲೆಯಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 180 ಆಭರಣಗಳು ಸಿಕ್ಕಿದ್ದು ಅವು ಕ್ರಿ.ಶ.ಒಂದನೇ ಶತಮಾನದವು ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗುತದೆ. ಕ್ರಿ.ಶ ಒಂದು, ಎರಡು, ಮೂರು, ನಾಲ್ಕು ಹಾಗೂ ಏಳನೇ ಶತಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಅಕಸಾಲಿಗರು ತಯಾರಿಸಿದ ಕೆಲವು ಆಭರಣಗಳು ಲಭ್ಯವಾಗಿವೆ. ಸುಮಾರು ಎರಡರಿಂದ ಏಳನೇ ಶತಮಾನಗಳ ವರೆಗಿನ ಅಕಸಾಲಿಗರ ಕಲೆಯ ಕುರುಹುಗಳು ಅಜಂತಾ ಗುಹೆಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆತಿವೆ. 17, 18, 19ನೆಯ ಶತಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಶೀ, ದೆಹಲಿ, ಜೈಪುರ, ಲಾಹೋರ್, ಕಲ್ಕತ್ತಾ, ಬೊಂಬಾಯಿ, ಮದ್ರಾಸ್, ಹೈದಬಾದ್ ಇವು ಕುಶಲ ಅಕಸಾಲಿಗರ ಕೇಂದ್ರಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಪ್ರಾಚೀನ ಕರ್ನಾಟಕದ ಹಲವು ನಗರ ಮತು ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿ ಪತ್ತಾರ ಅಥವಾ ಸೋನಾರ ಪೇಟೆಗಳು ಇದ್ದವು.37 ಗತಿಸಿಹೋದ ನಾಗರಿಕತೆಯನ್ನು ಪ್ರಾಚೀನ ಕಲಾ ವಿನ್ಯಾಸವನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ಅಕಸಾಲಿಗರು, ಬಂಗಾರ, ಬೆಳ್ಳಿ, ವಜ್ರ, ರತ್ನ ಮಣಿಗಳಿಂದ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಸುಂದರ ಕುಸುರಿ ಕೆಲಸಗಳು ಮಹತದ ಆಕರಗಳಾಗಿವೆ.

ಅಕಸಾಲಿಗರು ತಾಮ್ರಪಟಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ ಮತು ಅವನ್ನು ಉತ್ಕೀರ್ಣ (ಕೊರೆದು) ಮಾಡಿದ ಉಲ್ಲೇಖಗಳು ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಗುತವೆ. 'ಉತ್ಕೀರ್ಣಂ ಚಾಕ್ಷಶಾಲೀನಾ ಶ್ರೀ ಸಾಮಸ ಖಣ್ಣೆಮಲೇಪಾ; 'ಉತ್ಕೀರ್ಣಂ ಚಾಕ್ಷ(ಶಾ)ಸಾಲಿ ಕುಮಾರ ಚನ್ದ್ರೇಣ ತಾಮ್ರ ಶಾಸನ ಮಿತಿ' ಎನ್ನುವ ಉಲ್ಲೇಖಗಳು ಅಕಸಾಲಿಗರು ಲೋಹವಿದ್ಯೆ, ಲಿಪಿವಿದ್ಯೆಗಳಲದೆ ಸಂಸ್ಕøತ, ಕನ್ನಡ, ತೆಲುಗು ಭಾಷೆ ಮತು ಲಿಪಿಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಣಿತರಾಗಿದ್ದರು ಎಂಬುದನ್ನು ಹೇಳುತವೆ.

ಐದನೆ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಅಪಾಪನೆಂಬ ಸುವರ್ಣಕಾರ ಮೂರು ಬಹ್ಮದೇಯದ ತಾಮ ಪಟಗಳನ್ನು ಸಂಸ್ಕøತದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತ ತನ್ನನ್ನು ಆರ್ಯನ ಮಗನೆಂದು, ಸುವರ್ಣಕಾರ ವೃತ್ತಿಯವನೆಂದೂ, ಪುರಾಧ್ಯಕ್ಷನೂ, ಹಿರಿಯ ಅಟಾರನೂ ಆಗಿದ್ದ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ರಾಷ್ಟಕೂಟ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಲಿಪಿಕಾರರು(ಕ್ರಿ.ಶ.741-975ರ ವರೆಗೆ)ತಮ್ಮನ್ನು ಸೋನಾರ, ಸೋನಕಾರ, ಸುವರ್ಣಕಾರ ಎಂದು ಕುಲನಾಮದೊಂದಿಗೆ ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಸೋನರ ಚಂದಹರಿ(749-50). ನೊಳಂಬ ಪಲವ ಮತು ಅಳೂಪರ ವೀರಶಾಸನಗಳನ್ನು ಬರೆದವರಲ್ಲಿ ಅಕಸಾಲಿಗಳೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ಅಕಸಾಲಿಗರು ಲಿಪಿಕರಣ ಕೆಲಸಕಾಗಿ ಆಶ್ರಿತರಿಂದ ಭೂ ದತ್ತಿ ಪಡೆದದ್ದು ತಿಳಿದುಬರುತದೆ.38

ಅಕಸಾಲಿಗರು ಪತ್ತಾರಿಕೆ ಮಾಡಲು ಬಳಸುವ ಪಮುಖ ಉಪಕರಣಗಳೆಂದರೆ; ಕುಪಡಿಗೆ(ಅಗ್ಗಿಷ್ಟಿಕೆ), ಊದುಗೊಳಿವೆ, ತಿದಿ, ಮುಸಿ, ಅಡಿಗಲು, ಸುತ್ತಿಗೆ, ಉಳಿ, ಕದುರು, ಚಿಮ್ಮಟಿಗೆ, ಇಕಳ, ಕತರಿ, ತ್ರಿಜ್ಯಮಾಪÀಕ, ಅರÀ, ಕುಂಚ ಮತು ಹಲವಾರು ರೀತಿಯ ಅಚುಗಳನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಇವೆಲವೂ ಅವರಿಗೆ ದೇವರ ಸಮಾನ. ಅಗ್ಗಿಷ್ಟಿಕೆ ಹಾಗೂ ಅಡಗಾಣಿ (ಅಡಿಗಲು)ಯನ್ನು ದಿನವೂ ಪೂಜಿಸದೆ ಕೆಲಸ ಆರಂಭಿಸುವುದಿಲ. ಇಷ್ಟೆ ಅಲದೆ ಸಮುದದ ಉಪು, ಪೊಟ್ಯಾಸಿಯಂ ನೈಟ್ರೇಟ್, ಸಣಕೆಂಪು ಉಸುಕು, ಪಟಕ, ರಸಕರ್ಪೂರ, ಗಂಧಕಾಮ, ನೈಟ್ರಿಕ್‍ಆಮ, ಬೋರಾಕ್ಸ್ ಮುಂತಾದ ರಾಸಾಯನಿಕಗಳನ್ನು ಬೆಸೆಯಲು, ಬೆಳಗಲು, ಕರಗಲು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ.

ಅಕಸಾಲಿಗರನ್ನು ಆಯಗಾರರ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದಾಗ ಬಡಿಗ, ಕಮ್ಮಾರರಷು ಸದಾಕಾಲ ಇವರ ಅಗತ್ಯ ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ. ಎಂಟು ಹಿಟ್ಟಿನವರು, ಬಾರಾಬಲೂತೆದಾರ ರಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಅಕಸಾಲಿಗರು ಗ್ರಾಮಸಮುದಾಯದ ಮುಖಂಡರಲ್ಲಿ ಒಬರಾಗಿದ್ದರು. ಆಯಗಾರರಾಗಿ ಅಕಸಾಲಿಗರು ಗುರುತಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದು ಕಡಿಮೆಯೆ. ಸದಾಕಾಲ ಅವರಿಗೆ ಉಪಜೀವನಕ್ಕೆ ಕೆಲಸ ಸಿಗದೆ ಬಡಿಗತನ ಕಮ್ಮಾರಿಕೆಯಿಂದ ಉಪಜೀವನ ಸಾಗಿಸಿದಾಗ ಅವರಿಗೆ ಬಹುಶಃ ಆಯ ಸಿಕ್ಕಿರಬಹುದು. ನಮ್ಮ ಚಿಕಪ ಮತು ಸೋದರ ಮಾವಂದಿರು ಸಂದರ್ಭದ ಅಗತ್ಯದಂತೆ ಪತ್ತಾರಿಕೆ, ಕಮ್ಮಾರಿಕೆ ಮತು ಬಡಿಗತನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುದ್ದು ಇದಕ್ಕೆ ಉತಮ ನಿದರ್ಶನ.

ಕ್ರಿ.ಶ.1035ರ ಶಾಸನವೊಂದರಲ್ಲಿ(ಸಾ.ಇ.ಇ I ಫಿ (i) 89) 'ಅಕಸಾಲಿಯಾಯ' ಕ್ರಿ.ಶ.1098 ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಅಕಸಾಲಿ ಖಾವೋಜನ ಭಾಗದಾಯ (ಬೊ.ಕ.ಇ I (ii) 145) ಮತೊಂದು ಶಾಸನದಲ್ಲಿ

ಅಕಸಾಲಿ ಮಾರೋಜ ಎಂಬುವವರು ಇನಾಮು ಭೂಮಿ ಪಡೆದ ವಿಚಾರಗಳು ಪಸ್ತಾಪಗೊಂಡಿವೆ. ಪ್ರಾಚೀನ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ(ಕ್ರಿ.ಶ. 1268) ಸೋಮನಾಥಪುರದ ದೇವಸ್ಥಾನದ 'ಜೀವಿತವರ್ಗ'ದಲ್ಲಿ ಬಡಿಗಿ ಮತು ಅಕಸಾಲಿಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆಚಾರಿತನವನ್ನು ವಹಿಸಿದ ಮರಿಯಾನೆಯೋಜ ನೆಂಬುವವನಿಗೆ "ಗ 12"ನ್ನು ಕೊಟ ವಿವರಗಳಿವೆ. ಕ್ರಿ.ಶ 1276ರಲ್ಲಿ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಜೀವಿತ ವರ್ಗವಾಗಿದ್ದ ಅಕಸಾಲಿಗಳಿಗೆ "4 ಗ" ನಗದು ರೂಪದ ಸಂಬಳವಿದ್ದದ್ದು ತಿಳಿದುಬರುತದೆ.

ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಸುವರ್ಣಕಾರನಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕಾದ ವೇತನವನ್ನು 'ಅರ್ಕ' ಎಂಬ ಮಾಪನದಲ್ಲಿ ಗೊತುಪಡಿಸಲಾಗುತ್ತಿತು. ಅಕಸಾಲಿಗೆ ಅರ್ಕದ ಹತನೇ ಒಂದಂಶವನ್ನು(ದಶವಂದ) ನಿತ್ಯ ವೇತನವಾಗಿ ಕೊಡಲಾಗುತ್ತಿತು. ಚಿನ್ನವನ್ನು ಕಾಯಿಸುವುದರಿಂದ ಅಥವಾ ಕರಗಿಸುವುದರಿಂದ ಅಥವಾ ಬೇರೊಂದು ಲೋಹದೊಂದಿಗೆ (ಸುತ್ತಿಗೆಯಿಂದ) ಹೊಡೆಯುವುದರಿಂದ ಅದರ ಮೊದಲಿನ ತೂಕವು ಸಲವೂ ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದಿಲ. ಹೀಗೆ ಮಾಡುವಾಗ ಬೆಳ್ಳಿ ಅಥವಾ ಕಂಚುಗಳಲ್ಲಿ ಹತನೆಯ ಒಂದಂಶಕ್ಕೆ ಹಾನಿಯಾಗುವುದು. ಸೀಸ, ಹಿತ್ತಾಳೆ, ಕಬ್ಬಿಣಗಳಲ್ಲಿ ಐದನೆಯ ಒಂದಂಶಕ್ಕೆ ಹಾನಿಯಾಗುವುದು, ಶುದ್ಧವಾದ ತಾಮ್ರದಲ್ಲಿ ಸಲವೂ ಹಾನಿಯಿಲ. ಮೇಲಿನ ಲೋಹಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಮಾಡುವ ಕುಶಲಿಗಳಿಗೆ (ಚಿನ್ನವನ್ನು ಬಿಟು) ಆಯಾ ದವ್ಯದ ಹತನೇ ಒಂದಂಶವನ್ನು ನಿತ್ಯ ವೇತನವನ್ನಾಗಿ ನೀಡುವ ಮೂಲಕ ಆತನ ಕುಟುಂಬದ ಸೌಖ್ಯವನ್ನು ಅಂದಿನ ಸಮಾಜ ಕಾಪಾಡುತ್ತಿತು.39

ಅಕಸಾಲಿ ಮತು ಅವರ ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳ ಉಲ್ಲೇಖ ಕನ್ನಡ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಗುತವೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. 750ರಲ್ಲಿ ಅಕಸಾಲಿ ಪೊನ್ನಾಚಾರಿ ಎಂಬುವವನು ರಾಜನಿಗೆ ಕಿರೀಟ ಮಾಡಿ ಕೊಡುತಾನೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. 1259-60ರ ಒಂದು ಶಾಸನದಲ್ಲಿ 'ಅಕಸಾಲೆಕಾಳಜಿ' ಎನ್ನುವವನು ಹೊಯಳ ನರಸಿಂಹ ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ಬಂಗಾರ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಕೊಟು 1 ಗದ್ದೆ ಹೊಲವನ್ನು ಪಡೆಯುತಾನೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. 1418ರ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ವಿಜಯನಗರ ಅರಸು ಹರಿಹರನ ಮಗ ದೇವರಾಯ ಮಹಾರಾಯನಿಗೆ ಅರಮನೆಯ ಹಜಾರ ಮತು ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನು ಪಾಂಚಾಳಿಕೆಯವರು ಚಿನ್ನದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಕಾಗಿ ಅರಸನು, ಅಕಸಾಲಿಯರ ಕುದುರೆ, ಎತು, ಎಮ್ಮೆ, ತೊತು, ಬಂಡಿ ಮತು ಆಭರಣಗಳ ಮೇಲಿನ ತೆರಿಗೆಗಳನ್ನು ಮನ್ನಾ ಮಾಡುತಾನೆ.

ಅಕಸಾಲಿಗರು ಕಮ್ಮಟದ ಓಜರಾಗಿ, ಕುಶಲಿಗಳಾಗಿ ಬಹಳ ದೊಡ ತಾಂತ್ರಿಕ ನೈಪುಣ್ಯತೆಯನ್ನು ಪಡೆದವರಾಗಿದ್ದರು. ಕರಗುವ, ಬೆಳಗುವ, ಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ರಾಸಾಯನಿಕಗಳನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಯಾವ ಉಷ್ಣಾಂಶದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಲೋಹ ಎಷ್ಟೊತು ಕರಗುವುದು ಎನ್ನುವ ತಿಳುವಳಿಕೆಯನ್ನು ಅಕಸಾಲಿಗರು ಹೊಂದಿದ್ದರು. ಅಕಸಾಲಿಗರು ಆಯಗಾರರಾಗಿ ಪೂರ್ಣಪಮಾಣದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡದಿದ್ದರೂ ಬಹಳ ದೊಡ ರಾಸಾಯನಿಕ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳಾಗಿ, ಕುಶಲಿಗಳಾಗಿ ರಾಜ ಮತು ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರ ಅನುಭೋಗದ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಸೃಜನಶೀಲತೆಯಿಂದ ಆಗುಮಾಡಿದ್ದು ಕಡೆಗಣಿಸುವ ವಿಚಾರವಲ.

ಶಿಲ್ಪಿ : ಕರ್ನಾಟಕದ ಕುಶಲ ಕೆಲಸಗಾರರ ಹಾಗೂ ಶಿಲ್ಪಿಗಳ ಹೆಸರುಗಳಿಗೆ 'ಓಜ; ಎನ್ನುವ ಉಪಾದೇಯ ಇರುವುದನ್ನು ಚರಿತ್ರೆಯಿಂದ ಗಹಿಸಬಹುದು. ಓಜ ಪದವು ಉಪಾಧ್ಯಾಯ ಎನ್ನುವ ಸಂಸ್ಕøತ ಪದದ ಉತನ್ನವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಪಾಠ, ಮಾಡುವ ಉಪಾಧ್ಯಾಯನಿಗೂ ವೃತ್ತಿಮಾಡುವ ಕುಶಲಕಾರನಿಗೂ 'ಓಜ' ಎನ್ನುವ ಪದ ಬಳಕೆಯಾಗಿದೆ. 'ವಾಜ' ಇದರ ಮೂಲರೂಪ ಇರಬಹುದು ಎನ್ನುವುದು ವಿದಾಂಸರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಿದೆ.

ವೇದಕಾಲೀನ ಋಭುಗಳನ್ನು 'ಶಿಲ್ಪಿಗಳೆಂದು' 'ವಾಜ'ರೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿತು. ಇಂದನಿಗೆ ಹರಿಯೆಂಬ ಅಶಗಳನ್ನು, ಅಶ್ವಿನೀ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ರಥವನ್ನು, ಬೃಹಸತಿಗೆ ವಿಶರೂಪವೆಂಬ ಕಾಮಧೇನುವನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಸಿಕೊಟು ಮೆಚ್ಚಿಕೆಯಿಂದ ಅಮೃತತವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಋಭು, ವಿಭಾ, ವಾಜ ಎನ್ನುವ ಮೂವರು ಸಹೋದರರು ಯಜ್ಞದ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವಷು ಹಕ್ಕುಬಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದರು.40 ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದ ಕೆಲವು ಕಡೆ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಡಗಿ ಕಮ್ಮಾರರನ್ನು 'ವಾಜರು; ಎಂದು ಸಂಬೋಧಿಸುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. 'ವಾಜರಹಳ್ಳಿ'ಗಳು ಸಿರಾ ಹಾಗೂ ಅರಸಿಕೆರೆ ಭಾಗದಲ್ಲಿವೆ.

ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಓಜ, ಓಝ ಎಂಬ ಎರಡು ಉಪನಾಮಗಳು ಬಳಕೆಯಾಗಿವೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಓಜ ಐದು ವಿಧವಾದ (ಪಂಚಕಾರುಕರು) ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಪಾಂಚಾಳರ ಹೆಸರಿನೊಂದಿಗೆ ಬೆಸೆದುಕೊಂಡಿದೆ. 'ವಾಜ'ದಿಂದ ಓಜ ಬಂದಿದ್ದು ಅದು ಶಿಲ್ಪಿಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಉಪನಾಮವಾಗಿತು ಎನ್ನುವುದು ವೇದಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತದೆ. ಕಂದಮಿಳಿನ ಓಜನೇ ವೇದ ಕಾಲೀನ ಸಮಾಜದ 'ವಾಜ'ನಾಗಿರ ಬಹುದೆನ್ನುವುದು ಶಂಬಾ

ಜೋಶಿಯವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ.41 ಶಿಲ್ಪಿಗಳು ತಮ್ಮ ಶ್ರಮಕ್ಕಾಗಿ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ವರಮಾನದ ಬಗ್ಗೆ ಅಲಲ್ಲಿ ನಿದರ್ಶನಗಳಿವೆ. ಆದರೆ ಶಿಲ್ಪಿಗಳು ಆಯಗಾರರಾಗಿದ್ದ ಬಗ್ಗೆ ಅಂತಹ ಖಚಿತ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ.

'ಶಿಲರತ್ನ' ಎನ್ನುವ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ 'ಕರ್ಮಕಾರ ವೇತನಾಕಮ' ಎಂಬ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಶಿಲ್ಪಿಗಳ ವರಮಾನದ ವಿವರಗಳಿವೆ. ಮರಗೆಲಸ ಮಾಡಿದ ಬಡಿಗಿಗೆ, ಕಲು ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಶಿಲ್ಪಿಗಳಿಗೆ, ವಿಗ್ರಹ ಕೆತುವ ಮೂರ್ತಿಶಿಲ್ಪಿಗಳಿಗೆ, ಚಿತ್ರಗಾರರಿಗೆ, ಚಿನ್ನ ಬೆಳ್ಳಿ ಮೊದಲಾದ ವಿವಿಧ ಲೋಹಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಮಾಡುವ ಅಕ್ಕಸಾಲಿಗಳಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕಾದ ವೇತನದ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಕೆಲಸದ ಗಾತ ಹಾಗೂ ಗುಣಮಟವನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ವೇತನವನ್ನು ನಿಗದಿಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ತಕ್ಷಕ ಮೊದಲಾದ ಕೆಲಸದವರಿಗೆ ಆರು ಪಸ್ಸದ ಅಳತೆಯ ಭತ ಅಥವಾ ಶಾಲಿಧಾನ್ಯವನ್ನು ದಿನನಿತ್ಯದ ವೇತನವಾಗಿ ಕೊಡಬೇಕು. ಸ್ಥಪತಿಗೆ ಇದರ ಎರಡು ಪಟು ಅಂದರೆ ಹನ್ನೆರಡು ಪಸ್ಸದ ಧಾನ್ಯವನ್ನು, ಗುರುವಿಗೆ ಇದರ ಎರಡುಪಟು ಅಂದರೆ ಇಪತ್ನಾಲ್ಕು ಪಸ್ಸ ಧಾನ್ಯವನ್ನು ನಿತ್ಯ ವೇತನವಾಗಿ ಕೊಡಬೇಕೆನ್ನುವ ನಿರ್ದೇಶನಗಳಿವೆ. ಕಲು ಒಡೆಯುವವನು ನಾಲ್ಕು "ಕೀಲ"ಗಳಿಂದ ಎಷು ಕರದ (ಕೈಯಿಯ) ಅಳತೆಯ ಕಲನ್ನು ಸೀಳುತ್ತಾನೋ ಅಷು `ಪಸ್ಸ' ಭತವನ್ನು ನಿತ್ಯವೇತನ ವಾಗಿ ಅವನಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕು. ಕಲು ಒಡೆಯುವವನ ಎರಡು ಪಟು ವೇತನವನ್ನು ಕಲು ನುಣುಪು ಮಾಡುವವನಿಗೆ, ಇದರ ಎರಡು ಪಟು ವೇತನ ವಿಗ್ರಹ ಮಾಡುವ ವನಿಗೂ ಸಲಬೇಕು. ಮೂವರು ಒಟ್ಟಾಗಿ ಕೆಲಸಮಾಡಿದರೆ ಸಮಾನವಾಗಿ ಹಂಚಿಕೊಡ ಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಮ್ಮಾರರು, ಓಜರು, ಬಡಗಿಗಳು, ಆಚಾರಿಗಳು `ಜೀವಿತವರ್ಗವಾಗಿ' ಒಂದೇ ಕಡೆ ನೆಲೆಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಜೀವನೋಪಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಇವರಿಗೆ ಗದ್ದೆ, ಗದ್ಯಾಣ, ಪಣ, ಕೂಲಿ ಇದರಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೊಂದನ್ನು ಅವರ ಕೆಲಸದ ಸರೂಪ ಮತು ಗುಣಮಟದ ಮೇಲೆ ಕೊಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಕ್ರಿ.ಶ.780ರಲ್ಲಿ ಆಲಂಪುರ ದೇವಾಲಯ ಶಿಲ್ಪಿಯಾದ ಅಯ್ಯಣ್ಣಾಚಾರಿ ಮಾಘ ಕವಿಯ ವಂಶಜ ಸೋಮಭಟನ ಪರವಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಶ್ರೀದಾರಕ್ಕೆ ಪತಿಫಲವಾಗಿ ಸಕಮವಾಗಿ ಮೂವತು ಮತು ಮೂರು ಮತರು ಗದ್ದೆಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಕ್ರಿ.ಶ.929ರಲ್ಲಿ ರಾಚಯೋಜರ ಮಗ ಚಾವಯ್ಯನು ತಾಮಪಟವನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ದಾಖಲಿಸಿದ್ದಕ್ಕೆ ಪತಿಯಾಗಿ ಕೆರೆಯ ಮೊದಲ ಏರಿಯಲ್ಲಿ 30 ಗುಳ ತೋಟವನ್ನು

ಮೂರು ಕಂಡುಗ ಗದ್ದೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಇದು ನೊಳಂಬರ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ರಾಚಯೋಜನ ಮಗಳು ರಾಷ್ಟಕೂಟ ಗೋವಿಂದನ ಸಾಮಂತನಾದ ಬದೆಗರಸನ ಅರಸಿ ಸುಗ್ಗಿಯಬರಸಿಯು ಮಾಡಿದ ಧರ್ಮಕಾರ್ಯವಾಗಿದೆ. ದೇವಾಲಯ ಶಿಲ್ಪಿಯಾದ ಕಂಡೋಜ ಕಾಮೇಶರ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ ಬಿಟ ದತ್ತಿ ದಾಖಲೆಯನ್ನು ಬರೆದದ್ದಕ್ಕಾಗಿ 12 ಮತರು ಭೂ ದತ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಕ್ರಿ.ಶ.926ರಲ್ಲಿ ಚಿತದುರ್ಗದ ರಾಮಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟಿಗೆಯ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಕಳೆದು(ಬೀಳಿಸಿ) ಕಲ್ಲಿನ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಅದರ ಬಳಿ ಕೊಂಡಗಳನ್ನು ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡಿ ತಂದ ಹಣದಿಂದ ಲಿಂಗಶಿವಜೀಯರು ಕಟ್ಟಿಸಿ ಭೂದತ್ತಿ ಬಿಟಾಗ ಅಭಿಮಾನಿ ಗೊಗ್ಗಿ ತನ್ನ ಮನ್ನೆಯ 'ಆಯ'ವನ್ನು ಈ ದೇವಾಲಯ ಕಟ್ಟಿದ ಶಿಲ್ಪಿ ಭೀವೋಜನಿಗೆ ಬಿಟು ಕೊಡುವ ವಿವರವಿದೆ. ಈ ಕಾಲದ ಶಿಲ್ಪಿಗಳು ತಮ್ಮನ್ನು 'ಬಹುಗುಣತೇಜನ್' ದೇವಾಳಯ ಬಿನ್ನಣಿ', ದೇವಾಲಯಂ ಬೆಸಗೆಯ್ದ' ಎಂದು ಕರೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ಬಳ್ಳಿಗಾವಿಯಲ್ಲಿ ಕ್ರಿ.ಶ. 1064ರಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಸಿದ ಬೌದ್ಧ ವಿಹಾರದ ಖಂಡಸ್ಫುಟಿತ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಮತು ನವನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಶಿಲ್ಪಿಗಳಿಗೆ ಆಹಾರ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿದ ನಿದರ್ಶನವಿದೆ.42 ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ನಗದು ರೂಪದಲ್ಲಿ ಸಂಭಾವನೆ ನೀಡಿದ ವಿವರಗಳು ಸಿಗುತವೆ. ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ನಿಯೋಜಿತರಾಗಿದ್ದ ರೂವಾರಿಗಳಿಗೆ 300 ಕೊಳಂಗಳು(ಕ್ರಿ.ಶ.1034), 12, ಮತರುಗಳು(ಕ್ರಿ.ಶ.1122) ಕಲು ಕೆಲಸದವರಿಗೆ 30 ಕೋಳಂ ಭೂಮಿ (ಕ್ರಿ.ಶ.1071) ನೀಡಿದ್ದು ಕಂಡುಬರುತದೆ. ಕ್ರಿ.ಶ.1034ರಲ್ಲಿ ದಾನರೂಪದಲ್ಲಿ ರೂವಾರಿಗಳಿಗೆ ಕೊಟಷು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಮುಂದಿನ ಯಾವ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿಯೂ ನೀಡಿದ ಉದಾಹರಣೆಗಳಿಲ. ಇದು ಅತೀ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಸುರೂಪದ ವೇತನವಾಗಿದೆ. ಕ್ರಿ.ಶ.1071ರಲ್ಲಿ ಕಲುಕುಟಿಗರಿಗೆ ಶಿಲ್ಪಿಗಳಿಗೆ ಕೊಡುವ 30 ಕೊಳಂ ಭೂಮಿ ಪುರೋಹಿತರು ಮತು ತೋಟಿಗರಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ ಸಂಭಾವನೆಗೆ ಸಮಾನ ವಾಗಿತು.43

ಶಿಲಾಕರ್ಮವು ಪಾಂಚಾಳರನ್ನು ಇತಿಹಾಸದೊಂದಿಗೆ ಹಸಿರಾಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿದೆ. ದೇವಾವಾಸ, ಮನುಷ್ಯವಾಸ, ಕೆರೆ ಮತು ತೂಬುಗಳ ರಚನೆ, ಮೂರ್ತಿ ಕೆತನೆ, ಗರುಡ ಗಂಬಾದಿಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆ, ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳ ಕಂಡರಣೆ, ತಾಮಶಾಸನಗಳ ಉತ್ಕೀರ್ಣ ಮುಂತಾದ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗಾಗಿ ಶಿಲ್ಪಿಗಳು ವೇತನ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಶಿಲ್ಪಿಗಳಿಗೆ ದಾನ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಬಿಡುವುದು 'ಪೂರ್ವ ಮರ್ಯಾದೆ'ಯಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿತು. ಮಹಾಜನಗಳು ಸೇರಿ

ಶಿಲ್ಪಿಯು ಅವನ ಮಕ್ಕಳು ವಂಶಪಾರಂಪರ್ಯವಾಗಿ ಅನುಭವಿಸು ವಂತೆ, ದಾತನಿಂದ ಅವನ ವಂಶಸ್ಥರಿಂದ ಮುಂದೆಯೂ ಯಾವ ತೊಂದರೆ ಯಾಗದಂತೆ ಎಚರವಹಿಸಲಾಗುತ್ತಿತು. ಶಿಲ್ಪಿಗೆ ರಾಜಮರ್ಯಾದೆಯಿತು.

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಶಿಲ್ಪಿಗಳಿಗೆ ಅವರು ಮಾಡಿದ ಕೆಲಸಾನುಸಾರ ಭೂಮಿಯನ್ನು ದಾನವಾಗಿ ಕೊಡುವುದು ವಾಡಿಕೆಯಾಗಿತು. ಆದರೆ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಕಾಳನ್ನು ಕೊಟ ಉಲ್ಲೇಖಗಳಿವೆ.44 ಗದ್ದೆ ಅಥವಾ ಬೆದ್ದಲು ಭೂಮಿ ಅಥವಾ ನೀರಾವರಿ ಭೂಮಿ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಭೂಮಿಯನ್ನು 'ಕಮ್ಮ' 'ಕೊಳಗ' 'ಸಲಗ'ಗಳಲ್ಲಿ ಅಳತೆ ಮಾಡಿ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಬಿತುವ ಕಾಳಿನ ಪಮಾಣದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಅಳೆದುಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೆಲವು ಕಡೆ ಕೂಲಿ ರೂಪದಲ್ಲಿ45 'ಹಿಟು' ರೂಪದಲ್ಲಿ ಶಿಲ್ಪಿಗಳು ಪಡೆದ ನಿದರ್ಶನಗಳಿವೆ. ಕೇತೋಜನೆಂಬ ಶಿಲ್ಪಿ(ಕ್ರಿ.ಶ 1218-19) ಎಂಟು ಹಿಟು ಸಹಿತವಾಗಿ ಸಲ ಭೂಮಿ ಯನ್ನು ದಾನ ಮಾಡಿದ್ದು ತಿಳಿದುಬರುತದೆ. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಹನ್ನೆರಡನೆ ಶತಮಾನವು ಶಿಲ್ಪಿಗಳಿಗೆ ಸುವರ್ಣಯುಗವಾಗಿತು. ದೊಡ ಪಮಾಣದಲ್ಲಿ ದೇಗುಲಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ ಕಾರ್ಯಗಳು ಈ ಘಟದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತವೆ. ಶಿಲ್ಪಿಗಳಿಗೆ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಆದಾಯಗಳು ಈ ಹಂತದಲ್ಲಿ ನಿಲುಕುತವೆ. 13, 14, 15, 16ನೇ ಶತಮಾನದ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಶಿಲ್ಪಿಗಳ ಆದಾಯ ಪಮಾಣ ಇಳಿಮುಖವಾಗುತದೆ. ಅಂದರೆ ಗುಡಿ ಗುಂಡಾರಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ ಪಮಾಣ ತಗ್ಗುತ್ತಾ ಹೋಗುತದೆ.

ಆಯಗಾರಿಕೆ ಮತು ಆಯಗಾರ ಸಮುದಾಯಗಳೆಂದರೆ; ತಮ್ಮ ದಿನದ ದುಡಿಮೆ ಮತು ಕಸುಬುಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಹಲವು ವಿಧದ ಕಲೆಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ರೂಢಿಸಿಕೊಂಡ ಸಮುದಾಯಗಳು. ಹಾಡು, ಕುಣಿತ, ಸಂಗೀತ, ವಾದ್ಯಗಾರಿಕೆ, ನಾಟಕ, ಬಯಲಾಟ, ಪಾರಿಜಾತ, ಭಜನೆ, ಕಥೆ ಹೀಗೆ ಎಲ ರೀತಿಯ ಮೌಖಿಕ ರೂಪಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಸೃಜನಶೀಲ ಲೋಕ. ಕಸಬುಲೋಕದ ಮುಖ್ಯ ಗುಣವೇ ಹೆಚು ಸೃಜನಶೀಲತೆಯನ್ನು, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಹಾಗೂ ಸೃಷ್ಟಿಶೀಲತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದು. ಆದರೆ ಶಿಷ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳು ಇಂತಹ ತೋಂಡಿ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಅಜ್ಞಾನ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿವೆ. ಆಯಗಾರ ಅಥವಾ ಆಯಗಾರಿಕೆ ಎಂದರೆ ಕಸುಬು, ಕಲೆ, ಜ್ಞಾನ, ಕೌಶಲ್ಯ, ಆಹಾರ, ಸಹಕಾರ, ಹೆಣು ಮತು ಅಧಿಕಾರದ ಮೀಮಾಂಸೆಯೂ ಆಗಿದೆ. ಇನ್ನೂ ಮುಂದುವರೆದು ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಆಯಗಾರಿಕೆ ಎಂದರೆ ಕಲೆ, ಸಮಾಜ, ಧರ್ಮ, ಆರ್ಥಿಕತೆ, ಭಾಷಿಕ ಮತು ಆಚರಣಾತ್ಮಕವಾದ ಎಳೆಗಳಿಂದ ಹೆಣೆದ ಅಖಂಡ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲ ಸಮುದಾಯವಾಗಿದೆ.

ಆಯಗಾರಿಕೆ ಎನ್ನುವುದು ಬಹುವಿಧ ಲೋಕದೃಷ್ಟಿ. ಈ ಲೋಕದೃಷ್ಟಿಯು ಜನರ ಯೋಚನಾ ಕ್ರಮವನ್ನು ಪ್ರಭಾವಿಸಿದೆ. ಹಾಗೆ ಜನರ ಆಲೋಚನಾ ಕ್ರಮವು ಆಯಗಾರರ ಮನೋಲೋಕವನ್ನು ಪ್ರಭಾವಿಸಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಸಮುದಾಯದ ಒಟ್ಟು ಸೃಜನಶೀಲ ಮೊತ್ತವೆ ಇಲ್ಲಿನ ಕಲೆಗಳು ಅಥವಾ ಕಸುಬುಗಳು. ಅವು ಜಾತಿ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯ ಎಲ್ಲ ಅಹಂಕಾರಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ವಾರಸುದಾರಿಕೆಯನ್ನು ವಿಸರ್ಜಿಸುತ್ತವೆ. ಆಯಗಾರರಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸುವ ಪ್ರಮುಖ ಸಮುದಾಯಗಳಾದ ಬಡಿಗ, ಕಮ್ಮಾರ, ಕುಂಬಾರ, ಕ್ಷೌರಿಕ, ಅಗಸ, ಹೂಗಾರ, ನೇಕಾರ, ಇವರೆಲ್ಲರು ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಗೀತ, ರಂಗಭೂಮಿ, ಚಿತ್ರ ಶಿಲ್ಪ ವಾದ್ಯಗಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಒಲವುಳ್ಳವರು. ಸುಸಜ್ಜಿತ ತರಬೇತಿಗಳ ಹಂಗಿಲ್ಲದೆ ಜನಪದ ಕಲೆಗಳನ್ನು ರಕ್ತಗತವಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಉಳಿಸಿ ಬೆಳೆಸಿದವರು.

ಭಜನೆ, ಬಯಲಾಟ, ಪಾರಿಜಾತ, ಸಣ್ಣಾಟ, ಹಲಿಗೆಮಜಲು, ಕರಡಿಮಜಲು ಸಂಬಾಳ, ಹಾರ್ಮೋನಿಯಂ, ತಬಲ, ದಮ್ಮಡಿ, ತಾಳ, ಹಾಡುಗಾರಿಕೆ, ಹೆಜ್ಜೆಕುಣಿತ ವಿವಿಧ ಸೋಗುಗಳು, ಅಲ್ಲದೆ ವಿವಿಧ ಜನಪದ ಆಟಗಳು, ಆಯಗಾರರ ಉಸಿರಾಟದ ಭಾಗಗಳು. ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಬಾಗಲಕೋಟೆ, ಬೆಳಗಾವಿ, ವಿಜಾಪೂರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಆಯಗಾರ ಸಮುದಾಯಗಳು ಕಲಾಸಕ್ತಿ ಹೊಂದಿದ್ದನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಿದ್ದೇನೆ.

ಆಯಗಾರರು ಕೇವಲ ಕಲಾಕಾರರು ಮಾತ್ರವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ತಮಗೆ ಬೇಕಾದ ವಾದ್ಯಪರಿಕರಗಳನ್ನು ತಾವೇ ಸೃಷ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮತ್ತು ರಿಪೇರಿ ಮಾಡುವ ಕಲೆಯನ್ನು ತಿಳಿದವರಾಗಿದ್ದರು. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಬಡಿಗ ಮತ್ತು ಕಮ್ಮಾರರು ಹಾರ್ಮೋನಿಯಂ, ಸೀತಾರ, ತಂಬೂರಿ ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ತಾಳ, ದಮ್ಮಡಿ, ಕರಡಿ ಡೊಳ್ಳು ವಾದ್ಯಗಳ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಮುಂಚೂಣಿಯಲ್ಲಿದ್ದರು. ಒಬ್ಬೊಬ್ಬ ಆಯಗಾರರು ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಕಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಣಿತರಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವರಿಗೆ ಜನಪದ ಕಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯಿದ್ದಂತೆ ಮಂತ್ರ, ತಂತ್ರ, ಶಕುನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪರಿಣತಿ ಇತ್ತು. ಜೊತೆಗೆ ಆರೂಢ, ಅವಧೂತ, ಸಾಧುಸಂತರು ಮುಂತಾದ ದಾರ್ಶನಿಕ ಪಂತಗಳೊಂದಿಗೆ ಕರುಳಬಳ್ಳಿ ಸಂಬಂಧವಿತ್ತು. ಇಂತಹ ಮಠ ಮತ್ತು ಗದ್ದುಗೆಗಳೇ ಆಯಗಾರರ ಕಲಾಬದುಕಿನ ಚಿಮ್ಮು ಹಲಗೆಗಳಾಗಿದ್ದವು ಹಾಗೂ ಪೋಷಕ ಜಾಗಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಸಣಪುಟ ಸ್ತ್ರೀಯ ಕಾಯಿಲೆ ಮತ್ತು ಆರೋಗ್ಯದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಇವರೆ ಪರಿಹಾರ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಪಕ್ಕೆಲುಬಿನಲ್ಲಿ ಉಸಿರು ಹಿಡಿದರೆ ಬೆಳಗಿನ ಜಾವ ಬಡಿಗನ ಬಾಚಿಯಿಂದ ಇಳಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಗುಣವಾಗುತ್ತದೆನ್ನುವ ನಂಬಿಕೆಯಿತ್ತು. ಬಡಿಗ,

ಕಮ್ಮಾರ, ಪತ್ತಾರರು ಯಂತ, ಮಂತ, ಮೋಡಿ, ಕಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಹಸರಾಗಿದ್ದರು. ಈ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಆಯಗಾರರು ಒಂದು ರೀತಿ ಭವರೋಗ ವೈದ್ಯರೂ ಆಗಿದ್ದರೂ.

ಆಯಗಾರರ ಆಚರಣೆಗಳು

ನೀರು ಮತು ಬೆಂಕಿಯೊಂದಿಗೆ ಅನ್ಯೋನ್ಯ ಸಂಬಂಧ ಹೊಂದಿರುವ ಕಮ್ಮಾರರು ಮಣು ನೀರಿನೊಂದಿಗೆ ಬೆಳೆದಿರುವ ಕುಂಬಾರರು ಮತು ಅಗಸರು, ನೀರು ತುಂಬುವ ಬೆಸರು, ಚರ್ಮ ಹದ ಮಾಡುವ ಮಾದಿಗರು, ಇವರೆಲರೂ ಆಚರಣಾತ್ಮಕ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಒಗ್ಗೂಡವುದೇ ವಿಶಿಷ ಬಗೆ. ವ್ಯವಸಾಯವು ನೆಲ ಮತು ನೀರುಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಂಬಂಧ ಹೊಂದಿದರೆ, ಆಯಗಾರಿಕೆ ಉಪಕರಣ ಮತು ಕಚಾಸಾಮಗಗ್ರಿಗಳ ಜೊತೆ ಸಂಬಂಧ ಪಡೆದಿತು. ಅಂದರೆ ಕೃಷಿ, ಪಶುಪಾಲನೆ, ವ್ಯಾಪಾರ, ಕುಶಲಕರ್ಮ, ವೃತ್ತಿ ಹಾಗೂ ಆರ್ಥಿಕ ಸರೂಪಗಳು ಪರಸರಾವಲಂಬಿಯಾಗಿದ್ದವು. ವೃತ್ತಿ ಸಂಸøತಿಯ ಭಾಗವಾಗಿ ಹೆಣು ದೇವತೆಗೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಪಕಟವಾಗುವ ಸಾಂಸøತಿಕ ಅಸ್ತಿತವೇ ಬೇರೆ. ಊರೊಟ್ಟಿನ ಕಡಾಯ ಸೇವೆಯ ಭಾಗವಾಗಿ ದುಡಿಯುವಾಗ ಪಕಟವಾಗುವ ಬಾಬುದಾರಿಕೆ ಬೇರೆ. ವೃತ್ತಿ ಸಂಸøತಿಯಲ್ಲಿ ಸಾತಂತ್ಯ ಮತು ಸಂತ ಅನನ್ಯತೆಯಿದ್ದರೆ ಬಾಬುದಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸಮುದಾಯದ ಅಸ್ಮಿತೆಯೂ ಊರಿಗೆ ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕಾದ ಸೇವೆಯ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯೂ ಇರುತದೆ. ಆಯಗಾರರ ಕಲಾಲೋಕ ಮತು ಆಚರಣಾತ್ಮಕ ಲೋಕಗಳು ಹೆಚು ಸಾಯತ ಮತು ಕೌಶಲ್ಯಯುತವಾಗಿದ್ದವು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಬಡಿಗ ಅಥವಾ ಕಮ್ಮಾರ ಗ್ರಾಮದೇವತೆ (ದ್ಯಾಮವ ಅಥವಾ ಊರಮ್ಮ) ಪೂಜಾರಿಯಾಗಿದ್ದಾಗ ಅವನ ಧಾರ್ಮಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಸ್ತಿತ ದೈವೀಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುತ್ತಿತು. ಅಲ್ಲಿ ಅವನು ಪಡೆಯುವ ಸ್ಥಾನವು ನೀಡುವ ಹಾಗೂ ರಕ್ಷಿಸುವವನ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುತ್ತಿತು. ಸಾಮಾಜಿಕ ವಿನ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ನೀಡುವವರು ಹಾಗೂ ರಕ್ಷಿಸುವವರು, ಇಲ್ಲಿ ಪಡೆಯುವ ಹಾಗೂ ಬೇಡುವ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಜಾತ್ರೆ, ಉತವ, ಹಬ, ಹರಿದಿನದಂತಹ ಆಚರಣಾತ್ಮಕ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮಾತ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತದೆ. ಮಾರಿ ಪೂಜಾರಿಗಳಾದ ಆಸಾದಿಗಳ ಸ್ಥಾನಾಂತರ ಇದಕ್ಕೆ ಉತಮ ನಿದರ್ಶನ. ನಿರ್ಮಿತ ಸಾಮಾಜಿಕ ಏಣಿಶ್ರೇಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಳವರ್ಗಗಳಾಗಿ, ಸೇವಾವರ್ಗಗಳಾಗಿ ಕಾಣುವ ಆಯಗಾರರು ಆಚರಣಾತ್ಮಕ ನೆಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಮೇಲ್‌ಚಲನೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುತವೆ.

ಆಯಗಾರ ಜಗತು ಕಲೆ, ಕಸುಬು, ಸಮುದಾಯ, ಆಚರಣೆ, ಸೇವೆ, ಮಾತು, ಆಹಾರ, ಅರಿವೆ ಇವೆಲವ಼ಗಳಿಂದಾದ ಬಹುರೂಪಿ ಸೃಷ್ಟಿ. ಈ ಸಮುದಾಯಗಳು ನೀರು, ಬೆಂಕಿ, ಗಾಳಿ, ಹೆಣು, ದೇವತೆಯೊಂದಿಗೆ ತನ್ನದೇ ಆದ ಬದುಕಿನ ನೆಲೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಹೆಣೆದುಕೊಂಡಿದೆ. ಆರಾರ ಮತು ವೃತ್ತಿ ಸಂಸ಼øತಿಯಂತೆ ಜಲ ಸಂಸ಼øತಿಯನ್ನು ಈ ಸಮುದಾಯಗಳು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಿವೆ. ಹುಟ್ಟಿನಿಂದ ಸಾಯುವವರೆಗಿನ ಮನುಷ್ಯನ ಪತಿಯೊಂದು ಆಚರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮದೇವತೆಯ ಜಾತ್ರೆ, ಉತವಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವತತವಾದ ಲಕ್ಕೆ ಮೊದಲ ಆದ್ಯತೆ. ಪತಿಯೊಂದು ಉತವಗಳು ಆರಂಭ ಮತು ಅಂತ್ಯವಾಗುವ಼ದೇ ಜಲಮೂಲಗಳಲ್ಲಿ. ಜಲ ಮೂಲಗಳಾದ ಬಾವಿ, ಕೆರೆ, ಹೊಂಡ, ಕೊಳ, ಕುಂಭಗಳು ಇಂಥ ಸಮುದಾಯಗಳಿಗೆ ಪವಿತ ಜಾಗಗಳು. ಜೊತೆಗೆ ಇವ಼ ನೀರಾವರಿ, ಕೃಷಿ, ಅಂಬಿಗಾರಿಕೆ (ಅಂಬಿಗೇರ) ಮೀನುಗಾರಿಕೆ, ಅಗಸಗಾರಿಕೆ, ಕಮ್ಮಾರಿಕೆ, ಚರ್ಮಗಾರಿಕೆಯಂತಹ ಸಮುದಾಯ ಆರ್ಥಿಕತೆಯೊಂದಿಗೆ ಬೆಸೆದು ಕೊಂಡಿವೆ. ಹುಲಿಗಿಯಲ್ಲಿರುವ ಶಾಶನದಲ್ಲಿ (12ನೇ ಶತಮಾನ) ಚೌಡಿಭಟನೆಂಬುವವನು ಹೊಳೆಯಿಂದ ಕೃಷಿಗೆ ನೀರೊದಗಿಸುವ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ. ಅನೇಕ ಜನಪದ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆರೆ ನೀರಾವರಿ ಉಲ್ಲೇಖ ಬರುವ಼ದು, ಕೆರೆಕೋಡಿ ಕಾಯಲು ಹೆಣುದೇವತೆಗಳೇ ಸ್ಥಾಪನೆಗೊಳ್ಳುವ಼ದು, ದೇವತೆಗಳ ಮೈತೊಳೆದ ನೀರು ತೆಂಗು, ಬಾಳೆ, ನಿಂಬೆ, ತೋಟಗಳಿಗೆ ಹರಿಯುವ ವರ್ಣನೆಗಳು ಜಲಸಂಬಂಧಿ ತತವನ್ನೇ ಹೇಳುತವೆ. ಮನುಷ್ಯ ಹಾಗೂ ದೈವಗಳ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಂತಾನ ಸೂಚಕವಾಗುವ ನೀರು, ಕೃಷಿ ಜಗತ್ತಿನ ಫಲಗಳಿಗೆ ವಿಸ್ತಾರವಾಗುವ಼ದರಲ್ಲಿ ಪಕೃತ್ತಿ ಮತು ಹೆಣ್ಣಿನ ಸಂತಾನಕ್ರಿಯೆಂದು ಸಮೀಕರಣವಿದೆ.

ಹಿಂಗಾರು ಹಂಗಾಮಿನ ದೈವವಾದ ಚಂಗಳವನ ಹಾಡುಗಳು ಮತು ಗಂಗಿಗೌರಿ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ನೀರಿನ ಯಥೇಚ ಉಲ್ಲೇಖ ಸಿಗುತ್ತೆ. ಬೆಣೂರು ದ್ಯಾಮವನಂತೂ ಅರಿಶಿಣ, ಉತತ್ತಿ, ಬಾಳೆ, ಅಡಕೆ, ತೆಂಗು, ನಿಂಬೆ, ವೀಳ್ಯೆದೆಲೆಯ ಸಸ್ಯಗಳಿಗೆ ಕವಲೀಯ ನೀರು ತಿರುವ ಸಂಗತಿಗಳು, ಆ ಮೂಲಕ ಬೆಳೆದ ಪೈರು, ನೇಯ್ದ ವಸ಼, ಹೂ ಹಣುಗಳು, ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗೆ ಹೋಗುವ಼ದು, ತಿರುಗಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಕೊಂಡು ತರುವ ವಿವರಗಳು, ಕೃಷಿ, ಫಲವಂತಿಕೆ ಮತು ಅರ್ಥಿಕತೆಯೊಂದಿಗೆ ಹೆಣ್ಣಿನ ಸಮೀಕರಣ ವಿರುವ಼ದನ್ನು ತಿಳಿಸುತವೆ. ಹೆಣ್ಣೆ ಉತ಼ಾದಕ ಹಾಗೂ ವಿನಿಮಯ ಸಂಸ಼øತಿಯ ಭಾಗವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ಼ಾಳೆ.

ನಾಗಪ, ಗುಳವ, ಗೌರಿ, ಸೀಗಿ, ಗಣಪತಿ ಇವರೆಲರೂ ಕೃಷಿ ಮತು ಉಪಕರಣ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ದೇವತೆಗಳು. ಇವು ಹಸಿ ಮಣ್ಣಿನ ಮೂರ್ತಿಗಳು ಮತು ಗುಡಿ ಹೊರಗಿನ ಆರಾಧನೆಗಳು. ಆಯಾ ಸಂದರ್ಭದ ಅಗತ್ಯಕ್ಕೆ ಹುಟ್ಟಿ ನಂತರ ವಿಸರ್ಜನೆಗೊಳ್ಳುವ ಇವುಗಳಿಗೂ ಆಯಗಾರ ಸಮುದಾಯಗಳಿಗೂ ಗಾಢ ಬೆಸುಗೆ ಇದೆ. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪದೇಶದಲ್ಲಿ ಗುಳವ, ನಾಗಪ, ಮಣ್ಣೆತು ಮಾಡುವುದು ಕುಂಬಾರರ ಕೆಲಸವಾದರೆ, ಸೀಗಿ, ಗೌರಿ, ಗಣಪ, ಕಾಮಣನ ತಯಾರಿಕೆ ಕೆಲಸ ಪಾಂಚಾಳರದು. ಅದಕಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಗೌರವ ಸಿಗುತದೆ. ಇವು ಕಮ್ಮಾರ, ಬಡಿಗ, ಅಕಸಾಲಿ, ಕುಂಬಾರ, ರೈತ ಇವರ ನಡುವಿನ ಆಚರಣಾತ್ಮಕ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಹೇಳಿದರೆ, ಮಣು, ನೀರು, ಪೈರು, ನಿಸರ್ಗ ಮತು ಆಹಾರ ಕಮಕೂ ಇವರು ಸಾವಯವ ಸಂಬಂಧದ ಸರೂಪವನ್ನು ಹೇಳುತವೆ. ಹೆಣ್ಣಿನ ಪಜನನ ಮತು ಪೋಷಕ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಘನವಾಗಿಸುವ ಹಾಗೂ ಸ್ತ್ರೀ ನಿಕೃಷ್ಟೀಕರಣದ ನಿರಾಕರಣೆಯನ್ನು ಇಂಥ ಆಚರಣಾತ್ಮಕ ವಿವರಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು.

ಸುಡುಗುಣದ ಬೆಂಕಿ, ಜೀವ ಚೈತನ್ಯದ ನೀರು ಕಂಬಾರ, ಕಂಚುಗಾರ, ಅಕಸಾಲಿ ಹಾಗೂ ಕುಂಬಾರರಲ್ಲಿ ಉತ್ಪಾದಕ ಹಾಗೂ ಪೋಷಕ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ. ಶಿಷ ನೆಲೆಗಳಂತೆ ಅವು ಕಾಡುವ, ಬೇಡುವ ಮತು ಸುಡುವ, ನಾಶಮಾಡುವ ದೇವರಗಳಲ. ಪಾಂಚಾಳರ ಪತಿಯೊಂದು ಕಸುಬು ಹಾಗೂ ಕೌಶಲ್ಯಗಳ ಹಿಂದೆ ಕಾಳಿಯ ಕೃಪೆ ಇದ್ದೇ ಇರುತದೆ. ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಉಪಯುಕವಾಗುವ ಸರಕು ಮತು ಸೇವೆಯ ಪಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟುವ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟತೆಯಿದೆ. ಅವರು ನಂಬಿದ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಹಾಗೂ ಕಂಡುಕೊಂಡಿದ್ದ ಜೀವನ ಮಾರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಅವರದ್ದೇ ಆದ ವಿಜ್ಞಾನವಿದೆ ತತಜ್ಞಾನವಿದೆ. ಪಾಂಚಾಳರಲ್ಲಿ ಕಾಳಮ್ಮ ಎನ್ನುವುದು ಕೇವಲ ದೈವವಲ, ಭಕ್ತಿಯೂ ಅಲ. ಅದು ವೃತ್ತಿ ಕೌಶಲ್ಯ ಮತು ಅವರ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಅನುಭವವನ್ನು ದೈವದ ಜೊತೆಗೆ ಏಕೀಭವಿಸುವುದು. ಕಾಳಮ್ಮ ಎಂದರೆ ಕೌಶಲ್ಯದ ಸರೂಪ, ಜ್ಞಾನದ ಬೆಳಕು. ಹೀಗಾಗಿ ಪಾಂಚಾಳರ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕೆಲಸಗಳು ಸ್ತ್ರೀಯರ ಸಹಾಯವಿಲದೆ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗುವುದಿಲ. ಅಗಸ, ಅಂಬಿಗ, ಕ್ಷೌರಿಕ, ಮಾದಿಗ ಸಮುದಾಯಗಳ ನಿರೊಟ್ಟಿಗಿನ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ಇದೇ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿಯೇ ನೋಡಬಹುದು. ಇಂತ ಆಚರಣಾತ್ಮಕ ನೆಲೆಗಳು ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಆಯಗಾರರನ್ನು ಕೀಳೀಕರಿಸಿದ ನೆಲೆಗಳನ್ನು ವಿಸರ್ಜಿಸುತವೆ.

ಮಹಿಳೆ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆ

ಆಯಗಾರ ವೃತ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನವು ಗಂಡಸು ಪಧಾನ ಕೆಲಸಗಳಂತೆ ಕಂಡರೂ ಹೆಂಗಸರ ಸಹಾಯವಿಲದೆ ಅವು ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗುವುದಿಲ. ಅಡುಗೆ ಮನೆ ಕೆಲಸವೇ ಹೆಂಗಸರ ಅಂಗೀಕೃತ ಮತು ಅಧಿಕೃತ ಕಾರ್ಯವೆಂದು ಬಿಂಬಿತವಾದರೂ, ಕೆಲವೊಂದು ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಅವಳ ನೆರವು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗುತ್ತೆ. ಹೆಂಗಸರ ಭಾವವಹಿಸುವಿಕೆ ಆಯಾ ವೃತ್ತಿಗಳಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ನಿರ್ಧಾರವಾಗುತ್ತಿತು. ಗಂಡು, ಹೆಣು, ಗಂಡ ಅಥವಾ ಹೆಂಡತಿ ಆದಾಯ ಮತು ಜೀವನ ವಿಧಾನಗಳು ಈ ವ್ಯತ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಬಹುಮುಖ್ಯ ಕಾರಣಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಶ್ರೀಮಂತರು ಮತು ಮೇಲು ಜಾತಿಯವರು ತಮ್ಮ ಹೆಂಗಸರನ್ನು ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಬಿಡುತ್ತಿರಲಿಲ. ಆದರೆ ಬಡವರು ಮತು ಕೆಳಜಾತಿ ಹೆಂಗಸರು ಅಧ್ಯತೆಯ ಮೇಲೆ ಮನೆಯ ಹೊರಗಡೆ ಮತು ಒಳಗಡೆ ಗಂಡಸರ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಕರಿಸಬೇಕಾಗಿತು.

ಬಡಗಿ, ಕಮ್ಮಾರ, ಕ್ಷೌರಿಕ, ಕುಂಬಾರ ಮುಂತಾದ ಕರಕುಶಲ ಕೆಲಸ ಮಡುವವರಿಗೆ ಹೆಂಗಸರಿಗಿಂತ ಗಂಡಸರ ಕೆಲಸಗಳೇ ಹೆಚ್ಚಿನವಾಗಿದ್ದವು. ಹೆಂಗಸರು ಮತು ಮಕ್ಕಳು ಮಾಡುವ ಕೆಲಸಗಳು ತಮ್ಮ ಕೈಕೆಳಗಿನವೂ ಅನುತ್ಪಾದಕವೂ ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಇತು. ಆಹಾರಧಾನ್ಯ, ಬೆಳೆದು ಅಥವಾ ದುಡಿದು ಮನೆಗೆ ತಂದು ಹಾಕುವುದು ಗಂಡಿನ ಕೆಲಸವಾದರೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಹಸನುಮಾಡಿ, ಹಿಟುಮಾಡಿ ಊಟೋಪಚಾರಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದು ಹೆಂಗಸಿನ ಕೆಲಸವಾಗಿತು.

ಬಡಗಿಯ ಹೆಂಡತಿ ಗೃಹಕೃತ್ಯಗಳ ಜೊತೆ ಬಹಳ ಅಪರೂಪಕೊಮ್ಮೆ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಕೊರೆಯುವಾಗ ಗರಗಸ ಎಳೆಯಲು, ತೂತು (ಹುಗಿಲು) ತೆಗೆಯುವಾಗ ಹಿಡಿಶ್ಯಾಳದ ದಾರ ಎಳೆಯುವುದು, ಕೆತ್ತಿದ ಸೆಕ್ಕಿಗಳನ್ನು ಆಯ್ದು ಒಪಮಾಡುವ ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಕುಟುಂಬದ ಸದಸ್ಯರು ಕಡಿಮೆಯಿದ್ದಾಗ, ಗಂಡನಿಗೆ ಬೇರೆಯವರ ಸಹಾಯ ದೊರೆಯದಿದ್ದಾಗ ಹೆಂಡತಿ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅದೇ ರೀತಿ ಕಮ್ಮಾರರಲ್ಲಿ ತಿದಿ ಜಗ್ಗಲು, ಚಮ್ಮಟಿಗೆಯಿಂದ ಕಾದ ಕಬ್ಬಿಣವನ್ನು ಹಣೆಯಲು ಹೆಂಡತಿಯಿಂದ ಸಹಾಯ ಸಿಗುತ್ತಿತು.

ಅಗಸರಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನವಾದ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆಯ ಸರೂಪವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಹೆಂಗಸರು ಅಥವಾ ಹೆಂಡತಿ ಅಗಸನ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ನೇರವಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿತು. ಗಂಡಸು

ಊರವರ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ತೊಳೆಯಲು ತರುವುದು, ತಳೆದು ಇಸ್ತ್ರೀ ಮಾಡಿದ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಮರಳಿ ಕೊಡುವ ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಅಗಸ ಸಂದರ್ಭ ಬಂದರೆ ಗಂಡಸಿನ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಒಗೆಯುತ್ತಿದ್ದನೇ ಹೊರತು ಹೆಂಗಸರ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನಲ. ಮುಟ್ಟಿನ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಅಗಸರು ತಾವೆ ಒಗೆಯುತ್ತಿರಲಿಲ. ಕೂಲಿ ನೀಡಿ ಗಿರಾಕಿಗಳಿಂದ ತೊಳೆಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಂಥ ಮೈಲಿಗೆ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಉಳಿದ ಬಟ್ಟೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿಸದೆ ಕೋಲಿನ ತುದಿಗೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಪತ್ಯೇಕವಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಬಾಣಂತಿ ಮತು ಮುಟ್ಟಿನ ಸೀರೆಗಳನ್ನು ಕೆಲವೊಂದು ಕಡೆ ಅಗಸ ಗಿತ್ತಿಯೇ ಒಗೆಯುತ್ತಿದ್ದದ್ದು ಕಂಡುಬರುತದೆ. ಇಷ್ಟೆ ಅಲದೆ ಮುದವೆ, ಮುಂಜಿವೆಗಳಲ್ಲಿ ಸುರಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮದುಮಕ್ಕಳು ಕಳೆದ ಮೈಲಿಗೆಯ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಸತ್ತಾಗ ಕಳೆದ ಮೈಲಿಗೆಗಳನ್ನು ಅಗಸಗಿತ್ತಿಯೇ ತೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದಳು. ಇದಕ್ಕೆ ಇಂತಿಷ್ಟು ಹಣ, ಬಟ್ಟೆ, ಉಡುಗೊರೆ ಅಥವಾ ತಕ್ಕಷ್ಟು ದವಸವನ್ನು ಕೊಡುವ ವಾಡಿಕೆಯಿತು.

ಕುಂಬಾರನ ಹೆಂಡತಿಯ ಕೆಲಸವೆಂದರೆ ಮಡಿಕೆ ಸುಡುವ ಕುಲಮೆಯ ಬೆಂಕಿ ಆರದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಮಣು ಕಲಿಸಲು ನೀರು ತರುವುದು, ಒಣಗಲು ಇಟ ಹಾಗೂ ಇನ್ನು ಸುಡದ ಹಸಿಯಾದ ಮಡಿಕೆಗಳು, ಬೋಗುಣಿಗಳು, ಹೆಂಚುಗಳನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಾಗಿತು. ಅಲದೆ ಸಂತೆಗಳಿಗೆ, ನೆರೆ ಗ್ರಾಮಗಳಿಗೆ, ಸುಗ್ಗಿಯ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮಡಿಕೆ ಮಾರಲು ಹೋಗುವ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಗಾಣಿಗ ಹೆಣುಮಕ್ಕಳ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಎತ್ತಿನಿಂದ ಗಾಣವಾಡಿಸಿ ತೆಗೆದ ಎಣ್ಣೆಯನ್ನು ಮಾರುವ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ವಿವಿಧ ಬಗೆಯ ಕರಿದ ತಿನಿಸುಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ ವಿವಿಧ ಜಾತ್ರೆ ಉತವಗಳಲ್ಲಿ ಮಾರುವುದು ಗಾಣಗಿತ್ತಿಯರ ಕೆಲಸವಾಗಿತು.

ಮೇದಾರರಲ್ಲಿ ಹೆಂಗಸು ಪಮುಖ ಪಾತವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಗಂಡಸರು ಬಿದಿರನ್ನು ತಂದು ಅವನ್ನು ಒಂದು ಹಂತದವರೆಗೆ ಸೀಳಿಕೊಟ್ಟರೆ, ನಂತರ ಹೆಂಗಸರು ತಾವು ಹೆಣೆಯುವ ಸಾಮಗ್ರಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ವಿವಿಧ ಆಕಾರ ಮತು ಗಾತದಲ್ಲಿ ಬಿದಿರನ್ನು ಸೀಳಿಕೊಂಡು ಹೆಣೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಬುಟ್ಟಿ, ಮರ, ಚಾಪೆ, ಮೀನಿನ ಬೋನುಗಳು ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಹೆಣೆದು ಪರವೂರಿಗೆ ಅಥವಾ ಸಂತೆಗಳಿಗೆ ಮಾರಲು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರಿಗೆ ಹಣಕ್ಕಿಂತ ಧಾನ್ಯ ಪಮಾಣವೇ ಜಾಸ್ತಿ ಸಿಗುತ್ತಿತು.

ಹೀಗೆ ವಿವಿಧ ಕಸಬುಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆ ಬಹುಮುಖ್ಯವಾಗಿದ್ದರೂ ಅದು ಅನುತ್ಪಾದಕ ಎನ್ನುವ ಭಾವನೆಯಿತು. ಆದರೆ ಹೆಂಗಸರಿಗೆ ಅದು ಕೇವಲ ಗಂಡಸಿನ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವ ಸಂಗತಿಯಾಗಿರದೆ ಅದೊಂದು ಕುಟುಂಬದ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಾಗಿತು.

ಭಾಷೆ ಮತು ಕುಶಲತೆಗಳು

ಆಧುನಿಕ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಾವು ತತ ಸಂಸ್ಕøತಿಯಿಂದ ವಸು ಸಂಸ್ಕøತಿಯತ ಆಕರ್ಷಿತರಾಗಿದ್ದೇವೆ. ಹೊರಗಿನ ಜೀವನ, ತತ ಮತು ಸಿದ್ಧವಸುಗಳಿಗೆ ಬಾಯಿ ತೆರೆದುಕೊಂಡ ಭೀಕ್ಷುಕ ಪವೃತ್ತಿ ನಮ್ಮದಾಗುತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಕಲೆ ಮತು ಕಸಬುಗಳು ಹಾಗಲ. ಅವು ದುಡಿತ, ಶಮ, ಸಾಭಿಮಾನ ಹಘೂ ತನ್ನದೇ ಆದ ಭಾಷಾ ಕೌಶಲ್ಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದವು. ಅನ್ಯದರ ಅನುಕರಣೆ ಮತು ನಕಲಾಗುತ್ತಿರುವ ನಮ್ಮ ಜೀವನಧರ್ಮವೇ ಅಸಲಿಯಾಗಿಲದಿರುವಾಗ ನಮ್ಮ ಉತನ್ನಗಳಾದ ಕಲೆ ಮತು ಕಸಬುಗಳು ಹೇಗೆ ಅಸಲೀಯಾಗಿ ಉಳಿಯಲು ಸಾಧ್ಯ. ನಮ್ಮ ಬದಕಿಗೊಂದ ಸಾಂಸ್ಕøತಿಕ ವಿಸ್ತಾರವಿದ್ದರೆ ನಮ್ಮ ಕಲೆಗಳಿಗೂ ಅದು ವಿಸ್ತಾರವಾಗುತ್ತಿತು. ಆದರೆ ಅದಿಂದು ಆಗುತ್ತಿಲ. ನಮ್ಮ ನಡುವೆ ಇರುವ ಸಾಂಪದಾಯಿಕ ಕಲೆ, ಕಸುಬು, ಭಾಷೆ ಹಾಗೂ ಕೌಶಲ್ಯಗಳನ್ನು ವಸು ಸಂಸ್ಕತಿಯ ಭಾಗವಾಗಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆಯೇ ಹೊರತು ಜೀವಂತ ಸಂಸ್ಕತಿಯ ಭಾಗವಾಗಿಯಲ.

ನಮ್ಮ ಸಾಂಪದಾಯಿಕ ಕಸುಬು ಹಾಗೂ ಕೌಶಲ್ಯಗಳು ವಂಶಸಂಬಂಧಿಯಾಗಿದ್ದವು. ಕೆಲವು ಅನಿಷ್ಠ ಪದ್ಧತಿಗಳ ಆಚೆಯೂ ಇದೊಂದು ಸ್ವಾವಲಂಬಿ ಕಮವಾಗಿದ್ದನ್ನು ನಾವು ಮರೆಯಬಾರದು. ಇಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣವೆನ್ನುವುದು ಹೊರಗಿನ ಯಾರೋ ತಯಾರಿಸಿದ ಪಠ್ಯದ ಮೂಲಕ ಅಥವಾ ತಿಳುವಳಿಕೆಯ ಮೂಲಕ ಬರದೆ, ತನ್ನ ವೃತ್ತಿ ಮೂಲದಿಂದಲೇ ಬರುತ್ತಿತು. ಪ್ರಾಯಬಂದಂತೆ ಆಯಾ ವೃತ್ತಿಯ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಉದ್ಯೋಗದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಲಾಗುತ್ತಿತು. ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಬರುವ ಇಂಥ ವೃತ್ತಿ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ತನ್ನದೇ ಆದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಗತ್ಯಗಳಿರುತ್ತಿದ್ದವು. ಕುಟುಂಬದ ಮೂಲಕ, ಪರಿಸರದ ಭಾಷೆಯ ಮೂಲಕ ದೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಇಂಥ ಶಿಕ್ಷಣದಿಂದ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯುತ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿ ಪತಿಯೊಂದು ಮಗುವೂ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿತು.

ಬಹುವಿಧ ವೃತ್ತಿ ಮತು ಭಾಷಾ ಸಂಸ್ಕøತಿ ಹೊಂದಿದ್ದ ಕಸುಬುದಾರ ಸಮುದಾಯಗಳಿಗೆ ಸ್ಥಳೀಯ ಕೌಶಲಗಳು ಕರಗತವಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದವು. ನಮ್ಮ ದೇಶದ ನೂರಾರು ಕಸುಬು ಮತು ಕೌಶಲ್ಯಗಳು ಅಡಗಿರುವುದು

ಭಾಷೆ ಮತು ಉಪಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಎನ್ನುವ್ರದು ಮುಖ್ಯ ಸಂಗತಿ. ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ವೃತ್ತಿ ಮತು ಭಾಷೆಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತು ಅಧ್ಯಯನವೆಂದರೆ ಅಲ್ಲಿನ ವಿಶಿಷ ಕೌಶಲ್ಯಗಳ ಹಾಗೂ ಆ ಸಮುದಾಯಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯೂ ಆಗಿದೆ. ಕೌಶಲ್ಯಗಳು ಉಳಿದರೆ ಆ ಕಸುಬುದಾರ ಸಮುದಾಯಗಳು, ಆ ಸಮುದಾಯದ ಭಾಷೆ ಮತು ಸಂಸ್ಕøತಿಗಳು ಜೀವಂತವಾಗಿ ಉಳಿಯುತವೆ.

ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಸಂಸ್ಕøತಿ ಮತು ಭಾಷೆಯ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿರುವ ನಾವ್ರ. ನಮ್ಮ ಕಲೆ ಮತು ಸಂಸ್ಕøತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕೀಳರಿಮೆಗಳನ್ನು ಬೆಳಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ. ಇಂಥ ಕೀಳರಿಮೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಸುವ ವ್ಯಕ್ತಿ ಮತು ಸಂಸ್ಕøತಿಗಳು ಬರುಬರುತ ತನ್ನ ಭಾಷೆ, ಭಾವನೆ, ಮೌಲ್ಯ, ಕೌಶಲ್ಯಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಪರಕೀಯವಾಗುತ್ತಿವೆ. ನಿರ್ವೀರ್ಯವಾಗುತ್ತಿವೆ. ಕಸುಬುದಾರ ಸಮುದಾಯಗಳು ತಮ್ಮ ಕಸುಬು ಸಂಸ್ಕøತಿಯಿಂದ ವಿಮುಖರಾದಷು ಲಕ್ಷಾಂತರ ಕಲೆ ಮತು ಕಸುಬುಗಳು ವಿಸ್ಮøತಿಹೊಂದುತ ವಿನಾಶದತ ಸಾಗುತ್ತಿವೆ.

ರೈತ, ಬಡಿಗ, ಕಂಬಾರ, ಪತ್ತಾರ, ಕುಂಬಾರ, ನೇಕಾರ, ಚರ್ಮಕಾರ, ಅಗಸ, ಕ್ಷೌರಿಕ ವೃತ್ತಿಗಳು ವೃತ್ತಿಯಂತೆ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯೂ ವೈವಿಧ್ಯವ್ರಳವ್ರ. ಅವ್ರಗಳಿಗೆ ಅವ್ರಗಳದೇ ಆದ ಪರಿಭಾಷೆ ಮತು ಕ್ರಿಯೆಗಳಿವೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಕೌಶಲ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಎಂದರೆ ಕನ್ನಡದ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆ ಉಪಭಾಷೆ ಹಾಗೂ ವೃತ್ತಿಸಮುದಾಯಗಳ ಆತ್ಮವಿಶಾಸದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಎಂದಾಗಬೇಕು. ಕಸುಬುದಾರ ಸಮುದಾಯಗಳ ಸಬಲೀಕರಣವೆಂದರೆ ಆ ಸಮುದಾಯಗಳ ಭಾಷೆ ಭಾವನೆ ಮತು ಕಸುಬುಗಳ ಸಶಕ್ತೀಕರಣವೇ ಆಗಿದೆ. ಕಸಬು ಮತು ಉಪಕಸುಬುಗಳು ಬಹಳದೊಡ ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಂಸ್ಕøತಿಕ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದವ್ರ. ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಅನುಕರಣೆಯು ಅಂತಹ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಯುಳ ಕಸುಬುಗಳನ್ನು ಕೀಳರಿಮೆಯಿಂದ ಬಳಲುವಂತೆ ಮಾಡಿರುವ್ರದನ್ನು ಇಂದು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದೇವೆ.

ಉಪಕರಣ ಸಂಸ್ಕøತಿ

ಉಪಕರಣ ಸಂಸ್ಕøತಿ ಎಂದರೆ ಕೇವಲ ಹೊಟ್ಟೇಪಡು ಅಲ. ಅದು ಜೀವನ ಪಾಡು. 'ನಾವ್ರ ಎಂಬುವವರೆಲರನ್ನೂ ಒಳಗೊಳ್ಳುವ ಸಂಸ್ಕøತಿ. ಉಪಕರಣ ಸಂಸ್ಕøತಿ ಎನ್ನುವ್ರದು ಸ್ಥಳೀಯ ಕಸುಬುದಾರರು ತನ್ನ ಜೀವನಕ್ಕಾಗಿ ಶೋಧಿಸಿದ ಜ್ಞಾನ ಸಂಸ್ಕøತಿ. ತನ್ನೊಳಗಿನಿಂದಲೇ ತನ್ನ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿಕೊಂಡ

ಸಂಸ್øತಿ. ಮನುಷ್ಯ ತನ್ನ ಮತ್ತು ಅನ್ಯರ ಉಪಭೋಗಕ್ಕಾಗಿ ಕಡಿಮೆ ದೇಹ ಶ್ರಮ, ಹೆಚ್ಚು ಕೆಲಸ ಮತ್ತು ಉತ್ಪಾದನೆಗಾಗಿ ಕಂಡುಕೊಂಡ ಮಾರ್ಗವೇ ಉಪಕರಣ ಸಂಸ್øತಿ. ಯಂತ್ರೋಪಕರಣಗಳ ಉಪಯೋಗ, ಉತ್ಪಾದನೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಹಾಗೂ ಅತಿ ಕುಸುರಿ ಕೌಶಲ್ಯ ಹಾಗೂ ಖಚಿತ ಪ್ರಮಾಣಬದ್ಧತೆ ಉಪಕರಣ ಸಂಸ್øತಿಯ ಜೀವಾಳವಾಗಿದೆ.

ಉಪಕರಣ ಸಂಸ್øತಿಯಲ್ಲಿ ವಸ್ತುಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ವಿಷಯಜ್ಞಾನ ಎಂಬೆರಡು ವಿಧಗಳಿವೆ. ವಸ್ತು ಜ್ಞಾನವೆಂದರೆ ಭೌತಿಕ ವಸ್ತುಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು, ವಿಷಯ ಜ್ಞಾನವೆಂದರೆ ಭೌತಿಕ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಜ್ಞಾನವನ್ನಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಿಕೊಂಡು ಬಾಳುವುದು. ಇಂತಹ ಭೌತಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಆವರಣದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಮೌಲೀಕರಿಸುವುದೇ ಉಪಕರಣ ಸಂಸ್øತಿ. ಉಪಕರಣ ಸಂಸ್øತಿಯೊಳಗೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದೂ ಜ್ಞಾನ ಪರಂಪರೆಗಳು ಸೇರಿವೆ. ಅಂತಹ ಎಲ್ಲ ಜ್ಞಾನಗಳನ್ನು ಲೋಕದ ಪ್ರಯೋಜನಕ್ಕೆ ವಿವೇಕದಿಂದ ಬಳಸಬೇಕೆಂದು ಉಪಕರಣ ಸಂಸ್ಕರತಿ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಹರಿವ ನೀರನ್ನು ಅಡಗಟ್ಟಿ ಆಣೆಕಟ್ಟು ಕಟ್ಟುವ, ಮೊರೆವ ಗೂಳಿಯನ್ನು ಪಳಗಿಸಿ ಎತ್ತು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ, ಭೂಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹುದುಗಿದ್ದ ಅದಿರನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಲೋಹವಾಸುವಂತೆ, ಪ್ರಕೃತಿ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸಾಮಾಜೀಕರಣಗೊಳಿಸಿ ಬಳಕೆಗೆ ಯೋಜಿಸುವುದು ಉಪಕರಣ ಸಂಸ್øತಿಯ ಮುಖ್ಯ ಕಾಳಜಿ. ಇದು ನೆಲ, ಜಲ, ಕಾಳು, ಕಡಿ, ಪ್ರಾಣಿ, ಪ್ರಕೃತಿ, ಮನುಷ್ಯ ಎಲ್ಲ ಜೀವಮೂಲಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನೇ ಇನ್ನೊಂದರ್ಥದಲ್ಲಿ ದೇಸಿ ವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವೆಂದೂ ಹೇಳಬಹುದು.

ಆದರೆ ಆಧುನಿಕ ವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ತಂತ್ರಜ್ಞಾನಗಳು ದೇಸಿ ವಿಜ್ಞಾನ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಜೀವಂತಿಕೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರೂ, ದೇಸಿ ಜ್ಞಾನ ವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ತಂತ್ರಜ್ಞಾನಗಳಿಗಿರುವ ಕೌಶಲ್ಯ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜೀಕರಕಣದ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. 'ಇಂದು ವಿಜ್ಞಾನ ಎಂಬುದು ಕೇವಲ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ (ಖಿeಛಿhಟಿoಟogಥಿ) ಸೀಮಿತಗೊಂಡು ಉದ್ಯಮಪತಿ ಮತ್ತು ಆಡಳಿತಗಾರರನ್ನು ಸಂತುಷ್ಟಗೊಳಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಸೀಮಿತವಾಗಿದ್ದೆ. ಸಾಮಾಜೀಕರಣಗೊಂಡು ಸರ್ವರಿಗೂ ಬೇಕಾಗಬೇಕಿದ್ದ ವಿಜ್ಞಾನ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನಗಳು ಕೆಲವರಿಗೆ ಸೀಮಿತವಾಗುವಂತಾಗಿದೆ. ವಿಜ್ಞಾನ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವೆಂಬ ಆಧುನಿಕ ಯಜಮಾನಿಕೆಯ ಎದುರಿಗೆ ಜನತೆಯ ಜ್ಞಾನ

ಸೊರಗಿ ಕೂಲಿ ಕಾರ್ಮಿಕರನ್ನಾಗಿಸಿದೆ. ಆ ಮೂಲಕ ಬಹುಜನರ ಸೃಜನಶೀಲತೆ ತಟಸ್ಥವಾಯಿತು.'1 ವಿಜ್ಞಾನದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಗತಿ ಸಂಕೇತವಾಗಿತ್ತು. ಜಾಗತೀಕರಣದ ಹೆಜ್ಜೆಗಳು ವಿಸ್ತಾರವಾದಂತೆ ಇಂತಹ ಆಸೆಗಳು ಕರಗಿಹೋದವು. ನಮ್ಮ ನೆಲ, ಜಲ, ಕಾಡು, ಕಾಳು, ಪ್ರಾಣಿ, ಪಕ್ಷಿ ಜೀವಜಾಲ ಎಂಬ ಜೀವಮೂಲಗಳು ಹಾಗೂ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಹೆಜ್ಜೆಗಳು ಬತ್ತಿಹೋದವು.

ವಾಸವವಾಗಿ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ಒಂದು ಸೃಜನಶೀಲ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಾದರೆ, ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವು ಪ್ರಕೃತಿ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಅನುಭವ ಜನ್ಯ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಹಿರಿಯರ ಅನುಭವವನ್ನು ಒಳಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಆಗ ಮಾನವ ನಿರ್ಮಿತ ತಾಂತ್ರಿಕಜ್ಞಾನದ ಅರಿವು ಚಾರಿತ್ರಿಕವೂ ಭೌಗೋಳಿಕವೂ ಹಾಗೂ ವಿಜ್ಞಾನಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಸ್ಥಳೀಯವೂ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ವಿಜ್ಞಾನ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವೆಂದರೆ ಒಂದು ಉತ್ಪಾದನಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೊಂದಿಗೆ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಅರಿವನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಬೆಸೆಯುವುದಾಗಿದೆ. ತಾಂತ್ರಿಕ ಜ್ಞಾನದ ಕಾರಣದಿಂದ ವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಉತ್ಪಾದನೆ ನಡುವೆ ಅಂತಃಸಮಬಂಧ ವೇರ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಯಂತ್ರಗಳು ವಿಜ್ಞಾನದ ಆವಿಷ್ಕಾರಗಳಾದರೂ ಅವುಗಳ ವಿವೇಕ ಮನುಷ್ಯನದು. 'ಕಾರ್ಲ್‌ಮಾರ್ಕ್ಸ್ ಹೇಳುವಂತೆ ಕೈಗಿರಣಿಯು ಪಾಳೆಗಾರಿ ದೊರೆಯ ಸಮಾಜವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದರೆ ದುಡಿದ ಸಮಾಜ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಸಮಾಜ ಮತ್ತು ಅದರ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳು ವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವನ್ನು ಮುನ್ನಡೆಸುತ್ತವೆ ಹೊರತು ಕೇವಲ ಮಿಷಿನ್ನುಗಳಲ್ಲ.

ಆಯಗಾರರು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಉಪಕರಣ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಉದ್ದೇಶವೇ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮತ್ತು ಅಂತಹ ಉತ್ಪಾದನೆಯನ್ನು ಸಾಮಾಜೀಕರಣಗೊಳಿಸುವುದಾಗಿತ್ತು. ಆ ಮೂಲಕ ವೃತ್ತಿಗಳ ಆರ್ಥಿಕ ಪ್ರಗತಿಯ ಬೆನ್ನೆಲುಬಾಗಿ ತಾಂತ್ರಿಕ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಮಾನವೀಕರಿಸಿತು. ಕಮ್ಮಾರಿಕೆ, ಬಡಿಗತನ, ಕುಂಬಾರಿಕೆ ಮಾಡುವವರ ಶ್ರಮ ಮತ್ತು ಕೌಶಲ್ಯಗಳು ಆತನ ವಿವೇಕದೊಂದಿಗೆ ಬೆರೆತು ವಿವಿಧ ಬಳಕೆಯ ಉಪಕರಣಗಳಾಗಿ ರೂಪಗೊಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದ್ದು ಮಾನವೀಕರಣಗೊಂಡ ತಾಂತ್ರಿಕಜ್ಞಾನದಿಂದಾಗಿ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಸುಬುದಾರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ತನ್ನೊಡಲೊಳಗೆ ತನ್ನದೇ ಆದ ವಿಜ್ಞಾನ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ವಿಚಿತ್ರವೆಂದರೆ ಆಧುನಿಕ ವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ತಂತ್ರಜ್ಞಾನಗಳು ಸ್ಥಳೀಯ ವೃತ್ತಿಗಳ

ಕುಶಲಕರ್ಮಿಗಳ, ಕೃಷಿಕರ, ಗ್ರಾಮೀಣ ವೈದ್ಯರ, ಮಹಿಳೆಯರ ಬಲುದೊಡ ಸಂಪತ್ತಿನ ತಾಂತ್ರಿಕಜ್ಞಾನದ ಒಳ ಮರ್ಮವನ್ನು ಅರಿಯಲಿಲ.

ಉಪಕರಣಜ್ಞಾನ ಮತು ತಂತಜ್ಞಾನಗಳಿದ್ದದ್ದೇ ದುಡಿಯುವ ವರ್ಗ ಮತು ಕೃಷಿಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ. ಕಮ್ಮಾರ, ಬಡಿಗ, ಅಕಸಾಲಿ, ಕಂಚುಗಾರ, ಶಿಲ್ಪಿ, ನೇಕಾರ, ಮೇದ, ಕುಂಬಾರ, ಚರ್ಮಕಾರ, ಬಣಗಾರ, ಚಿತಗಾರ, ಗುಡಿಗಾರ ಮೊದಲಾದ ಶಮ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಅದು ಜೀವಂತವಾಗಿತು. ಅದೊಂದು ಸಮುದಾಯ ಪಜ್ಞೆಯಾಗಿತು. ಆದರೆ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಜ್ಞಾನ ಮತು ತಂತಜ್ಞಾನಗಳನ್ನೇ ಮೇಲು ಎಂದು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ಕಾರಣ ಕ್ರಿಯೆ, ಅನುಭವ ಮತು ಸಮೂಹದ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ರೂಪವಾದ ಉಪಕರಣ ಸಂಸøತಿಯು ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಯಿತು.

ಆಯಗಾರರ ಉಪಕರಣ ಸಂಸøತಿ ಎನ್ನುವುದು ಜನರೊಂದಿಗೆ ಬೆರೆತ ಜನ ಸ್ನೇಹಿ ತಂತಜ್ಞಾನವಾಗಿತು. ಯಾವಾಗ ಅದು ಹಣವಂತರ ಮತು ರಾಜಕಾರಣಿಗಳ ಸೊತ್ತಾಯಿತೋ ಆವಾಗ ಲಾಭದಾಯಕ ದೃಷ್ಟಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಹಿಂದೆ ಸರಿಯಿತು. ಈ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಆಯಗಾರರು ತಮ್ಮ ಉತನ್ನ, ಕೌಶಲ್ಯ ಹಾಗೂ ಶಮದಿಂದ ದೂರವಾದರು. ಕಮ್ಮಾರನ ಶಮವು ಆತನ ಕೌಶಲ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಬೆರೆತು ಆಯುಧ ಎನ್ನುವ ಉತನ್ನವಾಗಿ ರೂಪಗೊಳ್ಳುತ್ತಿತು. ಆದರೆ ಆಧುನಿಕ ವಿಜ್ಞಾನ ತಂತಜ್ಞಾನವು ಶಮ ಮತು ಉತ್ಪಾದನೆಯಿಮದ ಮನುಷ್ಯನ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲತೆಯನ್ನೇ ದೂರಮಾಡಿತು. ಇಂದು ಆಯಗಾರರು ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಬದುಕಿಗೆ ವರ್ಗಾವಣೆಯಾಗಿ ತಮ್ಮ ಜೀವನ ಕೌಶಲ್ಯಗಳನ್ನು ಕರ್ತೃತ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೇವಲ ಹಣಗಳಿಕೆಗಾಗಿ ಬಳಸಬೇಕಾದ ಇಕಟ್ಟಿಗೆ ಸಿಲುಕಿದ್ದಾರೆ. ಆತ್ಮರಹಿತ ಅನಾಮಿಕ ವಸುಗಳಾಗಿ ಮಾರ್ಪಾಟಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅಂತಹ ಕಸುಬುಗಳ ಪುನಾರಚನೆ ಇಂದು ಅಗತ್ಯವಾಗಿ ಆಗಬೇಕಾಗಿದೆ.

ನಮ್ಮ ಸಂದರ್ಭದ ಒಟು ಸಮಾಜವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಲಕ್ಷಣವೆಂದರೆ ವೃತ್ತಿಕಾರರ ಕೌಶಲ್ಯ, ಉಪಕರಣಗಳು, ದುಡಿಮೆ, ಬಿಡುವು ಎಲವೂ ಕೂಡ ಮತೊಬ್ಬರಿಂದ ನಿಯಂತ್ರಿತ ಮತು ನಿರ್ದೇಶಿತವಾಗಿರುವುದು. ಹಣವಂತರು, ಇಂಜಿನಿಯರುಗಳು ಒತ್ತಾಯ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನಿರ್ದೇಶನ ಮತು ನಿಯಂತಣಗಳನ್ನು ಹೇರಿದ್ದಾರೆ. ಒಬ ಅಕಸಾಲಿ, ಬಡಿಗ, ಕುಂಬಾರ, ಲೋಹಕಾರರು, ಕೃಷಿಕರು ಮತು ದುಡಿಮೆ ಮತು ಮಾಡುವ

ಕೆಲಸದ ಮೇಲೆ ಮೊದಲಿನಿಂದ ಕೊನೆಯ ತನಕ ಪತಿಯೊಂದು ಹಂತಗಳ ಮೇಲೆ ತಾವೇ ನಿಯಂತಣ ಹೊಂದಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ಶಿಲೆ, ಮಣ್ಣು, ಕಟ್ಟಿಗೆ, ಲೋಹ ಮತ್ತು ಅವುಗಳನ್ನು ಕೆತುವ ಉಪಕರಣಗಳ ಆಯ್ಕೆಯಿಂದ ಹಿಡಿದು ಅದರ ವಿನ್ಯಾಸ, ಬಾಳಿಕೆ, ಔಚಿತ್ಯಗಳೂ ಅವನ ಇಚ್ಛೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರುತ್ತಿದ್ದವು. ಇಂಥ ಕೆಲಸಗಳ ಹಿಂದೆ ಸಾಮುದಾಯಿಕ ಒತ್ತಾಸೆಗಳಿದ್ದವು. ದುಡಿಮೆಗಾರನ ಸೃಜನಶೀಲತೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಅವಕಾಶವಿತ್ತು. ಆದರೆ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳಿಂದ ನಿರ್ದೇಶಿತವಾದ ಒಂದು ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಬಂದ ಮೇಲೆ ವೃತ್ತಿಕಾರರು ತಾನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಕೆಲಸದ ಮೇಲೆ ಅದರ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಹಂತ ಮತ್ತು ಕ್ರಿಯೆಗಳ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ನಿಯಂತಣ ಕಳೆದುಕೊಂಡ. ತಾನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಆಕೃತಿಯ ಯಾವ ವಿಚಾರದಲೂ ಅವನಿಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿಲದಂತಾಯಿತು. ಇಂದು ವೃತ್ತಿಗಳು ಮತ್ತು ಉಪಕರಣಗಳು ತನ್ನ ಸಾಯತತೆ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಹಣ ಅಧಿಕಾರ ಮತ್ತು ಶ್ರೇಣೀಕರಣದಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿ ಬಸವಳಿದಿವೆ. ನಿಯಂತ್ರಿತ ಶಕ್ತಿಗಳ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಂತೆ ಕೆಲಸಮಾಡಬೇಕಾದ ಅನಿವಾರ್ಯತೆಗೆ ಸಿಕ್ಕಿವೆ.

ಕೊನೆ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು

1. ಕೆ.ಜಿ.ಕುಂದಣಗಾರ. Iಟಿsಭಿಡಿiಠಿiಂಟಿs iಟಿ mಂಜeಡಿಟಿ ಏಚಿಡಿಟಿಚಿಣಚಿಞಚಿ ಚಿಟಿಜ ಣhe ಏಂಟಿಠಿuಡಿe Sಣಚಿಣe, ಓo. 37 P.P.115-119
2. ಷ. ಶೆಟರ್, ರೂವಾರಿ, ಪು.9; 2019
3. ನೋಡಿ: ಕೆ.ಎಸ್. ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿ, ಬೃಹತ್ ಕರ್ನಾಟಕದ ಶಿಲ್ಪಾಚಾರಿಯರ ಚರಿತ, ಪು.288; 2013
4. ಎ.ಕ. 1ಫಿ ಕನಕಪುರ 110
5. ಷ.ಶೆಟರ್ ರೂವಾರಿ, ಪು.32 ರಿಂದ 64; 2019

6. ನೋಡಿ: ಕೆ.ಎಲ್.ಗೋಪಾಲಕೃಷ(ಅನು) ಭಾರತೀಯ ಇತಿಹಾಸದ ವೈಲಕ್ಷಣ್ಯಗಳು ಪು.44; 2013

7. ನೋಡಿ: ಕೃಷ ಮೋಹನ್ ಶ್ರೀಮಾಲಿ, ಕಬ್ಬಿಣದ ಯುಗ ಮತು ಧಾರ್ಮಿಕ ಕ್ರಾಂತಿ, ಕ್ರಿ.ಪೂ.700-350(ಕನ್ನಡ ಅನು: ನಾ ದಿವಾಕರ), ಪು.4; 2015

8. ನೋಡಿ: ಡಾ.ವಿ.ಎಸ್. ಸಂಪತುಮಾರಾಚಾರ್ಯ, ಭಾರತೀಯ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಪರಂಪರೆ ಅಂದು ಇಂದು, ಪು.70; 2013

9. ನೋಡಿ: ಕೆ.ಎಸ್.ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿ, ಬೃಹತ್ ಕರ್ನಾಟಕದ ಶಿಲಾಚಾರಿಯರ ಚರಿತ್ರೆ, ಪು.191; 2013

10. ಸೌ.ಇ.ಇ xi (ii) ಪು 250 ನಂ 193, ಕ್ರಿ.ಶ.1118

11. ಸೌ.ಇ.ಇ. xi (ii) ಪು 250 ನಂ 193, ಕ್ರಿ.ಶ. 1118

12. ನೋಡಿ: ಲೋಕಲ್ ಸೆಲ್ಫ್‌ಗಾರ್ನಮೆಂಟ್ ಇನ್ ಮೆಡಿವೆಲ್ ಕರ್ನಾಟಕ, ಪು.107; 1964

13. ರಹಮತ್ ತರಿಕೆರೆ, ಕರ್ನಾಟಕ ಶಾಕಪಂಥ, ಪು.206; 2017

14. ನೋಡಿ: ಕನ್ನಡ ಶಾಸನಗಳ ಸಾಂಸ್ಕøತಿಕ ಅಧ್ಯಯನ, ಪು.398;2015

15. ಇ.ಸಿ.ಗಿ01.ಗಿIII Sಪು.307

16. ಇ.ಸಿ.ಗಿ01.ಗಿI ಗಿಣg.31

17. ಷ.ಶೆಟರ್, ರೂವಾರಿ, ಪು.333;2019

18. ಅದೇ, ಪು.17

19. ಕೆ.ಎಸ್.ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿ, ಬೃಹತ್ ಕರ್ನಾಟಕದ ಶಿಲಾಚಾರಿಯರ ಚರಿತೆ, ಪು.178; 2013,

20. ಋಗ್ವೇದಸಾರ, ನಾಗಪತಿಮಾ ವಿಚಾರ, ಪು.296-386; 1971

21. ಇರ್ಫಾನ್ ಹಬೀಬ್, ಮೌರ್ಯಕಾಲದ ಭಾರತ(ನಗರಗೆರೆ ನಾಗರಾಜ (ಅನು) ಪು.124-126; 2014

22. ಟಿ.ಎಸ್.ವೆಂಕಣಯ್ಯ, ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ ಮತು ಇತರ ಲೇಖನಗಳು, ಪು.14; 1958

23. ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತ ಸಂಸ್ಕøತಿ ಮತು ನಾಗರಿಕತೆ, ಪು.243; 2011

24. ಎ.ಕ. ೧III ಸೊರಬ 22

25. ಡಾ.ಕೆ.ಎಸ್. ಕುಮಾರಸಾಮಿ, ಬೃಹತ್ ಕರ್ನಾಟಕದ ಶಿಲಾಚಾರಿಯರ ಚರಿತ್ರೆ, ಪು.156; 2013

26. ಸೌತ್ಇಂಡಿಯನ್ ಇನ್‌ಸ್ಕ್ರಿಪನ್: ಫ಼ಿ೧ ಓo. 69

27. ಂಟಿಟಿuಚಿಟ ಖeಠಿoಡಿಣs oಜಿ Souಣh Iಟಿಜiಚಿಟಿ ಇಠಿigಡಿಚಿಠಿhಥಿ, ಒuಡಿbಚಿಥಿ ಏಚಿಡಿಟಿಚಿಣಚಿಞಚಿ Iಟಿsಛಿಡಿiಠಿಣiಂಟಿ, ಓo. 150 oಜಿ 1926-27

28. ಎ.ಕ ಚನ್ನರಾಯಪಟಣ 244

29. ನೋಡಿ: ಡಾ.ಕೆ.ಎಸ್. ಕುಮಾರಸಾಮಿ, ಬೃಹತ್ ಕರ್ನಾಟಕದ ಶಿಲಾಚಾರಿಯರ ಚರಿತ್ರೆ, ಪು.31-322; 2013

30. ಬಿ.ಎ.ವಿವೇಕ ರೈ, ತುಳು ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಪು.212; 1985

31. ನೋಡಿ: ಡಾ.ಕೆ.ಎಸ್. ಕುಮಾರಸಾಮಿ, ಬೃಹತ್ ಕರ್ನಾಟಕದ ಶಿಲಾಚಾರಿಯರ ಚರಿತೆ 2013; ಪು.155

32. ನೋಡಿ: ಷ. ಶೆಟರ್, ರೂವಾರಿ, ಪು.100-149; 2019

33. ವಿವರಕ್ಕೆ: ಡಾ.ಕೆ.ಎಸ್. ಕುಮಾರಸಾಮಿ, ಬೃಹತ್ ಕರ್ನಾಟಕದ ಶಿಲಾಚಾರಿಯ ಚರಿತ್ರೆ, ಪು.202; 2019

34. ನೋಡಿ: ಡಾ. ವೀರೇಶ ಬಡಿಗೇರ, ಪಾಂಚಾಳ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಪು.60; 2019

35. ವಿ.ಎಸ್.ಸಂಪತುಮಾರಾಚಾರ್ಯ, ಭಾರತೀಯ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಪರಂಪರೆ ಅಂದು ಇಂದು, ಪು.64; 2013

36. ನೋಡಿ: ಜಾನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ದರ್ಶನ ಏಳು, ಪು.169; 1982

37. ನೋಡಿ: ಷ. ಶೆಟ್ಟರ್, ರೂವಾರಿ, ಪು.202; 2019

38. ನೋಡಿ: ಕೆ.ಎಸ್. ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿ, ಬೃಹತ್ ಕರ್ನಾಟಕದ ಶಿಲಾಚಾರಿಯರ ಚರಿತ್ರೆ, ಪು.189; 2013

39. ಉಧೃತ: ಕೆ.ಎಸ್. ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿ, ಬೃಹತ್ ಕರ್ನಾಟಕದ ಶಿಲಾಚಾರಿಯರ ಚರಿತೆ, ಪು.246-47; 2013

40. ಋಗ್ವೇದಸಾರ ನಾಗಪತಿಮಾ ವಿಚಾರ, ಪು.296-386; 1971

41. ಎ.ಕ.ಗಿll ಶಿವಮೊಗ್ಗ 170

42. ಕೆ.ಎಸ್. ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿ, ಬೃಹತ್ ಕರ್ನಾಟಕದ ಶಿಲಾಚಾರಿಯರ ಚರಿತೆ, ಪು.191; 2013

43. ಎ.ಕ.ಗಿl ತರಿಕೆರೆ ಶಾಸನ 62, ಕ್ರಿ.ಶ.1104

44. ಸಾ.ಇ.ಇ.ಫಿಗಿ ಪು 95, ನಂ 69

45. ಹಿಸಿ. ರಾಮಚಂದ್ರೇಗೌಡ, ಜನಪದ ತಂತಜ್ಞಾನ, ಪಸ್ತಾವನೆ, ಪು.ಗಿ; 2003.

ಅಧ್ಯಾಯ ಐದು

ವಸಹತು ಕಾಲಘಟದಲ್ಲಿ ಆಯಗಾರಿಕೆ

ಆಯಗಾರರು ಯಾವ ರೀತಿ ಕುಲಕಸುಬುಗಳಿಗೆ ನಿರ್ವಹಿಸಿಕೊಂಡು ತನ್ನದೇ ಆದ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಬೌದ್ಧಿಕ ವಿಕಾಸದ ಜೊತೆಗೆ ತಂತಜ್ಞಾನವನ್ನು ವೃದ್ಧಿಸಿ, ಸಾಂಸøತಿಕ ವೈಶಿಷ್ಯತೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸುವುದೇ ಆಧುನಿಕತೆ. ರಾಷದ ಆರ್ಥಿಕ, ರಾಜಕೀಯ ಸದೃಢತೆಯನ್ನು ಮಾನವ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಸಮರ್ಥ ಬಳಕೆಯಿಂದ ಸಮುದಾಯಗಳ ಘನತೆಯನ್ನು ಸರಿದೂಗಿಸಿ ಮಂದಿನ ತಲೆಮಾರನ್ನು ಬೆಳೆಸುವಲ್ಲಿ ಆಯಗಾರರು ತನ್ನದೇ ಬದಲಾವಣೆಯ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ದಾಪುಗಾಲು ಇಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಆಯಗಾರರು ಇತ್ತೀಚಿನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವೃತ್ತಿ ಜನಾಂಗಗಳ ಮನಸ್ಸಿನ ಪವೃತ್ತಿಯು ಸಮಷ್ಠಿ ಬದುಕಿನ ವಿಕಾಸವಾಗಿ ಘಟಿಸುತ್ತಿರುತದೆ. ಆಧುನೀಕರಣವು ವೃತ್ತಿದಾರರು ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವ ಕುಲಕಸುಬುದಾರರಿಗೆ ಆಧುನೀಕರಣವನ್ನು ಅರಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಜಾಣ್ಮೆ, ಅರ್ಹತೆ, ಪಬುದ್ಧತೆ, ಶಕ್ತಿ, ಸಾಮಥ್ಯ ಹಾಗೂ ಧಾರಣ ಶಕ್ತಿ ಬಂದಿಲವೆಂಬ ಮಾತುಗಳು ಜನಜನಿತವಾಗಿದೆ.

ವ್ಯಕ್ತಿ ಮತು ಸಮುದಾಯಗಳು ಒಂದೆಡೆ ಬೌದ್ಧಿಕ ತಾಂತ್ರಿಕ ಹಾಗೂ ವೈಚಾರಿಕವಾದ ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾದವು. ಆಧುನೀಕರಣದ ಮೂಲಕ ವೃತ್ತಿ ಸಮುದಾಯಗಳ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸುಧಾರಣೆಗಳನ್ನು ತರಲು ಸಾಧ್ಯ.(ಪು. ೪೭, ಕರಕುಶಲಕಲೆಗಳು, ಕನ್ನಡ ವಿಶವಿದ್ಯಾಲಯ, ವಿಶಕೋಶ–೨)

ಇಂದಿನ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಕೈಗಾರೀಕರಣ, ಆಧುನೀಕರಣ, ಜಾಗತೀಕರಣ ಇವೆಲ ಒಂದೊಂದು ಹಂತವಾಗಿ ಮನುಷ್ಯನ ಬದುಕನ್ನು ಆವರಿಸಿವೆ. ಇವುಗಳಿಂದ ಬಿಡಿಸಿಕೊಳದ ಮಾತಿನ ಅಗತ್ಯವೇ ಇಲ. ಆಧುನೀಕರಣದ ಹೊರತಾಗಿ ಬದುಕುತ್ತೇನೆ ಎಂಬುದು ಅಸಾಧ್ಯವಾದ ಮಾತು. ವೃತ್ತಿಗಳ ಆಧುನೀಕರಣ ಯಾರೋ ಕೆಲವರ ತೀರ್ಮಾನಗಳಿಂದಲ. ಸತಃ ವೃತ್ತಿ ಸಮುದಾಯಗಳ ಅಂತಃ ಪ್ರೇರಣೆಗಳಿಂದಲೇ ಆಧುನೀಕರಣದ ಯಂತದ ಪಕ್ರಿಯೆಗಳು ಜರುಗುವುದು. ಆಧುನೀಕರಣ ಎಲ ವೃತ್ತಿ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಾನವಾಗಿ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ.

ಆಧುನಿಕ ಲೋಕದ ಆವಿಷ್ಕಾರಗಳಿಗೆ ವಿಮುಖರಾಗಿ ಯಾವ ಕಸುಬುದಾರರು ಇರಬೇಕಾಗಿಲ. ಬದಲಾವಣೆಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಮಾರ್ಪಡಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುವುದು ಅತ್ಯಗತ್ಯ. ಆಧುನೀಕರಣ ಮತು ಜಾಗತೀಕರಣವನ್ನು ಸಕಾರಾತ್ಮಕವಾಗಿ ರೂಪಾಂತರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆಯೇ ನಕಾರಾತ್ಮಕವಾಗಿ ವಿಕಾರವಾಗಿ ರೂಪಾಂತರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಅಪಾಯಗಳು ಇರುತವೆ. ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಕಮಗಳನ್ನು ಆಧುನೀಕರಣದ ನೀತಿಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುವವರು ದೋಷಗಳಿಂದಲೇ ಎಷೋ ಬಾರಿ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಬದಲಾವಣೆಯ ಅಂಶಗಳು ಸೊತು ಹೋಗುತವೆ. ಬ್ರಿಟಿಷರ ಆಡಳಿತಾವಧಿ ಯಲ್ಲಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿದ್ದ ವಿವಿಧ ಕರಕುಶಲಕಲೆಗಳು ವೃತ್ತಿಗಳು ಮತು ಸಮುದಾಯಗಳು, ಮೂಲೆಗುಂಪಾಗಿದ್ದವು. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ನಂತರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಭಾರತದ ಪರಂಪರೆ ಆರ್ಥಿಕತೆ ಸ್ಥಿತಿಯನನಉ ಔನ್ನತ್ಯಕ್ಕೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯು ವೃತ್ತಿಗಳು ಅವಸಾನದ ದಾರಿ ಹಿಡಿದವು. (ಪು. ೨೦೭ ದೇವೇಂದಕುಮಾರಿ ಹಕಾರಿ ಕೆ.ಎಸ್. ಸಂದ್ಯಾರೆಡ್ಡಿ (ಸಂ) ಗ್ರಾಮೀಣ ವೃತ್ತಿಗಳು)

ದೇಶಿ ಉತ್ಪಾದನಾ ವಿಧಾನಕ್ಕೆ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯೇ ಇಲಂದತೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಸ್ವಾತಂತ ನಂತರದ ಭಾರತದ ಆರ್ಥಿಕ ಯೋಜನೆಗಳು ದೇಶೀ ತಂತಜ್ಞಾನದ ವಿಧಾನಗಳನ್ನೇ ಕಡೆಗಣಿಸಿ ಯುರೋಪಿನ ಕೈಗಾರಿಕೆ ಕ್ರಾಂತಿಯ ಪೆCಳ್ಳು ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಅನುಕರಿಸುವ ಮೂಲಕ ಅನೇಕ ವೃತ್ತಿ ಸಮುದಾಯಗಳ ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಲ್ಥೆಯನ್ನೆ ದುರ್ಬಲಗೊಳಿಸಲಾಯಿತು. ವಿವಿಧ ಜಾತಿಗಳ ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ಕರಕುಶಲ ಉದ್ಯೋಗವನ್ನು ಕ್ಷೀಣಿಸುವಂತೆ ಅಥವಾ ಅದಕ್ಕೆ ಯಾವ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಇಲದಂತೆ ಮಾಡಿತು. ಆಧುನಿಕ ಜಗತ್ತಿನ ಆರ್ತಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಳಲು ಸೂಕವಾದ ತರಬೇತಿಗಳೂ, ಸಿದ್ಧತೆಯಾ ವೃತ್ತಿ ಸಮುದಾಯಗಳಿಗೆ ಇಲ. ಅದೂ ಇಲವೆ ನಮ್ಮ ಎಲ ಯೋಜನೆಗಳೂ ಪಶ್ಚಿಮದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಮಾನದಂಡಗಳನ್ನು ಮಾದರಿಯಾಗಿಟುಕೊಂಡು ಬಂದಂತಹವು.

ಇವತ್ತಿಗೂ ತಲೆತಲಾಂತರದಿಂದ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದ ವೃತ್ತಿ ಸಮುದಾಯಗಳಿಗೆ ಅರ್ಥ ಪೂರ್ಣವಾದ ಯೋಜನೆಗಳೇ ಇಲ. ಇಂದು ಕುಲಕಸುಬುದಾರರು ದೊಡ ಉದ್ಯಮಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಳಮಟದ ಕೂಲಿಗಾಗಿ ಕೆಲಸ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಕುಲ ಕಸುಬು ಸಮುದಾಯಗಳು ಆರ್ಥಿಕ ಆಧುನಿಕ ರೂಪಾಂತರಗಳಿಗೆ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯ ದೇಶೀಕರಣದಿಂದಲೇ ಪ್ರಾದೇಶೀಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಬಗೆಹರಿಯಲಾರವು ಹಾಗೆಯೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಆಧುನೀಕರಣ ಹಾಗೂ ಜಾಗತೀಕರಣಗಳಿಂದಲೇ ದೇಶದ ಕುಲಕುಸುಬು ಸಮುದಾಯಗಳು ಏಳಿಗೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಲಾರವು. ದೇಶೀಕರಣಕ್ಕೆ, ಆಧುನೀಕರಣ, ವೈಜ್ಞಾನಿಕರಣ ತಾಂತ್ರಿಕತೆಯಿಂದ ಜಡವಾಗುತದೆ. ಇವೆರಡನ್ನು ಸಂಯೋಜಿಸುವ ಮಾನವೀಕರಣದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಪ್ರಾದೇಶಿಕವಾಗಿಯೇ ಉಂಟಾದರೆ ನಮ್ಮ ಕುಲಕಸುಬದಾರರ ಎಲ್ಲಾ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೂ ಪರಿಹಾರ ಸಾಧ್ಯವಾದಂತಾಗುತ್ತಿದೆ.

ವಂಶ ಪಾರಂಪರ್ಯವಾಗಿ ಬೆಳೆದುಬಂದಿರುವ ಕುಲಕಸುಬುಗಳ ಮೇಲೆ ಆಧುನಿಕ ಅಂಶಗಳಾದ ಕೈಗಾರೀಕರಣ, ಜಾಗತೀಕರಣ, ವೈಜ್ಞಾನೀಕರಣ, ಯಾಂತ್ರೀಕರಣ, ಶಿಕ್ಷಣ, ತರಬೇತಿ, ಸಂಶೋಧನೆ ಮುಂತಾದವು ಪಭಾವ ಬೀರಿದೆ. ಕುಲಕಸುಬುಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಧೀರ್ಘವಾದ ಸಾಂಪ್ರಾಯಿಕ ಪರಂಪರೆ ಇದೆ. ಮನುಕುಲದ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಕೈ ಕಸುಬಾಗಿ ಆರಂಭವಾದ ವೃತ್ತಿಗಳು ಒಂದು ವಿಶೇಷವಾದ ವಿಸ್ಮಯಕರ ಆವಿಷ್ಕಾರವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿವೆ.

ನಾಗರೀಕತೆ ಬೆಳೆದಂತೆಲ್ಲಾ ಪಾರಂಪರಿಕ ವೃತ್ತಿಗಳು ಗೃಹೋಪಯೋಗಿ ಹಾಗೂ ವ್ಯವಸಾಯೋಪಯೋಗಿ ಉದ್ಯಮವಾಗಿದ್ದರ ಜೊತೆಗೆ ಪರಿಸರ ಬದ್ಧವಾಗಿದ್ದವು. ಸಮಾಜದ ಜನರ ಸಂಘಟಣೆಗೆ, ಕೂಡು ಬಾಳಗೆ ಸಹಕಾರಿಯಾಗಿ ಕೂಡು ಕುಟುಂಬವಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಪಾರಂಪರಿಕ ವೃತ್ತಿಗಳ ಸ್ಥಾನ ಚಾರಿತ್ರಿಕವಾಗಿ ಪ್ರಾಕೃತಿಕವಾಗಿ ಮತು ಸಾಂಪದಾಯಿಕವಾಗಿ ಬಹುಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತು.ಆ ಯಾಯ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಕಚ್ಚಾಸಾಮಗ್ರಿಯೇ ಆಯಾಯ ವೃತ್ತಿಗಳಿಗೆ ವಸುವಾಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಅವುಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಕುಶಲಕರ್ಮಿಯು ಕರಕೌಶಲ್ಯ, ನೈಪುಣ್ಯ ಸೌಂದರ್ಯ ಪಜ್ಞೆ ಪತಿಫಲಿತವಾಗುತ್ತಿತು. ಪಪಂಚದಾದ್ಯಂತ ವಿವಿಧ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನ ಪಜ್ಞೆ, ಬುದ್ಧಿ ವಿಕಾಸವಾದಂತೆಲ ಸರಕುಗಳ ಅಗತ್ಯಗಳ ಪಮಾಣ ಜಾಸ್ತಿಯಾದಂತೆಲ್ಲಾ ಕರಕುಶಲ ವೃತ್ತಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಬಗೆ ಬಗೆಯ ಆವಿಷ್ಕಾರಗಳು ನಡೆದವು. (ಅದೇ ಪು.೨೬೧)

ಪರಿಸರ ಹಾಗೂ ಕಾಲದ ನಿರಂತರತೆಯಲ್ಲಿ ವೃತ್ತಿಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ತಯಾರಿಕೆಯ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯನ್ನು, ಆಕರ್ಷಣೆಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡವು. ಕುಡಿಕೆ ಮಡಿಕೆಯ ತಯಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬುಟ್ಟಿ, ಚಾಪೆ,

ಹೆಣಗೆಯಲ್ಲಿ ಬಟ್ಟೆ ನೇಯುವಲ್ಲಿ, ಚರ್ಮದಿಂದ ವಿವಿಧ ಬಗೆಯ ವಸುಗಲನ್ನು ತಯಾರಿಸುವಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಒಡವೆ-ವಸುಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುವಲ್ಲಿ ಮನೆ ಕಟುವಲ್ಲಿ, ಎಣ್ಣೆ ತಯಾರಿಸುವಲ್ಲಿ, ಕಬ್ಬಿಣದ ಹಾಗೂ ಕಂಚಿನ ವಸುಗಳ ತಯಾರಿಸುವಲ್ಲಿ ಶಿಲಗಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬಟ್ಟೆ ಶುಭಗೊಳಿಸುವಲ್ಲಿ, ಕ್ಷೌರ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಕರಕುಶಲ ವೃತ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಕಷು ಸ್ಕಳ್ಯಯ ಸಾಂಪದಾಯಿಕ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಮತು ಆಧುನಿಕ ತಂತಜ್ಞಾನದ ಪಭಾವ ಒಟೊಟ್ಟಿಗೆ ಬೆಳೆಯಿತು. ಕೆಲವು ಸರಕುಗಳ ತಯಾರಿಕೆಯ ಹೂಪ ವೃತ್ತಿ ಎಂದು ಹೇಳುವವರಿಗೆ ವಿಕಾಸ ಹೊಂದಿತು. ವೃತ್ತಿದಾರರು ಕೂಡ ತಮ್ಮ ವೃತ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯನ್ನು ರೂಢಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ಆಧುನಿಕತೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಭಾರತದ ಕುಲಕಸುಬುಗಳಾದ ಕಮ್ಮಾರಿಕೆ ಪತ್ತಾರಿಕೆ ಬಡಗಿತನ, ಶಿಲಗಾರಿಕೆ, ನೇಕಾರಿಕೆ, ಮೇದಾರಿಕೆ, ಕಲುಕುಟಿಗ ವೃತ್ತಿ, ಬಳೆಗಾರಿಕೆ, ಗಾಣಗಾರಿಕೆ, ಸುಣಗಾರಿಕೆ, ಚಮ್ಮಾರಿಕೆ, ಹೂಗಾರಿಕೆ, ವೈದ್ಯಗಾರಿಕೆ, ಮಡಿವಾಳ ವೃತ್ತಿ, ಕ್ಷೌರಿಕ ವೃತ್ತಿ ಮುಂತಾದವುಗಳ ಮೇಲೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರೀತಿಯ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಬೀರಿದೆ. ಆಧುನಿಕತೆಯ ಅಂಶಗಳಾದ ಕೈಗಾರೀಕರಣ ಪಕೃತಿ ಸಂಪತ್ತಿನ ಉತಮ ಬಳಕೆಯಿಂದ ಜನರ ವಿವಿಧ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳನ್ನು ವೇಗವಾಗಿ ಉತ್ಪಾದಿಸಿ, ಪೂರೈಸುವ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿವೆ. ಈ ತರಿತ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ದೇಶದ ಆದಾಯ ಉದ್ಯೋಗ, ಉತನ್ನಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದಕ್ಕೆ ನೆರವಾಗಿರುವುದ ನಿಜ ಗ್ರಾಹಕರ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾದ ಸುಖದಾಯಕ ಮತು ಐಷರಾಮಿ ಸರಕುಗಳ ಪೂರೈಕೆ ಹೆಚಾಗಿ ಅವುಗಳು ಕಡಿಮೆ ಬೆಲೆಗೆ ಲಭ್ಯವಾಗುತ್ತಿರುವುದು ಸಂತೋಷದ ಸಂಗತಿ. ಆಧುನಿಕತೆ ಕುಲಕಸುಬುದಾರರ ವೃತ್ತಿಗಳ ಬದಲಾವಣೆಗೂ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ನೇಕಾರರು ಕೈಮಗ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ನೇಯ್ಗೆ ಮಾಡುವುದನ್ನು ಬಿಟುಕೊಟು ಯಾಂತ್ರಿಕ ಮಗ್ಗಳಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಬಣದ, ವಿವಿಧ ಗುಣಮಟ ಹಾಗೂ ಬಾಳಿಕೆ ಬರುವಂತ ಗ್ರಾಹಕರ ಬೇಡಿಕೆಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ನೇಯ್ದು ಕೊಡುವಷು ಬದಲಾವಣೆ ಹೊಂದುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಸಾಂಪದಾಯಿಕ ರೇಷ್ಮೆ ಸೀರೆಗಳ ಮತು ವಸಗಳ ನೇಯ್ಗೆ ವಿಧಾನಗಳಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಈ ರೀತಿಯ ಅನುಕೂಲತೆ ಆಧುನಿಕತೆಯಿಂದಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಸಮಸ್ಯೆ ಇರುವುದು. ಮಾರಾಟದ ಪಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಕಾರಣ ಪತ್ಯೇಕ ಮಾರಾಟ ಮಳಿಗೆಗಲಿಲದಿರುವುದು ಷೋರೂಂ ಹೊಂದಿರುವವರು ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಮಾರಾಟಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ನೀಡದಿರುವುದು ಆಧುನಿಕ ಬಟ್ಟೆ ಉದ್ಯಮಗಳು ಕಡಿಮೆ ವೆಚದಲ್ಲಿ ಗುಣಮಟದಲ್ಲಿ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ ಕಡಿಮೆ ಬೆಲೆಗೆ ಮಾರಾಟ ಮಾಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಪೈಪೆÇೀಟಿ ನೀಡುತ್ತಿರುವುದು. ಇತ್ತೀಚಿನ

ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಬಟ್ಟೆ ಉದ್ಯಮಗಳು ನೇರವಾಗಿ ಸಿದ್ಧ ಉಡುಪುಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ ಷೋರೂಂಗಳಲ್ಲಿ ಆಕರ್ಷಕವಾದ ಬೆಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಾರಾಟ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು ನೇಯ್ಗೆದಾರರ ಬಟ್ಟೆಗಳ ಬೇಡಿಕೆ ಕಡಿಮೆಯಾÀುತ್ತಿರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಸರ್ಕಾರ ನೇಕಾರಿಕೆಗೆ ಧನ ಸಹಾಯ ಮತು ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರ ಆರ್ಥಿಕ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಉತಮವಾಗಿಲದಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತದೆ.

ಕುಂಬಾರಿಕೆ ಸಾಂಪದಾಯಿಕ ಕಸುಬು ಕಸುಬುದಾರರು ತಯಾರಿಸುವ ಮಣ್ಣಿನ ಮಡಿಕೆ ಮತು ಕುಡಿಕೆಗಳ ಬಳಕೆ ಇಂದು ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ಈ ಕಸುಬಿಗೆ ಸ್ಟೀಲ್, ತಾಮ, ಹಿತ್ತಾಳೆ, ಅಲ್ಯೂಮಿನಿಯಂ ಹಾಗೂ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಸರಕುಗಳು ಬಾರಿ ಪೈಪೆÇೀಟಿ ನೀಡಿ ಕುಂಬಾರಿಕೆ ಕಸುಬು ಮೂಲೆಗುಂಪಾಗಲು ಕಾರಣವಾಗದೆ ಕುಂಬಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಆಧುನಿಕತೆ ಕಾಲಿರಿಸಿದೆ. ಸಾಂಪದಾಯಿಕ ಚಕ ಮತು ಆಚರಣೆಗಳಿಗೆ ಬದಲಾಗಿ ಯಾಂತ್ರೀಕೃತ ಚಕ ಆಧುನಿಕ ...... ತಂತಜ್ಞಾನ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಿದೆ. ಈ ಆಧುನಿಕ ತಂತಜ್ಞಾನದ ಬಳಕೆ ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾದ ಆಕರ್,ಕವಾದ, ಅಲಂಕಾರಿಕ ಮಣ್ಣಿನ ಪದಾರ್ಥಗಳ ತಯಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನೆರವಾಗುತದೆ. ಈ ಆಧುನಿಕತೆ ಇಂದು ಕುಂಬಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಟು ಕೆಲವು ತರಬೇತಿ ಹೊಂದಿದ ಕುಂಬಾರರಿಗೆ ಮಾತ ತುಂಬ ಅನುಕೂಲವಾಗಿದೆ. ಅವರು ತಯಾರಿಸುವ ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾದ ಸರಕುಗಳಿಗೆ ನಗರ ಪದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಬೇಡಿಕೆ ಇರುವುದು ಕಂಡುಬರುತದೆ. ಆಧುನಿಕತೆ ಇಂತಹವರ ಜೀವನ ಉತವಾಗಲು ನೆರವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಸಾಂಪದಾಯಿಕ ಕುಂಬಾರರ ಸ್ಥಿತಿ ತುಂಬಾ ಅತ್ಯಂತ ಶೋಚನೀಯ. ಕಾರಣ ಅವರಿಗೆ ಯಂತಚಾಲಿತ ಚಕ ಹಾಗೂ ವಿದ್ಯುತ್ ಆವಿಗೆಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಸರಕುಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುವ ವಿಧಾನ ತಿಳಿದಿಲ. ಅವರ ಹೇಳಿಕೆ ಪಕಾರ ಯಂತಗಳು ಅವರ ಕಸುಬಿಗೆ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯಾಗುತ್ತಿಲ. ಇವರ ನಿಧಾನಗತಿಯ ತಯಾರಿಕೆ, ಯಂತಗಳ ಜೊತೆ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿಲ. ಹಾಗೂ ಆಧುನಿಕ ಯಂತ ಸಾಧನಗಳನ್ನು ಕೊಳ್ಳುವ ಆರ್ಥಿಕ ಶಕ್ತಿ ಅವರಿಗಿಲ. ಅವರ ಸಾಂಪದಾಯಿಕ ತಯಾರಿಕೆ, ಮಾರಾಟದ ವಿಧಾನಗಳು ಕುಂಬಾರರ ಜೀವನ ಉತಮವಾಗಲು ಸಹಕಾರಿಯಾಗದಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತದೆ.

ಆಧುನಿಕತೆ ಕಮ್ಮಾರಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಬಾರಿ ಪಭಾವ ಬೀರಿದೆ. ಕಮ್ಮಾರರು ಇಂದು ಕಬ್ಬಿಣ ತಯಾರಿಸುತ್ತಿಲ. ಆ ಕಬ್ಬಿಣವನ್ನು ಉದ್ಯಮಗಳು ತಯಾರಿಸುತ್ತಿವೆ. ಇಂದು, ಕಮ್ಮಾರರು ಕೇವಲ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಾಗುವ

ಸಿದ್ಧ ಕಬ್ಬಿಣವನ್ನು ತಂದು ಗ್ರಾಹಕರ ಬೇಡಿಕೆಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಸರಕುಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಿಕೊಡುವುದಾಗಿದೆ. ಈ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಕಮ್ಮಾರರು ಪವೀಣತೆ ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಇಂದು ಕಬ್ಬಿಣದ ಉದ್ಯಮಗಳು ಇಂಜಿನಿಯರಿಂಗ್ ಫಲಕಗಳು ಉತಮ ಗುಣಮಟದ ಕಬ್ಬಿಣ ಮತು ಉಕ್ಕಿನ ಸರಕುಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗೆ ಪೂರೈಸುತ್ತಿವೆ. ಇದು ಅವುಗಳಿಗೆ ತುಂಬಾ ಲಾಭದಾಯಕ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಬ್ಬಿಣ ವಿವಿಧ ವಸುಗಳು ಆಕರ್ಷಕವಾದ ಬೆಲೆಗೆ ಲಭ್ಯವಾಗುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಸಾಂಪದಾಯಿಕ ಕಮ್ಮಾರರಿಂದ ಕಬ್ಬಿಣದ ಸರಕುಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಲು ಮುಂದೆ ಬರುತ್ತಿಲ ಹಾಗೂ ಅವರು ತಯಾರಿಸಿದ ಸರಕುಗಳನ್ನು ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳುವುದು ತುಂಬಾ ಕಡಿಮೆ. ಇದು ಆಧುನಿಕತೆಯ ಪರಿಣಾಮ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಸಾಂಪದಾಯಿಕ ಕಮ್ಮಾರರು ಕೇವಲ ಕಬ್ಬಿಣದ ಸಾಮನುಗಳ ರೀಪೇರಿ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಇದು ವರ್ಷದ ಎಲ್ಲಾ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿಲ. ಹೀಗಾಗಿ ಕಮ್ಮಾರರು ಕಮ್ಮಾರಿಕೆ ಜೊತೆಗೆ ವಿವಿಧ ವೃತ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಜೀವನ ಸಾಗಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಕೆಲವು ಕಮ್ಮಾರರು ನಗರಗಳಿಗೆ ವಲಸೆ ಹೋಗಿ ಇಂಜಿನಿಯರಿಂಗ್ ವರ್ಕ್‌ಶಾಪ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಲಿಕೆಲಸಗಾರರಾಗಿ ದುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಕುಲಕಸುಬುದಾರರಲ್ಲಿ ಇಂದು ಅತಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಬೇಡಿಕೆ ಇರುವವರು ಬಡಗಿಗಳು, ಬಡಗಿಯ ವತ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಆಧುನಿಕತೆಯ ಪಭಾವ ಬೀರಿದೆ ಎಂದೇ ಹೇಳಬಹುದು. ಬಡಗಿತನಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಆಧುನಿಕ ರೀತಿಯ ಯಂತೋಪಕರಣಗಳು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಿವೆ. ಆಧುನಿಕ ಯಂತೋಕರಣಗಳು ಬಡಗಿಗಳ ದೈಹಿಕ ಶಮವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿವೆ. ಯಂತೋಪಕರಣಗಳ ಮರವನ್ನು ಕತರಿಸುವುದರಿಂದ ಹಿಡಿದು ಅಲಂಕಾರದ ಸರಕುಗಳನ್ನು ತಯ್ಯಾರು ಮಾಡುವವರೆಗೆ ನೆರವಾಗುತ್ತಿವೆ. ಬಡಗಿತನವು ಇಂದು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಕಸುಬಾಗಿದೆ. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಜಾತಿ ಜನಾಂಗಗಳು ಬಡಗಿ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಪರಿಣಿತಿ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿವೆ. ಸಾಂಪದಾಯಿಕ ವೃತ್ತಿದಾರರಾಗಿ ಉಳಿದಿಲ. ಅವರು ಗೃಹೋಪಯೋಗಿ, ವ್ಯವಸಾಯೋಪಯೋಗಿ, ಮರದ ಸರಕುಗಳನ್ನು ವೈವಿಧ್ಯಮಯಾವಿಗ ತಯಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ನಗರ ಪದೇಶದ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳ ಷೋರೂಂಗಳಲ್ಲಿರುವ ಮರದ ಸಾಧನ–ಸಲಕರಣೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಬಡಗಿಗಳ ಕಲಾ ಕೌಶಲ್ಯತೆ ಕಂಡುಬರುತದೆ. ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಗೃಹ ಅಲಂಕಾರಿಕ ಕಿಟಕಿ, ಸೋಪಾಸೆಟ್, ಟಿಪಾಯಿ ಅಲಂಕಾರಿಕ ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ವಸುಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುವಲ್ಲಿ ಬಡಗಿಗಳು ಪರಿಣತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಕೆಲವು ಬಡಗಿಗಳು ಮೂರ್ತಿಗಲನ್ನು ರಥಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇದು

ಇಂದು ಲಾಭದಾಯಕ ಕಸುಬಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಗ್ರಾಮೀಮ ಪದೇಶಗಳಲ್ಲಿರುವ ಸಾಂಪದಾಯಿಕ ಬಡಿಗಳು ಕೇವಲ ಕೃಷಿ ಸಾಧನ–ಸಲಕರಣೆಗಳನ್ನು ತಯಾರು ಮಾಡುವ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಆಧುನಿಕತೆಯಲ್ಲಿ ಅವರ ಜೀವನ ತುಂಬಾ ಕಷಕರವಾಗಿರುವುದ ಕಂಡುಬರುತದೆ.

ಶಿಲಗಾರಿಕೆಯ ಮೇಲೂ ಆಧುನಿಕತೆಯ ಪಭಾವವನ್ನು ಬೀರಿದೆ. ಶಿಲಗಾರಿಕೆ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಕೇವಲ ವಿಶಕರ್ಮ ಜನಾಂಗ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತದೆ. ಹಿಂದೆ ಶಿಲಗಳು ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುವಲ್ಲಿ ಗುಡಿಗೋಪುರಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ ಪ್ರಾವೀಣ್ಯತೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ರಾಜಮಹಾರಾಜರು ಶಿಲಗಾರಿಕೆಗೆ ರಾಜಾಶಯ ನೀಡಿದ್ದರು ಆದರೆ ಇಂದು ಶಿಲಗಾರಿಕೆಗೆ ಯಾರ ಆಶಯವು ಇಲ. ಸಂತತವಾಗಿ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಶಿಲ್ಪಿಗಳು ಶಿಲೆ ಮತು ಲೋಹದಿಂದ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಯಂತಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಶಿಲೆ ಹಾಗೂ ಲೋಹಗಳಿಂದ ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾದ ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಗ್ರಾಹಕರ ಬೇಡಿಕೆಗನುಗುಣವಾಗಿ ತಯಾರಿಸಿ ಕೊಡುತಾರೆ. ಆದರೆ ಅವುಗಳ ಬೇಡಿಕೆ ವಿರಳವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಶಿಲಗಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವರ ಸಂಖ್ಯೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ಸರ್ಕಾರ ಹಾಗೂ ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ತರಬೇತಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಶಿಲಶಾಸವನ್ನು ಶಾಸೋಕವಾಗಿ ಕಲಿಸುವ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಆಭರಣ ತಯಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಅಕಸಾಲಿಗ ಅಥವಾ ಪತಾರರು ಪಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ. ಪತಾರಿಕೆ ವಂಶ ಪಾರಂಪರಿಕವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿರುವ ವೃತ್ತಿ. ಈ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ವಿಶಕರ್ಮ ಜನಾಂಗ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದೆ. ದೇಶದಲ್ಲಿ ಆಭರಣಗಳ ಬೇಡಿಕೆ ಇರುವುದು ಕಂಡುಬರುತದೆ. ಹಿಂದೆ ಆಭರಣಗಳ ತಯಾರಿಕೆಯ ಎಲ್ಲಾ ಹಂತಗಳನ್ನು ಒಬ್ಬರೇ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಇಂದು ಒಂದೊಂದು ಹಂತಕೂ ಈ ಆಭರಣ ಹಲವರ ಕೈ ತಲುಪುವ ಹಂತವಿರುತದೆ. ಅಂದರೆ ಬಂಗಾರವನ್ನು ಕರಗಿಸಿ ಅಚ್ಚಿಗೆ ಹಾಕುವವನೇ ಒಬ. ಅಚ್ಚಿನಿಂದ ಗಟ್ಟಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಚಿತ ಬರೆಯುವವನು ಒಬ, ಆಕಾರಕ್ಕೆ ಕೊರೆಯುವವ ಇನ್ನೊಬ ಅದಕ್ಕೆ ಹರಳು ಕೂರಿಸುವವನು ಮತೊಬ. ಕೂರಿಸಿದ ನಂತರ ಅದನ್ನು ಪಾಲಿಷ್ ಮಾಡುವವ ಬೇರೊಬ, ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ನಯವಾಗಿ ಮಾಡುವವನೇ ಒಬ. ಹೀಗೆ ಹಲವು ಮಂದಿಯ ಕೈಗಳಿಂದ ಆಭರಣ ಅಣಿಯಾಗುತದೆ. ಇದು ಆಭರಣ ತಯಾರಿಕೆಯ ಪಮಾಣ ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲ. ಇಂದು ಆಭರಣ

ತಯಾರಿಕೆ ಒಂದು ಉದ್ಯಮವಾಗಿ ಬೆಳೆದಿದೆ. ಉದ್ಯಮ ನಡೆಸುವವರು ಶ್ರೀಮಂತ ಶೇಟ ಹಾಗೂ ಶೆಟ್ಟಿಗಳು. ಆದರೆ ಆಭರಣ ತಯಾರಿಸುವವರು ಅಕ್ಕಸಾಲಿಗರು. ಇಂದು ಅಕ್ಕಸಾಲಿಗರು ಆಭರಣ ಉದ್ಯಮಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಲಿಕಾರರಾಗಿ ದುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ತೊಂದರೆ ಇಲ. ಆದರೆ ದುಡಿಮೆಯ ಫಲ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮಧ್ಯವರ್ತಿಗಳ ಕೈಸೇರುತ್ತಿದೆ. ಆಧುನಿಕತೆ ಆಭರಣಗಳ ಬೇಡಿಕೆಗೆ ಕಾರಣವಾದರೂ ಅವುಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುವ ಪತ್ತಾರರ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿ ತುಂಬಾ ಕಷ್ಟಕರವಾಗಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತದೆ. ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿದ್ದ ಪತ್ತಾರ ಜನಾಂಗ ನಗರ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ಕೆಲಸ ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ವಲಸೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಆಧುನಿಕತೆ ಗಾಣಿಗರ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ವೃತ್ತಿ ಮೂಲಗುಂಪಾಗಲು ಕಾರಣವಾಇಗದೆ. ಅವರು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಸಲಕರಣೆಗಳು ಮೂಲೆ ಸೇರಿವೆ. ಗಾಣದಿಂದ ಎಣ್ಣೆ ತೆಗೆದು ಊರೂರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಮಾರುತ್ತಿದ್ದ ಗಾಣಿಗರು ತಮ್ಮ ವೃತ್ತಿಗೆ ವಿದಾಯ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಎಣ್ಣೆ ಉದ್ಯಮಗಳು ಎಣ್ಣೆ ತಯಾರಿಸಿ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗೆ ವಿವಿಧ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಪೂರೈಸುತ್ತಿವೆ. ಅವುಗಳ ಎದುರು ಪೈಪೆÇೀಟಿ ನಡೆಸುವುದು ಅಸಾಧ್ಯ. ಅದ್ದರಿಂದ ಗಾಣಿಗ ಸಮುದಾಯ ತಮ್ಮ ಮೂಲ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣ ಬಿಟು ವ್ಯವಸಾಯ, ಕೈಗಾರಿಕೆ, ಗಣಿ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಲಿಗಳಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತದೆ.

ಕಲು ವಡರು, ಮಣು ವಡರು, ಕಲು ಗಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ವಿಧಾನದಿಂದ ಕಲನ್ನು ತೆಗೆದು ಅದನ್ನು ತುಂಡು ಮಾಡಿ ಬಂಡೆ, ಸೈಜಗಲು,ವಿವಿಧ ಗಾತದ ಕಲುಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ಗ್ರಾಹಕರಿಗೆ ಪೂರೈಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವುರ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಸಲಕರಣಗಳ ಸರಳವಾಗಿದ್ದರು. ಆದರೆ ದೈಹಿಕ ಶ್ರಮವನ್ನು ಕಲುಗಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕಾಗಿತು. ಆದರೆ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಇಂದು ಅತ್ಯಾಧುನಿಕ ಯಂತಗಲು ಲಭ್ಯವಿವೆ.

ಅವುಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ವಿವಿಧ ಗಾತದ ಕಲು ಎಬಲು, ತುಂಡರಿಸಲು ನುಣುಪು ಮಾಡಲು ವಿವಿಧ ಗಾತದ ಡಿಜೈನುಗಳನ್ನು ಮೂಡಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ. ಇಂದು ಗ್ರಾನೈಟ್ ಉದ್ಯಮ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದೆ. ಮೊದಲು ಕಲು ಗಣಿಗಳು ಕಲು ಕುಟಿಗರ ಅಧೀನದಲ್ಲಿದ್ದವು. ಸರ್ಕಾರವು ಅವುಗಳ ಮೇಲೆ ಯಾವುದೇ ನಿಯಂತ್ರಣಗಳನ್ನು ವಿಧಿಸಿರಲಿಲ. ಇದರಿಂದ ಕಲುಕುಟಿಗರ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಯಾವುದೇ ತೊಂದರೆಗಳಿರಲಿಲ.

ಕಲುಗಣಿಗಳು ಈ ಉದ್ಯಮ ವಿದೇಶಿಗಳಿಗೆ ಗ್ರಾನೈಟ್‌ನ್ನು ರಫು ಮಾಡಿ ಅಪಾರ ಪಮಾಣದಲ್ಲಿ ವಿದೇಶಿ ವಿನಿಮಯದಲ್ಲಿ ಗಳಿಸುತದೆ.

ಮೇದಾರಿಕೆ ವೃತ್ತಿ ಒಂದು ಕುಲಕಸುಬು ಮೇದಾರ ಜನಾಂಗ ಪುರಾತನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಬಿದಿರು ಬೆತದೆ ವಿವಿಧ ಮಾನವ ಉಪಯೋಗಿ ಸರಕುಗಳನ್ನು ತಾಯರಿಸುತ್ತಿತು. ಇಂದು ಆಧುನಿಕತೆ ಮೇದಾರಿಕೆ ಕಸುಬಿನಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಸಿರಿದೆ. ಮೇದಾರರು ಇಂದು ಕೇವಲ ಸಾಂಪದಾಯಿಕ ಸರುಕುಗಳನ್ನು ಯಾವುದೇ ಯಂತಗಳ ಬಳಕೆಇಲದೆ ಕೈಗಳಿಂದಲೇ ತಮ್ಮ ಕರಕುಶಲತೆಯನ್ನು ಸರಕುಗಳ ತಯಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಜೀವನ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆ ಯಾಗಿದೆ. ಅವರು ಗುಡಗಾಡುಗಳನ್ನು ತೊರೆದು ನಗರ ಪದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕಸುಬನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಜೀವನ ಸಾಗಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ತಯಾರಿಸುವ ಪದಾರ್ತಗಳಿಗೆ ಸಾಕಷು ಬದಲಿ ವಸುಗಳು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಾಗುತ್ತಿವೆ. ಇದು ಮೇದಾರಿಕೆ ಹಾಗೂ ಮೇದರಾ ಜನಾಂಗದ ಮೇಲೆ ಪಭಾವ ಬೀರಿದೆ. ಮೇದಾರ ಜನಾಂಗ ಮೂಲ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಬಿಟುಕೊಟು ಕೂಲಿಗಳಾಗಿ ವಿವಿಧ ಕ್ಷೇತಗಲಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಸುಣಗಾರಿಕೆ ಮತು ಬಳೆಗಾರಿಕೆಯ ಮೇಲೂ ಆಧುನಿಕತೆ ಪಭಾವ ಬೀರಿದೆ. ಸಾಂಪದಾಯಿಕ ಸುಣ ಸುಡುವ ವಿಧಾನ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದೆ. ಕೆಲವು ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಸುಣ ತಯಾರಿಸುವ ವೃತ್ತಿಯವರಿದ್ದಾರೆ. ಬಣ ತಾಯರಿಸುವ ಉದ್ಯಮಗಳು ಸುಣವನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ ವಿವಿಧ ಬಣಗಳಲ್ಲಿ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗೆ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಕಂಪನಿಯರು ತಯಾರಿಸುವ ಸುಣಕ್ಕಿರುವ ಬೇಡಿಕೆ ಸಾಂಪದಾಯಿಕ ಸುಣಗಾರರು ತಯಾರಿಸುವ ಸುಣಕ್ಕಿಲ. ಹೀಗಾಗಿ ಸುಣಗಾರಿಕೆ ವೃತ್ತಿ ಸಮಾಜದಿಂದ ಕಣ್ಮರೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಬಳೆಗಾರ ಜನಾಂಗ ಬಲೆ ತಯಾರಿಸಿ ಮಾರಾಟ ಮಾಡುವ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಬಿಟುಕೊಟು ಕಂಪನಿಗಳು ತಯಾರಿಸುವ ವಿವಿಧ ಆಕಾರ, ರೂಪ, ಬಣ, ಗಾತದ ಬಳೆಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಸೌಂದರ್ಯವರ್ಧಕಗಳನ್ನು ಮಾರಾಟ ಮಾಡುವ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವುದ ಕಂಡುಬಂದಿದೆ. ಆಧುನಿಕ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಬೇಡುವ ಸರಕುಗಳನ್ನು ವಿವಿಧ ನಗರ ಪದೇಶಗಳಿಂದ ಕೊಂಡು ತಂದು ಮಾರಾಟ ಮಾಡಿ ಜೀವನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಕೆಲವು ಬಲೆಗಾರರು ಮೂಲ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಬಿಟುಕೊಟು ಕೃಷಿ ಕೈಗಾರಿಕೆ ಮತು ಗಣಿಗಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಚರ್ಮದ ವಸುಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುವ ವೃತ್ತಿ ಚಮ್ಮಾರಿಕೆ ವಂಶಪಾರಂಪರ್ಯವಾಗಿ ಬೆಳೆದುಕೊಂಡು ಬಂದು ಆಧುನಿಕತೆಯ ಪಭಾವಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟಿದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯ ಚಮ್ಮಾರನು ತಯಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ವಸುಗಳನ್ನು ಇಂದು ದೊಡ ದೊಡ ಉದ್ದಿಎಗಳು ತಯಾರು ಮಾಡಿ ಬಾರಿ ಪಮಾಣದ ಲಾಭವನ್ನು ಗಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿವೆ. ಚಮ್ಮಾರರು ಚರ್ಮವನ್ನು ಹದ ಮಾಡಲು ಸಾಂಪ್ರಾಯಿಕ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಇಂದು ದೊಡ ದೊಡ ಉದ್ದಿಮೆಗಳು ತಯಾರಿಸುತ್ತಿದೆ. ಕಂಪನಿಗಳು ತಯಾರಿಸುವ ಚರ್ಮದ ವಸುಗಲಿಗೆ ಬೇಡಿಕೆ ಹೆಚಾಗುತ್ತಿZ.É ಅದೇ ಸಾಂಪದಾಯಿಕ ಚಮ್ಮಾರರು ತಯಾರಿಸುವ ಪದಾರ್ಥಗಳಿಗೆ ಬೇಡಿಕೆ ವಿರಳವಾಗಿದೆ. ಚಮ್ಮಾರರಿಗೆ ಇಂದು ಕಂಪನಿಗಳು ತಯಾರು ಮಾಡಿದ ವಸುಗಳ ರಿಪೇರಿಯೇ ಮುಖ್ಯ ಕೆಲಸ. ಸರ್ಕಾರ ಲೀಡರ್ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಮೂಲಕ ಚಮ್ಮಾರಿಕೆಗೆ ಚರ್ಮವನ್ನು ಪೂರೈಸಿ ಚಪಲಿ, ಶೂ, ಬೆಲ್ಟ್, ಬ್ಯಾಗ್ ಮುಂತಾದ ವಸುಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಮಾರಾಟ ಮಾಡಲು ಮಳಿಗೆಗಳನ್ನು ನಗರಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದೆ. ಆದರೆ ಗಮಾಂತರ ಪದೇಶಗಳಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲಾ ಚಮ್ಮಾರರಿಗೆ ಈ ಸೌಲಭ್ಯ ಲಭ್ಯವಾಗಿಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ಚಮ್ಮಾರರು ಚಪಲಿ ಶೂಗಳನ್ನು ರಿಪೇರಿ ಮಾಡುವ ಪಾಲೀಶ್ ಮಾಡುವ ಕಾಯಕವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸುತಾ ಜೀವನ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು ಆಧುನಿಕತೆಯ ಪರಿಣಾವಲದೆ ಮತ್ತೇನು?

ಆಧುನಿಕತೆಯ ಕ್ಷೌರಿಕ ವತ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಪಭಾವವನ್ನು ಉಂಟು ಮಾಡಿದೆಯೆಂದೇ ಹೇಳಬಹುದು. ಮೊದಲು ಕ್ಷೌರಿಕರು ಮನೆಗಳ ಮುಂದೆ ಕುಳಿತು ಕೆಲವೇ ಪರಿಕರಗಳಿಂದ ತಲೆಕೂದಲು ಗಡ-ಮೀಸೆ ತೆಗೆಯುವ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡಿ ಅವರಿಂದ ಸುಗ್ಗಿಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆಯವನ್ನು ಪಡೆದು ಜೀವಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಇಂದು ಕ್ಷೌರಿಕನ ವೃತ್ತಿ ಆಧುನೀಕರಣಗೊಂಡಿದೆ. ಕ್ಷೌರ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಗಡ ತೆಗೆಯುವುದಕ್ಕೆ ತಲೆ ಮತು ಮೈ-ಕೈಗಳನ್ನು ಮಸಾಜು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಸಾಧನ ಸಲಕರಣೆಗಳು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಿದೆ. ಕ್ಷೌರಿಕರು ಇಂದು ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ನಗರಗಳಲ್ಲಿ ಸಲೂನ್‌ಗಳನ್ನು ತೆರೆದು ದೊಡ ಪಮಾಣದ ಕನ್ನಡಿಗಳನ್ನು ಕುರ್ಚಿಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿ, ಸೋಪಿಗೆ ಬದಲಾಗಿ ಶೇವಿಂಗ್ ಕ್ರಿಮ್, ಎಣ್ಣೆ, ಬ್ಲೇಡ್, ಕತ್ತಿಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಕ್ಷೌರ ಮಾಡುತ್ತಿರುವವರು. ವಿವಿಧ ಎಣ್ಣೆಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಮೈಕೈಗಳನ್ನು ಮಸಾಜು ಮಾಡಿ ಉತಮ ಆದಾಯ ಗಳಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಈ ವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಉತಮ ಆದಾಯ ಬರುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ವಿವಿಧ ಜಾತಿ ಜನಾಂಗಗಳು ಈ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿವೆ. ಸಾಂಪದಾಯಿಕ ಕ್ಷೌರಿಕರು ಬೇರೆ ಜಾತಿಯವರಿಂದ ಪೈಪೆÇೀಟಿ

ಎದುರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಕೆಲವು ಉತಮ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಕ್ಷೌರಿಕರು ದೊಡ ಪಮಾಣದ ಹೇರ್ಸ್ ಸಲೂನ್‌ಗಳನ್ನು ತೆರೆದು ಹಲವಾರು ಕ್ಷೌರಿಕರನ್ನು ದಿನಗೂಲಿಯಂತೆ ನೇಮಿಸಿಕೊಂಡು ಸಾಕಷು ಆದಾಯವನ್ನು ಗಳಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಮಡಿವಾಳ ಜನಾಂಗ ವಂಶ ಪಾರಂಪರ್ಯವಾಗಿ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಶುಭಗೊಳಿಸುವ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದೆ. ಮಡಿವಾಳ ಜನಾಂಗವು ಮಾಡುವ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಕಷು ಬದಲಾವಣೆ ಕಂಡಿದೆ. ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ದೊಡ ಪಾತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಬೇಯಿಸಿ, ಎರೆಮಣು, ಸವಳು ಮಣು ಹಾಕಿ ಬಟ್ಟೆ ಶುಭಮಾಡಿ ಮನೆ ಮನೆಗೆ ನೀಡಿ ಆಯ ಪಡೆಯುವ ಇಂದು ಮಾಯವಾಗಿದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ಮಡಿವಾಳರ ಜನಾಂಗ ಹಲವಾರು ಕಾರಣಗಳಿಗಾಗಿ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸದೇ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಕೆಲವು ಮಡಿವಾಳರು ಹಳ್ಳಿ ಮತು ನಗರಗಳಲ್ಲಿ ಲಾಂಡ್ರಿಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಸೋಪು ರಸಾಯನಿಕ ವಸುಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಮಡಿ ಮಾಡಿ ಇಸ್ತ್ರೀ ಮಾಡಿಕೊಟ ಆದಾಯವನ್ನು ಗಳಿಸಿ ಜೀವನ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೂ ಈ ಜನಾಂಗದ ಜೀವನ ಮಟ ಉತಮವಾಗಿಲ.

ಜನಪದ ವೈದ್ಯ ಪದ್ಧತಿ ಆಧುನಿಕ ವೈದ್ಯ ಪದ್ಧತಿ ಅಸ್ತಿತಕ್ಕೆ ಬರುವ ಮುಂಚೆಯೇ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಊರ್ಜಿತವಾಗಿದ್ದರು. ಇಂದು ಆಧುನಿಕತೆ ಹಳ್ಳಿಯವರೆಗೂ ಹಬ್ಬಿದೆ ಅಂದು ಕೊಂಡರೂ ಈಗಲೂ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಔಏಕ ಕಾಯಿಲೆಗಳಿಗೆ ಹಳ್ಳಿ ವೈದ್ಯರು ಚಿಕಿತ್ಸೆ ನೀಡುವುದು ರೂಢಿ ಪಶು ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂ ಹಳ್ಳಿ ವೈದ್ಯರು ಔಷಧ ನೀಡಿ ರೋಗಗಳನ್ನು ಶಮನಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಂದಿಗೂ ಪಟಣದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುವ ಅನೇಕರು ಜನಪದ ವೈದ್ಯರ ಮೊರೆ ಹೋಗುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಆದರೂ ಹಳ್ಳಿ, ನಾಟಿ ವೈದ್ಯರಲ್ಲಿ ಔಷಧಿಗೆ ನಿರ್ದಿಷ ಅಳತೆ ತೂಕ ಇರುವುದಿಲ. ಇದು ರೋಗಗಳನ್ನು ಪೂರ್ಣ ಪಮಾಣದಲ್ಲಿ ವಾಸಿ ಮಾಡುತದೆ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗುವುದಿಲ. ಜೊತೆಗೆ ಸರ್ಕಾರವು ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ನುರಿತ ವೈದ್ಯರನ್ನು ನೇಮಿಸಿ ರೋಗಿಗಳಿಗೆ ಔಷಧೋಪಚಾರಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ನಾಟಿ ವೈದ್ಯರಿಗೆ ಬೇಡಿಕೆ ಕಡಿಮೆ. ನಾಟಿ ವೈದ್ಯರಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಗಿಡಮೂಲಿಕೆಗಳು ಅರಣ್ಯಗಳ ನಾಶದಿಂದಾಗಿ ಲಭ್ಯ ಇದರಿಂದಾಗಿ ಆಧುನಿಕ ವೈದ್ಯ ಪದ್ಧತಿಯ ಪಭಾವದಿಂದಾಗಿ ಜನಪದ ವೈದ್ಯ ಪದ್ಧತಿ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದೆ.

ಆಧುನಿಕತೆ ಮತು ಜಾಗತೀಕರಣ ಇಂದು ಎಲ್ಲಾ ವೃತ್ತಿ ಸಮುದಾಯಗಳ ಮೇಲೂ ಪಭಾವ ಬೀರಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪಾರಂಪರಿಕ ವೃತ್ತಿಗಳಿಂದ ಸಾವಲಂಬಿಗಳಾಗಿದ್ದ ವಿವಿಧ ಕುಲಕಸುಬುದಾರರು ಇಂದು ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಶೋಚನೀಯ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಜೀವನ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತದೆ. ಆಧುನಿಕತೆ ಮತು ಜಾಗತೀಕರಣ ಕುಲಕಸುಬು ಸಮುದಾಯಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಯಾವುದೇ ಆಶಾದಾಯಕ ಭಾವನೆ ಮೂಡಿಸದೇ ಇರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಇಂದು ಹಿಂದುಳಿದ ದೇಶಗಳು ಜಾಗತೀಕರಣದ ಪಭಾವದಿಂದಾಗಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಿದ ದೇಶಗಳ ಪೈಪೆÇೀಟಿಯನ್ನು ಎದುರಿಸಲು ಅಸಮರ್ಥವಾಗಿವೆ. ಅಮರ್ತ್ಯಸೇನ್‌ರು ತಿಳಿಸುವುದು ಇದನ್ನೇ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಹೊಂದಿದ ಸಮುದಾಯಗಲು ಜಾಗತೀಕರಣ ಪಕ್ರಿಯೆಗೆ ತೆರೆದುಕೊಂಡರೆ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಪಡೆಯದ ಕುಲಕಸುಬು ಸಮುದಾಯಗಳ ಜಾಗತೀಕರಣ ಪಕ್ರಿಯೆಯಿಂದ ಇನ್ನೂ ಮುಂದೂಡುವ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಇಳಿಯುತವೆ.

ಆಧುನಿಕತೆ ಹೆಚ್ಚಿದಂತೆ ಕುಲಕಸುಬುಗಳು ಸಮುದಾಗಳೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಆತಂಕಗಳಿಗೆ ಒಳಗಾಗುತಲೇ ಇವೆ. ಆಧುನಿಕತೆ ಕಡೆ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಕುಲಕಸುಬುಗಳ ಸಮುದಾಯಗಳು ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಹಿಂದುಳಿದಂತೆ ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ, ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ ಹಿಂದುಳಿದಿದೆ.

ಪ್ರಾಚೀನ ಮತು ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಪಭುತದ ಆದಾಯದ ಮೂಲಗಳೆಂದರೆ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ತೆರಿಗೆಗಳೇ ಆಗಿದ್ದವು. ಇದರಿಂದ ಸಾಕಷು ತೆರಿಗೆ ಭಾರ ಆ ಕಾಲದ ಕುಶಲಕರ್ಮಿಗಳು ಹಾಗೂ ಜನ ಸಾಮಾನ್ಯರ ಮೇಲೆ ಇತು. ಭೂಮಿ, ಅಂಗಡಿ, ಮನೆ, ತೋಟ, ಕಸುಬು, ವಾಣಿಜ್ಯ, ಕೌಶಲ್ಯ, ಉತ್ಪಾದನೆಯಂತಹ ವಿವಿಧ ವೃತ್ತಿಕಾರರ ಮೇಲೆ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ತೆರಿಗೆಗಳನ್ನು ಹೇರಲಾಗಿತು. ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತು ಸಾಮುದಾಯಿಕ ಆಚರಣೆಗಳ ಮೇಲಿನ ಕಿರುಕುಳ ತೆರಿಗೆಗಳಲದೆ, ಬಿಟ್ಟಿ ಕೆಲಸಗಳು, ನೀಡಬೇಕಾದ ಕಾಣಿಕೆಗಳು, ದಂಡಗಳು, ಕಸುಬು ಮತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ತೆರಿಗೆಗಳಿದ್ದವು. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕ್ರಿ.ಶ. 7ನೇ ಶತಮಾನದಿಂದ 13ನೆಯ ಶತಮಾನದ ವರೆಗೆ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಈ ಬಗೆಯ ತೆರಿಗೆಗಳು ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದ್ದವು.

ಪಭುತಕ್ಕೆ ಆದಾಯ ಮೂರು ಮೂಲಗಳಿಂದ ದೊರೆಯುತ್ತಿತು. 1. ಸಿದ್ದಾಯ 2. ಪನ್ನಾಯ 3. ದಂಡಾಯ. ಸಿದ್ದಾಯ ಅಂದರೆ ಭೂಕಂದಾಯ. ಮನೆ, ಅಂಗಡಿ ಮುಂತಾದ ಸ್ಥಿರಾಸ್ತಿಗಳ ಮೇಲೆ ಹಾಕುವ

ತೆರಿಗೆ. ಪನ್ನಾಯ ಅಂದರೆ ಮಾರಟ ಮಾಡಿದ ಸರಕುಗಳ ಮೇಲೆ ಹೇರುವ ತೆರಿಗೆ. ಇದು ದೊಡಪಮಾಣದ ಆದಾಯವನ್ನು ರಾಜ್ಯಗಳ ಕೋಶಕ್ಕೆ ತುಂಬಿಕೊಡುತ್ತಿತು. ದಂಡಾಯ ಅಂದರೆ, ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳು ಕಕ್ಷಿದಾರರಿಗೆ ವಿಧಿಸುವ ದಂಡದಿಂದ ಬರುವ ಆದಾಯವಾಗಿತು. ಈ ಮೂರು ತೆರಿಗೆಗಳೂ ಎಲ ವೃತ್ತಿಕರ್ಮಿಗಳಿಗೂ ಹಾಗೂ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೂ ಅನಯಿಸುತ್ತಿದ್ದವು.

ಕನ್ನಡ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಗುವಂತೆ ಅಕಸಾಲೆ, ನಾಯಿಂದ, ಅಂಬಿಗ, ಕುಮ್ಮಾರ, ಅಗಸ, ಕುಂಬಾರ, ಚರ್ಮಕಾರ, ಒಡ, ಸಾದ (ಕುರಿಗಾಹಿ) ಸೂಳೆಯರು (ಸೂಳೆಯರ ಕನ್ನಡಿವನ ತೆರಿಗೆ) ಗಾಣ, ನೂಲು, ಮಗ್ಗ, ಬಣ, ಕುಲುಮೆ ಕೆಲಸಗಾರರೂ ಸುಂಕ ನೀಡಬೇಕಾಗಿತು. ಇದೂ ಅಲದೆ ಎತು, ಎಮ್ಮೆ, ಕತ್ತೆ, ಕುದುರೆ, ಅಡು, ಗಾಡಿ, ಕೊನೆಗೆ ತಿಪ್ಪೆಯ ಸುಂಕವೂ ಪಾವತಿಯಾಗಬೇಕಾಗಿತು. ಖಾಣನಿಬಂದಿಸುಂಕ (ರಾಜನ ಕುದುರೆಯ ಮೇವಿಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯರು ನೀಡುವ ಸುಂಕ) ದಂಡಿನ ಕಾಣಿಕೆ (ರಾಜನ ಸೈನ್ಯ ಸಂಬಾಳಿಸಲು) ದರುಶನ ಕಾಣಿಕೆ (ರಾಜದರ್ಶನ) ನೀರು, ಕೂಲಿ, ಹೊಳೆ, ಮದುವೆ, ಮದುವೆ ಚಪರಕ್ಕೆ, ಹುಡುಗಿ ಮೈನೆರೆದರೆ, ಮಗುವಿನ ಅಕ್ಷರಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ, ಹೊಸಮನೆ ಪವೇಶಕ್ಕೆ ಹೀಗೆ ಸುಂಕಗಳ ಮಹಾಪೂರವೇ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿತು. ಇದೆಲವನ್ನು ಕಸುಬುದಾರ ವರ್ಗಗಳು ಮತು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರು ಕಟಬೇಕಾಗಿತು.1

ಕ್ರಿ.ಶ. 1054ರ ಶಾಸನವೊಂದರಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ತೆರಿಗೆಗಳ ವಿವರವಿದೆ. ಕುಶಲ ಕಸುಬುದಾರರು ಮಗ್ಗದೆರ (ನೇಯ್ಗೆಗೆ) ಆಲೆದೆರೆ (ಆಲೆಮನೆಯ ಮೇಲಿನ ತೆರಿಗೆ) ಲವಣದೆರ (ಉಪ್ಪಿನ ಮೇಲಿನ ತೆರಿಗೆ) ಕರ್ಬುಣ ಸುಂಕ (ಕಬ್ಬಿಣ ಅದಿರು ಹೊರ ತೆಗೆದಿದ್ದಕ್ಕೆ) ಬಡಿಗದೆರೆ ಮುಂತಾದ ತೆರಿಗೆಗಳನ್ನು "ಕಾರುಕಸೇವೆ" ಎನ್ನುವ ಹೆಸರಲ್ಲಿ ಭರಿಸಬೇಕಾಗಿತು.2 'ಕೊಡತಿವಣ' ಎನ್ನುವುದು ಬಡಿಗ ಮತು ಕಮ್ಮಾರರ ಮೇಲೆ ವಿಧಿಸುತ್ತಿದದ ತೆರಿಗೆಯಾಗಿತು. ಕ್ರಿ.ಶ. 116೦ರ ಶಾಸನವೊಂದರಲ್ಲಿ ದೋಣಿ ಮತು ತೆಪಗಳ ಮೇಲೆ ಸುಂಕ ವಿಧಿಸಿದ್ದ ವಿವರವಿದೆ. ಇದೇ ಕಾಲದ ಮತೊಂದು ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಬಳೆಗಾರರಿಗೆ ಸುಂಕ ಹಾಕಿದ ಮಾಹಿತಿ ಸಿಗುತದೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. 1162 ಮತೊಂದು ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಬುಟ್ಟಿ ಹೆಣೆಯುವವರ ಮೇಲೆ 'ಮ್ಯಾದದೆರ', ಮತೊಂದು ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಂಬಾರರ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿದ ಕುಂಬಾರ ತೆರಿಗೆಯ ಉಲ್ಲೇಖ ಸಿಗುತದೆ.

ಸಿಂದಿಗಿ ತಾಲೂಕಿನ ಹಿಪರಗಿ ಕಾಶಿಲಿಂಗ ದೇವಾಲಯದ ಕಂಬದಲ್ಲಿನ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ (ಕ್ರಿ.ಶ. 1192) ಯಾದವ ಅರಸ ಬಿಲಮನ ಕಾಲದಲಿ ಬಡಗಿ, ಕಮ್ಮಾರ, ಸಮಗಾರ, ಅಗಸ, ದೇಡಮಗ್ಗ ಮುಂತಾದ ವೃತ್ತಿಗಾರರ ಮೇಲೆ ಒಂದೊಂದು ಗಾ(ಕಾ)ವಲಿ ಬಣ್ಣಿಗೆ ಸುಂಕವನ್ನು ಆಕರಿಸುತ್ತಿದದ ವಿವರವಿದೆ. ಇದೇ ತಾಲೂಕಿನ ಕಡಲೇವಾಡು ಸಾಮಿಲಿಂಗ ದೇವಾಲಯದ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ (ಕ್ರಿ.ಸ. 12ನೇ ಶತಮಾನ) ಮಹಾನಾಡಿನ ಮೂವತ್ತಾರು ಬೀಡು ಮುಮ್ಮರಿದಂಡಂಗಳು ಕಡಲೆವಾಡದ ಸಯಂಭು ಸೋಮನಾಥ ದೇವರ ಅಂಗಭೋಗಕ್ಕಾಗಿ ಬಡಗಿ, ಕಮ್ಮಾರ, ಅಕಸಾಲಿ, ಅಗಸ, ಸಂಮ್ಮಗಾರ, ದೆಡಹೋಲೆಯರ ಕುಡೆವೊಳಗಾಗಿ ಸುಂಕ ವಿಧಿಸುವ ವಿವರವಿದೆ. ವಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮದಭಾವಿಯ ಕಲ್ಲೇಶರ ದೇವಾಲಯದ ತೊಲೆಯ ಮೇಲಿನ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ (ಕ್ರಿ.ಶ. 1190) ವಿವಿಧ ವೃತ್ತಿಗಳವರಿಂದ ಸುಂಕಪಡೆದ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ.

ಭೂಮಾಲೀಕ ಮತು ಗುತ್ತಿಗೆದಾರರ ನಡುವೆಯೂ ಉತನ್ನದ ಹಂಚಿಕೆಯಾಗುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಅನೇಕ ಶಾಶನಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯಬಹುದು. ತರೀ ಜಮೀನಿನ ಮಾಲೀಕನಿಗೆ ಐದನೆಯ ಎರಡುಭಾಗ (ಶೇ 40%), ಖುಷ್ಕಿ ಜಮೀನಾದರೆ ನಾಲನೆಯ ಒಂದುಭಾಗ, ಅರಣ್ಯ ಪದೇಶದ ಜಮೀನಾದರೆ ಉತನ್ನದ ಐದನೆಯ ಒಂದುಭಾಗ (ಶೇ 20%), ಹೊಲಗಳ ಉತನ್ನವಾದರೂ ಅಷ್ಟೇ ಭಾಗ ಸಂದಾಯವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಕೆರೆಗಳಿಂದ ನೀರಾವರಿ ಸೌಲಭ್ಯ ಪಡೆದ ಭೂಮಿಯ ಭತದ ಉತನ್ನಕ್ಕೆ ಪಭುತದ ಪಾಲು ಮೂರನೆಯ ಒಂದುಭಾಗ (ಶೇ 33.3). ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಈ ರೀತಿ ತೆರಿಗೆ ಕರ್ನಾಟಕದ ಎಲ ಭಾಗಗಳಿಗೂ ಅನಯವಾಗುತ್ತಿದ್ದ ವಿದ್ಯಮಾನ. ಇಷ್ಟೆಲ ತೆರಿಗೆ ಕಟ್ಟಿದ ಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಉಳಿಯುತ್ತಿದ್ದುದು ದಿನನಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗುವಷು ಮಾತ.3

ಅಲ್ಲಾಉದ್ದೀನ್ ಖಿಲ್ಜಿಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ (ಹದಿನಾಲನೆಯ ಶತಮಾನ) ತೆರಿಗೆಯನ್ನು ಹಣ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕಟುತ್ತಿದ್ದರು.4 ಮೊಗಲರ ಹೊತ್ತಿಗೆ ತೆರಿಗೆ ವಸೂಲಿಯಲ್ಲಿ ಹಣದ ಬಳಕೆ ಮತಷು ತೀವವಾಯಿತು. ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಉತ್ಪಾದನೆಯಾಗುವ ಉತನ್ನಗಳನ್ನು ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು ಖರೀದಿಸಿ ಪಟಣಗಳಲ್ಲಿ ಮಾರಲು ಆರಂಭಿಸಿದರು. ಇದರಿಂದ ಹಣದ ಚಲಾವಣೆ ಚಕರೂಪ ಪಡೆದುಕೊಂಡಿತು. ಆಹಾರ ಬೆಳೆಗಿಂತ ಗೋಧಿ, ಹತ್ತಿಯಂತಹ ವಾಣಿಜ್ಯ ಬೆಳೆ ಬೆಳೆಯುವ ಪದ್ಧತಿ ಜಾಸ್ತಿಯಾಯಿತು. ನೀರಾವರಿ, ಕಬ್ಬಿಣಗಿರಯಣೆಯಂತಹ

ಉದ್ಯಮಗಳು ಹೆಚ್ಚಾದವು. ಇವೆಲವೂ ಶ್ರೀಮಂತ ರೈತರ ಕೈಹಿಡಿದವು. ಆದರೆ ಬಡ ಹಾಗೂ ಚಿಕ್ಕ ರೈತರು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಎತು, ಬೀಜ, ಗೊಬರಕ್ಕಾಗಿ ಶ್ರೀಮಂತ ರೈತರನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಸಾಲ ಪಡೆದು ಬಡ್ಡಿ ಭಾರದಿಂದ ದಿವಾಳಿಯಾಗುವ ಸಂದರ್ಭಗಳು ಹೆಚ್ಚಾದವು.

'ಜೆಝಿಯಾ' ಎನ್ನುವ ಮತೊಂದು ತೆರಿಗೆ ಔರಂಗಜೇಬನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿತು. ಇದು ಬಹುಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮುಸ್ಲಿಮೇತರರ ಮೇಲೆ ಹೇರುವ ತೆರಿಗೆಯಾಗಿತು. ಔರಂಗಜೇಬನ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಂಪಿಗರು, ಬಡಗಿ, ಚಮ್ಮಾರ ಮೊದಲಾದ ಕಸುಬುದಾರರು ಬಡವರೆಂದು ಗುರುತಿಸಲಟ್ಟಿದ್ದರು. ಆದರೂ ಕನಿಷ ಪಮಾಣದಲ್ಲಿ ಇವರು ತೆರಿಗೆಯನ್ನು ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಪಾವತಿಸಬೇಕಿತು. ಮತಾಂತರದ ಬಹ್ಮಾಸದಂತೆ ಜೆಝಿಯಾ ತೆರಿಗೆ ಹೇರಲಡುತ್ತಿತು. ಈ ತೆರಿಗೆಯ ದುಷರಿಣಾಮ ಎಷ್ಟಿತ್ತೆಂದರೆ ಪಂಜಾಬ, ಬಿಹಾರ ಮತು ಬಂಗಾಳಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಬಡ ಕಸುಬುದಾರ ಕುಟುಂಬಗಳು ಇಸ್ಲಾಂನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದರೊಂದಿಗೆ ಒಂದು ತಿಂಗಳ ಅಶನವನ್ನು ಧರ್ಮಾರ್ಥ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದವು. ಬಿಹಾರದಲ್ಲಿ ಇಸ್ಲಾಂನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದವರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನವರು ನೇಕಾರರೇ ಆಗಿದ್ದರು. ಬಡತನದ ಬೇಗುದಿಯಿಂದ ಪಾರಾಗಲು ಕಸುಬುದಾರರು, ಕೂಲಿಕಾರರು ಮತಾಂತರದ ಆಮಿಷಕೇ ಒಳಗಾದರು.5

'ಅರಸ ಅರಸಿಯರು ದರ್ಶನವಿತ್ತಾಗ ದರ್ಶನದೆರೆ, ದೇವಿದೆರೆ, ರಾಜರಿಗೆ ಪುತೋತವದ ಕಾಣಿಕೆ, ರಾಜಕುಮಾರ ನಾಡಿಗೆ ಬಂದರೆ ಕುಮಾರ ಕಾಣಿಕೆಗಳನ್ನು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರೇ ನೀಡಬೇಕಾಗಿತು. ಜನರ ಹತ್ತಿರ ಒಳ್ಳೆಯ ಆನೆ ಕುದುರೆಗಳಿದ್ದರೆ ರಾಜನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಬೇಕಾಗಿತು. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ ಯುದ್ಧಗಳ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ರಾಜನ ಸೇನೆ ಊರುಗಳ ಮೇಲೆ ಬಂದಾಗ ರಸ್ತೆ ಮಾಡುವುದು, ಸರಕುಗಳನ್ನು ಹೊರುವುದು, ಯುದ್ಧದ ಗಾಯಾಳುಗಳ ಆರೈಕೆ ಮುಂತಾದ ಬಿಟ್ಟಿ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ರಾಜನಿಗಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕಾಗಿತು. ಈ ಕೆಲಸವನ್ನು ಕುಶಲ ಕೆಲಸಗಾರರು ಮಾತವಲ ಶೂದರೂ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿತು. ರಾಜರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ತೆರಿಗೆಗಳು ಮಾತವಲದೆ, ನಾಡ ಹೆಗಡೆ, ಆಡಳಿತಾಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೂ ಕಾಣಿಗೆ ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕಾಗಿತು. ಜೊತೆಗೆ ಅನೇಕ ಕಿರುಕುಳ ತೆರಿಗೆಗಳನ್ನು ಕೊಡಬೇಕಾಗಿತು.'6

ತೆರಿಗೆ ನಿರಾಕರಣೆ ಮತು ವೃತ್ತಿ ಸಮುದಾಯಗಳು

ತಮ್ಮ ಪರಿಶ್ರಮದಿಂದ ದುಡಿದು ಗಳಿಸಿದ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಆ ಕಾಲದ ಕಸುಬುದಾರರು, ಜನಸಾಮಾನ್ಯರು, ಅರಸ, ಅಧಿಕಾರಿ, ಮಠಗಳು, ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು, ಮತಾಂತರಗಳಂತಹ ಸಂಗತಿಗಳಿಗೆ ಸುಂಕ ರೂಪದಲ್ಲಿ ನೀಡುವ ಮೂಲಕ ವೃತ್ತಿ ಜೀವಿಗಳು ತತ್ತರಿಸಿ ಹೋಗಿದ್ದರು. ಅಪಾರ ಪ್ರಮಾಣದ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ತಮ್ಮ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ದುಡಿಮೆಯಿಂದ ಕ್ರೋಢೀಕರಿಸಿಕೊಂಡರು. ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯ ತೆರಿಗೆಗಳನ್ನು ನೀಡಿ ದಿನಕ್ಕಾಗುವಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸ್ಥಿತಿ ಇತ್ತು. ಈ ಸಂಕಟಗಳು ಕಸುಬುದಾರ ವರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಘಟನೆಯ ಕಿಚ್ಚನ್ನು ಹಚ್ಚಿತು. ಈ ರೀತಿಯ ಗುಂಪುಗಳನ್ನು ಆ ಕಾಲದ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಜೇಡಗೊತ್ತಳಿ, ಕಂಚುಗಾರಗೊತ್ತಳಿ, ಚಿಪ್ಪಿಗಗೊತ್ತಳಿ, ಗಾಣಒಕ್ಕಲು, ಕಮ್ಮಗೊತ್ತಳಿ ಎಂದು ಹೆಸರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆ ಮೂಲಕ ತೆರಿಗೆ ನಿರಾಕರಣೆ ಚಳುವಳಿಗೆ ನಾಂದಿಯಾಯಿತು. ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಂತಿದ್ದ ಈ ವೃತ್ತಿಗಳವರನ್ನು ದುಡಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ತೆರಿಗೆ ನೀಡುವುದಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮೂಲಕ ಅವರ ಸೃಜನಶೀಲ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯೆಗಳನ್ನು, ಅವರ ದೈಹಿಕ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಕೀಳೀಕರಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಇದರಿಂದ ಅವರ ತಮ್ಮ ಕುಲಕಸುಬುಗಳನ್ನೇ ನೆಚ್ಚಿ ಬದುಕಬೇಕಾಯಿತು. ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿದ್ದರೂ ಅಧೀನವಾಗಿ ಉಳಿಯಬೇಕಾಯಿತು.

ಕೆಲವು ವೃತ್ತಿ ನಿರತ ಶರಣರ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಈ ತೆರಿಗೆ ನಿರಾಕರಣೆಯ ವಿವರಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಒಂದು ರೀತಿ ತೀವ್ರ ಪ್ರತಿಭಟನೆಯನ್ನಾಗಿಯೂ ನಾವಿದನ್ನು ಭಾವಿಸಬಹುದು. "ಮೂರಡಿ ಮಣ್ಣಿಗೆ ಆರು ಹೊನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದ್ದರು ಮತ್ತೆ ತೆರಿಗೆ ಕೇಳಿದರೆ ನಾ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ" ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಮುದ್ದಣನ ವಚನದ ಈ ಸಾಲುಗಳು, ಈಗಾಗಲೇ ಸಿದ್ಧಾಯದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ರಾಜನಿಗೆ ತೆರಿಗೆ ನೀಡಲಾಗಿದೆ, ಮತ್ತೆ ಕೇಳಿದರೆ ಕೊಡಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವಲ್ಲಿ ತೆರಿಗೆ ನಿರಾಕರಣೆಯ ತೀವ್ರತೆಯನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ದಾಸಿಮಯ್ಯ ನಲ್ಲಿಯೂ ತೆರಿಗೆ ಮತ್ತು ವೃತ್ತಿ ಅವಮಾನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಇಂತಹದೇ ಪ್ರತಿಭಟನೆ ಇದೆ. 'ದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಎಷ್ಟಾದರೂ ಬಟ್ಟೆ ನೇಯುವವನು. ಅವನನ್ನು ಅವನಂತಹ ಇತರರನ್ನು ಶೈವ ಮಠಗಳ ಒಳಗೆ ಸೇರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ದೇವಾಲಯ, ಮಠಗಳು ಕಲಿಸುತ್ತಿದ್ದ ವಿದ್ಯೆ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನದ ವಿದ್ಯೆಯಾಗಿತ್ತು. ಕೀಳು ಜಾತಿಯ ಜನರು ಅದನ್ನು ಕಲಿಯಲು ಅನರ್ಹರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರು ಅಂದಂದಿನ ಬದುಕಿಗೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸಿ ಜೀವನ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಇಂತಹ ವೃತ್ತಿಕಾರರು ಜೇಡರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನ ಮೂಲಕ ತಮ್ಮನ್ನು ಸೇರಿಸದ ಮಠಗಳನ್ನೇ ಬಹಿಷ್ಕರಿಸಿ ಪ್ರತಿಭಟನೆಯನ್ನು ತೋರಿದರು. ಮುಂದೆ ಬಸವಣ್ಣನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇದು

ಆಂದೋಲನವಾಗಿ ರೂಪ ಗೊಂಡಿತು.'7 ಕಸುಬುದಾರ ವರ್ಗಗಳಿಂದ ಭುಗಿಲೆದ್ದು ಶ್ರಮಜೀವಿಗಳ ಆತ್ಮಗೌರವವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿನ ಅವರ ಹಕ್ಕುಬಾಧ್ಯತೆಗಳಿಗೆ ಒತ್ತಾಯಿಸಿತು.

ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಕರ್ನಾಟಕದ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ತೆರಿಗೆ ನಿರಾಕರಣೆಯ ಪ್ರತಿಭಟನೆಗಳು ವಿಶ್ವಕರ್ಮರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಕಾಣುತವೆ. ಲೋಹ, ಕಲ್ಲು ಕಟ್ಟಿಗೆಯ ಕಲಾಕೌಶಲ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಮೇಧಾವಿಗಳಾಗಿದ್ದ ವಿಶ್ವಕರ್ಮರು ಸಹಜವಾಗಿಯೆ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಸಂಪತ್ತಿನಲ್ಲಿ ತುಸು ಮುಂಚೂಣಿಯಲ್ಲಿದ್ದರು. ಅವರ ತಮ್ಮ ವೃತ್ತಿ ಹಗೂ ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ಮೇಲೆ ತೆರಿಗೆ ಹೇರುವುದನ್ನು ಬಹಳ ತಾತ್ವಿಕವಾಗಿಯೇ ವಿರೋಧಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಮೂಲಸ್ತಂಭ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪ್ರಸಂಗ ಬರುತ್ತದೆ. 'ವ್ಯಾಸನ ಬೋಧನೆಯಿಂದ ಧರಣಿ ರಾಜನು ವಿಶ್ವಕರ್ಮ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಂದ ತೆರಿಗೆ ವಸೂಲಿಗೆ ಒತ್ತಾಯ ಹೇರುತ್ತಾನೆ. ಇದಕ್ಕೆ ವಿಶ್ವಕರ್ಮರು ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. ಆಗ ಅವರ ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ಧಾತು ಮೊದಲಾದ ವಸ್ತುವನ್ನು ಕಸಿದುಕೊಂಡು ಬಂಧನದಲ್ಲಿಡುತ್ತಾನೆ. ಈ ಸುದ್ದಿ ತಿಳಿದ ದೇಶಾಧಿಪತಿಯದ ಪೆಂತಣ ರಾಜನು ಸೈನ್ಯಸಹಿತನಾಗಿ ಬಂದು ಧರಣಿ ರಾಜನನ್ನು ಸೋಲಿಸುತ್ತಾನೆ. ಧರಣಿ ರಾಜನು ಕೋಪದಿಂದ ಒಳಬಂದು ಕಂದಾಯ ಕೊಡದಿದ್ದರೆ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿಯ ಯಜಮಾನರ ಶಿರಸನ್ನು ಕತರಿಸುತ್ತೇನೆಂದು ಬೆದರಿಕೆ ಹಾಕುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ತಕ್ಷಾಚಾರ್ಯರು ನಾವು ಯಾವ ರಾಜನಿಗೂ ಕಂದಾಯ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ, ಯಾವ ರಾಜರಿಗೂ ನಮ್ಮಿಂದ ತೆರಿಗೆ ಅಥವಾ ಕಂದಾಯ ವಸೂಲಿ ಮಾಡುವ ಹಕ್ಕಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.'8

ಕಂಚಿಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಚೋಳ ರಾಜನಿಗೂ ಮತ್ತು ಪಂಚಾಳರಿಗೂ ಕಬ್ಬಿಣದೆರ ಕೊಡುವ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ವಾಗ್ವಾದವೇ ನಡೆಯುವ ಪ್ರಸಂಗವಿದೆ. ಬಿಜ್ಜಳ ರಾಜನವರೆಗೂ ಈ ತಗಾದೆ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಬಗೆಹರಿಯಲಾರದೆ ವಿಶ್ವಕರ್ಮರು ಆರಾಧ್ಯ ದೈವವಾದ ಕಾಳಿಯ ಮೂಲಕ ರಾಜನನ್ನು ಮರ್ಧಿಸಿ ಸುಂಕದಿಂದ ಆರಾಧ್ಯ ದೈವವಾದ ಕಾಳಿಕ ಮೂಲಕ ರಾಜನನ್ನು ಮರ್ಧಿಸಿ ಸುಂಕದಿಮದ ವಿಮುಕ್ತಿಗೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಮೇಲಿನ ಎರಡು ಉಲ್ಲೇಖಗಳು ಪ್ರಭುತ್ವಕ್ಕೂ ಮತ್ತು ಲೋಹ ವಿದ್ಯೆ ಬಲ ವಿಶ್ವಕರ್ಮರಿಗೂ ನಡೆದ ಕರ ನಿರಾಕರಣೆಯ ಘರ್ಷಣೆಗಳನ್ನು ಹೇಳುತವೆ.

ಸುಂಕ ನಿರಾಕರಣೆಯಂತಹ ಸಂಗತಿಗಳು ಪ್ರಭುತದ ನಿರಂಕುಶಾಧಿಕಾರ ಮತು ದುಡಿಯದೇ ತಿನ್ನುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳ ಎದುರು ಕಸುಬುದಾರ ವರ್ಗಗಳು ಧನಿ ಎತ್ತಿದ ತೀವ್ರತೆಯನ್ನು ಹೇಳುತವೆ. ದುಡಿದುಣದ ವರ್ಗಗಳು ದುಡಿದುಣವ ವರ್ಗದಲ್ಲಿನ ಪಾಲನ್ನು ಕಸಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಈ ಕ್ರಮ ಅಮಾನವೀಯ ವಾದದ್ದು. ಬಹುಶಃ ಮುಂದೆ ಶರಣರ ಅಸಂಗ್ರಹ ತತ್ವಕ್ಕೆ, ಕಾಯಕ ದಾಸೋಹಕ್ಕೆ ಇಂಥ ಘಟನೆಗಳೇ ಪ್ರೇರಕವಾಗಿರಬಹುದು.

ಸಂಗ್ರಹವನ್ನು ಸಹಿಸದ, ದಿನದ ಕಾಯಕದಲ್ಲಿಯೇ ದಾಸೋಹ ಪ್ರಸಾದಗಳನ್ನು ರೂಢಿಸಿಕೊಂಡ ಕಾಯಕ ಜೀವಿಗಳ ಬದುಕು ಸುಂಕ ವಿರೋಧಿ ನೆಲೆಯದಾಗಿತು. ಅತಿಸಂಗ್ರಹ ತಾನೆ ತೆರಿಗೆಗೆ ದಾರಿ. ಇದೇ ಇರದಿದ್ದರೆ, ತೆರಿಗೆಯ ಕಿರಿಕಿರಿ ಇರಲಾರದು. ಕಾಯಕ ಜೀವಿಗಳ ಈ ತತ್ವ, ಪ್ರಭುತ ಮತು ಅದರ ನೆರಳುಗಳಾದ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆ ಅಧಿಕಾರಶಾಹಿ, ಆಡಂಭರತೆ, ವ್ಯಕ್ತಿಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಅಸಮಾನತೆಗಳ ವಿರೋಧಿ ನೆಲೆಯಾಗಿ ರೂಪಪಡೆಯಿತು. ರಾಜಭೋಗವನ್ನು ತಗ್ಗಿಸಿ ಶ್ರಮಗೌರವ ತಂದು ಜಾತಿ, ಲಿಂಗ ನಿರಸನ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗೆ ಚಾಲನೆ ನೀಡಿತು. ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಜೀವವಿರೋಧಿ ನೆಲೆಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಕಸುಬುದಾರ ಸಮುದಾಯಗಳು ಸಾರಿದ ಬಂಡಾಯ ಇಡೀ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಜಂಘಾ ಬಲವನ್ನೇ ಉಡುಗಿಸುತದೆ. ಕರ ಭಾರದಿಂದ ನರಳಿದ ಜನ ಕರ ವಿಮುಕ್ತಿಗಾಗಿ ಕೈ ಜೋಡಿಸಿದ್ದು ಬಹುದೊಡ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತು ಆರ್ಥಿಕ ಕ್ರಾಂತಿಯಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು.

ರೈತ, ಕಸುಬುದಾರ, ದುಡಿಯುವ ವರ್ಗಗಳು ಸುಂಕ ರೂಪದಲ್ಲಿ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದ ಆದಾಯವೇ ಪ್ರಭುತದ ಕವಳದ ಪ್ರಮುಖ ಆಧಾರವಾಗಿತು ಮತು ಅವರ ಭೋಗ ಜೀವನದ ಜೀವಾಳವಾಗಿತು. ಜಾತಿಭೇದ, ವೃತ್ತಿಭೇದ ಮರೆತು ಪ್ರಭುತ ಮತು ಪುರೋಹಿತ ಶಾಹಿಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಕರ ನಿರಾಕರಣೆಯ ಅಸ್ತ್ರವನ್ನು ಜಳಪಿಸುವ ಮೂಲಕ ಕಾಯಕದಿಂದಲೇ ಮುಕ್ತಿ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಕಾಯಕ ಜೀವಿಗಳು ಸಾಧಿಸಿ ತೋರಿಸಿದರು. 'ವ್ರತಸ್ಥನಾಗಿ ಭವಿಗಳ ಕೆಳಗೆ ಬೊಕ್ಕಸ, ಭಂಡಾರ, ಅಸಿ, ಕೃಷಿ, ವಾಣಿಜ್ಯ ಮುಮತಾದ ಕಾಯಕ ಬಿಟು ತನ್ನ ಸತ್ಕಾರ್ಯದಿಂದಲೇ ಬಂದು ಒದಗುವ ದ್ರವ್ಯವ' ಎನ್ನುವ ಕೋಲ ಶಾಂತಯ್ಯನ ಮಾತು ಶ್ರೀಮಂತರ, ರಾಜರ, ದುಡಿಯುದೇ ಉಣುವ ಉಪಭೋಗಿ ಹಾಗೂ ವಿಲಾಸಿ ಮನೋಧರ್ಮವನ್ನು ಖಂಡಿಸುತದೆ. ಸುಂಕ

ಹೇರಿಕೆಯ ವಿರುದ್ಧ ಇಡೀ ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಶಮಿಕ ವರ್ಗಗಳು ಪತಿಕ್ರಿಯಿಸಿದ ರೀತಿಯನ್ನು ಇನ್ನೂ ಸರಿಯಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುಬೇಕಿದೆ.

ವೃತ್ತಿಸಂಘಗಳು : ಮಾನವ ಸಮಾಜದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ದುಡಿಮೆಯೇ ಮೂಲಾಧಾರವಾಗಿತು. ದುಡಿಮೆಯ ರೀತಿ ನೀತಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಉಪಕರಣಗಳಲ್ಲಿ ಆಗುವ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತು ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿವರ್ತನೆಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತವೆ. ಉತ್ಪಾದನೆ ಮತು ಉತ್ಪಾದನಾ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿನ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಮಾನವನ ಕೌಟಂಬಕ ಹಾಗೂ ಸಾಂಘಿಕ ಬದುಕಿನ ವಿಧಾನವನ್ನು ರೂಪಿಸಿರುತವೆ. ಗ್ರಾಮ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಕುಟುಂಬವು ಆರ್ಥಿಕ ಉತ್ಪಾದನೆಯ ಕೇಂದವಾಗಿತು. ಉತ್ಪಾದನೆ, ಅನುಭೋಗ, ಹಂಚಿಕೆ ಈ ಪಟಣವಾಗಿ ಕೌಟಂಬಿಕ ಉದ್ಯೋಗಗಳು ಹೊರಜಗತ್ತಿಗೆ ಪರಿವರ್ತನೆಯಾದಂತೆ ವೃತ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿಚ್ಛೇದನೆ ಕಂಡುಬರುತದೆ. ಹಲವಾರು ಹಳ್ಳಿಗಳು ಸೇರಿ ನಗರವಾಗುವುದು, ಕುಟುಂಬ ವೃತ್ತಿಗಳು ಶ್ರೇಣಿಗಳಾಗಿ ಪರಿವರ್ತನೆಯಾಗುವುದು ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಕರ್ನಾಟಕದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಚರಿತ್ರೆಯ ಪಮುಖ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿತು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಕೋಗಳಿ 500, ಸಗರ 200, ತರ್ದವಾಡಿ 1000, ಸಿಂದಗಿ 12, ನವಿಲುಗುಮದ 40, ಬನವಾಸಿ 12000, ಗಂಗವಾಡಿ 96000 ಇತ್ಯಾದಿ. ನಗರೀಕರಣ ಪಕ್ರಿಯೆಗಳು ವೃತ್ತಿ ಸಂಘಗಳ ಹುಟ್ಟಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿದ್ದವು.

ಶಾತವಾಹನರ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಕೋಲಿಕ ನಿಕಾಯ (ನೇಕಾರ) ಕುಲಕರಿಕೆ ಶ್ರೇಣಿ (ಕುಂಬಾರ) ಧನಿಕ ಶ್ರೇಣಿ, ವಾಸಕಾರ ಶ್ರೇಣಿ (ಮೇದ) ಕಾಸಗಾರ ಶ್ರೇಣಿ (ಕಂಚುಗಾರ) ಎಂಬಿತ್ಯಾದಿ ಕಸುಬುದಾರ ಶ್ರೇಣಿಗಳ ಉಲ್ಲೇಖ ಬರುತದೆ. ಬಡಿಗ, ಕಂಬಾರ, ಕಂಚುಗಾರ, ಅಕಸಾಲಿ, ಶಿಲ್ಪಿ, ಗಾಣಿಗ, ತಂಬುಲಿಗ, ಮಾಲೆಗಾರ, ನೇಕಾರ, ಚಿಪ್ಪಿಗ ಮುಂತಾದ ಉತ್ಪಾದನೆ ಹಾಗೂ ವಿನಿಮಯ ವರ್ಗದವರು ವೃತ್ತಿಸಂಘಗಳನ್ನು ಕಂಚುಗಾರಗೊತಳಿ ಸಿಂಪಿಗಗೊತಳಿ, ಕಮ್ಮಾರಗೊತಳಿ, ಸರಸತಿಗಣ ಎಂದು ಆಯಾ ವೃತ್ತಿ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿತು.

ಕ್ರಿ.ಶ. 773 ರಷು ಹಿಂದೆಯೇ ಕಮ್ಮಾರರು 'ಕಮ್ಮಾರಕೊಳ್ತಿಲೆ' ಎನ್ನುವ ಕೈಗಾರಿಕಾ ಸಂಘವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. 'ಸರ್ವಸಿದ್ಧಿ ಆಚಾರಿ' ಹೆಸರಿನ ಸಂಘವು ಕ್ರಿ.ಶ. 8ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿಯೂ, ಕೊತಳಿಸಂಘವು ಕ್ರಿ.ಶ. 8 ರಿಂದ 13ನೇ ಶತಮಾನದವರೆಗೂ, ಸರಸತಿಗಣ ಸಂಘವು ಕ್ರಿ.ಶ. 12ರಿಂದ 13ನೇ ಶತಮಾನದವರೆಗೂ ಪಾಂಚಾಳ, ವೀರಪಂಚಾಳ ಸಂಘವು 14 ರಿಂದ 16ನೆಯ ಶತಮಾನದವರೆಗೂ

ಪಚಲಿತವಾಗಿದ್ದವು.9 ಇದೇ ರೀತಿ ಕುಂಬಾರ, ನೇಕಾರ, ವ್ಯಾಪರಿ ಮುಂತಾದ ವೃತ್ತಿ ಸಂಘಗಳು ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿದ್ದವು. ಈ ಸಂಘಗಳು ವಿವಿಧ ವೃತ್ತಿಯವರಿಗೆ ವೃತ್ತಿಭದತೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸಿದ್ದಲದೆ ಹಲವು ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದುಗೂಡುವಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದವು. ತಮ್ಮ ಹಕ್ಕು ಬಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಘಗಳು ವೃತ್ತಿಕಾರರಿಗೆ ನೈತಿಕ ಬಲ ಒದಗಿಸಿದ್ದವು.

ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿನ ಕಸುಬುದಾರರು, ನಗರಗಳಲ್ಲಿನ ಕುಶಲ ಕರ್ಮಿಗಳು, ವಿವಿಧ ವೃತ್ತಿ ಮತ್ತು ಜಾತಿಗೆ ಸೇರಿದವರಾಗಿದ್ದು, ತಮ್ಮ ವಿಶೇಷ ಕೌಶಲ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ದೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹದಿಂದಾಗಿ ತಮ್ಮ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಉತ್ತಮ ಪಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. 8 ರಿಂದ 12ನೇ ಶತಮಾನದ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಕೃಷಿ ಆರ್ಥಿಕ ಚಿತ್ರಣವು ಕುಶಲಕರ್ಮಿ ಹಾಗೂ ಧಣಿಕ ವರ್ಗಗಳು 12ನೇ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆಯ ವೇಳೆಗೆ ಪಬಲವಾಗಿದ್ದವು ಎಂಬುದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಈ ವರ್ಗಗಳು ಕೃಷಿ ಆರ್ಥಿಕತೆಯಿಂದ ನಿರ್ದೇಶಿತವಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಅಧೀನವಾಗಿದ್ದವು. ನಂತರದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಗುಂಪುಗಳು 'ಗಿಲ್ಡು'ಗಳಾಗಿ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳಾಗಿ ರೂಪಗೊಂಡವು. ಈ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಜೇಡಗೊತಳಿ, ಕಮ್ಮಗೊತಳಿ, ಕಂಚುಗೊತಳಿ ಎನ್ನುವ ಮುಂತಾದ ಕಸುಬುದಾರ ಹಾಗೂ ಕುಶಲಕರ್ಮಿ ವೃತ್ತಿ ಸಂಘಗಳು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡವು. ಇವುಗಳ ಸದಸ್ಯರೂ ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಾಗಾಗಿ ನೇಕಾರರು, ಗಾಣಿಗರು, ಲೋಹಾರರು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸಂಘಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು.

ನಗರೀಕರಣ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಆಗಮಿಕ ಆರಾಧನೆಗಳು ಬಲಗೊಂಡಂತೆ 'ಗಿಲ್ಡ'ಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಕಸುಬುದಾರ ಹಾಗೂ ಕುಶಲಕರ್ಮಿ ವರ್ಗಗಳು ವಿಘಟನೆಗೊಳ್ಳುತವೆ. ಭಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕ ಸ್ತರದಲ್ಲಿ ಕಂಡ ದಾಸ್ಯ ಮನೋಭಾವಗಳು ಆಯಗಾರರಂತಹ ವೃತ್ತಿವರ್ಗಗಳನ್ನು ಪಭಾವಿಸಿದರು. ಆಳ್ವಾರರ ಮತ್ತು ನಾಯರ ಭಕ್ತಿ ಆಂದೋಲನಗಳು ಊಳಿಗಮಾನ್ಯ ಸಮಾಜವನ್ನು ಶಾಸನಬದ್ಧಗೊಳಿಸಿದವು. ಇದು ಅಸಮಾನ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನೆ ಪುನಃ ಬಲಗೊಳಿಸಿ ವೃತ್ತಿಸಂಘಗಳ ಸ್ವಾವಲಂಬಿತನವನ್ನು ಕಸಿದುಕೊಂಡಿತು. ಇದರಿಂದ ವೃತ್ತಿಗಳು ಮೇಲು ಕೀಳಾಗಿ, ಸೇವೆಗಳಾಗಿ, ಬಿಟ್ಟಿ

ಚಾಕರಿಗಳಾಗಿ ನೆಲೆಗೊಂಡವು. ವಚನಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕುಶಲಕರ್ಮಿಗಳೇ ಹೆಚ್ಚಿದ್ದರೂ ಇವರ ಅಗತ್ಯ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಬಹಳ ವಿದ್ದರೂ ನಂತರದಲ್ಲಿ ವೃತ್ತಿಗಳು ಕೀಳೆಂದು ಪರಿಗಣಿತವಾದವು.

ಕ್ರಿ.ಪೂ. 500ರಲ್ಲಿಯೇ ತೀವತರದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಿಂದಾಗಿ ರೈತಾ ಪಿವರ್ಗದ ಉತ್ಪಾದನೆ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ರೂಪ ಪಡೆದುಕೊಂಡಿತು. ವ್ಯವಸಾಯ ಹೀಗೆ ಒಟು ಸಮಾಜವನ್ನು ಆವರಿಸಲು ಕಾರಣ, ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ಕಬ್ಬಿಣದ ಸಲಕರಣೆಗಳ ವ್ಯಾಪಕ ಬಳಕೆ. "ಕ್ರಿ.ಪೂ. 200ಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಮನಸ್ಮೃತಿಯಲ್ಲಿ ಕಬ್ಬಿಣದ ಮೊನೆ ಅಳವಡಿಸಿದ ನೇಗಿಲಿನ ಪಸ್ತಾಪ ಬರುತದೆ. ವ್ಯವಸಾಯ ಹೀಗೆ ತರಿತವಾಗಿ ವಿಸರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮತೊಂದು ಕಾರಣ, ವಾಣಿಜ್ಯ ಹಾಗೂ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಬೆಳೆಗಳು ಅಸ್ತಿತಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದು'10 ವ್ಯವಸಾಯ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕುಲಗಳು ತಲೆ ಎತುತವೆ. 'ವರ್ಣವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಅಕ್ಕ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿಯೇ ರೈತರು ಮತ್ತಿತರ ಕಸುಬುದಾರರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಜಾತಿಗಳು ಆಗಷ್ಟೇ ರೂಪ ತಾಳುತ್ತಿದ್ದವು. ಇಂಥ ವೃತ್ತಿಪರವಾದ ಕುಲಗಳನ್ನು ಮನು ಸಂಕರ ಜಾತಿಗಳೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಪಂಗಡ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಛಿದಗೊಂಡಿದ್ದರಿಂದ ರೈತರೆಲ ಹಲವು ಜಾತಿಗಳಾಗಿ ಒಡೆದು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ವೃತ್ತಿಗಳೆಲ ಕೆಳಮಟದ ವೃತ್ತಿಗಳಾಗಿ, ಊಳುವ ರೈತ ಶೂದ ನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಕೌಟಿಲ್ಯನೂ ಕೂಡ ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಅನುಮೋದಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. ಏಳನೇ ಶತಮಾದಲ್ಲಿ ಹೂಯನ್‌ತಾಂಗ್ ರೈತರನ್ನು ಶೂದರೆಂದು ವರ್ಗೀಕರಿಸುತ್ತಾನೆ.'11 'ಶಮ ವಿಭಜನೆಯಿಂದಾಗಿ ಕೈ ಕಸುಬಿನವರು ರೈತಾಪಿವರ್ಗದಿಂದ ಬೇರೆಯಾಗಿ ಪತ್ಯೇಕ ಗುಂಪುಗಳಾದ ಬಗ್ಗೆ ಜಾತಕ ಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖ ಸಿಗುವಂತೆ, ವೃತ್ತಿ ನಿರತ ಅಕ್ಕಸಾಲಿಗರು ಕಮ್ಮಾರರು ಮಾತವೇ ವಾಸಿಸುವ ಭಾರಿ ಉತ್ಪಾದಕ ಗ್ರಾಮಗಳೂ ಇದ್ದ ಉಲ್ಲೇಖಗಳೂ ಸಿಗುತವೆ. ಇದೇ ಕಮದಲ್ಲಿ ಕಮ್ಮಾರರು, ರಥಚೋದಕರು, ವೈದ್ಯರಂತಹವರು ವೃತ್ತಿಪರ ಜಾತಿಗಳಾಗಿ ಪತ್ಯೇಕಗೊಂಡರು. ಮನು ಇವುಗಳನ್ನು 'ಸಂಕರ ಜಾತಿಗಳೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾನೆ'12

ಡಾ. ಬಿ.ಆರ್. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರು ಹೇಳುವಂತೆ "ಜಾತಿವ್ಯವಸ್ಥೆ ಎಂಬುದು ಕೇವಲ ಶಮ ವಿಭಜನೆ ಅಲ, ಶಮಿಕರ ವಿಭಜನೆ" ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಣಿಯ ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳು ಜಾತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ದೈಹಿಕ ಶಮಕ್ಕೂ ಮಾನಸಿಕ ಶಮಕ್ಕೂ ನಡುವೆ ಸಷವಾದ ವಿಭಜನೆ ರೇಖೆಯನ್ನು ಎಳೆದಿವೆ. ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ವೃತ್ತಿಗೆ ಗೌರವ ಇಲದಿರುವುದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯಕಾರಣ ಜಾತಿವ್ಯವಸ್ಥೆ. ಈ ಜಾತಿವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಮೈ ಬಗ್ಗಿಸಿ

ಕೆಲಸಮಾಡುವುದನ್ನು ಅವಮರ್ಯಾದೆ ಎಂದು ಅಗೌರವವೆಂದೂ ಬಿಂಬಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕೆಲಸ ಮಾಡದೇ ತಿನ್ನುವುದನ್ನು ಘನತೆ ಎಂದು ಪುರಸ್ಕರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇಂದಿನ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಧೋರಣೆಯೇ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿದೆ. ಇಂತಹ ಜಾತಿ ಮತು ಆರ್ಥಿಕ ಅಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಲೋಹಿಯಾ ಅವರು 'ಜೋಡಿ ರಾಕ್ಷಸ'ವೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ವೃತ್ತಿಗಳೆಂದರೆ ಕೇವಲ ಕಸುಬುಗಳಾಗಿರಲಿಲ. ಅವು ನೈಪುಣ್ಯತೆಗಳಾಗಿದ್ದವು. ವೃತ್ತಿಮಾಡುವುದೆಂದರೆ ಹೆಚು ಹೆಚು ನೈಪುಣ್ಯತೆಯನ್ನು ಕೌಶಲ್ಯತೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಾಗಿತು. ಆಹಾರ ಉತ್ಪಾದನೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಶ್ರಮ ಮತು ನೈಪುಣ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಕೀಳಾಗಿ ನೋಡುವ ಯಾವುದೇ ಧರ್ಮ ಮತು ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳು ಜನರಲ್ಲಿ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ ಬೆಳೆಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ. ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ "ಕಸುಬುಗಳನ್ನು ಅವಮಾನ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಭಾರತ ಉಪಖಂಡದಲ್ಲಿ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ ಮತು ಕೈಗಾರಿಕಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಬಹಳ ಕುಂಠಿತಗೊಂಡಿತು. ನಮ್ಮ ದೇಶ ಹಿಂದುಳಿಯಲು ಇಂತಹ ನೈಪುಣ್ಯತೆ ಪಡೆದ ವಿಜ್ಞಾನ ಮತು ತಂತ್ರಜ್ಞಾನಾಧಾರಿತ ವರ್ಗಗಳನ್ನು ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದೇ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ."13 ಅಕ್ಷರವಿಲದ ಯಾವುದೇ ದೇಸಿ ಜ್ಞಾನಗಳನ್ನು ವಿಜ್ಞಾನವೆಂದಾಗಲೀ ಜ್ಞಾನವೆಂದಾಗಲೀ ಕರೆಯಲಾಗದ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ತಲುಪಿದ್ದೇವೆ. ಇದರಿಂದ ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಲೀ ಜಗತ್ತಿಗಾಗಲೀ ಶ್ರಮವನ್ನು ಗೌರವಿಸುವುದನ್ನು ಯಾರೂ ಕಲಿಸುವುದಿಲ. ಶ್ರಮದ ಫಲವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತಲೇ ಶ್ರಮಿಕರನ್ನು ಅಗೌರವದಿಂದ ನೋಡುವುದು ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಪರಾಧವೇ ಆಗಿದೆ.

ಪಾಲಿ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಕಸುಬು ಎಂದು ಗುರುತಿಸಲು 'ಸಿಪ್ಪ' ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಬಳಸಲಾಗಿದೆ. ವ್ಯಾಪಕ ಪರಿಣತಿ ಪಡೆಯುವುದು ಬಹುತೇಕ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಕಸುಬುಗಳ ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿತು. ಹಾಗಾಗಿ ಒಂದೇ ರೀತಿಯ ವೃತ್ತಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಭಿನ್ನತೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿತು. ಕ್ರಿ.ಪೂ. 316ರಲ್ಲಿಯೇ ಕಸುಬುಗಳನ್ನು ಮೇಲೆ ಮತು ಕೀಳು ಎಂದು ವಿಭಜಿಸಲಾಗಿತು. ನಾಣ್ಯಗಳನ್ನು ಎಣಿಸುವುದು, ಲೆಕ್ಕ ನಿರ್ವಹಿಸುವುದು, ಬರವಣಿಗೆ ಮಾಡುವುದನ್ನು ಉನ್ನತ ಕಸುಬು ಎಂದು ಭಾವಿಸಲಾಗಿತು.

ಪಾಲಿ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಕುಶಲಕರ್ಮಿಗಳ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ. ನಳಕಾರ (ಜೊಂಡು ಕೆಲಸಗಾರ) ಕುಂಭಕಾರ (ಕುಂಬಾರ) ಯಾನಕರ (ಬಂಡಿ ತಯಾರಿಸುವವ) ತುಣವಾಯ (ದರ್ಜಿ-ನೇಕಾರ) ಸೂಚಿಕಾರ

(ಸೂಚಿಕಾಯಕ) ಸುವಣಕಾರ (ಅಕಸಾಲಿಗ) ಕಮ್ಮಾರ (ಲೋಹ ಕೆಲಸಗಾರರ) ಪಲಗಣ (ಬಡಗಿ) ದಂತಕಾರ (ದಂತದ ಕೆಲಸಗಾರ) ಮೂಲಕಾರ (ಮಾಲೆ ತಯಾರಕ) ಕೋಸಿಯಕಾರ (ರೇಷ್ಮೆ ತಯಾರಕ) ಇವರನ್ನೆಲ ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಕೆಳದರ್ಜೆಯವರೆಂದೂ ಅವರದೇ ಆದ ವಸತಿ ಸಮುಚಯಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ"14

ಆದರೆ ಆಚರಣಾತ್ಮಕ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಇವರೆಲರಿಗೂ ಬಹಳ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಇತು. ಪಾರಂಪರಿಕ ಕಸುಬುಗಳಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಪತಿಯೊಂದು ಆಚರಣಾತ್ಮಕ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲಸ್ಥಾನವಿತು. ಮದುವೆ ಮುಂಜಿವೆಗಳಲ್ಲಿ ಐರಣಿಕಾರ ಕುಂಬಾನಿಗೂ, ಆಭರಣದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಕಸಾಲಿಗೂ, ಜವಳಿ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನೇಕಾರನಿಗೂ ಮೊದಲ ಆದ್ಯತೆ ಇತು. ಅವರಿಲದೆ ಆ ಆಚರಣೆಗಳಿಗೆ ಆರಂಭವೇ ಇರುತ್ತಿರಲಿಲ ಎಂಬುದು ಆಯಾ ವೃತ್ತಿಗಳಿಗಿದ್ದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಘನತೆಯನ್ನು ಹೇಳುತದೆ.

ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಈ ಎಲ ವೃತ್ತಿಗಳವರು ತಕಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಬಲರಾಗಿದ್ದರು. ಕರ್ಮಾರ ಮತು ಸಉವರ್ಣಕಾರರನ್ನು ಆ ಕಾಲಘಟದಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಎಂದು ಭಾವಿಸಲಾಗಿತು. ಕಮ್ಮಾರ ಪುತನಾದ ಚುಂಡ ಎಂಬಾತನು ಒಂದು ಮಾವಿನ ತೋಟದ ಒಡೆಯನಾಗಿದ್ದನು. ಈ ಜಾಗದಲ್ಲಿಯೇ ಬುದ್ಧನು ತನ್ನ ನೊನೆಯ ಭೋಜನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ಕುಂಭಕಾರ ಕಸಪಬುದ್ಧನ ನಿಷಾವಂತ ಭಕನಾಗಿದ್ದನು. ಘಟಕಾರ ಅತಿ ಬಡವನಾಗಿದದರೂ ಕಸಪಬುದ್ಧನು ಅವನ ಆತಿಥ್ಯ ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಅಂದರೆ ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಅವಗಣನೆಗೆ ಒಳಗಾಗಿದ್ದ ಎಲ ಕಸುಬುಗಳು ಹಾಗೂ ಕಸುಬುದಾರರು ಬುದ್ಧನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹಾಗೂ ನಂತರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಾಗೂ ಆಚರಣಾತ್ಮಕ ಘನತೆಯನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದವು ಎನ್ನುವುದು ಈ ವಿಚಾರಗಳಿಂದ ಸಷವಾಗುತದೆ.

ಭಾರತದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತು ಆರ್ಥಿಕ ಪಗತಿ ಕುಂಠಿತವಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ನಿರ್ಣಾಯಕ ಪಾತವಹಿಸಿದ ಸಂಗತಿಗಳೆಂದರೇ ವಂಶಾನುಗತವಾಗಿ ಬಂದ ಕಸುಬುಗಳನ್ನು ಜಾತಿಗಳನ್ನಾಗಿಸಿ, ತಾರತಮ್ಯಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ 'ಆದರ್ಶಪೂರ್ಣ' ಗ್ರಾಮೀಣ ಸಮಾಜವಾಗಿ ವಿಭಜಿಸಿದ್ದು, ಇಂತಹ ಅಸಹಜ ವಿಭಜನೆಗಳು ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜವನ್ನು ಜಡಗೊಳಿಸಿದ ಬಗ್ಗೆ ಮಾರ್ಕ್ಸ್ ಹೇಳುವ ಮಾತು ಇಲ್ಲಿ ಪಸುತವೆನಿಸುತದೆ. 'ಈ ರೀತಿಯ

ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಬದಲಾವಣೆಗಿಂತ ಮುಂದುವರಿಕೆಯನ್ನು, ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಿಂತ ಇರುವುದನ್ನೇ ಸ್ಥಿರಗೊಳಿಸಲು ಹವಣಿಸುತದೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲದೆ ಜ್ಞಾನದ ಹೊಸ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು, ಹೊಸ ಸತ್ಯಗಳ ಅನ್ವೇಷಣೆಯನ್ನು ಮಾಡದಂತೆ ತಡೆಯುತದೆ. ಹೊಸ ಅನುಭವಗಳಿಗೆ ತೆರೆದುಕೊಳದಂತೆ, ನಮ್ಮ ಮನಸನ್ನು ಭವಿಷ್ಯಕ್ಕೆ ಚಾಚಿಕೊಳದಂತೆ ಭೂತಕಾಲದ ಗೂಟಕ್ಕೆ ಬಿಗಿದು ಬಿಡುತದೆ.' ನೈಪುಣ್ಯತೆಯ ಭಾಗವಾಗಿದ್ದ ಪಯೋಗಶೀಲ ಸಭಾವವುಳ ಕಸುಬುಗಳನ್ನು ಸಏವಾವರ್ಗವನ್ನಾಗಿ ಬದಲಿಸುತದೆ. ದುಡಿವ ವರ್ಗಗಳ ಅರಿವನ್ನು ಹಾಗೂ ಅನುಭವವನ್ನು ಜ್ಞಾನವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸದೆ ಉಪೇಕ್ಷಿಸಿ ಅಧೀಮತೆ ಮತು ಅನಾಗರಿಕತೆಯ ಪಟ ಕಟುತದೆ.

ಪಾರಂಪರಿಕ ಕಸುಬಿನ ಚರಿತ್ರೆ ಎಂದರೆ ಅದು ಮನುಷ್ಯರ ಚರಿತ್ರೆ, ಮನಸ್ಸಿನ ಚರಿತ್ರೆ, ಅವರ ಸೃಜನಶೀಲ ಆವಿಷ್ಕಾರ ಮತು ಚಿಂತನಶೀಲತೆಯ ಚರಿತ್ರೆಯಾಗಿದೆ. ಮನುಷ್ಯನ ಜ್ಞಾನ ಮತು ಚಿಂತನೆಗಳ ಕತೆಯೇ ನಿಜವಾದ ಚರಿತ್ರೆ. ಇಂತಹ ಜ್ಞಾನ ಮತು ಚಿಂತನೆಗಳು ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಅವನ ಅಧೀನ ಸ್ಥಿತಿ ಮತು ಪ್ರಾಣಿ ಪಪಮಚದಿಮದ ಪರಿವರ್ತನೆ ಮಾಡಿತು. 'ಅಧಿಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ನಡೆದ ಹೋರಾಟಗಳ ದಾಖಲೆಯಾದ ಚರಿತ್ರೆಯ ಅಭ್ಯಾಸ ಕುತೂಹಲಕರವಾದರೂ ಪತಿಫಲವಿಲದ್ದು ಎನ್ನುವ ಗಿಲರ್ಟ್ ಹಿಗೆಟ್‌ನ ಮಾತಿನಂತೆ, ವೃತ್ತಿ ಮತು ಕಸುಬುಗಳನ್ನು ಉಳವರ ಲಗತ್ತಾಗಿ ನೋಡುತ ಬರಲಾಗಿದೆ. ಕರ್ಮಸಿದ್ಧಾಂತ, ದೇವರು, ವಿಧಿ, ಎಂದು ನಕಾರಾತ್ಮಕವಾದ ಹಾಗೂ ಪರಲೋಕಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನೇ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳು ಪತಿಪಾದಿಸುತವೆ. ಅಜೀವಿಕರ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಇದೂವರೆಗೂ ದೇವರು ಅಸ್ತಿತವನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತ ಕರ್ಮಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸುವುದು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಅಪಾಯಕಾರಿ. ಮೊಗಲರ ಆಳ್ವಿಕೆಯವರೆಗೂ ಇದು ಸಾಧ್ಯವಿರದಂತಹ ಸ್ಥಿತಿಯಿತು. ಇದು ಬೌದ್ಧಿಕ ದಾರಿದ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು.'15 ಈ ರೀತಿ ದೇಹ ಮತು ಮನಸ್ಸಿನ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲತೆಯ ನಿರಾಕರಣೆಯೆಂದರೆ ಅದು ಮನುಷ್ಯನ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲತೆಯನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವುದೇ ಆಗಿದೆ. ಮನುಷ್ಯನ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲತೆಯನ್ನು ಅಪಮಾನಿಸುವ ಇಂಥ ಧೋರಣೆಗಳು, ಕ್ರಿಯಾಹೀನತೆಯನ್ನೇ ಗೌರವಸ್ಥಾನವೆಂದು ಬಿಂಬಿಸಿದವು.

ವೃತ್ತಿಗಳು ಕೇವಲ ಕೆಲಸಗಳಾಗಿರದೆ ವ್ಯಕ್ತಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ, ವ್ಯಕ್ತಿ ಹಾಗೂ ಸಮಾಜಗಳ ನಡುವಿನ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲ ಸಂಬಂಧವಾಗಿದ್ದವು. ಇವು ಪತಿಯೊಬನಲ್ಲಿಯೂ ಮಾನವೀಯ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಇಂತಹ

ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಜಾತಿಯಧರಿತವಾಗಿ ಜೋಡಣೆ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಮಾನವ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಕೇವಲ ಮಿಥ್ಯಾಬಿಂಬವಾಗಿ ನಿಸ್ಸಯೋಜಕವಾದವು.

ಚಾತುರ್ವರ್ಣ ವಿಭಜನೆಯೊಂದಿಗೆ ಆರಂಭವಾದ ವರ್ಗ ವಿಂಗಡಣೆ ಮುಂದೆ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಜಾತಿ ಉಪಜಾತಿಗಳಾಗಿ ವಿಸ್ತಾರ ಪಡೆಯಿತು. ಶ್ರಮ ವಿಭಜನೆಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಾಗೂ ಆರ್ಥಿಕವಾದ ಈ ವಿಂಗಡಣೆಯು ಉತ್ಪಾದನೆ ವಿತರಣೆ ಮತ್ತು ಅನುಭೋಗಿವರ್ಗದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟುಹಾಕಿತು. ಹೀಗಾಗಿ ಕಸುಬುದಾರರು ಉತ್ಪಾದನೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತವಾಗದೆ, ಅನುಭೋಗಿಗಳಿಗೆ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಹೊಸ ಹೊಸ ಉತ್ಪಾದನಾ ಸಾಧನಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವ ಅನಿವಾರ್ಯತೆಗೆ ಸಿಲುಕಿದರು. ಕಾಲಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ವರ್ಣವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಅನುವಂಶಿಕವಾಗಿ ರೂಪಾಂತರಗೊಂಡು ವರ್ಗ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಪಡೆಯಿತು. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಧಾರ್ಮಿಕ ಹಕ್ಕು ಮತ್ತು ಕರ್ತವ್ಯಗಳು ಕೂಡ ಜಾತಿಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ವಿಭಜನೆಯಾದವು. ಅಂದರೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಧಿಗಳನ್ನು, ಶೂದ್ರರು ದೇಹಶ್ರಮದ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು, ಶೂದ್ರರು ಬೌದ್ಧಿಕ ಕೆಲಸಗಳಿಗೆ ಅರ್ಹರಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ಕುಲಕಸುಬು ಆಧಾರಿತ ಈ ಬಗೆಯ ವಿಧಿ ನಿಷೇಧಗಳು ಜಾತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಮೂಲದಲ್ಲಿದ್ದ ವರ್ಗ ವಿಭಜನೆಯನ್ನು ಮತ್ತಷ್ಟು ಜಟಿಲಗೊಳಿಸಿದವು. ಇದರಿಂದ ಶೋಷಣೆಯ ಹಲವು ವಿಧಾನಗಳು ಮುಂಚೂಣಿಗೆ ಬಂದವು.

ಕುಟುಂಬ ಮತ್ತು ಅಶ್ರಿತರ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಅಗತ್ಯವಿದ್ದಷ್ಟು ಆದಾಯ ತರುವ ಗ್ರಾಮೀಣ ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ರೂಢಿಯಲ್ಲಿತ್ತು. ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೂಮಿ ಖಾಸಗಿ ಒಡೆತನದ ಸುಪರ್ದಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಬೇಸಾಯಗಾರರಿಂದ ಮತ್ತು ಕುಶಲಕರ್ಮಿಗಳಿಂದ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಉತ್ಪಾದನೆಯನ್ನು ಕಸಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಹಲವು ವಿಧಾನಗಳು ಹೆಚ್ಚಾದವು. ಶ್ರಮ ಜೀವಿಗಳ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಉತ್ಪಾದನೆಯನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಲುವ ಹಕ್ಕುದಾರರ ಸಂಖ್ಯೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಹೋಯಿತು. ಗ್ರಾಮಾಧಿಕಾರಿಗಳಿಮದ ಹಿಡಿದು ರಾಜ ಮಹಾರಾಜವರೆಗಿನ ಅಧಿಕಾರಿ ವರ್ಗವು ದುಡಿಮೆಗಾರರಿಂದ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಉತ್ಪನ್ನವನ್ನು ಕಿತ್ತುಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮಲ್ಲಿಯೇ ಹಂಚಿಕೊಳಲು ಹೊಸಹೊಸ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಹೆಣೆಯತೊಡಗಿತು. ಇದರಿಮದ ವ್ಯವಸಾಯಗಾರರು ಹಾಗೂ ಕುಶಲಕರ್ಮಿಗಳಿಂದ ಬರುವ ಉತ್ಪನ್ನವು ಅದನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವವರಿಗೇ ಸೇರಿದ್ದು ಎಂದಾಯಿತು. ತಮ್ಮ ದಿನದ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು

ಪೂರೈಸಿಕೊಳ್ಳುವ ದರ್ದಿನೊಂದಿಗೆ, ಮತ್ತೊಬರ ಅನುಭೋಗದ ಸಲುವಾಗಿಯೂ ದುಡಿಯುವ ವರ್ಗಗಳ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಯಿತು. ಹೀಗೆ ಫಲಾನುಭವದ ಹಕುದಾರಿಕೆಯ, ಬಗೆಬಗೆಯ ಸಾಂಪಯಿಕ ರೂಢಿಗಳು, ಮತ ಧರ್ಮ ಮತು ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕಟಳೆಗಳು ಬೆಳೆದವು. ಈ ಎಲ ಸಂಗತಿಗಳು ಕಸುಬುಗಳನ್ನು ಅದರ ಸ್ಥಳೀಯ ಜ್ಞಾನ ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ವಿಚ್ಛೇದಿಸಿ ಕೇವಲ ಸೇವೆಗೆ ಸೀಮಿತಗೊಳಿಸಿದವು.

ಮಗದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭೂವ್ಯವಸಾಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದವರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನವರು ಶೂದರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರ ನಂತರ ವೈಶ್ಯರು. ಇವರೆಲ ಜೀತದಾಳುಗಳಂತೆ ಶಾರೀರಿಕ ಶಮದಲ್ಲಿ ತೊಡಗುತ್ತಿದ್ದರು. ನಿರ್ದಿಷ ಜಮೀನಿನ ಹಕುದಾರರಾಗಿದ್ದ ಗೇಣಿ ಹಾಗೂ ಗುತ್ತಿಗೆದಾರರು, ಜಮೀನಿನಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಬೆಳೆಯನ್ನು ವಿವಿಧ ಪಮಾಣದಲ್ಲಿ ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಕೃಷಿಕರು, ಸತಂತರಾದ ರೈತರು, ಇವರೆಲರೂ ಶಮಜೀವಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ದುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದವನಿಗೆ ಉಳುಮೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವನಿಗೆ ಕಸುಬುದಾರನಿಗೆ ಬೆಳೆದ ಅಥವಾ ದುಡಿದ ಪತಿಫಲದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಣಭಾಗ ಮಾತ ದೊರೆಯುತ್ತಿತು. ಕೆಲಸಗಾರನಿಗೆ ಸಿಗುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಕೂಲಿ ಎಂದೂ ವ್ಯವಸಾಯಗಾರನಿಗೆ ಸಿಗುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಉತನ್ನದ ಒಂದು ಭಾಗವೆಂದು ಭಾವಿಸಲಾಗಿತು.

ದಾಸರು, ಕೂಲಿಕಾರರು, ಉಳುಮೆದಾರರು, ಆಯಗಾರರೂ ಆಯಗಾರರಲ್ಲಿ ಶೂದರು, ಆಸøಶ್ಯರು, ಕೂಲಿಯಾಳುಗಳು ಹೀಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಜಾತಿಯವರಿದ್ದಾರೆ. ಇವರಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳು ಇದ್ದಂತೆ ಪರಸರ ಹೋಲಿಕೆಗಳೂ ಇವೆ. ಇವರೆಲರೂ ಒಂದಿಲ ಒಂದು ಅಗತ್ಯ ಹಾಗೂ ಒತ್ತಾಯ ದುಡಿಮೆಗೆ, ಕಟುಪಾಡುಗಳಿಗೆ ಒಳಗಾಗಿದ್ದರು. ದಿಡಮೆ, ಕರ, ತೆರಿಗೆ, ಅಂತರ್ಗತ ದಮನಗಳು, ಹಸಿವು, ಬಡತನ ಹಾಗೂ ಹಿಂದುಳಿದಿರುವಿಕೆಯ ಕಾರಣಗಳು ಇವರೆಲರನ್ನು ಒಂದೇ ದೋನಿಯಲ್ಲಿ ಪಯಣಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದವು. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ರೈತ, ಶೂದ, ಕಸುಬುದಾರರು, ಕುಶಲಕರ್ಮಿಗಳು ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಒತ್ತಾಯದ ದುಡಿಮೆಗೆ ಹೆಗಲು ಕೊಡಬೇಕಿತು. ದುಡಿಮೆಯ ಹೆಚುವರಿ ಫಲವನ್ನು ಪುರೋಹಿತರು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು, ಜಮೀನು ಮಾಲೀಕರು, ಸಾಲಕೊಟವರು, ದೇಶವನ್ನು ಆಳುವವರು ಮತು ಸರಕಾರಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಬೇಕಾಗಿತು. ತಮ್ಮ ಸಾಂಪದಾಯಿಕ ಜ್ಞಾನ ಮತು ಶಮದಿಂದ ಉತ್ಪಾದಿಸುವ ಫಲವನ್ನು ಹೀಗೆ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೆರವರಿಗೆ ಕೊಡುವ ಈ ಪದ್ಧತಿ ಶೋಷಣೆಯ ಹಲವು ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಬಳಕೆಗೆ ತಂದಿತು.

ಕ್ರಿ.ಶ. ಆರನೇ ಶತಮಾನದ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಕಮಬದ್ಧ ಉತ್ಪಾದನಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇದ್ದದ್ದು ಕಂಡುಬರುತದೆ. ಬುಟ್ಟಿ ಹೆಣೆಯುವವರು, ಕುಂಬಾರರು, ಕಮ್ಮಾರರು, ನೇಕಾರರು ಹೀಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕುಶಲಕರ್ಮಿಗಳು ನೆಲೆಸಿದ್ದ ಗ್ರಾಮಗಳು ಬನಾರಸ ಸಮೀಪ ಇದ್ದವು. ಪತಿ ಗುಂಪಿನ ಕೆಲಸಗಾರರು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕುಲಬಾಂಧವರಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಂದೊಂದು ಗುಂಪಿನವರದೂ ಒಂದೊಂದು ಶ್ರೇಣಿಗಳಿದ್ದವು. ಪತಿಶ್ರೇಣಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಕಷು ಸಂಪತ್ತಿರುತ್ತಿತು. ಆದರೆ ಇವು ಯಾವೊಬ ಸದಸ್ಯನ ಖಾಸಗಿ ಸೊತ್ತಾಗಿರಲಿಲ. ಅವಶ್ಯಕತೆ ಬಂದಾಗ ಶ್ರೇಣಿಯ ಮುಖಂಡ ಹಾಗೂ ಶ್ರೇಣಿಯ ಸಭೆಗೆ ಕೊಡಲು ಅವಕಾಶವಿತು. ಮಗದರ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಕುಶಲಕರ್ಮಿಗಳು ಸತಂತರಾಗಿದ್ದು ಬಲವಾದ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರು. ಹಳ್ಳಿಗಳಿಗಿಂತ ನಗರವಾಸಿ ಕುಶಲಕರ್ಮಿಗಳು ತಮ್ಮ ವಿಶೇಷ ಕೌಶಲ ಮತು ಅದಕ್ಕೆ ದೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಗೌರವ ಮತು ಸಂಘಟನೆಗಳಿಂದಾಗಿ ತಮ್ಮ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತು ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಉತಮಪಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು.

'ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತದ ಕೆಲವು ಸಣ ಪುಟ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮೂಹಿಕ ಕೃಷಿ ಪದ್ಧತಿ ಇತು. ವ್ಯವಸಾಯ ಮತು ಕೈಕಸುಬುಗಳ ಸಂಯೋಜನೆಯಿಂದಾಗಿ ಶಮ ವಿಭಜನೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿರಲಿಲ. ಇಂಥ ಅಖಂಡ ಶಮ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಸಮುದಾಯ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಎಲವನ್ನು ಬೆಳೆಯಲಾಗುತ್ತಿತು. ಹೀಗೆ ಉತತ್ತಿಯಾದ ಬಹುಭಾಗವು ಆ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿಯೇ ವಿನಿಯೋಗವಾಗುತ್ತಿತು. ಅವು ನೇರ ಫಲಾನುಭವಿಗೆ ದಕುತ್ತಿದ್ದವು. ಮಧ್ಯವರ್ತಿಗಳ ಹಾವಳಿ ಇರಲಿಲ. ಇಂಥ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕಾರ್ಲಮಾರ್ಕ್ಸ್ 'ಸಹಜ ಆರ್ಥಿಕತೆ' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾನೆ. ಇಂಥ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಬಡಿಗ, ಕಮ್ಮಾರ, ಚಮ್ಮಾರ, ಕ್ಷೌರಿಕ, ಮಡಿವಾಳ, ನೇಕಾರ ಇವರೆಲ ಸಮಾಜದ ಅಗತ್ಯದ ವಸುಗಳ ಉತ್ಪಾದಕರಾಗಿದ್ದರು. ತಮ್ಮ ಉತ್ಪಾದನೆಗೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಪತಿಫಲವನ್ನು, ಗೌರವವನ್ನು ಸಮಾಜದಿಂದ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಜನರೆಲರೂ ಒಂದೇ ಬಗೆಯ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮವಾಸಿ ಮುಖ್ಯಸ್ಥನೊಬ ನ್ಯಾಯ ತೀರ್ಮಾನ ಹಾಗೂ ಆರಕ್ಷಣೆಯ ಹೊಣೆ ಹೊತ್ತಿದ್ದ. ಗ್ರಾಮಾಧಿಕಾರಿಯು ಕಂದಾಯ ಸೂಲಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಮತೊಬ ಗ್ರಾಮದ ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ನೀರುಗುಂಟಿ ಜಮೀನಿಗೆ ನೀರು ಹಂಚಿಕೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಪುರೋಹಿತ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಅಕ್ಷರವಿದ್ಯೆ ಕಲಿಸುವ ಓಜರಿದ್ದರು. ಶುಭಾಶುಭಗಳನ್ನು ಹೇಳಲು ಜ್ಯೋತಿಷಿಗಳಿದ್ದರು. ವ್ಯವಸಾಯ ಉಪಕರಣ ತಯಾರಿಸಲು ಬಡಗಿ, ಕಮ್ಮಾರ, ಗೃಹಬಳಕೆಗಾಗಿ ಮಡಿಕೆ ಕುಡಿಕೆ ಮಾಡುವ

ಕುಂಬಾರರಿದ್ದರು, ಕ್ಷೌರಿಕನಿದ್ದ, ಅಗಸ, ಅಕಸಾಲಿಗ ಮತ್ತಿತರರು ಗ್ರಾಮಸ್ಥರಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಕವಿಗಳಿದ್ದು ಇವರು ಕೆಲವು ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಕಸಾಲಿಗನ ಪಾತವನ್ನು, ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಾಧ್ಯಾಯನ ಕೆಲಸವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವರ ಕುಟುಂಬ ನಿರ್ವಹಣೆಯನ್ನು ಇಡೀ ಸಮುದಾಯವೇ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿತ್ತು.'16 ಮೇಲು ಕೀಳಿರದ ಒಮದು ಅಖಂಡ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಯೋಜನೆಯನ್ನು ಇಂಥಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು.

ಇಂತ ಸಮಾಜದ ಮಿತಿ ಎಂದರೆ ಅದು ತನ್ನ ಸಸ್ಥ ಸ್ಥಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಜಡವಾಗುತ ಹೋಗುವುದು. ಯಾವ ಬದಲಾವಣೆಯೂ ಇಲದೆ ಇಂತಹ ಸಾಮಾಜಿಕ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಪ್ರೇರಣೆ ಪ್ರೋತಾಹಗಳಿರುವುದಿಲ. ಆನುವಂಶಿಕವಾಗಿ ಬರುವ ಕಸುಬುಗಾರಿಕೆಯು ಉತ್ಪಾದನಾ ಸಾಧನಗಳನ್ನು ಉಪಕರಣಗಳನ್ನು ಹಿಂದಿನಿಂದ ಪಡೆದುಬಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ತಯಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುತ ಹೋಗುತದೆ. ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚಾದರೂ ವಿಸರಣೆಗೊಳ್ಳುವ ಕೃಷಿಭೂಮಿ ಹಾಗೂ ಕೃಷಿ ಪದ್ಧತಿ ಹಿಂದಿನಂತೆಯೇ ಮುಂದುವರಿಯುತವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಬಡಗಿ ಕಮ್ಮಾರಂತಹ ಆಯಗಾರರ ಸ್ಥಿತಿಗಳು ಬದಲಾಗದೆ ಯಥಾಸ್ಥಿತಿ ಇರುತದೆ. ಇವರ ಉತ್ಪಾದಿತ ಬೇಡಿಕೆಗಳು ಹೆಚ್ಚೆಂದರೆ ಆಯಾ ಗ್ರಾಮದ ಜನಸಂಖ್ಯೆಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಒಂದೊಂದು ಕಸುಬಿಗೆ ಒಬ್ಬರಿಗೆ ಬದಲು ಇಬರು ಮೂವರು ಬಡಿಗ ಕಮ್ಮಾರರು ಬೇಕಾಗಬಹುದು. ಕಮ್ಮಾರ, ಬಡಿಗಿ ಮೊದಲಾದ ಕಸುಬುದಾರರು ತನ್ನ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಕಾರ್ಯಾಗಾರದೊಳಗೆ ಯಾರು ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯೂ ಇಲದೆ ಸತಂತವಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದ, ಬಳಕೆದಾರರ ಅಗತ್ಯತೆಗಳು ಕಡಿಮೆಯಿದ್ದ ಕಾರಣವಾಗಿ ಇಂಥ ಕಸಬುದಾರರ ಆರ್ಥಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನ ಮಟಗಳು ಮೇಲಕ್ಕೂ ಬರದೆ ಕೆಳಕ್ಕೂ ಇಳಿಯದೆ ಯಥಾಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತಿದ್ದವು.

ಇಂತಹ ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಾಗೂ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿ ಕುರಿತು ಕಾರ್ಲಮಾರ್ಕ್ಸ್ ಹೇಳುವುದೆಂದರೆ 'ಇದು ಮನುಷ್ಯನ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಕಿರಿದಾದ ಕಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿಸುತದೆ. ಮೂಢನಂಬಿಕೆ ವಿರುದ್ಧ ಯಾವ ಪತಿಭಟನೆಯನ್ನು ತೋರಲರದಂತೆ ಸಂಪದಾಯದ ಕಟುಪಾಡುಗಳಿಗೆ ಅಧೀನವಾಗಿಸುತದೆ. ಎಲ ಬಗೆಯ ಧೀರೋದಾತ್ತತೆ ಮತು ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಶಕ್ತಿಗಳಿಂದ ವಂಚಿತವಾಗುತದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಭಾರತದಲೂ ತನ್ನಿಂದ ತಾನೇ

ಬೆಳೆಯುತ ಹೋಗಬೇಕಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಎಂದೆಂದೂ ಬದಲಾವಣೆಯಾಗದ, ಸಹಜ ವಿಧಿಲಿಖಿತ (ಓಚಿಣuಡಿಚಿಟ ಜesಣiಟಿಥಿ)ವಾಗಿಸಿಬಿಟ್ಟಿತು.'17 ಯಾವ ಸಮಾಜ ಮತು ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಪಯೋಗಗಳು ನಡೆಯುವುದಿಲವೋ ಅಂಥಲ್ಲಿ ಜಡಸಂಪದಾಯಗಳು, ಮೂಢನಂಬಿಕೆಗಳು ತಾವೇ ತಾವಾಗಿ ಮೇಲುಗೈ ಪಡೆಯುತವೆ. ಆಗ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ ಹಾಗೂ ಕೌಶಲ್ಯಶೀಲ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಸ್ಥಗಿತಗೊಳ್ಳುತದೆ.

ಪ್ರಾಚೀನ ಹಾಗೂ ಮಧ್ಯಯುಗೀನ ಭಾರತದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಾಗೂ ರಾಜಕೀಯ ಇತಿಹಾಸ ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರ ಸರೂಪದ್ದು. ಯುದ್ಧಗಳು, ಅನ್ಯಾಕ್ರಮಣಗಳು, ಬದಲಾಗುತ್ತಿದ್ದ ರಾಜ್ಯಾಡಳಿತ ಮತು ರಾಜವಂಶಗಳು, ಪಾಳೇಗಾರರ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಗ್ರಾಮಸಮುದಾಯಗಳ ಸ್ಥಿರತೆ ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿ ತೋರುತದೆ. ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ, ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ನಡೆದ ಯಾವ ಪರಿಣಾಮಗಳೂ ಗ್ರಾಮಸಮುದಾಯದ ರಾಜಕೀಯ ಹಾಗೂ ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಮೇಲೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪಭಾವಬೀರಿದ್ದಿಲ. ಬದಲಾಗದ ಈ ಸ್ಥಿತಿ ತೀರ ಕುತೂಹಲಕರವಾದದ್ದು.

ಪ್ರಾಚೀನ ಹಾಗೂ ಮಧ್ಯಯುಗೀನ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸಂಕುಚಿತವಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪರೀಧಿಯೊಳಗೆ ಬೆಳೆದು ಬಂದ ವ್ಯವಸಾಯ ಭೂಮಿಯ ಖಾಸಗಿ ಒಡೆತನ ರೂಢಿಗತವಾಗಿ ಬಂದ ಕೂಡು ವ್ಯವಸಾಯ ಪದ್ಧತಿಗಳು ಮತ್ತೇ ಮತ್ತೇ ಹಿಂದಿನ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಪುನರಾವರ್ತನೆ ಯಾಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಒಂದು ರೀತಿ ಚಲನೆರಹಿತ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿದ್ದಿದ್ದವು.

ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಅಂತಸ್ಸವಾಗದ್ದ ಸಂಪದಾಯ ಶರಣತೆಯಿಂದಾಗಿ ಕಮ್ಮಾರ, ಚಮ್ಮಾರ, ಬಡಗಿ, ಕಮ್ಮಾರ, ನೇಕಾರ, ಗಾರೆಕೆಲಸ, ಮೊದಲಾದ ಕಸುಬುದಾರರ ಉತ್ಪಾದನಾ ಉಪಕರಣಗಳು ಉತ್ಪಾದನೆಯ ಸರೂಪವೂ ಬಹುಕಾಲ ಬದಲಾವಣೆಯಿಲದೆಯೇ ಉಳಿದುಬಿಟವು. 'ನಿಮ್ಮ ಹಿರಿಯರು ಮಾಡಿದಂತೆ ನೀನು ಮಾಡು' ಎನ್ನುವ ಮಾತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಧಾರ್ಮಿಕ ಬದುಕಿಗೆ ಮಾತವಲದೆ ವೃತ್ತಿಪರ ಕುಶಲಕರ್ಮಿಗಳು ಮತು ಅವರ ಬಳಸುವ ಉಪಕರಣಗಳಿಗು ಅನಯವಾಯಿತು. ಇದಕ್ಕೆ ಕರ್ಮತತ್ವ ಮತು ಪುನರ್ಜನ್ಮದಂತಹ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳೂ ಒತ್ತಾಸೆಯಾಗಿ ನಿಂತವು. 'ದುಡಿಯುವುದು ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಾರ್ಜಿತ ಕರ್ಮದ ಫಲ. ಇಂತಹ ಕರ್ಮ ಫಲದಿಂದ ಹೊರಬರಬೇಕದರೆ ಪತಿರೋಧವಿಲದೆ ಮೇಲುವರ್ಗಗಳು

ಹೇಳುವ ಸೇವಾ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಆಗ ಮಾತ್ರ ದುಡಿಯುವ ಕೆಳವರ್ಗಗಳು ಉತ್ತಮ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಮುಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಮೇಲುವರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಜನಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯ' ಎಂದು ನಂಬಿಸಲಾಗಿತು.

ಹೀಗೆ ಜಾತಿ, ಧರ್ಮ, ಕರ್ಮಸಿದ್ಧಾಂತ ಮತ್ತು ಸ್ಥಗಿತರೂಪಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ವರೂಪದಿಂದಾಗಿ ಗ್ರಾಮೀಣ ಅರ್ಥ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಯಮತಕೌಶಲ್ಯ ಮತ್ತು ವಿಜ್ಞಾನ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯು ಅತ್ಯಂತ ಕೆಳಮಟದಲ್ಲಿತು. ಜೊತೆಗೆ ಬೇರು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದ ಜಾತಿಯಾಧಾರಿತ ಸಾಮಾಜಿಕ ರಚನೆಯಿಂದಾಗಿ ಕಸುಬುದಾರ ವರ್ಗಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ಮೇಲೇಳುವ ಸ್ಥಿತಿಯೇ ಬರಲಿಲ. ತಮ್ಮ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಅಧೋಗತಿಗೆ ಬೇರೆ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಹುಡುಕದ ಈ ವರ್ಗಗಳು ಕರ್ಮ, ಪುನರ್ಜನ್ಮ, ವಿಧಿಲಿಖಿತ ಎನ್ನುವ ಮಿಥ್ಯಾವಾದಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿ ಬದುಕಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಇಂತಹ ಮನೋಧರ್ಮವು ವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ವೃತ್ತಿಕಾರರನ್ನು ಮತಷು ಹೀನಸ್ಥಿತಿಗೆ ತಳ್ಳಿತು.

ಆಧುನಿಕತೆ ಮತ್ತು ಜಾಗತೀಕರಣ ದೇಶದ ಆರ್ಥಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಮೇಲೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕುಲಕಸುಬುಗಳು ಮತ್ತು ವಿವಿಧ ಸಮುದಾಯಗಳ ಮೇಲೆ ಬೀರುವ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಈ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲಾಗಿದೆ.

¨ ಅನಕ್ಷರಸ್ಥರು ಅವಿದ್ಯಾವಂತರ ಪ್ರಮಾಣ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಆಧುನೀಕರಣ ಮತ್ತು ಜಾಗತೀಕರಣ ದಿನಗೂಲಿ ಕಾರ್ಮಿಕರ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತದೆ.

¨ ಜಾಗತೀಕರಣದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದಾಗಿ ಸರ್ಕಾರವು ತನ್ನ ಕಲ್ಯಾಣ ಯೋಜನೆಗಳಿಂದ ಹಿಂದೆ ಸರಿಯುತ್ತಿರುವಾಗ ಕೃಷಿ ಕೈಗಾರಿಕೆ ಅಥವಾ ಸೇವಾ ಕ್ಷೇತಗಳ ಖಾಸಗೀಕರಣಗೊಂಡು ವೇತನ ಉದ್ಯೋಗ ಸಾಮಾಜಿಕ ಭದತೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಸೌಕರ್ಯಗಳೆಲವೂ ಖಾಸಗಿಯವರ ಕೃಪೆಯಲ್ಲಿರುವ ಕಾರ್ಮಿಕರ ಸ್ಥಿತಿ ಶೋಚನೀಯವಾಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇದೆ.

¨ ಆದಾಯ ಸಂಪತ್ತಿನ ಹಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಅಸಮತೋಲನೆ ಕಂಡುಬರುತದೆ.

¨ ಜಾಗತೀಕರಣವು ಬಂಡವಾಳ ಪ್ರಧಾನ ತಂತಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಧಾನ್ಯತೆ ನೀಡುತದೆ.

¨ ಖಾಸಗೀಕರಣ ಪಭಾವದಿಂದ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸೌಲಭ್ಯಗಳಿಂದ ಹಿಂದುಳಿದ ಜನಾಂಗ ದೂರ ಸರಿಯುತ್ತಾರೆ.

¨ ಕಾರ್ಮಿಕರ ಉದ್ಯೋಗದ ಭರವಸೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗುವ ಹಾಗೂ ಸರ್ಕಾರಿ ಸೇವೆಗಳು ಖಾಸಗಿಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವಾಗ ಮೀಸಲಾತಿ ನೀತಿ ಅರ್ಥ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ.

¨ ಕೂಲಿಕಾರರು ನಿಶ್ಚಿತ ಕೂಲಿಯಿಂದ ಅನಿಶ್ಚಿತ ಕೂಲಿಯ ಕಡೆಗೆ ಸಾಗುವ, ಕೃಷಿಗೆ ನೀಡುವ ಸಹಾಯಧನ, ಕಡಿಮೆ ಅಥವಾ ಇಲವಾಗಿಸುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇರುವುದರಿಂದ ಕೃಷಿ ಉತ್ಪಾದನೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗಆಹಾರದ ಸಮಸ್ಯೆ ಉಂಟಾಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇದೆ.

¨ ಜಾಗತೀಕರಣದಿಂದ ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಹಿಂದುಳಿದಿರುವ ಪರಿಶಿಷ ಜಾತಿ ಪರಿಶಿಷ ಪಂಗಡದವರೆಗೆ ಲಾಭದಾಯಕ ಹುದ್ದೆಗಳು ಸಿಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಕಡಿಮೆ.

¨ ಕುಲಕಸುಬುದಾರರು ತಮ್ಮ ಮೂಲ ವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಬಿಟುಕೊಟು ಕೂಲಿಕಾರರಾಗುವ ಗುಡಿಕೈಗಾರಿಕೆಗಳ ಬೇಡಿಕೆ ಹಂತ ಹಂತವಾಗಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗುವ ಬ್ಯಾಂಕು ಮತು ಹಣಕಾಸಿನ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಖಾಸಗೀಕರಣವು ಗೃಹ ಮತು ಕುಲಕಸುಬುದಾರರು ಹಾಗೂ ಹಿಂದುಳಿದವರಿಗೆ ಸಾಲ ನೀಡುವ ಆದ್ಯತೆಯಿಂದ ನಿಧಾನವಾಗಿ ದೂರ ಸರಿಯುತ್ತಿದೆ.

¨ ಜಾಗತೀಕರಣದಿಂದಾಗಿ ಕುಲಕಸುಬುದಾರರು ನಿರುದ್ಯೋಗಿಗಳಾಗಿ ಬೀದಿ ಪಾಲಾಗುವ ಭೂಸುಧಾರಣೆ ಕಮಗಳನ್ನು ತಡೆ ಹಿಡಿಯುವ ಭೂ ಒಡೆತನಕ್ಕೆ ಇದ್ದ ಮಿತಿಯನ್ನು ಸಡಿಲಿಸುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ಭದತೆ ಮತು ರಕ್ಷಣಾ ಕಮಗಳನ್ನು ಪರಿಗಣನೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳದೆ ಕಾರ್ಮಿಕರ ಸುಧಾರಣೆಗಳನ್ನು ಯೋಜಿಸುವ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳಿವೆ.

¨ ಜಾಗತಿಕ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಕುಲ ಕಸುಬುದಾರರ ಸರಕು ಸೇವೆಗಳು ಮಾರಾಟವಾಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳು ಕಡಿಮೆ.

¨ ಅನಕ್ಷರಸ್ಥರು ಅವಿದ್ಯಾವಂತರ ಪಮಾಣ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಆಧುನೀಕರಣ ಮತು ಜಾಗತೀಕರಣ ದಿನಗೂಲಿ ಕಾರ್ಮಿಕರ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತದೆ.

¨ ಖಾಸಗೀ ಒಡೆತನದ ಉದ್ದಿಮೆಗಳು ಲಾಭದ ಆಸೆಗಾಗಿ ಕಾರ್ಮಿಕರನ್ನು ಶೋಷಿಸುವ ದೇಶದೊಳಗಿನ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಬರಿದಾಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆ.

¨ ದೇಶದ ಸಾರ್ವಭೌಮತಕ್ಕೆ ಧಕ್ಕೆ ಬಹುರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಂಪನಿಗಳು ತಾವು ಅತಿಥೆಯ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿನ ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಗಳಿಸಿದ ಲಾಭವನ್ನು ಮರು ಹೂಡಿಕೆ ಮಾಡುವುದರ ಬದಲು ಸ್ವದೇಶಕ್ಕೆ ಹೊತಯ್ಯಬಹುದು.

¨ ಆಧುನಿಕತೆ ಜಾಗತೀಕರಣ ಮತು ಜಾಗತೀಕರಣಗಳಿಂದ ಸರ್ಕಾರದ ಪೆÇ್ರೀತ್ಸಾಹಧನ.

¨ ಕುಲಕಸುಬುದಾರರು ತಮ್ಮ ವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಆಧುನಿಕರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿಲ.

ಕೊನೆ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು

1. ಇಅ ಫಿII, ಏ91 (1157) ಇಅಫಿಃP. 70

2. SII, Iಫಿ : 113, ಪು. 156, 158, 160, 161

3. ಜಿ. ರಾಮಕೃಷ, ವಿ. ಕೃಷಪ, ಕರ್ನಾಟಕದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತು ಆರ್ಥಿಕ ಚರಿತ್ರೆಯ ಕೆಲವು ನೆಲಗಳು (ಎಸ್. ಚಂದಶೇಖರ, ಬಿ. ಸುರೇಂದರಾವ್ (ಸಂ), ಪು. 23 ಮತು ಪು. 42-58; 2016.

4. ಬಿ. ಸುಜ್ಞಾನಮೂರ್ತಿ (ಅನು), ಭಾರತ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ರೈತ, ಪು. 67; 2006

5. ನೋಡಿ: ಲಕ್ಷ್ಮಣ ತೆಲಗಾವಿ, ಚಮ್ಮಾರರು, ಪು. 20-21; 2016

6. ಸಿ. ವೀರಣ, ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆ, ಪು. 48; 2015

7. ಸಿ. ವೀರಣ, ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆ, ಪು. 54; 2015

8. ಮೂಲಸ್ತಂಭ ಪುರಾಣ, ಪು. ಗಿii-ಗಿiii; 2014.

9. ಉದ್ಧೃತ: ಡಾ. ಕೆ.ಎಸ್. ಕುಮಾರಸಾಮಿ, ಬೃಹತ್ ಕರ್ನಾಟಕ ಶಿಲಾಚಾರಿಯರ ಚರಿತ್ರೆ, ಪು. 180; 2013.

10. ಇರ್ಫಾನ್ ಹಬೀಬ, ಭಾರತ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ರೈತ, ಪು. 23-24; 2016

11. ಅದೇ, ಪು. 27

12. ಅದೇ ಪು. 28

13. ಬಿ. ಸುಜ್ಞಾನಮೂರ್ತಿ (ಅನು) ಕಂಚ ಐಲಯ್ಯ, ತಿಗುರಿ ತಿರುಗಿಸು ನೇಗಿಲು ಊಳು, ಪು. 30; 2016.

14. ನಾ. ದಿವಾಕರ (ಅನು), ಕಬ್ಬಿಣ ಯುಗ ಮತು ಧಾರ್ಮಿಕ ಕ್ರಾಂತಿ, ಪು. 68; 2015.

15. ಗಂಗಾಧರಮೂರ್ತಿ ಬಿ. (ಅನು), ಭಾರತೀಯರ ಬೌದ್ಧಿಕ ದಾರಿದ್ರ್ಯ, ಪು. 23; 2019.

16. ಕೆ.ಎಲ್.ಗೋಪಾಲಕೃಷಯ್ಯ, ಭಾರತೀಯ ಇತಿಹಾಸದ ವೈಲಕ್ಷಣಗಳು, 59; ಒಯ, 2013.

17. ಅದೇ, ಪು. 57

ಅಧ್ಯಾಯ ಆರು

ಸಮಾರೋಪ

ಪಸುತ ಪಬಂಧವು ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಆಯಗಾರಿಕೆ ಎಂಬ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಆಯಗಾರರು ರೈತನ ಬೆನ್ನೆಲುಬು ಎನ್ನುವ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪದೇಶದಲ್ಲಿ ಅಮೋಘವಾದ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆಯಗಾರರು ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಭಿನ್ನವಾಗಿ ಅತಿಯಾಸೆದಾಯಕ ಆಸೆ, ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳು ಇರುವುದಿಲ.

ಆಯಗಾರರು ಸಮಾಜದ ವಿಭಿನ್ನ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳದೆ ಸತಂತವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಹಳ್ಳಿ ಮತು ನಗರಗಳ ಆರ್ಥಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ತಾಂತ್ರಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಂಸ್ಕøತಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಕುಲಕಸುಬುಗಳು ಅತಿ ಮುಖ್ಯ ಪಾತವಹಿಸಿವೆ. ಸರಳತೆ ಮತು ಸಯಂಪೂರ್ಣತೆ ಕಸುಬುಗಳ ವಿಶಿಷ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿತು. ಕಸುಬುಗಳು ಸ್ಥಳೀಯ ಕುಶಲತೆ ಮತು ಚತುರತೆ ಯನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬೆಳೆದಿವೆ. ತಾಂತ್ರಿಕ ಹಾಗೂ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಶಮಕ್ಕಿಂತ ದೈಹಿಕ ಹಾಗೂ ಮಾನಸಿಕ ಶಮ ಈ ವೃತ್ತಿಗಳ ಮುಖ್ಯ ಶಕ್ತಿ. ಶಮದ ಸದಳಕೆಯಿಂದಾಗಿ ಕೆಲವೊಂದು ಮಿತಿಗಳ ಮಧ್ಯೆಯೂ ಗ್ರಾಮಗಳ ಆರ್ಥಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪಗತಿ ಹಾಗೂ ಶಾಂತಿ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿತು. ಸಹಜೀವನ ಮತು ವೃತ್ತಿಭದತೆ ಗ್ರಾಮ ಸಮುದಾಯದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿತು. ಬಡಿಗ, ಕಮ್ಮಾರ, ಅಕಸಾಲಿ, ಕಂಚು ಗಾರ, ಶಿಲ್ಪಿ, ನೇಕಾರ, ಗಾಣಿಗ, ಸಿಪ್ಪಿಗ, ಚಮ್ಮಾರ, ಕ್ಷೌರಿಕ, ಅಕಸಾಲಿ, ಕಂಚುಗಾರ, ತಳವರ, ಎಲರೂ ಗ್ರಾಮದ ಪಗತಿ, ರಕ್ಷಣೆ, ನ್ಯಾಯ ಪಾಲನೆ ಮುಂತಾದ ಆಗು ಹೋಗುಗಳಲ್ಲಿ ಪಮುಖ ಪಾತವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಸಮುದಾಯಗಳನ್ನು ಐದುಹಿಟು, ಎಂಟುಹಿಟು, ಹನ್ನೆರಡುಹಿಟು, ಬಾರಾಬಲೂತೆದಾರರು, ಅಷಾದಶವರ್ಗಗಳು, ಹೊಲಿಹದಿನೆಂಟು ಜಾತಿಗಳೆಂದು ಶಾಸನಗಳು ಹಾಗೂ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳು ಗುರುತಿಸುತವೆ. ಹೊಲೆಹದಿನೆಂಟು ಜಾತಿ ಎನ್ನುವಲ್ಲಿ ಹೊಲೆಯ ಮೊದಲಾಗಿ ಉಳಿದ ಹದಿನೇಳು ಜಾತಿಗಳ ಮುಖಂಡರು ಈ ಸಮಿತಿಯಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಿದ್ದರು.

* ಬೌದ್ಧಕಾಲ, ಮಗದ, ಮೌರ್ಯ, ಶಾತವಾಹನ ಕಾಲದ ಆಡಳಿತÀ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮ ಮತು ನಗರದ ಉತ್ಪಾದನೆ ಹಾಗೂ ರಕ್ಷಣಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ, ಇಂದು ಆಯಗಾರರು ಅಥವಾ ಕೆಳಜಾತಿಗಳೆಂದು

ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಚಮ್ಮಾರ, ಕಮ್ಮಾರ, ಬಡಿಗ ಮುಂತಾದ ವೃತ್ತಿಕಾರರ ಹೆಸರುಗಳು ಮೊದಲು ಬಂದು, ನಂತರ ಅಧಿಕಾರಶಾಹಿ ವರ್ಗಗಳ ಹೆಸರು ಪಸ್ತಾಪವಾಗಿದೆ. ವೃತ್ತಿಕಾರ ವರ್ಗಗಳು ತನ್ನ ಉತ್ಪಾದನಾಶೀಲತೆಯಿಂದ ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಸದೃಢವಾಗಿದ್ದುದಲದೇ ದಾನ ಧರ್ಮ ಮಾಡುವಷು ಗೌರವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದವು. ಶಾತವಾಹನರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭೂಮಿ ಶೂದರ ಅಧೀನದಲ್ಲಿತು. ಅವರು ಕೃಷಿ ಹಾಗೂ ವಾಣಿಜ್ಯ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರಲದೆ, ಅಂದಿನ ನಗರೀಕರಣ ಪಕ್ರಿಯೆಗೆ ಚಾಲನೆ ನೀಡಿದ್ದನ್ನು ಈಗಾಗಲೇ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ.

* ಆಯಗಾರ ಅಥವಾ ಕುಲಕಸುಬು ಸಮುದಾಯಗಳು ಹುಟ್ಟಿನಿಂದ ಪಡೆಯುವ ಮುಂಚಲನೆ ಮತು ಹಿಂಚಲನೆಗಿಂತ ತನ್ನ ಪತಿಭೆಯಿಂದ, ಸೃಜನಶೀಲತೆಯಿಂದ, ಉತ್ಪಾದನಶೀಲತೆಯಿಂದಾಗಿ ಬೇರೆಯವರಿಗೆ ನೀಡುವಷು ಧಾತನಸ್ಥಾನ ಪಡೆದಿದ್ದವು. ಬೌದ್ಧಕಾಲದಿಂದ ವಚನಕಾಲದವರೆಗಿನ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ಈ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ತನ್ನ ಕೌಶಲ್ಯತೆಯಿಂದಾಗಿಯೇ ಭೂದಾನ, ಯಜ್ಞದ ಹವಿರ್ಭಾಗ, ಬಹ್ಮದ್ಯೇಯಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡವಷು ಗೌರವವನ್ನು ವೃತ್ತಿಕಾರರು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಇದರಲ್ಲಿ ಪಂಚಕಾರುಕರು ಪಮುಖವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತಾರೆ. ಕ್ಷೌರಿಕ, ಚಮ್ಮಾರ, ಹೊಲೆಯ, ಕಮ್ಮಾರ, ಶಿಲ್ಪಿ, ಬಡಿಗ, ಅಗಸ ಇವರೆಲ ಯೋಧರಾಗಿ ಯುದ್ಧ ಪರಿಕರಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುವಲ್ಲಿ, ಕೋಟೆಕೋತಲ ಕಟುವಲ್ಲಿ, ರಕ್ಷಣಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವಲ್ಲಿ ನೈಪುಣ್ಯತೆಯುಳವರಾಗಿದ್ದರು. ಈ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ರಾಜನಿಂದ ಭೂದಾನ ಹಾಗೂ ಉಂಬಳಿಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದರು.

* ವೃತ್ತಿಗಳು ವಂಶಪಾರಂಪರ್ಯವಾಗಿದ್ದು ತನ್ನ ಊರು, ಮನೆ, ಮಠಗಳಂತಹ ಸೀಮಿತ ಭೌಗೋಳಿಕ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದ ರೀತಿ, ಅತಿಸಾಂಪದಾಯಿಕತೆ, ಕಸುಬಿನ ಮೇಲಿನ ನಿರ್ಬಂಧ, ಪರಾಧೀನತೆ, ಹುಟ್ಟಿನಿಂದಲೇ ದಕ್ಕುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಾನಮಾನದಂತಹ ಸಂಗತಿಗಳು ನಂತರದಲ್ಲಿ ವೃತ್ತಿಕಾರರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಾಗೂ ಆರ್ಥಿಕ ಚಲನೆಯನ್ನು ನಿಧಾನವಾಗಿಸಿದ್ದಲದೆ, ಅವನ್ನು ಕೀಳಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸುವ ಸ್ಥಿತಿ ಬೆಳೆಯಿತು. ಅದು ಇಂದಿಗೂ ಅಲುಗಾಡದೆ ಹಾಗೆ ಮುಂದುವರೆದಿದೆ. ವೃತ್ತಿಗಳು ಜಾತಿಗಳಾಗಿ

ಮಾರ್ಪಟ್ಟಿದ್ದು ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಇದು ಗ್ರಾಮೀಣ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚು ಹೆಚು ಪರಿಣಾಮಬೀರಿತು.

* ಆದರೆ ಶಿಲ್ಪಿಗಳು, ರೂವಾರಿಗಳು, ಸ್ಥಪತಿಗಳು, ವ್ಯಾಪಾರಿಗರು, ಗಾಣಿಗರು, ನೇಕಾರರು, ಕಂಚುಗಾರರು, ತಳಾರರು, ಕ್ಷೌರಿಕ, ಅಗಸ, ಚಮ್ಮಾರರಂತಹ ಕೆಲವು ವೃತ್ತಿಯವರು ನಗರವಾಸ ಮತು ರಾಜ ಅಥವಾ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದ ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಉನ್ನತ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದದ್ದನ್ನು ಹದಿಮೂರನೆ ಶತಮಾನದವರೆಗೂ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ತಾವು ತಯಾರಿಸಿದ ಸರಕುಗಳನ್ನು ಹಳ್ಳಿ ಮತು ನಗರಗಳ ಸಂತೆಯಲ್ಲಿ ಮಾರುವ ಸಂಗತಿ ಮಗದ ಕಾಲದಿಂದ ಕನ್ನಡದ ವಚನಕಾರರವರೆಗೂ ಪಚಲಿತವಾಗಿತು. ಗ್ರಾಮದಿಂದ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ, ಪ್ರಾಂತ್ಯದಿಂದ ಪ್ರಾಂತ್ಯಕ್ಕೆ, ನಗರದಿಂದ ನಗರಕ್ಕೆ ಅನ್ನದ ಅಗತ್ಯ ಅಥವಾ ಉನ್ನತದರ್ಜೆಯ ಕೆಲಸಗಳಿಂದಾಗಿ ಒಲಸೆ ಹೋಗುವ ಸಂದರ್ಭಗಳು ಸೃಷ್ಟಿಯಾದವು. ಪತಿಭಾವಂತ ಶಿಲ್ಪಿಗಳು, ವರ್ತಕರು, ಕಂಚುಗಾರರು, ಗಾಣಿಗರು, ನೇಕಾರರಂತಹ ವೃತ್ತಿಕಾರರು, ರಾಜರು, ಮಂತ್ರಿಗಳು ಮಾಂಡಲೀಕರು ಅಧಿಕಾರಿಗಳು, ಸಿರಿವಂತರ ಕರೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಒಂದು ದೇವಾಲಯ ಸಂಕೀರ್ಣದಿಂದ ಮತೊಂದು ದೇವಾಲಯ ಸಂಕೀರ್ಣಕ್ಕೆ ವಲಸೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವರೆಲ ಆಯಾ ದೇವಾಲಯದ ಸಂಕೀರ್ಣಗಳಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದರು. ಯಾವುದೇ ಒಂದು ದೇವಸ್ಥಾನ ಮತು ನಗರದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಇವರೆಲರ ಪಾತ ಗಣನೀಯ ವಾಗಿತು. ಇದರಿಂದ ಆರ್ಥಿಕ ಲಾಭದ ಜೊತೆಗೆ ಒಂದು ಸಾಂಘಿಕ ಶಕ್ತಿ ಬಂದಿತು. ಅವೆ 'ಗೊತಳಿ', 'ಸಂಘ', 'ಗಣ' ಎಂಬಿತ್ಯಾದಿ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಗುರುತಿಸಲಟವು. ಒಂದು ಸೂತಕ್ಕೆ ಬದ್ಧರಾಗಿ ದುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಇವರಲ್ಲಿ ಬಹುಕಲಾಪಜ್ಞೆ, ಭಾಷೆ ಹಾಗೂ ನೈಪುಣ್ಯತೆ ಜಾಗೃತವಾಯಿತು. ಒಬೊಬ ಕಸುಬುದಾರ ತನ್ನ ಕಸುಬಿನೊಂದಿಗೆ ಇತರೆ ಕಸುಬುಗಳ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ. ಒಬವ್ಯಕ್ತಿ ಎರಡು ಮೂರು ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಅವನನ್ನು 'ಬಹುಕಲಾಭಿಜ್ಞ' ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿತು. ಕಸುಬುದಾರರೆ ತಮ್ಮನ್ನು ಬಹುಕಲಾ ಪಂಡಿತರೆಂದು ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದರಿಂದ ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಗೌರವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದುದಲದೆ ಅಲ್ಲಿನ ಆರ್ಥಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪಗತಿಗೆ

ಕಾರಣರಾಗಿದ್ದರು. ಶ್ರೇಣೀಕೃತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಸಮಾಜ ಎಷ್ಟೇ ಅಚಲವಾಗಿತ್ತೆಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಿದಾಗಲೂ ಜೀವಂತ ಸಮಾಜ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸ್ಥಗಿತವಾಗಿರಲಿಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಈಗಾಗಲೇ ಗಮನಿಸಲಾಗಿದೆ.

* ವೃತ್ತಿಗಳ ಹುಟ್ಟು ಹಸಿವು ಮತ್ತು ಕಲಾನ್ವೇಷನೆಯೊಂದಿಗೆ ಥಳಕು ಹಾಕಿಕೊಂಡಿದೆ. ಬೇಟೆ, ಕೃಷಿ, ನೇಕಾರಿಕೆ, ಕಮ್ಮಾರಿಕೆ, ಬಡಿಗತನ, ಕಂಚುಗಾರಿಕೆ, ಅಕ್ಕಸಾಲಿಕೆ, ಕುಂಬಾರಿಕೆ, ಚರ್ಮಗಾರಿಕೆ ಮುಂತಾದ ಜೀವನ ಕಮಗಳು ಹಂತಹಂತವಾಗಿ ಮಾನವನ ಸಾಂಸ್ಕøತಿಕ ಜಗತ್ತು ವಿಸ್ತಾರಗೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಪಮುಖ ಪಾತವಹಿಸಿವೆ. ಮನುಷ್ಯನ ದೈಹಿಕ, ಮಾನಸಿಕ ವಿಕಾಸ, ಸಂಘಜೀವನ, ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪರ ಮನೋಭಾವ, ಕುಟುಂಬದ ಕಲನೆ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಲ್ಯಾಣದಂತಹ ಸಮಾಜೋಧಾರ್ಮಿಕ ಪವೃತ್ತಿಗಳು ಸಾಕಾರ ಪಡೆದವು. ಕೃಷಿಭೂಮಿಯಂತೆ ವೃತ್ತಿಗಳು ಆಹಾರೋತ್ಪಾದನೆ ಹಾಗೂ ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಮೂಲಗಳಾಗಿದ್ದವು.

* 'ನಿತ್ಯ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಉಪಕರಣ ಸಂಸ್ಕøತಿಯನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಕಮ್ಮಾರ, ಬಡಿಗ, ಬೇಟೆಗಾರ, ಅಂಬಿಗ, ಅಗಸ, ಶಿಲ್ಪಿ, ಕುರುಬ ತಮ್ಮ ಕಡಿಯುವ, ಬಡಿಯುವ, ಸಿಗಿಯುವ ಕಲೆಯಿಂದಾಗಿ ಯೋಧರಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಿದ್ದು ಆಯಗಾರರ ಸಮುದಾಯಗಳ ಭಿನ್ನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಡುತದೆ. ತಳವಾರರಾಗಿ ಊರು ಕಾಯುವ, ಕಳರನ್ನು ಹಿಡಿಯುವ, ಕೋಟೆ ಕಾಯುವ, ವೃತ್ತಿಕುಶಲತೆಗಳು, ಬೇಸಾಯಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಉಪಕರಣಗಳನ್ನು, ಹಾಗೆ ಸೈನ್ಯಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಜೀನು, ಬುದ್ದಲಿ, ಒರೆ, ಪಾದರಕ್ಷೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಚರ್ಮೋತನ್ನಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಮಾದಿಗ ಸಮುದಾಯದ ಸೈನಿಕರು ರಾಜರ ಬೆಂಗಾವಲು ಪಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಿದ್ದರು. ಕುಮಾರರಾಮನಿಗೆ ಮಾದಿಗರ ಪಂಪ, ಸಿಂಧೂರ ಲಕ್ಷ್ಮಣನಿಗೆ ಮಾದಿಗರ ಪಡಿಯ ಪ್ರಿಯವಾದ ಅಂಗರಕ್ಷಕರಾಗಿದ್ದರು. ಇವರಿಗಿದ್ದ ಕಡಿಯುವ, ಸಿಗಿಯುವ, ಕತರಿಸುವ ರಣತಂತದಿಂದಾಗಿ ಚರಿತ್ರೆಯ ಮತ್ತೊಂದು ರೀತಿಯ ಚಲನೆಗೆ ಕಾರಣರಾಗಿದ್ದರು ಎನ್ನುವ ರಹಮತ್ ತರೀಕೆರೆಯವರ ಮಾತು ಒಪ್ಪುವಂತದ್ದು.'

* ಆಯಗಾರ ಸಮುದಾಯಗಳ ಮತ್ತೊಂದು ದೊಡಶಕ್ತಿ ಎಂದರೆ; ಧರ್ಮ, ಜಾತಿ, ಪಂಗಡ, ಭಾಷೆ, ವೃತ್ತಿ, ಪದೇಶ, ಲಿಂಗ ಎನ್ನುವ ಹೋಳುಗಳಾಚೆ ಚಲಿಸಿ ಜೀವಪರವಾದ ಸಮಾಜವನ್ನು ಕಟಲು

ಹಂಬಲಿಸಿದ್ದು. ಜಾತಿಯಿಂದ, ಧರ್ಮದಿಂದ, ವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಹೆಚು ಮೂಲಭೂತವಾದಿಯಾಗುತ್ತಿರುವ, ಅಸಹನೆಯಿಂದ ಕುದಿಯುತ್ತಿರುವ, ಇಂದಿನ ಬದುಕು ಆಯಗಾರರಂತಹ ಬಹುರೂಪಿ ಸಂಸøತಿಗಳನ್ನು ಅರಿಯಲು ಅಡಚಣೆಯಾಗಿ ನಿಂತಿದೆ. ವೃತ್ತಿಗಳು ಸಮಾಜವನ್ನು ಮಾನವೀಯವೂ ಅನುಭೂತಿಶೀಲವು ಆಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದವು. ಸಮಾನತೆ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ವೃತ್ತಿಘನತೆ, ವ್ಯಕ್ತಿಘನತೆಯನ್ನು ವೃತ್ತಿಗಳು ಎತ್ತಿಹಿಡಿದಿದ್ದವು. ತಾಯತನದ ಭಾವಗಳನ್ನು ಉದ್ದೀಪಿಸುತ್ತಿದ್ದವು.

* ಕನ್ನಡನಾಡು ಆಯಗಾರರಂತಹ ಒಂದು ಅಪೂರ್ವ ಸಾಂಸøತಿಕ ಜಗತನ್ನು ಹೊಂದಿತು. ಪಭುತಕೇಂದ್ರಿತ ರಾಜಕೀಯ ಚರಿತ್ರೆಗಳು, ಕಸುಬು ಮೂಲದ ಜ್ಞಾನ, ನಾದ, ಲಯ, ಆಹಾರ, ಕೌಶಲ್ಯಗಳನ್ನು ಹೊರಗಿಟು ಚರಿತ್ರೆ ರಚಿಸಿದ್ದು ನಮಗೆ ತಿಳಿದಿದೆ. ಅದು ಅಂಕಿಅಂಶಗಳ ದಾಖಲೆಯೇ ಹೊರತು ದಿನಬದುಕಿನ ದಾಖಲೆಯಲ. ಆಯಗಾರ ಸಮುದಾಯಗಳ ದುಡಿಮೆ, ಕಲೆ, ಮತು ಅದರ ಅಂಗವಾಗಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಆಚರಣೆ, ನಂಬಿಕೆ, ಸಂಭಮ, ಸಂತೋಷ, ಸಂಕಟದಂತಹ ಕ್ರಿಯಾಚರಣೆಗಳು, ಹಾಡು, ಕುಣಿತ, ಸಂಗೀತದಂತಹ ಕಲಾತ್ಮಕ ರೂಪಗಳು, ವಾಸು ಮತು ಮೂರ್ತಿ ಶಿಲದಂತಹ ಆನುವಂಶಿಕ ಅರಿವಿನ ಬಗೆಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾದ ವಿಶಾಲಲೋಕವೇ ಹೊರತು ಸೇವೆಗೆ ಸೀಮಿತವಾದ ಅಧೀನ ಲೋಕಗಳಾಗಿರಲಿಲ.

* ಪ್ರಾಚೀನವಾದ ಇಂತಹ ಎಲ ಆಯಗಾರ ವೃತ್ತಿಗಳು ಇಂದಿಗೂ ಜೀವಂತವಾಗಿವೆ ಎಂದರೆ, ಅವುಗಳ ನಿರಂತರ ಆಗುವಿಕೆ ಮತು ರೂಪಾಂತರ ಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಈ ಶಕ್ತಿ ಇದೆ ಎಂದರ್ಥ. ಕಲ್ಲಿನ ಆಯುಧದಿಂದ ಇಂದಿನ ಆಧುನಿಕ ಯಂತಗಳ ತನಕ ಕಾಲಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ತಾವೇ ಅನ್ವೇಷಿಸಿಕೊಂಡು ಬದುಕುವ ಉಪಾಯವನ್ನು ವೃತ್ತಿಗಳು ಕಂಡುಕೊಂಡಿದ್ದವು. ಇಲದಿದ್ದರೆ ಕಾಲನ ಗೋದಾಮಿಗೆ ಸೇರಿಬಿಡುತ್ತಿದ್ದವು.

* ಅವಶ್ಯಕತೆ ಮತು ಅಗತ್ಯಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಉತ್ಪಾದನಾಶೀಲತೆ, ಅದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾದ ಉಪಕರಣಗಳ ಅನ್ವೇಷಣೆ, ವೃತ್ತಿಗಳ ಜೀವಂತಿಕೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿವೆ. ಹಲವು ರೂಪಾಂತರ ಮತು ಉಪೇಕ್ಷೆಗಳ ಮಧ್ಯೆಯೂ ತನ್ನ ಉತ್ಪಾದನಶೀಲತೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳದÀ ವೃತ್ತಿ ಸಮುದಾಯಗಳು ಕೀಳೀಕರಣಗೊಂಡ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು

ಪುನಃ ಶೋಧಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಆ ಮೂಲಕ ಉಳಿಗಮಾನ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಸಮುದಾಯದ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೈರಾಣ ಗೊಳಿಸಿದಾಗಲೂ ಬಂಡೆಗಲ್ಲಿನ ಬುಡದ ಗರಿಕೆಯಂತೆ ಚಿಗುರೊಡೆಯುತಲೇ ಬಂದಿವೆ. ತನ್ನ ಮೊಳಕೆಯೊಡೆಯುವ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳದೇ ತನ್ನ ಪಾಡಿಗೆ ಘನತೆಯಿಂದ ಬದುಕುತ ಬಂದಿವೆ. ಪಡೆಯುವವರ ಚರಿತ್ರೆಯಿಲದೆ ಕೊಡುತ್ತೇನೆನ್ನುವ ಅಹಂಕಾರದ ಚರಿತ್ರೆಗೆ ಇಂಬಿಲದಂತೆ ಮಾಡುತಲೇ ಬಂದಿವೆ. ಅದರ ಅಹಂಕಾರಕ್ಕೆ ತಮ್ಮ ದುಡಿಮೆಯಿಂದಲೇ ಎಳ್ಳು ನೀರೆರೆದಿವೆ. ಉತ್ಪಾದನಶೀಲ ಸಮಾಜವೂ ಸಹನೆ, ಸೃಜನಶೀಲತೆ ಹಾಗೂ ಮಾನವಾನುಭೂತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿರಲು ಸಾಧ್ಯವೆಂದು ಬದುಕಿ ತೋರಿಸಿವೆ ಆಯಗಾರ ಸಮುದಾಯಗಳು. ಇಂತಹÀ ಜೀವಪರ ಬದುಕು ಇಂದು ನಮ್ಮದಾಗಬೇಕಿದೆ.

* ಇಂದಿನ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಾದರಿಗಳು, ಉತ್ಪಾದಕನ ಒಡೆತನವನ್ನು ಕಸಿದುಕೊಂಡು ಅವನನ್ನು ಕೂಲಿಕಾರ್ಮಿಕನನ್ನಾಗಿ ಮಾರ್ಪಾಡು ಮಾಡುತ್ತಿವೆ. ಎಲ ವೃತ್ತಿಗಳಿಗೆ ಆಧಾರವಾಗಿದ್ದ ರೈತನೇ ಇಂದು ನಿಂತ ನೆಲಮಾರಿ ಆ ನೆಲದಲ್ಲಿಯೇ ಕೂಲಿ ಕಾರ್ಮಿಕನಾಗಿ ದುಡಿವಂತಾಗಿದೆ. ಭೂರಹಿತ ಕೂಲಿಕಾರ್ಮಿಕರ ಹುಟು, ಜಾಗತೀಕರಣದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಬಹುತೇಕ ಮಂದಿಯನ್ನು ಅವರ ಜೀವನಾಧಾರ ಕಸುಬುಗಳಿಂದ 'ಕಿತೊಗೆಯಲಟ' ಕುಶಲಕರ್ಮಿ ಗಳನ್ನಾಗಿಸಿವೆ. ಯಾಂತ್ರೀಕರಣದಿಂದ ದುಡಿಮೆರಹಿತ, ಸುಖಾಪೇಕ್ಷಿತ, ಸಂಪಾದನೆರಹಿತ, ಸಮಾಜ ಹುಟುತ್ತಿದೆ. ಶಮಸಂಸøತಿ ನಾಶವಾಗಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳು ಕಲಕುತ್ತಿವೆ. ಜೀವನೋತಾಹ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿ ದ್ವೇಶಾಸೂಯೆಗಳೇ ರಾರಾಜಿಸುವಂತಾಗಿದೆ. ಮಾನವನ ಸಹಭಾಗಿತಯಿಲದ ಉತ್ಪಾದನೆಗಳು ಹೆಚಾಗುತ್ತಿವೆ. ದುಡಿಮೆ ಎನ್ನುವುದು ತನ್ನ ಮೂಲಾರ್ಥ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಹೀನಾರ್ಥಪಡೆದಿದೆ. ಈ ಧೋರಣೆಯು ಎಲ ಕುಲವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಕೂಲಿಕಾರರನ್ನಾಗಿಸಿ, ಉತ್ಪಾದನ ರಹಿತ ಸಾಮಾಜಿಕ ಬದುಕನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುತ್ತಿದೆ. ತನ್ನ ದುಡಿಮೆಯಿಂದ ಸಾವಲಂಬಿ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿದ್ದ ಕಸುಬುಗಳು ಇಂದು 'ಕಿಟ್‌ಸಂಸøತಿ' ಮುಂದೆ ಕೈಚಾಚಿ ಸರತಿ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ನಿಲುವಂತಾಗಿದೆ. ಕರೋನಾ ಕಾಲದ ಜಗತ್ತಿನ ರಾಜಕೀಯ ಮತು ಆರ್ಥಿಕ ಅಪಬುದ್ಧ ನೀತಿಗಳು ದುಡಿಯುವ ವರ್ಗಗಳನ್ನು ಸೂರು ನೀರು ಇಲದೆ ಬೀದಿಪಾಲು ಮಾಡಿದ ಕಣ್ಣೀರ

ಕಥೆ ಇನ್ನು ಕಣ್ಮುಂದೆ ಇದೆ. ಆಧುನಿಕ ಪಜಾತಾಂತ್ರಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಶಮಿಕ ವರ್ಗಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ರೀತಿ ಆರೋಗ್ಯಪೂರ್ವವಾಗಿಲ ಎನ್ನುವುದು ಅಷ್ಟೇ ಸತ್ಯವಾದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ.

* ವೃತ್ತಿಗಳು ಯಾವ ರೀತಿ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡವು ಯಾವ ರೀತಿ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೊಂಡವು ಯಾವ ರೀತಿ ವೃತ್ತಿಗಳು ಒಂದು ಕಾಲಕ್ಕೆ ಎಷು ಸ್ಥಾನಮಾನವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದವು. ವೃತ್ತಿಗಳ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳನ್ನು ಯಾವ ರೀತಿ ಕಳೆದುಕೊಂಡವು ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸುತಾ ಹೋಗುತವೆ.

* ವೃತ್ತಿಗಳು ಸ್ಥಾನಮಾನ ಕಳೆದುಕೊಂಡ ನಂತರ ಬಿಟ್ಟಿ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಜೀವನ ಸಾಗಿಸುತ ಬಂದಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವೃತ್ತಿಗಳು ವಿಭಿನ್ನವಾದ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನಲ್ಲಿ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಗೀಳಿಗೆ ಬಿದ್ದಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಸೇವೆಗೆ ಇಂತಿಷು ಹಣ/ಧಾನ್ಯ ನಿಗದಿ ಮಾಡಿ ಸೇವೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿ ಆಯ ಪಡೆಯುವ ಪವೃತ್ತಿ ಆರಿತುಕೊಳ್ಳುತದೆ.

♦ ಆಯಗಾರಿಕೆಯು ಪ್ರಾಚೀನದಿಂದ ಮಧ್ಯಕಾಲೀನವರೆಗೆ ಉತಮ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖ ಗೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತಾರೆ.

♦ ಆಯಗಾರರು ಸತಂತವಾಗಿ ತನ್ನದೇ ಆದ ಅಸ್ತಿತವನ್ನು ಬೆಳೆಸುವಲ್ಲಿ ಪವೃತ್ತಿಯುದಾಗಿದೆ.

♦ ಆಯಗಾರರು ಸ್ವಾಭಿಮಾನಂದಿಂದ ಬದುಕುವ ಛಲವುಳವರಾಗಿರುತಾರೆ.

♦ ಜಾಗತೀಕರಣ ಪಭಾವದಿಂದಾಗಿ ವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಆಯಗಾರರು ವಿವಿಧ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೆ ಮತು ಪಸುತ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಮನೋಭಾವ ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗಂಥಗಳು

ಅಂಗಡಿ ಎಸ್.ಎಸ್., ೧೯೯೮, ಕುಂಬಾರ ವೃತ್ತಿ ಪದಕೋಶ, ಲಿಂಗಾಯತ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ, ದೇಶನೂರು.

ಅಂಗಡಿ ಎಸ್.ಎಸ್., ೨೦೦೦, ಸಂಕೀರ್ಣ ವೃತ್ತಿ ಪದಕೋಶ, ಪಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ, ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ

ಅಣ್ಣಿಗೇರಿ ಎ.ಎಂ., ೧೯೬೧, ಮೇವುಂಡಿ ಮಲ್ಲಾರಿ, ಶಾಸನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಚಯ, ಕನ್ನಡ ಸಂಶೋಧನ ಸಂಸ್ಥೆ ಧಾರವಾಡ

ಅಣ್ಣಿಗೇರಿ ಎ.ಎಂ., ಶೇಷಶಾಸ್ತ್ರಿ ಆರ್. (ಸಂ), ಶಾಸನ ಸಂಗಹ, ೨೦೦೭, ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್, ಬೆಂಗಳೂರು

ಅಬ್ದುಲ್ ರೆಹಮಾನ್ ಪಾಷ ಎಂ. (ಅನು), ೨೦೧೨, ಇರ್ಫಾನ್ ಹಬೀಬ್, ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆಂದೋಲನ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಮತು ಇತಿಹಾಸದ ಅಧ್ಯಯನಗಳು, ನವಕರ್ನಾಟಕ ಪಬ್ಲಿಕೇಷನ್, ಬೆಂಗಳೂರು

ಇರ್ಫಾನ್ ಹಬೀಬ್, 2016, ಭಾರತ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ರೈತ (ಅನು), ಸುಜ್ಞಾನಮೂರ್ತಿ ಬಿ., ಲಡಾಯಿ ಪಕಾಶನ, ಗದಗ

ಇರ್ಫಾನ್ ಹಬೀಬ್, 2011, ಸಿಂಧೂ ಕಣಿವೆ ನಾಗರೀಕತೆ (ಅನು), ಪದೀಪ್ ಬೆಳಗಲ್, ಜೈಕುಮಾರ್ ಹೆಚ್.ಎಸ್., ಚಿಂತನ ಪುಸಕ ಪಕಾಶನ, ಬೆಂಗಳೂರು

ಕಂಚ ಐಲಯ್ಯ, 2016, ತಿರುಗಿ ತಿರುಗಿಸು ನೇಗಿಲು ಉಳು (ಅನು), ಸುಜ್ಞಾನಮೂರ್ತಿ ಬಿ., ಲಡಾಯಿ ಪಕಾಶನ, ಗದಗ

ಕರೀಗೌಡ ಬೀಚನಹಳ್ಳಿ (ಸಂ), 2000, ಕನ್ನಡ ವಿಶವಿದ್ಯಾಲಯ ವಿಶಕೋಶ-2 ಕರಕುಶಲ ಕಲೆಗಳು, ಪಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ

ಕೃಷಮೂರ್ತಿ ಕೆ.ವಿ., 2012, ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಪಾರಂಪರಿಕ ಕುಶಲಕರ್ಮಿಗಳು, ವಿಶಶ್ರೀ ಪಬ್ಲಿಷರ್ಸ್, ತುಮಕೂರು.

ಕೊಸಾಂಬಿ ಡಿ.ಡಿ., ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತು ನಾಗರೀಕತೆ (ಅನು) ವೇಣುಗೋಪಾಲ್ ಐ.ಎಸ್., ಶೈಲಜಾ, ಚಿಂತನ ಪಕಾಶನ, ಬೆಂಗಳೂರು

ಗಾಣಾಧಾಳು ಶ್ರೀಕಂಠ, ಕೃಷಿ ಉಪಕರಣಗಳು, ಕನ್ನಡ ಪುಸಕ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ, ಬೆಂಗಳೂರು, 2008

ಗುರುರಾಜ ರಾವ್ ಬಿ.ಕೆ., 1960, ಕರ್ನಾಟಕ ಲೋಹಯುಗ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳು, ಮೈಸೂರು ವಿಶವಿದ್ಯಾನಿಲಯ, ಮೈಸೂರು.

ಗೋವಿಂದರಾಜು ಟಿ., 2000, ಕಣ (ಜಾನಪದ ಅಧ್ಯಯನಗಳು), ಸಂವಹನ ಪಕಾಶನ, ಬೆಂಗಳೂರು.

ಚಂದಪ ಸಿ.ಬಿ., ಪದೀಪ (ಕ), ಇರ್ಫಾನ್ ಹಬೀಬ್ ವಿಜಯಕುಮಾರ ಠಾಕೂರ್ (ಮೂಲ) 2014, ವೈದಿಕ ಯುಗ, ಚಿಂತನ ಪುಸಕ, ಬೆಂಗಳೂರು

ಚಂದಶೇಖರ ಕಂಬಾರ (ಸಂ), 1985, ಕನ್ನಡ ಜಾನಪದ ವಿಶಕೋಶ ಸಂಪುಟ-1, ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತು, ಬೆಂಗಳೂರು

ಚಿದಾನಂದಮೂರ್ತಿ ಎಂ., 2011, ಕನ್ನಡ ಶಾಸನಗಳ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಧ್ಯಯನ, ಸಪ್ನಬುಕ್‌ಹೌಸ್, ಬೆಂಗಳೂರು

ಚಿದಾನಂದಮೂರ್ತಿ ಎಂ., 2002, ಜನ-ಜನಪದ-ಜಾನಪದ, ಸಪ್ನಬುಕ್‌ಹೌಸ್, ಬೆಂಗಳೂರು

ಚಿದಾನಂದಮೂರ್ತಿ ಎಂ., 1993, ಹೊಸತು-ಹೊಸತು, ಕನ್ನಡ ವಿಶವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ

ತಿಪ್ಪೇರುದಸಾಮಿ ಎಚ್., 1968, ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಸಮೀಕ್ಷೆ, ಡಿವಿಕೆ ಮೂರ್ತಿ ಪಕಾಶನ, ಮೈಸೂರು.

ದಿವಾಕರ ನಾ. ಕ. ಕೃಷಮೋಹನ್ ಶ್ರೀಮಾಲಿ (ಮೂಲ) 2015, ಕಬ್ಬಿಣ ಯುಗ ಮತು ಧಾರ್ಮಿಕ ಕ್ರಾಂತಿ, ಚಿಂತನ ಪುಸಕ, ಬೆಂಗಳೂರು.

ದೇವೇಂದ ಕುಮಾರ ಹಕಾರಿ ಮತು ಸಂಧ್ಯಾರೆಡ್ಡಿ ಕೆ.ಆರ್., 2000, ಗ್ರಾಮೀಣ ವೃತ್ತಿಗಳು, ಕನ್ನಡ ಪುಸಕ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ, ಬೆಂಗಳೂರು.

ದೇವರಾಜು ಓ., 2013, ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಕರ್ನಾಟಕ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ದಲಿತರು, ಪಲವ ಪಕಾಶನ, ಚನ್ನಪಟಣ.

ನಂಜಮ್ಮಣ್ಣಿ ಎಂ., 2003, ಭಾರತೀಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು, ಕುವೆಂಪು ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ, ಮೈಸೂರು.

ನಗರಗೆರೆ ರಮೇಶ್ (ಕ) ಇರ್ಫಾನ್ ಹಬೀಬ್ ವಿವೇಕಾನಂದ ಝಾ (ಮೂಲ), 2018, ಮೌರ್ಯರ ಕಾಲದ ಭಾರತ, ಚಿಂತನ ಪುಸಕ, ಬೆಂಗಳೂರು

ನರಸಿಂಹಚಾರ್, 1982, ಶಾಸನ ಪದ್ಯ ಮಂಜರಿ, ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಬೆಂಗಳೂರು

ನರಸಿಂಹಚಾರ್ ಡಿ.ಎಲ್., 2005, ಪೀಠಿಕೆಗಳು ಮತು ಲೇಖನಗಳು, ಡಿವಿಕೆ ಮೂರ್ತಿ ಪಕಾಶನ, ಮೈಸೂರು

ನಾಗೇಶ ಹೆ.ವಿ., 1988, ಗ್ರಾಮಾಂತರ, ಕನ್ನಡ ಪುಸಕ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ, ಬೆಂಗಳೂರು.

ನಾರಾಯಣ ಕೆ.ವಿ., 1999, ಕೃಷಿ ಪದಕೋಶ, ಪಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ, ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ

ನಾರಾಯಣ ಎಂ. ವಿಶ, 1989, ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜ ಅಧ್ಯಯನ, ಆರ್.ಎಂ. ಪಕಾಶನ, ಮೈಸೂರು.

ಪರಮಶಿವಮೂರ್ತಿ ಡಿ.ವಿ., 2017, ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಶಾಸನಗಳ ಸಮೀಕ್ಷೆ, ಪಸಾರಾಂಗ, ತುಮಕೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ, ತುಮಕೂರು.

ಪಾಂಡುರಂಗ ಬಾಬು ಡಿ., 2000, ಪಾಂಚಾಳ ವೃತ್ತಿ ಪದಕೋಶ, ಪಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ, ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ

ಪದೀಪ್ ಬೆಳಗಲ್ (ಕ), ಪೆÇ್ರ. ಇರ್ಫಾನ್ ಹಬೀಬ್ (ಮೂಲ), 2014, ಪೂರ್ವೇತಿಹಾಸ, ಚಿಂತಕ ಪುಸಕ, ಬೆಂಗಳೂರು.

ಮಂಜುನಾಥ ಸಿ.ಯು., 2012, ಶಾಸನಗಳು ಮತು ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಸøತಿ, ಚಿತ್ರಲ ಪಕಾಶನ, ಕುಪಂ

ಮನಾಚಾರ್ ಕಲವೀರ, 2020, ಮಾತೃದೇವತೆ, ಉಗಮ ಮತು ವಿಕಾಸ, ಕಾಲುದಾರಿ ಪಕಾಶನ, ಬೆಂಗಳೂರು

ಮೈಸೂರು ನಾಗರಾಜ ಶರ್ಮ, 2010, ಹೊಯಳ ಶಿಲದಲ್ಲಿ ಶಿವ, ಪಸಾರಾಂಗ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ, ಮೈಸೂರು.

ಮೋಹನ್‌ಕೃಷ ರೈ., 2004, ಪಭುತ ಮತು ಜನತೆ, ಪಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ, ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ

ಮೋಹನ್ ಕುಂಟಾರ್ ಎ., 2014, ಆಯಗಾರ ಸಂಕಥನ, ಗಾಯತ್ರಿ ಪಕಾಶನ, ಬಳ್ಳಾರಿ.

ಲಕ್ಷ್ಮಣ್ ತೆಲಗಾವಿ (ಸಂ), 1987, ಹರತಿ ಸಿರಿ (ಹೆಚ್.ವಿ. ವೀರನಾಯಕ, ಹರತಿ, ನೆನಪಿನ ಸಂಪುಟ), ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಪದ, ಚಿತದುರ್ಗ.

ಲೋಕೇಶ ಕೆ.ಎಂ. (ಕ) ಇರ್ಫಾನ್ ಹಬೀಬ್ (ಮೂಲ) 2019, ಭಾರತದ ಆರ್ಥಿಕತೆ, ಚಿಂತನ ಪುಸಕ, ಬೆಂಗಳೂರು.

ರಾಜರಾಮ್ ಹೆಗಡೆ (ಸಂ) 2004, ಭಾರತೀಯ ಇತಿಹಾಸ, ಸಮಾಜ ಮತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಆಕಾಡೆಮಿ, ಬೆಂಗಳೂರು.

ರಾಜೇಂದ ಡಿ.ಕೆ. 1987, ಗ್ರಾಮೀಣ ಜಾನಪದ ವಿಶಿಷ ಜಾನಪದ, ಮೈಸೂರು ವಿಶವಿದ್ಯಾನಿಲಯ, ಮೈಸೂರು.

ರೊಮಿಲ ಥಾಪರ್, 2017, ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತ (ಅನು), ಉಮೇಶ ಹೆಚ್.ಎಸ್., ಶಶಿಕುಮಾರ್ ಜೆ. ಮತು ದೀಪ, ವಿಸ್ಮಯ ಪಕಾಶನ, ಮೈಸೂರು

ವಿಜಯಶ್ರೀ ಇಟಣವರ, 2010, ಹದಿನೆಂಟು ಜಾತಿಗಳು, ಮಂಟಪಮಾಲೆ, ಪಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ, ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ

ವೀರೇಶ ಬಡಿಗೇರ, 1999, ಅಡಿಗಲು, ಮಯಾ ಪಕಾಶನ, ಕಮಲಾಪುರ.

ವೀರೇಶ ಬಡಿಗೇರ, 2010, ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಆಯಗಾರಿಕೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಮಂಟಪಮಾಲೆ, ಪಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ, ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ

ವೆಂಕಟಾಚಲಶಾಸ್ತ್ರಿ ಟಿ.ಪಿ., 2008, ಕನ್ನಡ ಅಭಿಜಾತ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಪಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ, ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ

ಶ್ರೀಕಂಠಯ್ಯ, 1982, ವಿಜಯನಗರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಜನಜೀವನ ಚಿತ

ಶೇಖರಾಚಾರಿ, 2013, ಪಾಂಚಾಳರ ಭಾಷೆ ಮತು ಸಂಸ್ಕøತಿ, ಅನ್ನಪೂರ್ಣ ಪಕಾಶನ, ಬೆಂಗಳೂರು.

ಷ ಶೆಟ್ಟಿಸ, 2014, ಹಳಗನ್ನಡ ಲಿಪಿ, ಲಿಪಿಕಾರ ಲಿಪಿ ವ್ಯವಸಾಯ, ಅಭಿನವ ಪಕಾಶನ, ಬೆಂಗಳೂರು.

ಸಾಂಬಮೂರ್ತಿ, 2000, ನೇಕಾರ ವೃತ್ತಿ ಪದಕೋಶ, ಪಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ, ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ

ಹಿರೇಮಠ ಬಿ.ಆರ್., 1986, ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಕನಾರ್ಟಕದ ವರ್ತಕರು, ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶವಿದ್ಯಾಲಯ, ಧಾರವಾಡ

ಹೆಬ್ಬಾಲೆ ಕೆ. ನಾಗೇಶ್, ಕರ್ನಾಟಕ ವೃತ್ತಿಗಳ ಸಿಂಹಾವಲೋಕನ (ಲೇಖನ)

ಜ್ಞಾನಾನಂದ ಜೆ., 2002, ಶಿಲಾದರ್ಶನ ಸಂಪುಟ-7, ಪಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ, ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ

Gururajchar S., Some Aspects of Economic and Social life in Karnataka, Mysore University, Mysore, 1974

William Henricks Wiser, The Hindu Jajmani System, Munshiram Manoharlal Publishers Pvt. Ltd., Delhi, 1988

ನಿಘಂಟು

ಅಶೋಕಕುಮಾರ್ ರಂಜೇರೆ, ಸುಜ್ಞಾನಮೂರ್ತಿ, ಪಾಂಡುರಂಗಬಾಬು ಡಿ., ಅಂಗಡಿ ಎಸ್.ಎಸ್., ಸಾಂಬಮೂರ್ತಿ, ನಾವಡ ಎ.ವಿ., ಕೃಷಿಪದಕೋಶ, ಕನ್ನಡ ವಿಶವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ, 1999

ಕನ್ನಡ ರತ್ನಕೋಶ, ಪರಿಷ್ಕøತ, ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತು, ಬೆಂಗಳೂರು, 2011

ಬಸವರಾಧ್ಯ ಎನ್. (ಸಂ), ಕಂನ್ನಡ-ಕನ್ನಡ ನಿಘಂಟು ಸಂಪುಟ 1-2, ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತು, ಬೆಂಗಳೂರು

ವೆಂಕಟಸುಬಯ್ಯ (ಸಂ) ಸಂಕ್ಷಿಪ ಕನ್ನಡ ನಿಘಂಟು, ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತು, ಬೆಂಗಳೂರು, 1975

ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತ, ಸಿರಿಗನ್ನಡ ಅರ್ಥಕೋಶ, ಸಪ್ನಬುಕ್‌ಹೌಸ್, ಬೆಂಗಳೂರು

Kittal Rev. F Dictionary (A Kannada-English) Assian Educationalಶಾಸನ ಸಂಪುಟಗಳು

ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಶಾಸನ ಸಂಪುಟಗಳು

ಕಲ್ಯಾಣ ಚಾಲುಕ್ಯರ ಶಾಸನಗಳು

ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಶಾಸನ ಸೂಚಿ

ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರ ಶಾಸನಗಳು

Inscription Volumes

* Annual Reports of South Indian Epigraphy

* Annual Reports of Indian Epigraphy

* Annual Reports of Archacological Survey of India

* Bombay Karnataka Inscriptions

* Epigraphia Carnatica

* Epigraphia Carnatica (Rice B.L)

* Epigraphia Indiaca

* Indian Avutiquary

* Inscriptions of North Karnataka and Kolhyam

* Karnataka Inscriptions

* Mysore Archacological Annual Reports

* South Indian Inscriptions

ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಆಯಗಾರಿಕೆ

ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಕ್ಕೆ ಪಿಎಚ್.ಡಿ. ಪದವಿಗಾಗಿ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿರುವ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧ

ಸಂಶೋಧಕರು

ಲೋಕೇಶ

ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರು

ಡಾ. ಅಮರೇಶ ಯತಗಲ್

ಸಹ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು

ಸಹ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರು

ಡಾ. ವೆಂಕಟಗಿರಿ ದಳವಾಯಿ

ಸಹ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು

ಶಾಸನಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಭಾಗ

ಸಮಾಜ ವಿಜ್ಞಾನಗಳ ನಿಕಾಯ

ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ

ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ ೫೮೩ ೨೭೬

ಪರಿಹಾರೋಪಾಯಗಳು

ಪ್ರಾಚೀನವಾದ ಇಂತಹ ಎಲ್ಲ ಆಯಗಾರ ವೃತ್ತಿಗಳು ಇಂದಿಗೂ ಜೀವಂತವಾಗಿವೆ ಎಂದರೆ, ಅವುಗಳ ನಿರಂತರ ಆಗುವಿಕೆ ಮತ್ತು ರೂಪಾಂತರ ಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಈ ಶಕ್ತಿ ಇದೆ ಎಂದರ್ಥ. ಕಲ್ಲಿನ ಆಯುಧದಿಂದ ಇಂದಿನ ಆಧುನಿಕ ಯಂತ್ರಗಳ ತನಕ ಕಾಲಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ತಾವೇ ಅನ್ವೇಷಿಸಿಕೊಂಡು ಬದುಕುವ ಉಪಾಯವನ್ನು ವೃತ್ತಿಗಳು ಕಂಡುಕೊಂಡಿದ್ದವು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಕಾಲನ ಗೋದಾಮಿಗೆ ಸೇರಿಬಿಡುತ್ತಿದ್ದವು.

ಅವಶ್ಯಕತೆ ಮತ್ತು ಅಗತ್ಯಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಉತ್ಪಾದನಾಶೀಲತೆ, ಅದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾದ ಉಪಕರಣಗಳ ಅನ್ವೇಷಣೆ, ವೃತ್ತಿಗಳ ಜೀವಂತಿಕೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿವೆ. ಹಲವು ರೂಪಾಂತರ ಮತ್ತು ಉಪೇಕ್ಷೆಗಳ ಮಧ್ಯೆಯೂ ತನ್ನ ಉತ್ಪಾದನಶೀಲತೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳದ ವೃತ್ತಿ ಸಮುದಾಯಗಳು ಕೀಳೀಕರಣಗೊಂಡ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಪುನಃ ಶೋಧಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಆ ಮೂಲಕ ಉಳಿಗಮಾನ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಸಮುದಾಯದ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೈರಾಣ ಗೊಳಿಸಿದಾಗಲೂ ಬಂಡೆಗಲ್ಲಿನ ಬುಡದ ಗರಿಕೆಯಂತೆ ಚಿಗುರೊಡೆಯುತ್ತಲೇ ಬಂದಿವೆ. ತನ್ನ ಮೊಳಕೆಯೊಡೆಯುವ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳದೇ ತನ್ನ ಪಾಡಿಗೆ ಘನತೆಯಿಂದ ಬದುಕುತ್ತ ಬಂದಿವೆ. ಪಡೆಯುವವರ ಚರಿತ್ರೆಯಿಲ್ಲದೆ ಕೊಡುತ್ತೇನೆನ್ನುವ ಅಹಂಕಾರದ ಚರಿತ್ರೆಗೆ ಇಂಬಿಲ್ಲದಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಲೇ ಬಂದಿವೆ. ಅದರ ಅಹಂಕಾರಕ್ಕೆ ತಮ್ಮ ದುಡಿಮೆಯಿಂದಲೇ ಎಳ್ಳು ನೀರೆರೆದಿವೆ. ಉತ್ಪಾದನಶೀಲ ಸಮಾಜವೂ ಸಹನೆ, ಸೃಜನಶೀಲತೆ ಹಾಗೂ ಮಾನವಾನುಭೂತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿರಲು ಸಾಧ್ಯವೆಂದು ಬದುಕಿ ತೋರಿಸಿವೆ ಆಯಗಾರ ಸಮುದಾಯಗಳು. ಇಂತಹ ಜೀವಪರ ಬದುಕು ಇಂದು ನಮ್ಮದಾಗಬೇಕಿದೆ.

ಇಂದಿನ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಾದರಿಗಳು, ಉತ್ಪಾದಕನ ಒಡೆತನವನ್ನು ಕಸಿದುಕೊಂಡು ಅವನನ್ನು ಕೂಲಿಕಾರ್ಮಿಕನನ್ನಾಗಿ ಮಾರ್ಪಾಡು ಮಾಡುತ್ತಿವೆ. ಎಲ್ಲ ವೃತ್ತಿಗಳಿಗೆ ಆಧಾರವಾಗಿದ್ದ ರೈತನೇ ಇಂದು ನಿಂತ ನೆಲಮಾರಿ ಆ ನೆಲದಲ್ಲಿಯೇ ಕೂಲಿ ಕಾರ್ಮಿಕನಾಗಿ ದುಡಿವಂತಾಗಿದೆ. ಭೂರಹಿತ ಕೂಲಿಕಾರ್ಮಿಕರ ಹುಟ್ಟು, ಜಾಗತೀಕರಣದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಬಹುತೇಕ ಮಂದಿಯನ್ನು ಅವರ ಜೀವನಾಧಾರ ಕಸುಬುಗಳಿಂದ 'ಕಿತ್ತೊಗೆಯಲ್ಪಟ್ಟ' ಕುಶಲಕರ್ಮಿ ಗಳನ್ನಾಗಿಸಿವೆ. ಯಾಂತ್ರೀಕರಣದಿಂದ ದುಡಿಮೆರಹಿತ, ಸುಖಾಪೇಕ್ಷಿತ, ಸಂಪಾದನೆರಹಿತ, ಸಮಾಜ ಹುಟ್ಟುತ್ತಿದೆ. ಶ್ರಮಸಂಸ್ಕøತಿ ನಾಶವಾಗಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳು ಕಲಕುತ್ತಿವೆ.

ಜೀವನೋತ್ಸಾಹ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿ ದ್ವೇಶಾಸೂಯೆಗಳೇ ರಾರಾಜಿಸುವಂತಾಗಿದೆ. ಮಾನವನ ಸಹಭಾಗಿತ್ವಯಿಲ್ಲದ ಉತ್ಪಾದನೆಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಿವೆ. ದುಡಿಮೆ ಎನ್ನುವುದು ತನ್ನ ಮೂಲಾರ್ಥ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಹೀನಾರ್ಥಪಡೆದಿದೆ. ಈ ಧೋರಣೆಯು ಎಲ್ಲ ಕುಲವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಕೂಲಿಕಾರರನ್ನಾಗಿಸಿ, ಉತ್ಪಾದನ ರಹಿತ ಸಾಮಾಜಿಕ ಬದುಕನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುತ್ತಿದೆ. ತನ್ನ ದುಡಿಮೆಯಿಂದ ಸ್ವಾವಲಂಬಿ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿದ್ದ ಕಸುಬುಗಳು ಇಂದು 'ಕಿಟ್‌ಸಂಸ್ಕøತಿ' ಮುಂದೆ ಕೈಚಾಚಿ ಸರತಿ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವಂತಾಗಿದೆ. ಕರೋನಾ ಕಾಲದ ಜಗತ್ತಿನ ರಾಜಕೀಯ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಅಪ್ರಬುದ್ಧ ನೀತಿಗಳು ದುಡಿಯುವ ವರ್ಗಗಳನ್ನು ಸೂರು ನೀರು ಇಲ್ಲದೆ ಬೀದಿಪಾಲು ಮಾಡಿದ ಕಣ್ಣೀರ ಕಥೆ ಇನ್ನು ಕಣ್ಮುಂದೆ ಇದೆ. ಆಧುನಿಕ ಪ್ರಜಾತಾಂತ್ರಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಶ್ರಮಿಕ ವರ್ಗಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ರೀತಿ ಆರೋಗ್ಯಪೂರ್ವವಾಗಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ಅಷ್ಟೇ ಸತ್ಯವಾದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ.

ಕೆಲವು ಪರಿಹಾರೋಪಾಯಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳ ಬಹುದಾಗಿ ಭಾವಿಸಲಾಗಿದೆ.

* ವೃತ್ತಿಗಳು ಯಾವ ರೀತಿ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡವು ಯಾವ ರೀತಿ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೊಂಡವು ಯಾವ ರೀತಿ ವೃತ್ತಿಗಳು ಒಂದು ಕಾಲಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟು ಸ್ಥಾನಮಾನವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದವು. ವೃತ್ತಿಗಳ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳನ್ನು ಯಾವ ರೀತಿ ಕಳೆದುಕೊಂಡವು ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತವೆ.

* ವೃತ್ತಿಗಳು ಸ್ಥಾನಮಾನ ಕಳೆದುಕೊಂಡ ನಂತರ ಬಿಟ್ಟಿ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಜೀವನ ಸಾಗಿಸುತ್ತ ಬಂದಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವೃತ್ತಿಗಳು ವಿಭಿನ್ನವಾದ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನಲ್ಲಿ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಗೀಳಿಗೆ ಬಿದ್ದಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಸೇವೆಗೆ ಇಂತಿಷ್ಟು ಹಣ/ಧಾನ್ಯ ನಿಗದಿ ಮಾಡಿ ಸೇವೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿ ಆಯ ಪಡೆಯುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಆರಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

♦ ಆಯಗಾರಿಕೆಯು ಪ್ರಾಚೀನದಿಂದ ಮಧ್ಯಕಾಲೀನವರೆಗೆ ಉತ್ತಮ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖ ಗೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ.

♦ ಆಯಗಾರರು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ತನ್ನದೇ ಆದ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಬೆಳೆಸುವಲ್ಲಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯುದಾಗಿದೆ.

♦ ಆಯಗಾರರು ಸ್ವಾಭಿಮಾನಂದಿಂದ ಬದುಕುವ ಛಲವುಳ್ಳವರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.

♦ ಜಾಗತೀಕರಣ ಪ್ರಭಾವದಿಂದಾಗಿ ವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಆಯಗಾರರು ವಿವಿಧ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಮನೋಭಾವ ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.